C

VIOREL ZAICU

ÎNTOARCEЯEA

Viorel Zaicu

Întoarcerea

Editura ALLFA
2011

EDITURA ALLFA

Întoarcerea
Viorel Zaicu
Copyright © 2011 Editura ALLFA

Editura ALLFA:
Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,
sector 6, cod 060512 – Bucureşti
Tel.: 021 402 26 00; Fax: 021 402 26 10
Departamentul distribuţie:
Tel.: 021 402 26 30; 021 402 26 33
Comenzi la: comenzi@all.ro, www.all.ro

ISBN ePub: 978-973-724-500-7
ISBN PDF: 978-973-724-403-1
ISBN print: 978-973-724-387-4

Redactor: Mădălina Vasile
Corectură : Elena Georgescu
Coperta: Alexandru Novac

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Viorel Zaicu (n. 1968) a făcut studii de filosofie la Universitatea din Bucureşti şi a îngrijit câteva sute de cărţi de specialitate şi romane ale unor autori români şi străini. Are în spate mici şi diverse experienţe mai mult sau mai puţin jurnalistice şi a publicat (de cele mai multe ori sub pseudonim) articole în reviste de filosofie şi cultură din ţară şi din străinătate. În mediul virtual întreţine un „blog“ care adună pasaje filosofice şi literare memorabile, lecţii de filosofie şi logică, anecdote „veşnic verzi“ şi o colecţie de lucrări de artă.

Vocea autorului: „Cine nu-şi face timp să contemple lumea care apune în satul românesc nu-şi va înţelege niciodată originile, pentru că în satul global acestea se manifestă doar prin surogate şi deviaţii ale naturii umane.“

Mamei mele, Alexandria

Nuca

Pe Ciuli l-a durut piciorul drept cam de după culesul viei, şi apoi toată iarna. Mergea şontâcăind, numai la beci lua viteză – îi toca Safica întruna s-o lase moarti de băutură, însă de ce-l durea mai tare, de aia-l trăgea mai abitir aţa să toarne ceva pe gât, să uite de junghiuri. Ea nu-i credea omului nici pe moarte, iar când venea vorba de beciul cu pântecele plin de butoaie şi damigene… foc lua să vadă pe careva coborând.

La început n-o luase prea tare în seamă. Îşi văzuse de şchiopătatul lui şi coborâse regulat la beci, să mai pritocească una şi alta, să dea ceva pe gât, să uite de greutăţi. Pe urmă, când dăduse miros de iarnă şi nimeni nu mai trăgea spre beci după treburi, ci numai după provizii, începuse cu furişatul, pentru că, oricât s-ar fi stropşit el la ea, gura femeii toca întruna, zumzăia prelung peste zi şi nu lăsa nicicum liniştea să i se aşeze în gânduri. Se lăţise durerea şi trăgea în sus parcă, iar şchiopătatul se prefăcuse într-un soi de ţopăit leneş, la care călcâiul piciorului drept participa cu mare grijă, abia mângâind podeaua. În plus, se stârnea tot mai des şi o apăsare în capul pieptului, lucru care-i strica somnul şi toate plăcerile, oricât de mărunte.

Lumea nu mai prindea câte-un fior călduţ şi vesel decât când dădea de duşcă un clondiraş de ţuică sau o cană de vin, dar şi pe astea avea grijă Safica să i le şteargă din bucurii. Ba îi găsea ceva de scos ochii, ba scotea din mintea ei câte-o treabă de făcut, ba pur şi simplu îi ploua-ntruna şi nimic nu-i mai convenea – să zici că a muşcat-o vulpea rea, şi alta nu! Mai venea cumnatul Trofoşilă, şi-atunci Safica lăsa iute capul şi-şi făcea de lucru-n altă parte, lăsându-i să bea în tihnă o cană de vin şi să pună ţara la cale. Avea frate-său ăsta o autoritate asupra ei – ceva de speriat! De câte ori nu-l rugase Ciuli să-i spună cum face, că nici lui nu i-ar părea rău să-i găsească ac de cojoc… Trofoşilă dădea din umeri şi-şi lua un aer nevinovat,

zâmbind de-a doua şi făcând un ochi mai mic, de parc-ar fi privit altă faţă a lumii, roasă de alt soare şi de altă lună. Aşa că Ciuli o lăsa de mister şi se bucura că nu-l mai bate nimeni la cap cât stă la un pahar de vorbă.

Dar s-a nimerit o iarnă lungă, care subţiază obrajii şi trage ochii afară după soare. A bolit-o Ciuli pe toată, cu gândul la treaba care-l aştepta şi pe care nu se mai simţea în stare s-o ducă. Îl tot trăsese baba Dina a lui Greere cu gaz, se mai dusese Safica la Gherlanu după zemuri cu mirodenii – nimic! Dac-a văzut că trec babele şi lui Ciuli îi e tot mai greu să calce, ba chiar şi să se ridice de-acum, Trofoşilă a-nhămat caii şi l-a luat pe sus la oraş, să-l vadă vreun doctor. Ăla i-a tot ciocănit genunchii şi burta, l-a ţinut ba cu mâinile pe sus, ba cu picioarele îndoite, l-a pus să bea – apă! – şi să se uşureze într-un ţucal gulerat, l-a întrebat de una şi de alta, a ţâţâit de câteva ori şi a mai scos la răstimpuri câte un „Daa“ molatec, de parc-ar fi ştiut el cum stă treaba. La sfârşit şi-a scris acolo în caiete, a scris şi pe o fiţuică şi i-a dat-o lui Trofoşilă, explicându-i ceva cu glas moale. Ciuli nu s-a ales cu nimic; se îmbrăca şi-i venea să ofteze întruna, dar se ţinea tare şi doar când nu mai putea strângea din ochi şi-l dădea la rele în gând pe Trofoşilă cu pacostea lui de minte, că-l sculase din pat să-l ducă la perpelit. Când a scos cumnatul din sarsana brânza, ouăle şi vinul, doctorul a făcut „A!“, de parcă şi-ar fi adus aminte de un lucru foarte important, şi i-a spus lui Ciuli că are nevoie de repaus total şi de linişte. De parcă toată iarna mai făcuse şi altceva, iar linişte să aibă el şi cu Laica lu’ Bălţatu, că n-au dat ochii cu Safica. Tot era lucru mare, că n-auzise să-i pună oareceva pripon la ţuică.

În Joia Mare i-au pus lumânările.

Când era el băiat, Ciuli găsise pe câmp o nucă. La început îi dăduse cu piciorul. Apoi, oprindu-se din fluierat, ca atunci când îl loveşte pe om vreo idee, se aplecase după ea. Cât vedeai cu ochii nu era nici urmă de nuc – prima mustaţă de pomi era hăt… să mergi până-n chindii. Şi-a zis că a scăpat-o vreo cioară şi a dat s-o spargă-n podul palmei, dar nuca nu s-a lăsat. Cum nu erau pietre în jur, a vârât-o în sân şi a plecat în treaba lui. Seara, nuca s-a rostogolit sub pat când şi-a scos cămaşa, dar i-a fost lene să se bage după ea. Pe urmă a uitat. Şi-n ajun de Crăciun, când să deretice

toate cele prin casă – de gura maicii, căreia nu-i ajungea că făcea curăţenie pe de-a rândul în toată săptămâna –, Ciuli a dat peste nuca prăfuită şi a vârât-o iar în sân, pentru mai târziu. N-a mai uitat de ea şi seara, la poartă, a scos-o şi a privit-o lung, de parc-ar fi căutat să afle pe unde s-o spargă mai uşor. Şi, cum se uita pierdut la ea, i s-a părut că vede o faţă de om bătrân, acolo în coaja ei brăzdată. Şi-a făcut cruce şi-a dat din nou cu ea în sân, speriat.

La câteva zile, maică-sa – Leana lu' Birlicu, ştiută de tot satul după bocetele ei bisericoase – l-a prins zgâindu-se la nucă. Şi pe urmă iar. L-a făcut zărghit şi-n toate chipurile, dar când a fost să-i ia nuca şi să dea cu ea de-azvârlita, Ciuli a pus picioru-n prag. Nu i-a spus de ce şi, ştiind-o curioasă din cale-afară, a ţinut nuca la el. Şi ori de câte ori o lăsa – să se spele sau de dragul vreunei mândre –, o freca mai întâi bine în palme, bolborosea o rugăciune şi-o ascundea cu rost într-un nod din manşeta cămăşii.

Nuca nu era mare, dar nu era nici din cele mici, care se mai nimeresc şi închircite, de li se zice „încuiate“. Era tocmai potrivită, şi la faţă şi la culoare – ca mai toate nucile. Dar cum o privea el aşa cu meşteşug, i se părea că nu poate fi în vreo biserică din lume o icoană mai frumoasă ca a lui. Şi apoi, nu-l ţinuse ea departe de rele? S-o fi luat el pe Doduţa lu' Marciu, care nici într-un an după ce-o lăsase (râsese ca proasta, cu gura până la urechi, când s-a repezit ca apucatul în pătul după nuca azvârlită de ea) îşi pierduse minţile şi scurma după cuiburi în bălegar – n-ar fi fost el bătut de soartă? Sau să fi trecut Jiul cu Fane Gâniat şi cu Dodu Câţă (când îi fugărise Ariciu să le-nmoaie oasele), fără să-i fie teamă că-i îneacă apa icoana – n-ar fi fost el dus, la fel ca ei? Şi câte şi mai câte altele. De bună seamă, nuca era icoana lui păzitoare de rele. O spăla, o ştergea şi-o miruia ca pe sfintele moaşte.

Şi Safică, după ce-o luase, i-a spus cu glas de poruncă să nu se-atingă de nuca lui că iese prăpăd. Iar Safica, sfioasă ca toate fetele care nu s-au văzut încă stăpâne pe casă, se juruise că ea cât o fi pe nuca lui n-are să pună mâna. Pe urmă a încercat ea cu binişorul, dar nu s-a înţeles neam cu el: să-şi

vadă de coliva ei şi pace. Tot a prins-o. A întors-o pe toate părţile, şi-a făcut cruce şi l-a bombănit: „Dracu’ a mai văzut, om în toate minţile să umble cu nuca după el ca măgaru’ cu potcoave.“ Dar i-a lăsat-o la locul ei – nu te pui cu nebunul.

De lăsat i-a lăsat-o, dar prin sat au început toţi să-l privească pe dinapoi. Câte unul, care se simţea mai tare sau n-avea nicio taină cu el, îl mai lua şi peste picior. Dar lui Ciuli nici că-i păsa – doar ce punea mâna s-o simtă la locul ei şi-i trecea orice ghes de a-şi pune mintea cu proştii. Au încercat şi să i-o schimbe: puţin i-a lipsit lui Titel Coarcă să se-aleagă cu maţele vărsate când i-a pus – prostul! – o nucă nouă în nodul de la cămaşa aninată-n aracii de la capul locului. Norocul lui că pe cea unsă şi grijită n-o aruncase – i-o dăduse Safică s-o ţină. Se băgase ea-ntre ei, cu nuca ridicată între degete, şi de-abia-l potolise. Pe urmă Titel povestise trei zile, cu obrajii încă spălăciţi de spaimă, cum văzuse moartea cu ochii şi cât de groasă e treaba dacă-ţi pui mintea cu nuca lui Ciuli – zărghit şi pace!

Habar n-avea ce zi e, dar era sigur că e lumină şi că pe tavan se rotesc hulpavi doi ochi de foc, care-i rod sufletul. Încercă să simtă nuca în cămaşă, dar nu reuşi. Îşi simţea trupul ca pe o blană care atârnă de capul ţintuit în pernă cu o greutate mare. Nuca… norocul şi lumina lui… Precis i-au luat-o, i-au pus-o jos şi-au jucat pe ea. *Găteju’ ei de viaţă, că nu mai poate omul să ţină nimic sfânt. Le crapă troaca de curioşi… măcar de-ar pricepe ceva din ce-au văzut pe lumea asta. Doamne, pe unde mă lăsaşi să umblu, că eu ascultător fusăi, şi uite că tot fără noroc rămăsăi…*

De cap îl apucaseră parcă nişte cleşti şi i-l suceau într-o parte. Alături, pe masa cu sertarul deschis, ardeau două lumânări. Una aproape întreagă, alta boţită, stând să se prăvălească pe tăblia verde. Ochii… Şi între ele – nuca lui! Nuca lui întoarsă cu chipul spre el, şi în picioare, cum se cuvine. *Doamne, numai tu nu m-ai părăsit…*

În odăiţă Trana şuşotea cu Lelia şi Safica. Stăteau aşezate toate la rând pe bancă şi se uitau înghiţind în sec la Trofoşilă, care lua sticle umplute cu vin dintr-un coş, le ştergea bine de firele de nisip şi de praf, trăgându-le prin

palmă, le îndesa un toc de cocean în gură şi le aşază pe bufetar, una lângă alta, ca leaţurile-n gard.

— Fa Safico, bâzâi potolit Lelia, lasă că poate-o mai duce-o până luni, măcar să moară în Săptămâna Luminată, ca sfinţii!

— Îu, Doamne-iartă-mă, sfânt pe dracu'…

— Nu fetiţă, nu vorbi cu păcat, o alină ţaica Trana, lingându-şi buzele puhave. Acu', dacă s-o-ntâmpla să-şi dea duhu' azi, ori mâine, tot una! L-om duce la groapă a doua zi de Paşti… ce să-i faci?

— Da ţaică, da' chemi popa în Vinerea Mare… mai încercă Lelia să le convingă că e mai bine să aştepte cu mortul, măcar până după slujba de Înviere.

— De maică… sufletu-i al lu' Dumnezeu! Când ţi-l cere, îl dai… Păcat de el, că-i tânăr.

— Doamne-iartă-l, murmură Lelia făcându-şi cruce cu mâna dreaptă, în care strângea o lumânare. Lasă că nu mai e mult… a trecut o zi jumate…

O întrerupse uşa odăiţei, care scârţâi încet, apoi se dădu de perete, îngheţând inimile-n ei. Şi în pragul ridicat apăru Ciuli, trăgându-şi cu o mână nădragii mai sus şi sprijinindu-se cu cealaltă de toc. Cu privirea bătută de sperietură şi o mână făcută căpisterie peste gură, Safica se uita la el ca la Sfântu' Ambrozie biruitor de lume. Pe Lelia o apucă sughiţul şi nu mai găsea unde să bage lumânarea, pe care o frânsese când o-nghiontise scârţâitul uşii. Trofoşilă se întorsese şi el şi-şi priveşte cumnatul cu gura căscată. Sticla de care tocmai se ocupa se înclină în mână, mai-mai să stropească podeaua. Dar el îşi reveni primul:

— Ă… ce faci cumnate? Zici că te ridicaşi?

— Mă ridicai pe dracu'… nici nu mai ştiu cât dormii… Mi-e foame! Adă fa o buca' de ceva, că văd numa' negru-n faţa ochilor, se oţărî Ciuli şi păşi cu grijă de pe prag, târşâindu-şi picioarele spre mijlocul odăiţei.

Safica nu se putea clinti, cu toate coatele pe care i le trăgea Lelia. Ţaica Trana, gârbovită şi obosită de cruci, se ridică şi apucă un linguroi din cuier. Apoi luă o strachină de pe bufetar şi se duse la masa din colţ, unde oala cu fasole încă mai aburea, lângă platoul oval cu ouă roşii. Apucă linguroiul şi

începu să pună în strachină, încet şi repetat, puţinul pe care apuca să nu-l verse din tremurat. Lui Ciuli îi căzuseră ochii pe ouăle roşii, dar nu le dădu atenţie. Era bucuros şi uşurat de toate junghiurile, se aşeză şovăitor, sprijinindu-se de colţul mesei cu mâna stângă. În dreapta ţinea nuca, legănând-o de parc-ar fi vrut s-o arate celorlalţi. Safica îşi reveni şi se apropie cu grijă de el. Întinse ambele mâini să-i prindă nuca.

— Hai, spuse încet, las-o aci, că n-o ia nimeni.

Ciuli lăsă nuca, privind nedumerit când înspre strachina aburindă pe care i-o vârâse ţaica Trana sub nas, când spre ceilalţi doi, care stăteau într-o parte şi-n alta a odăiţei, holbându-se la el.

— Ce… Atâta-i de mâncare? N-auzi că mi-e foame?! Barem adă o ceapă, că-s cam ameţit, nu-mi vine să cobor la beci.

Îşi roti ochii prin încăpere, ridicând în câteva locuri întrebător dintr-o sprânceană şi frecându-şi obrajii ţepoşi cu palma. Trofoşilă pusese sticla fără dop pe bufetar şi acum stătea cu mâinile-n sân, privindu-l pe înviat. Lelia îşi făcea de lucru, acoperind coşurile cu nuci, mere, lumânări şi biscuiţi înşirate lângă bancă, împingând pachetele de lumânări mai adânc peste buza policioarei şi azvârlind ce-i venea la mână peste coşul cu batiste şi pânze negre. Ţaica Trana îi dădu înviatului o lingură proaspăt trecută prin ştergar, iar Safica apăru şi ea în viteză cu o ceapă, pe care o aşeză pe marginea mesei şi începu s-o lovească, atentă să nu-i scape pumnul prin ouă.

— Ai grijă, să nu-mi spargi nuca, îi atrase Ciuli atenţia şi râse surd, cu gura schimonosită.

— Of, tot cu dambla te-ai sculat, icni Safica între două lovituri…

— Ete bă cumnate, vezi? Acu’ nimic nu mai pot zice, că-s damblagit!

Ţaica îi rupsese un codru de pâine şi i-l aşezase în faţă. Ciuli se întoarse brusc deasupra străchinii, ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva, înhăţă lingura şi începu s-o ducă iute la gură, bâjbâind cu stânga să rupă din pâine şi să smulgă foi din ceapa spartă. Simţea cum urcă puterea în el după fiecare lingură leorpăită. Dintre gândurile care i se dezmorţeau în creier alunecaseră toate amintirile ultimelor luni. Ceilalţi stăteau toţi în picioare şi

priveau neîncrezători silueta aplecată pe colţul mesei. Lelia îi făcu semne lui Trofoşilă, spre curte şi spre poartă, dar omul ei îşi scărpina mai departe când o ureche, când coşul pieptului, când bărbia, neînţelegând ce-i cere nevasta. Încerca să-şi dea seama dacă se face să tragă o duşcă din sticla de vin rămasă neastupată. Acum şi-aşa trebuia să le golească…

— Ah… bună! Mai pune una, zise Ciuli plescăind şi întorcându-se pe jumătate către cei adunaţi în spatele lui. Şi ce staţi aşa aci, terminarăţi toată treaba ş-acu' mă păziţi pe mine?! Mai adă Safică ş-o ceapă, s-alunece mai bine…

Safica se repezi să-i umple strachina, dar se lovi cu şoldul de masă, stârnind clinchete şi pleoscăituri. Nuca se rostogoli uşor, oprindu-se în foile care mai rămăseseră din ceapa desfăcută.

— Ho, că dai cu ea pe jos, şi să vezi ce-ţ fac!

— De-acu' înainte, când oi boli, să-ţ' aducă nuca doftoriile, căpiatule! şuieră Safica repede, cu jumătate de gură.

Ciuli ridică ochii din strachină şi se întoarse spre ea, cu capul tremurând uşor. Prin barba nerasă îi curgea zeamă de fasole, ducând cu ea un firicel dintr-o foaie de ceapă. Zâmbi cu subînţeles şi-i spuse lui Trofoşilă:

— Toarnă bă cumnate un vin, să ne omenim şi noi…

Abia atunci se prinse Trofoşilă ce semne-i tot făcea nevasta. Marinache plecase după prapuri, Costea trebuia să vină de la oraş cu pantofii şi o coroană, Telica se-nvârtea să strângă babele la veghe, iar Didica lu' Sterian trebuia să vină cu tocmeala pe cruce. Apucă îngândurat sticla rămasă neastupată pe bufetar, turnă în două pahare şi-i întinse unul lui Ciuli. Înviatul lăsă lingura şi apucă paharul, dar ochii îi căzură din nou pe ouăle roşii. Tot încerca să înţeleagă ce-i cu ele acolo, acum, la început de post. Cu mâna liberă îşi mătură barba încet, împingând ţepii lungi într-o parte şi-n alta, apoi se întoarse cu spatele la masă şi căută fiecare privire. Toate ţinteau în jos, în afară de a Leliei, care se proptise în uşă. Începu să râdă, tot pe muţeşte, dar cu ochii mai împliniţi. Pe dinăuntru îl mânca o bucurie, dându-i ghes să râdă şi să înjure. Din pahar săreau stropi pe izmenele îngălbenite şi

pe cartonul care acoperea podeau de pământ. Trofoşilă ridicase ochii şi-l privea încurcat. Ţinea paharul într-o mână, aşezat pe palma celeilalte, dar nu-i venea să-l ridice la gură.

— Bine mă… zise Ciuli cu glas domol. Ce să fac… Bine! Hai noroc!

Nicăieri

Nu goniseră cocoşii noaptea când Titel Plămădeală ieşi din casă. N-avea nicio treabă, dar, pentru că tot se trezise, aruncă o mână de apă pe ochi, luă de după cuptor săcuiul cu seminţe de dovleac, îşi turnă în buzunarul necusut al pantalonilor o grămăjoară zdravănă, cât putu apuca în palma făcută căuş, apoi ieşi în prispă şi, după ce trase un picior câinelui care dormea acolo, plecă încotro îl purtară picioarele.

La capul satului silueta impozantă, încheiată în vârf cu un neverosimil cap mic şi ţuguiat, o apucă pe câmpul înmuiat de zori, lăsând în urmă lătratul câinesc şi zarva cocoşească. Rămase toată ziua pe ciuci, singur cuc în toată miriştea, spărgând seminţe şi sugând câte-un pai. Din când în când un nor leneş îl mai apăra de soare, dar el nu părea să bage deloc în seamă lumina bălţată.

Nu se mişcă decât după ce apusul înroşi norii. O porni înapoi, fără să-şi arunce ochii mici în vreo parte. Acasă îl aştepta maică-sa, toată năduşită şi plină de zvâc.

— Unde fusăşi mă?!

Ştia, că doar nu e mare satul. Aşa că îl luase direct, de cum se iţi în poartă.

— Nicăieri.

— Cum mă prăpăditule nicăieri!?

— Aşa bine, fă: nicăieri. Ce?

— Unde dracu’ ai mai văzut tu mă om viu să fie nicăieri?!

— Ete, parcă dacă nu pricepi tu nu se poate!

— Îîu… pră-pă-ditule!

Dar Titel n-o luă în seamă. Se duse la oala de pe cuptor, îşi turnă într-o strachină din zeama gălbuie, apoi luă un codru de pâine de sub ştergar şi o

lingură din cui şi începu să leorpăie dus departe. Maică-sa îl privea cum şade pe scăunel, cu strachina şi pâinea într-o mână şi lingura în cealaltă, de parc-ar fi fost picat din cer, cu toate minţile rămase-acolo. Îl mai blestemă o dată, scuipând înspre el, apoi îşi văzu de-ale ei.

A doua zi Titel plecă devreme. Din negura lipicioasă i se iţea doar spinarea lată, învelită în cămaşa albă şi uşor aplecată sub pârmaci şi scânduri. Se opri în locul din ziua de dinainte, rămase puţin pe gânduri, până când se lumină bine, apoi începu să păşească, de parc-ar fi măsurat ceva. După care se apucă de lucru. Săpat cu mâna, apoi cu buza unei scânduri mai zdravene şi la urmă cu tesla, pe care o studia atent după fiecare izbitură – dacă nu s-a ştirbit. O groapă, apoi încă o groapă. Se aşeză între ele şi începu să meşterească, oprindu-se când şi când, dând roată cu ochii în jur şi strângându-şi nările scurte, de parc-ar fi aşteptat vreun animal.

Trecu moş Trache cu droaga pe deasupra miriştii. Se opri, puse mâna streaşină la ochi şi stătu aşa, căutând să afle ce face al lui Plămădeală. Altul nu putea fi, că i-ar fi văzut capul. Dă-l în sărăcie, cine ştie ce-i mai trece prin dibla aia de bibilică.

Pe-nserate se întoarse, doar cu tesla şi o nuia smulsă din salcâmii de pe marginea drumului, sugând un pai.

— Unde fusăşi mă?!

— Nicăieri.

— Cum mă prăpăditule nicăieri!?

— Aşa bine, fă: nicăieri!

Cum s-a dus vorba, cum s-a întors, în ziua următoare Gagă, Licu şi moş Andrei Pleaşcă veniră peste el. Feciorii erau chiar furioşi, dar îi mai calmase moşul pe drum, deşi o ţinea tot într-o cruce, să cu cumva s-apară şi ăl mare, Săndică. Iute de mânie cum era, cine ştie ce-i putea face nărodului. Îl găsiră fugărind o curcă prin grădiniţă.

— Titele, la ce făcuşi mă poarta aia?

— Ete, ca să mă duc.

— Unde, mă nărodule?!

— Ei, na… unde vreau io!

— Ptiu, că mare nărod mai eşti. Păi dacă vreai să te duci la ce n-o luaşi la picior?

Moşul Andrei voia să mai încerce cu binişorul, poate fiindcă era şi cel mai curios. Dar Gagă nu stătea după al lui Plămădeală.

— Ai bă, coclitule, şi la ce n-o făcuşi pe locu' tău?!

— Păi dac-acolo *trebui*…

— Să vezi ce trebuială-ţ' dau io. Să vii acu' s-o scoţi.

Se duse cu ei în câmp. Pe drum se mai adunară trei femei, Fane Chitic – mahmur – şi o droaie de copii, care simţiseră imediat că-i rost de noutăţi. La poartă Titel se opri, miji ochii a cunoscător şi şterse uşor cu mâna un pârmac pe care se gânieţaseră ciorile.

— Ia bă, ia zi – acu' te pomeni că ai vrea şi gard?! şuieră Gagă dându-se mai aproape, să nu piardă momentul potrivit pentru a-i scăpa una după ceafă.

Titel se ferea să privească poarta, de parcă i-ar fi fost frică să nu-i descopere cineva secretul. Căuta într-o parte după un pai, ca să aibă ce suge.

— Nu mă… îl lămuri el pe Gagă. De-ăla nu-mi trebe.

— A! îl luă şi Licu în primire. Şi poarta îţi trebuia!

— Îhî!

— Păi la ce mă, bibilică?! La ce n-o făcuşi la tine-n bătătură?

— Dacă nu fu locu' ei?! izbucni Titel înfuriat că nu-nţeleg, dar şi fericit pe undeva că nu le dă prin cap ce planuri avea el.

Dintr-una-n alta, stârnit de Fane, se porni hazul. Femeile râdeau cu sete, copiii făceau tumbe, iar moş Andrei îl tot ciocănea cu întrebări băşcălioase: dacă ştie pe ce parte să intre, dacă trebuie să-şi ia avânt mare ca să treacă dincolo şi tot aşa. Între vorbe dădeau târcoale porţii, fiecare căutând să-i întreacă pe ceilalţi în pişcături şugubeţe. Până la urmă moşul puse mâna pe poartă şi o împinse. Pe Titel îl trecură sudorile, vedea bine că se-ngroaşă gluma, dar, cum nu-i dădeau pace să se gândească, nu ştia ce să facă. Pământul parcă se-nvârtea grozav şi el nu mai putea să-l oprească.

Noroc că moşului îi veni o idee şi se-ntoarse către ai lui, glumind pe seama porţii şi a împărţelii pământului.

Însă n-apucă să se liniştească de-a binelea, că moşul iar împinse de poartă, de data asta hotărât s-o încerce. Şi până să-l oprească Titel deja începuse Triţa lui Căncel să ţipe că nu e moşul. Gagă se uita năuc de-o parte şi de alta a porţii, femeile făcuseră ochii mari ţinându-şi fiecare gura acoperită cu palma, iar copiii se opriseră toţi în loc, ca unul, de parc-ar fi înţeles mai bine ce se întâmplase. Cei doi fii nu pricepeau nimic. De căzut nu căzuse, că doar nu putea intra-n pământ, să dispară aşa de iute pe ditamai câmpul fără urmă de copac n-ar fi avut cum, ascuns în poartă – iar, n-avea cum să fie. Fără să-şi dea seama prea bine de ce, Licu deschise şi el poarta şi trecu prin ea. Cum nu i se păru nimic schimbat, se întoarse şi-l luă la rost pe Titel:

— Unde-i bă taica?

Feţele uluite se întorceau când spre poartă, când spre obrajii scurţi şi măslinii ai lui Titel. Ochii lui mici şi imobili băteau departe, peste poartă, printre norii împănaţi cu roşeaţa apusului. Pe lângă nasul subţire se rostogolea o lacrimă.

Cimitirul măgarilor

Poate veţi fi auzit, de la vreo babă melancolică ori de la vreun moş cu sprâncene înţelept înflorite cum pleacă măgarii, când sunt bătrâni şi orbi, spre un loc în care nu-i vede nimeni. Să poată muri. Adevărul este că măgarii bătrâni, ca şi pisicile harnice, sunt mai greu de văzut. Asta nu pentru că nu s-ar găsi, ci pentru că trăiesc prin locuri în care nu prea poate pătrunde privirea: în poveşti. În general este vorba de poveştile stăpânilor. Unul dintre ei – măgarii bătrâni – a ajuns la mine într-o zi, ca erou de poveste, prin intermediul unui ţăran cu multă şi aşezată glagorie.

Era Dorel – ăsta e numele măgarului; pe al ţăranului nu pot să vi-l spun deocamdată –, aşadar, un tovarăş de treabă, foarte de treabă, care se înţelegea bine cu toţi măgarii din sat, ba chiar şi cu cei de prin satele vecine, pe lângă care trecea cuminte când se ducea în treburile stăpânului, schimbând diverse clătinări ale capului, mici arii de tuse conspirativă şi neobservate legănări sugestive de şolduri. Mai c-ai fi jurat că, de-ar fi purtat pălării, şi le-ar fi scos atunci când se întâlneau şi, de-ar fi vorbit, s-ar fi salutat, prelung şi cu toate onorurile. Civilizat, nu ca unii cai de rasă, care trec cu binişorul pe lângă semenii lor, hlizindu-şi fasolele de dar, apoi – şpoc! – caută să-i ardă o copită fârtatelui, ca să-i demonstreze cine mai ştie ce agerime a minţii. Ori chiar, scuzată fie digresiunea, îi ard de-a dreptul câteva anunţuri bălegoase, cu riscul de a încasa un snop de pişcături din codirişcă, în cazul în care nasul celui care-l mână se irită prea tare. Ca dovadă că lucrurile stăteau aşa nu se putea găsi ceva mai bun decât faptul că şi caii aveau un respect deosebit pentru Dorel. Sigur, era un măgar, dar pe nişte căi ascunse, bătute numai de minţile patrupedelor înhămate, toată suflarea cabalină – sau „cabalistă“, după povestitor! – se arăta foarte respectuoasă faţă de Dorel. Fără „şpoc!“ şi fără anunţurile cu pricina, toţi

caii treceau paşnici şi, dacă se nimerea să aibă un transport mai straşnic, se trăgeau puţin într-o parte, să-i facă loc celebrului Dorel.

Pe lângă faptul că era de treabă, Dorel hotăra uneori dacă cineva trebuie să plece la drum sau nu. Se proţăpise odată în mijlocul drumului, chiar în faţa primăriei, şi nu se mai dăduse dus nicicum. Încercase stăpânul şi cu vorba bună, şi cu ameninţările, şi cu păcăleli – Dorel răspunsese la toate cu refuz. Abia pe seară, când grajdul a fost lovit din senin de un trăsnet, a început bietul om să ia seama la înţelepciunea patrupedului. Şi de atunci, împreună cu rudele, ba chiar şi cu unii vecini, cerea învoirea lui Dorel pentru orice deplasare mai importantă. Adică – normal – nu era să-l deranjezi pe Dorel ca să-l întrebi dacă poţi merge la comparativă să iei o cinzeacă, două, dar, spre exemplu, un drum la oraş sau o ieşire cu tot neamu' în câmp, la adunat porumbii, erau întreprinderi mai complicate, care puteau ieşi prost dacă nu te asigurai înainte că Dorel e de acord. I se punea întrebarea urechiosului, iar el fie scutura din cap ca taurul lui Şerpelie când dădea să-mpungă – şi atunci petentul pricepea că nu e cazul să purceadă încotro şi-a propus, aşa că-şi făcea alte planuri –, fie clătina surâzător în sus şi-n jos fălcile lunguieţe, ceea ce dădea speranţă celui aflat în nevoia de a şti, fără să poată vedea. Cu timpul, orice lucru mai de soi se petrecea doar atunci când avea acordul celebrului măgar. Fără asta nu se putea tăia porcul şi nici chiar lega vreo logodnă. Desigur, nici răsplata nu era de lepădat. Mai întâi – şoprul. I-a făcut stăpânul unul de toată frumuseţea, cu împletitură de salcâm şi jgheab de ciment. Apoi, de unde nu ştiuse toată tinereţea decât de apă şi paie – de bătaie moşul nu mi-a povestit nimic, cu toate că după „apă“ şi „paie“ făcuse un popas de hotărâre –, se învăţase Dorel cu toate bunătăţile pământului: zahăr, mere, sifon, covrigi şi prăjiturele. Iar de la colivă nu se oprea decât atunci când rămânea tingirea lună. Când era hotărârea mai cu greutate se mai alegea el cu o ciocolată sau cu vreun suc, dar la astea mai mult făcea pe lingavul. Mai părea să-i placă şi vinişorul, numai că aici era concurenţa mare, aşa că de puţine ori ce rămânea de la stăpân-său ajungea pe sub nările-i fremătând pofticioase.

Cum-necum, Dorel găsise calea spre legendă şi se ţinea de ea cu râvnă, refuzând să se dea abătut de cine ştie ce cârcoteală sau bănuială insipidă. El şi „mâţa lu' Mărinică Ceae, care se urca pe stâlpul de *teligraf* din fundu' curţii şi sta acolo pân-o lua cu slăbeală de nemâncare, când se prăvălea de pământ ca nuca“ deveniseră cele mai cunoscute negrăitoare din împrejurimi. Pe mulţi îi încercase gândul că poate-ar fi trebuit să purceadă la drum după capul propriu, dar cum îi încercase aşa-i şi lăsase, sub demonstraţia clară a greutăţii sfaturilor înţeleptului patruped, demonstraţie pe care nimeni n-o ştia pe dinăuntru, dar circula necontenit prin tot locul, sigură şi întreagă ca o credinţă nestrămutată, nu uşoară ca un zvon.

A doua mare minune a lui Dorel a fost când Saveta lui Curcă s-a gătit să plece la staţiune, că-i făcuseră copiii rost de bilet pentru cocoane. Ce-o fi mâncat ea greu de cu seară, cu ce s-o fi cinstit – n-a spus. A visat însă tare urât, şi dimineaţa, în loc s-o apuce spre capul satului, să prindă rata care-o ducea la oraş, de unde trebuia să ia trenul, pe care urma să-l schimbe la Sibiu, de-i dădeau lacrimile numai când se gândea cum i-o şedea ei între două lighioane de fier – „De' mă nepoate, era plimbată biata de ea ca găina-n juru' căşii“ –, s-a oprit la două case, să-l întrebe pe Dorel dacă i-or fi fost visele degeaba sau nu. Înţelept, patrupedul a luat-o în râs, arătându-i că nu trebuie să-şi facă nicio grijă. A plecat Saveta, cu inima-ndoită, iar după o lună şi jumătate s-a-ntors cu ea plină. Să-şi ia catrafusele şi să-şi urmeze viaţa unde-i era sufletul mai uşor, dar asta după ce-a trecut pe la Dorel, să-l pupe şi să-i lase un coş cu mere.

Aici, să spun drept, mi-a trecut prin minte că dacă l-ar fi pişcat o muscă pe Dorel răspunsul ar fi fost cu totul altul, iar soarta Savetei ar fi fost schimbată, prin lipsa de la locul în care graţia divină ar fi putut să i-o schimbe. M-am apucat chiar să cercetez dacă nu cumva soarta mai mult sau mai puţin bună a unora dintre cei care au căutat binecuvântarea ingenuului înţelept o fi fost stabilită de fapt de vreo muscă. Care, la rândul ei, putea fi atrasă de vreo miasmă ceva mai acătării, de care sigur nu putea duce lipsă şoprul lui Dorel... Începea să mă frământe pe undeva, prin beciurile minţii, o chestie importantă: musca sau măgarul? Am încheiat însă repede şirul

cercetărilor, gândindu-mă că omul trebuie să ştie *să plece urechea* la semnele importante şi, bineînţeles, să le poată înţelege. Şi cum, de bună seamă, nu puteau ajunge oamenii într-o situaţie atât de umilitoare încât să se ghideze în hotărâri după toanele unei muşte, nici că se putea să găseşti un mijloc de semnalizare mai bun decât un măgar. Aşa încât, fie că Dorel era într-adevăr un înţelept, fie că era doar mişcătorul care putea traduce vrerile naturalului şi supranaturalului – fie şi în prelungirea unei muşte –, rămânea că trebuie consultat. Şi gata! Povestitorului meu nu i-am mai spus ce gândeam, pentru că nu mi s-a părut că m-ar putea lua în serios şi, apoi, devenisem foarte curios şi n-aş fi vrut să pierd bunătate de poveste, în urma căreia şi aşa rămăsesem cât încercasem să dibuiesc căile sorţii.

Între timp s-a schimbat regimul. Se zvonea că – gata! – s-a terminat cu trepăduşii trimişi de la centru cu agenda sub braţ – cu toate că ei abia puteau buchisi – *să facă toate* în teritoriu. De-acum, *din teritoriu* va pleca lume să facă toate la centru. De bună seamă, chiar şi pentru o minte mai puţin luminată, asta trebuia să fie garanţia unei schimbări de mare importanţă. Dar, de unde oamenii au ieşit cu toţii în uliţă, au dat cu căciulile de pământ şi au hotărât să-şi ia soarta în mâini, că doar fiecare ştia să gospodărească şi cunoştea fiecare păsuleţ ce trebuie făcut ca să-i meargă satului bine (şi apoi, *centrul* e şi el un sat mai mare, că doar n-o fi ridicat din *altceva*), când a fost vorba să voteze s-a trezit unul dintre ei – iar ceilalţi l-au aprobat imediat, revenindu-şi din beţia libertăţii – să constate că n-a fost întrebat Dorel. Or, după cum toţi ştiau de-acum, să iei o decizie atât de importantă fără să-l întrebi pe Dorel putea fi sinucidere curată. Sfârşitul lumii!

Au cumpănit şi-au hotărât pe cine să trimită să-ntrebe. Înainte de asta au mai dat însă de două probleme. Prima dintre ele, ridicată de unul Cosor, renumit pentru încetineala cu care se-apropia de hărnicie, a fost: trebuie să se ducă ei la măgar, sau să aducă stăpânul măgarul în faţa onoratei adunări şi să fie pus să înfăţişeze chiar acolo, în faţa adunării, care sunt Căile Dreptăţii? Pe asta au rezolvat-o repede: ca mari iubitori de tradiţie, nici prin cap nu le-ar fi trecut că cea mai importantă întrebare pe care i-o puneau lui Dorel să se-audă altundeva decât acolo unde răsunaseră toate celelalte.

Dacă – Doamne-fereşte! – se strica vremea sau se agita mulţimea prea tare şi-l intimida pe ştiutor? Până la urmă, era şi el un biet muritor; divin poate, dar cu suflare. Aşa că – nici vorbă! – urma să fie întrebat exact acolo unde se simţea el mai bine: sub şoprul în care-şi făcea siesta toată ziua. Trecuse multicică vreme de când Dorel nu mai fusese înhămat la droagă. Era mult prea preţios ca să-l pui să care şi tragă toată ziulica. Pentru asta erau buni ceilalţi măgari. Şi fiecare se arăta foarte săritor când stăpânul lui Dorel – care acum îmi povestea toate astea – avea vreo nevoie: imediat găseau un cal sau un măgar care să facă treaba în locul urecheatului lovit de har şi devenit, de când cu noul său statut, ceva mai rotunjor.

A doua problemă a fost însă mult mai complicată: *Ce* să-l întrebe? Dacă-l întrebau pe cine să aleagă în frunte, cum putea el răspunde? Dată fiind greutatea care atârna de întrebare, răspunsul trebuia să fie clar. Fără cimilituri! Aşa că şi întrebarea trebuia să fie cât se poate de simplă. Dacă-l puneau s-aleagă între doi sau mai mulţi, cu siguranţă ar fi primit o binecuvântare, numai că ar fi fost prea greu de înţeles pentru care dintre ei e dată. Şi asta ar fi însemnat să mai întrebe o dată, pentru lămurire. Tot mergând pe firul ăsta au găsit şi soluţia: trebuia să întrebe *pe rând*. „Cutărică?“ Da sau ba. Dacă era „ba“, urma să treacă la următorul. Au hotărât să-i trimită pe Lămpică şi pe Tache, care se dovediseră mai cu interes în discuţii, însoţiţi – doar de chestie – de preafericitul stăpân. Trebuia să-l întrebe din listă, până când Dorel va hotărî alesul.

S-a găsit, desigur, un deştept care să întrebe ce se întâmplă dacă Dorel îl aprobă pe unul mai sus pe listă şi altul, aflat mai jos dar poate cu mai multe merite – pe care Dorel poate l-ar fi aprobat mai cu spor –, rămâne pe dinafară. „Ptiu, că prost mai eşti!“ l-au repezit imediat cei din jur, „păi cum să greşească Dorel? Dacă greşea, ne mai duceam să-l întrebăm? Vai de păcatele tale!“ Mica dilemă ridicată de un altul – dacă ar trebui să-i spună doar numele sau să rostească „Merită Cutărică să fie primar?“ – fusese şi ea rezolvată la fel de rapid: „Adică cum, ştie EL care e bun, da’ nu ştie la ce? Haida-de, vezi-ţi de mucii tăi!“ În faţa unor astfel de argumente Pipirică, autorul dilemei, se gândea şi el: „Chiar aşa! Ce mi-o fi venit?!“ Aşa că toată

lumea a căzut de acord – „la *union*“ – că cei doi trebuia să se ducă la Dorel cu lista de zece gospodari împotriva cărora nimeni n-avea nimic de zis sau, dacă avea, ceva îl ţinea s-o facă limpede şi cu tărie. De obicei în sat, când te ţinea ceva să spui ceva tare de vreunul, „frică“ se numea. Păi cum ar fi spus, de exemplu, Fane Dedu „ceva în contra lu’ Mărguţ al lu’ Pârşol“? Ar fi fost vai de oasele lui, şi asta nu pentru prima oară, că erau cunoştinţe vechi, de când s-au găsit dimineaţa pe prag, unu’ ieşind şi altu’ întrând, numai că pragul era al lu’ Mărguţ – cum ar veni: el era *acasă*. Sau Floarea Nuţului împotriva lui Bichir? Păi numai să-i fi spus ăla lu’ bărbat-său ce caută ea la Pleaşca tot la două zile, fie că-i sor-sa acasă, fie că nu – că doar se nimerise pe-acolo când ea ieşea din casa lu’ Neaţă, cel rămas văduv de tinerel –, şi pe unde avea să scoată cămaşa vedea ea. Mai cu binişorul, mai crâcnit, au reuşit să treacă pe listă zece oameni şi cu Costică Brebu unsprezece, că prea se rugase de ei şi, la urma urmei, cine putea şti dacă nu cumva şi pe vremea trecută lucrurile erau cumva bine aranjate, dar prost duse la cap: poate omul nu fusese primar degeaba.

Povestea n-ar mai fi fost poveste dacă lucrurile ar fi stat atât de simplu. Lucrurile s-au complicat foarte tare şi din toată întreprinderea electivă a obştii s-a născut o dramă bună de pus la gazetă. „S-au dus ei Lămpică şi cu Tache la Dorel, da’ ce şi cum au făcut... tot ei ştiu, că de mine au scăpat ieftin“, a spus venerabilul meu povestitor, iar rotunjimea cu care îşi făcuse intrarea îmi dădea de înţeles că ascult o poveste şlefuită pe multe urechi. L-au trimis cei doi pe stăpân după ceva pentru omenit oracolul, sugerând că nici lor nu le-ar strica „câte una mică“, apoi l-au interogat – cine ştie cum şi cât – pe înţelept şi au venit cu rezultatul cel mai puţin aşteptat: Costică Brebu. Adicătelea, dintre toate numele alea de pe listă, lui Dorel îi plăcuse taman ultimul, de-ţi venea să te-ntrebi dacă nu carecumva ştia pişicherul că se termină pomelnicul şi n-ar fi chiar bine să lase obştea fără primar. După primele momente de tăcere, cu o tuse tâlcuită şi câteva mormăieli, nestrămutata încredere în sfaturile lui Dorel a început să se clatine. Dintr-una-n alta, a ieşit la iveală că cei doi au început întrebările cu rezerva, fără să poată justifica această *întorsătură*. Că Dorel a acceptat imediat, aşa că nu

mai avea rost să întrebe şi de altul. Aici, credibilitatea lui Dorel şi-a revenit, dar peste onoarea celor doi şi pe ceafa lu' Tache au căzut umbrele grele ale îndoielii şi palma lu' Cocoş. Însă la reconstituire Dorel l-a acceptat şi pe primul, fără să stea prea mult pe gânduri. Din nou s-a clătinat nestrămutata încredere. Unul mai şugubăţ a mai întrebat într-o doară de alt nume de pe listă, aprobat şi el de înţeleptul cu urechi lungi. Şi pe urmă, ca să fie treaba treabă, a întrebat şi de unul care nu era pe listă, ba chiar trăgea să moară, săracul – moş Tiricică, fost mare raportor la organizaţia de partid: ba că i-au săpat extratereştrii curtea să caute armament, ba că l-au răpit şi i-au „inplanat" în lipsă o rachetă sub şură, ba că veniseră să-l pună reprezentant pentru negocierile de pace. Ăia se săturaseră şi-l puseseră la injecţii, aşa că pe urmă îi ziceau toţi Tiricică – după numele cu care-l strigau vizitatorii, pare-se. Toţi cei şase îngrămădiţi în gura şoprului au dat grozăvia celor adunaţi în spatele lor, risipiţi prin curte şi în faţa porţii. După ce s-au mai aşezat primele nedumeriri – „o fi vrând să ne spună ceva?", „îşi bate joc de noi?" –, Dorel le-a mai ieşit de la suflet. Şi după ce s-au mai agitat câteva săptămâni a venit numirea „de sus", iar la alegeri a ieşit – ca să vezi! – chiar prima alegere a lui Dorel. Au rămas oamenii cu gurile căscate, şi-au luat aminte şi s-au întors la convingerile lor: Dorel *ştia*. Aşa s-au întors zilele lui bune, şi toată lumea a luat din nou calea şoprului divin, cu ofrande şi întrebări.

Dar nu pentru gâlceava cu primăreala am reţinut povestea ţăranului meu – asta, cu siguranţă, o să dureze cât lumea, mai ales dacă lumea cu pricina va sta după aprobarea unui măgar. Mai interesantă mi s-a părut urmarea poveştii măgarului Dorel. Mai bine zis: sfârşitul acestei poveşti. A mai cunoscut el momente de glorie, după ce s-a pornit a lăcrima şi babele din sat şi de prin împrejurimi au pornit în pelerinaj la şoprul vestit pe toată valea, atingându-l pe sfinţia-sa, doar-doar le-o mai trece câte-un junghi sau câte-o betegeală, dar şi acestea s-au încheiat şi, într-o bună primăvară, au venit ceasurile de pe urmă. După cum cerea obiceiul, Dorel trebuia eliberat, să se ducă unde-o şti el – în cimitirul măgarilor, se presupunea. Numai că stăpânului i se împlântase în suflet o îndoială, pe care ţinea s-o alunge: din

măgarii ăştia ar trebui să rămână ceva, nu? Dar unde, că nu auzise pe nimeni, în toată viaţa lui, să spună că ar fi întâlnit oase de măgar. De piele – da! – auzise, dar de oase – niciodată. „Şi uite-aşa mă nepoate“, mi-a zis stăpânul cu ochii înlăcrimaţi – pentru că lui mai toată lumea îi era nepoată, iar partea rămasă-i era fiică, drept care i se adresa cu „taică“ –, „prinsăi firul *cospiraţiei*... şi mă luai de el, înţelegi?!“ Asta voia să spună că toată chestia cu cimitirul măgarilor e „cospiraţie“. Deja totul devenea mai interesant.

„Ei, şi ce să vezi? Dacă văzui că nu-i mai place nimic, îi deschisei poarta şi: Du-te, Dorele! Da’ io... mă luai după el. El fugea mai tare! Atunci şi io – după el! Dorel al meu zorea mai dihai, de ziceai că a luat-o pe drumu’ invers, spre ţâţa mumă-sii! Mă nepoate, nu ştiu cum se făcu, da’ dintr-o dată mă luă o obosală aşa, ca cum te-ai sfârşi de muncă-n capu’ locului, şi mă trezii într-un luminiş care parcă n-ar fi fost pe pământ, zău aşa. Adică, toate ’elea era ca şi cum ar fi fost, da’ stai să-ţ’ spui, să vezi ciudăţenia dracului... Era ca o livadă cu meri, aşa, deşi prin părţile noastre nu prea sunt nici pomi, dar’mite livezi! Şi, culmea culmilor – că d’aci mă prinsăi io că ceva nu-i în regulă! – mergeau pe doo picioare! Hai mă nepoate, ei – măgarii! –, cum *cine*? Îţi spui, cum mă vezi şi cum te văd, fără nici o nebuneală de-aia cu *alucinaţii*! Dorel al meu umbla pe doo picioare, alături de un măgar alb, care din când în când îl mai lua şi de după umeri. Precis discutau ceva, da’ ce anume – n-am putut să aud!“ Până aici totul mi-a părut verosimil, cel puţin în sensul că, fizic, nu stătea nimic împotriva celor spuse de vizitatorul meu.

„Da’ discutatu’ ca discutatu’ – să-i vezi pe urmă! S-aşezară ei bine-ha pe fotolii, zici că erau la *parlement*. Şi veni o măgăriţă aranjeată, le adusă cafele şi nişte hărţi. Io aşa zic, că hărţi fură ălea, că să uitară pe ele ce se uitară, încercuiră p’acolo cu pixu’, p’ormă veni o măgăriţă aaalbă, *cocheată*, le luă hărţile şi le dete-n loc nişte pahare cu ceva tărie – zic io! –, că ei s-apucară să le-nvârtă şi să le treacă aşa, hoţeşte, pe la nas, după care le dădură pe gât! P’ormă iar veni o măgăriţă cu tratament, şi când mă uitai mai bine să văd unde dispare dădui cu ochii şi de *badigarzi*. Mă nepoate, mă luă aşa cu o mâncărime pe şira spinării, că erau ăştia nişte măgari... Ce

măgari – *hipotani* de-ăia, de le vezi numa’ capetele la televizor şi-ţi piere somnu’! Unu’ avea tatuată pe-un umăr o căpiţă de fân – ăl’lalt două roţi înnodate. De gât le spânzurau lanţuri lucitoare, ca ăl de la droaga lu’ Fănel alu’ Mitrică. Ş-aveau – ptiu! – înfipte-n urechi câte-un bănicior de mărgele fiecare! Da’ când mă uitai mai bine, Dorel al meu era de nerecunoscut, auzi?! L-oi fi ţinut io amar de ani numa’ pe delicatese, da’ unde să-mi fi fost ochii să nu bag de samă ditamai ceafa, cu trei, patru rânduri de inele? Şi ceafa ca ceafa, da’ să vezi ce guşi avea împieliţatu’, de ziceai că Frosa, scroafa de-o tăiai la Crăciunu’ ăl’lant, e *damă de campanie*! Iar lanţu’ de la gâtu’ lui era din trei bucăţi şi lucea mai tare ca ale măgarilor cu mărgele-n urechi!“

Aici n-am putut să-mi dau seama dacă povestitorul meu avea ceva împotriva mărgelelor sau împotriva locului în care puteau fi afişate acestea. Altfel, nu mi s-a părut că ar fi deranjat de faptul că măgarii poartă lanţuri sau mărgele, beau cafele şi coniace servite de măgăriţe mlădioase, studiază hărţi, dau telefoane şi sunt păziţi de gardieni bine făcuţi. Dar nici pe el nu-l frământau prea tare lucrurile astea, ci identitatea personajelor. O fi fost măgarul alb cu care se ţinea Dorel de gât Sfântu’ Petru al măgarilor? „Hipotanii“ păzeau porţile raiului sau erau aşa... pur şi simplu, angajaţii lu’ Dorel, care o ducea bine-mersi pe lumea-ailaltă „ca un barosan la *gabaret*“? Căci era clar că toate erau prea frumoase şi prea bune ca să se fi petrecut pe lumea asta. Unde să vezi pe lumea asta măgari stând la taclale şi cafele?

„De unde mă gândesc“, a zis la urmă moşul, „că ăla era raiul măgarilor! Şi-acu’ mai stau şi mă-ntreb: care cimitir, bre? Că doară leşul nu l-a dovedit nimeni, nici până-n ziua de azi! Ăştia se duc drept în rai, cu totu’! Nu râde mă nepoate, că io-s om bătrân, nu-mi arde de glumă! Fusăi la spital şi-mi deteră *ceferticat* – n-am nimic! La mata mă trimisă Achiţa lu’ Scânteie, zice că eşti fiu’ doctoriţii de-a făcut *sagiu* la noi după ce s-a-nfiinţat colectiva ş-ai mai ajutat şi pe alţii. Trimite-mă nepoate şi pe mine la un *pisolog* d’ăla sau *pisiatru*, că nu mai pot să deschiz gura pe linie de rău’ ălor de-apucai să le zic un’ să dusă Dorel al meu.“

Mie unuia, povestea lui moş Ciuş mi s-a părut foarte aromată şi – pe undeva – hazlie. Cred că nici unui psihiatru nu i-ar fi stricat să audă povestea excursiei unui om în raiul măgarilor. Sunt chiar dispus să accept că, suflet şi el, un măgar poate ajunge în rai. În al lor, desigur. De când am vorbit cu moşul, incredibil călător în lumea de apoi – fie ea şi a măgarilor –, nu mă mai interesează deloc unde e cimitirul măgarilor. Am o preocupare mult mai măruntă, şi anume: de unde ar fi putut şti un măgar cine-o să iasă primar?

Ghesul

Ţaica Leanţa s-a trezit într-o dimineaţă că nu mai ştie să coacă. Vedea bine, auzea bine, chit că numai ce-i convenea, dar de ştiut nu mai ştia cum şi la ce să apuce căpisterea. Stătea lungită pe salteaua ondulată, foindu-se cu grijă pe paiele care sfârâiau încetişor. Spunea iute un Tatăl Nostru, cu ochii închişi, plescăind înăbuşit din buzele stafidite, pe urmă, după o cruce mică în mijlocul pieptului, deschidea ochii şi se uita iar peste pragul înalt la colţul de bucătărie unde zăcea căscat ţăstul. Alături pregătise de cu seară săculeţul cu făină, punga de mălai şi cana cu drojdia muiată. De văzut, le vedea bine pe toate, chit că nu erau decât umbre sub geana trandafirie a dimineţii, dar nu mai ştia ce trebuie să facă. De unde să se-apuce? Şi apoi…?

Să tot fi trecut o oră, poate chiar mai mult, era sleită de spaimă, s-ar fi dus şi la privată, prin ferestruica înaltă şi boltită, cu geamul ciobit în două locuri, străpungeau şi guiţatul Cicicăi şi zarva păsăretului, dar ea tot nu se putea da jos. Se frământa ca o insectă bătută-n ace, studia cu jind colţul din bucătărie: coarda plină de mărunţişuri şi cu bordura de pânză încreţită şi afumată, pereţii negri din spatele ţăstului, căpisterea lungită pe două scaune, lanţurile negre. Iar în minte avea una şi bună: „*Ce* e acolo?“ Şi iar închidea ochii. „Doamne apără şi păzeşte, că doar nu m-oi fi zdihăit“, tot încerca să-şi dea curaj. Dar cu cât studia mai mult lucrurile de peste prag, cu atât mai abitir îi apăsa o ceaţa sub ţeastă, şi cum lucrurile alea pluteau fără rost, aranjate parcă de mâini străine, special ca s-o dea pe ea peste cap.

Începu să socotească: „Ce zi o fi azi?“ De două ori îi ieşi miercuri şi o dată vineri. „Doamne, nu mă lăsa.“ Pe urmă iar îi ieşi vineri. „Să ştii că mâine-i împărţanie.“ În sfârşit, se săltă în capul oaselor, cu picioarele atârnând peste marginea patului, îşi făcu o cruce mai zdravănă şi lunecă

uşor în târlici. Un junghi îi dădu ghes sub coaste, făcând-o să păşească iute şi să se sprijine cu o mână de bufetar. Luă din cui o basma neagră şi o puse pe cap, legând-o strâns sub bărbia tremurătoare, îşi aruncă în spate cojocul slinos fără mâneci, după care porni, gemând încetişor şi păşind săltat, de parc-ar fi avut un picior beteag. Spre ţăst nu mai vru să privească. Ţinându-se cu amândouă mâinile de toc, coborî din pragul înălţat al odăiţei şi o apucă spre uşă. Luă toporul sprijinit cu coada sub clanţă, trase uşa cu putere, lăsând-o să se oprească într-o cocoaşă de pământ bătucit, sub zăngănitul celor patru gemuleţe, şi se repezi la uşa magazioarei. Apucă găleata cu apă într-o mână şi pe cea cu boabe în cealaltă, încercă să se îndrepte de spate pentru a le sălta şi rămase aşa, gândindu-se, cu ochii rătăcind peste grădiniţa cu vietăţi înfometate. În sfârşit, împinse portiţa cu găleata mai uşoară şi-şi făcu loc printre găini gâfâind. Ridică pe rând găleţile peste şirul de leaţuri şi turnă în trocul Cicicăi jumătate din găleata cu apă, apoi jumătate din găleata cu boabe, fără să înţeleagă prea bine ce face. Scroafa albă guiţă speriată, făcând o tură prin ţarc cu şuncile dârdâinde, apoi reveni în faţa trocului, guiţă de câteva ori şi rămase aşa, derutată. „Fir-ai a moarti… Nimic nu-ţi mai place!“ Zburătăci găinile care dădeau târcoale găleţilor, apoi rămase cu ochii pironiţi în trocul păsărilor, pe fundul căruia mai era apă din ajun, verzuie şi groasă. „Doamne, nu mă pedepsi“, îşi făcu ţaica Leanţa curaj şi vărsă în troc ce mai avea în găleţi – întâi apa, pe urmă boabele. Găinile începură să cârâie prudent, săltând pe câte-un picior, raţele veniră întins dinspre gardul din fund. Numai curcanul rămase la distanţă, bufăind fudul.

De după poartă nu văzu pe nimeni în linie. Vântul tăia binişor la obraz şi-i storcea lacrimi, dar ţaica nu simţea decât un gol greu sub basma, şi un ghes la răstimpuri, împingând-o când încolo, când încoace, cum face vijelia cu sperietoarea de ciori. O urmărea guruitul liniştit al guguştiucilor din gura podului. Se mai întorcea brusc, să ia seama la un croncănit tăios ori la un lătrat înfundat în depărtare. Şi pe urmă se trezea tot lângă polata cu crengi de prun, cu ochii pironiţi pe rănile gălbui lăsate de topor. Râdea, amintindu-

şi o vorbă – „Te uiţi ca curca-n crăci“ –, o apuca iar înspre poartă, pe urmă spre cireşul din fund, şi tot aşa.

Soarele săltase bine de tot când ghesul o mână în casă. Aprinse lampa, o agăţă în cui lângă dulăpiorul verde şi scorojit de deasupra mesei înţesate de mărunţişuri, trase un scăunel între masă şi ţăst, puse mâinile în poală şi rămase aşa. De văzut vedea bine, auzea totul, nu-i amorţise nimic, junghiul trecuse, ba chiar simţea că-i în stare să ţopăie şi să-ndrepte spatele cocârjat. „Să ştii că-i vineri. Şi atunci mâne-i sâmbătă şi merge lumea la biserică cu de-a-mpărţitul!“ Însă ce-ar fi fost împărţitul ăsta nu putea să-şi lămurească. Vorbele parcă i le şoptea cineva. Mai spuse o dată Tatăl Nostru, cu coatele-n genunchi şi obrajii-n palme, apoi se ridică şi săltă peste prag în odăiţă, oprindu-se în faţa calendarului cu douăsprezece casete înflorate, plin de cruciuliţe negre şi roşii. O luă de la capăt, ţinându-şi privirea cu un deget cocârjat pe care-l sălta rând cu rând, caseta de jos, caseta de sus şi gata. Cireşar. Iunie. Şi mută degetul la stânga, rămânând cu unghia neguroasă sub cele trei litere frumoase, ca brodate. Parcă tot nu se potrivea ceva. „Doamne, şi Maică Precistă.“ Se întoarse cu lacrimi de ciudă în ochi, trecându-şi palmele de pe piept în jos pe şolduri, de parc-ar fi vrut să lepede relele. Nu mai putea decât să ofteze şi i se părea că devine tot mai uşoară.

Pe colţul mesei găsi o hârtie şi un creion. Şi pe ea nimic. O întoarse – tot nimic. Apucă gura săcuiului cu ambele mâini, o căscă şi privi lung praful alb dinăuntru. Băgă un deget în cana cu drojdia clăbucită şi cenuşie, apoi îl duse la nas. O înţepătură vagă şi prăfoasă. Se lăsă iar pe scăunel, oftând şi lăcrimând. Printre steluţe lucitoare zărea în colţul ochiului un şirag colorat de flăcări de lampă. Pe urmă strângea ochii şi se strângeau şi luminiţele. Rămânea una, pâlpâind după sticla afumată, dar prindea repede să se întindă, hlizind iar mărgele colorate la ţaica Leanţa. „Of! Dar-ar focu’...“ Îşi şterse lacrimile cu degetele deformate, trecându-le apoi peste fustă. „Doamne, ce mă pedepsişi…“

Stătea pe prag uitându-se la boţul de cârpe negre care robotea anevoie peste măsuţa rotundă. Pufăia Muica din greu, dar mâinile nu-i stăteau. Presăra făină pe cârpător, înghiontea bine coca până se lăţea destul, o

încrusta cu pistolnicul, îi făcea o cruce din muchia palmei, şuşotind şuierător, trăgea peste obrazul puhav al căpeţelului cu mătăuzul muiat în cana cu ulei şi îi mai făcea două cruci, susurând. Pe urmă lua vătraiul şi trăgea focul de sub ţăst, pufăind mai abitir şi gemând la fiecare răsucire din şale. Şi deodată îşi ţinea respiraţia, prindea coada cârpătorului şi arunca roata de cocă pe cărămizile încenuşate şi scânteietoare ale vetrei. Sprijinea cârpătorul de zid, cu coada în sus, îşi lua poalele fustei negre în palme şi le ridica până sub bărbie, apucând mânerul de fier petrecut prin ţăst şi dându-l jos din cârlig. Lăsa capacul de pământ pe vatră, dădea drumul poalelor şi începea iar să pufăie. Cu o mână bâjbâia la spate până dădea peste măturica rotundă din crenguţe răşchirate şi pârlite, iar cu cealaltă, tot pe bâjbâite, îşi trăgea mai în spate scăunelul. Mătura jarul dimprejur, adunându-l peste buzele groase ale ţăstului, şi întorcea către ea faţa brăzdată şi pământie: „Lenţoaco, ia dă fuga şi mai adă un braţ de crengi!“

Toate erau aievea, Leanţa, aşezată cuminte pe pragul odăiţei, nu pierdea nicio mişcare, şi totuşi, de la prag până la coardă părea să-ncapă atâta loc încât, dacă ar fi aruncat cu pietre, n-ar fi nimerit nici în căpisterea din mijlocul bucătăriei. Veneau şi cuvintele, ştia şi unde sunt crengile, dar nu se putea clinti. Îi părea că, dacă s-ar ridica în picioare, ar cădea undeva, într-un hău fără fund, din care nu scapă nici gândul. Şi se simţea uşoară – tot mai uşoară. Fără s-o doară nimic. Ghesul o trăgea afară. Dădu iar cu ochii de lampă, apoi de geamlâcuri, care începuseră şi ele să pâlpâie. Pe urmă veni scrâşnetul Muicii: „Vii fa azi?!“

Întoarcerea

— De ce n-ai mai zis maică nimic? Au venit ale Tudor, i-am întrebat pe ei. Nu ştiau... I-am zis lu' Gigi, că a fost după perii pentru moara lu' naş-so: „Mă Gigi, mă, uită-te şi de Ionel al meu, poate-l vezi p-acolo!“ M-a luat la-ntors: „Da' ce ţaică, mata crezi că Bucureştiu' e gara dă la Leu?“ La urmă, dac-am văzut că nu ştie niciunu' nimic, nici n-am mai întrebat…

Înfulecând fără să respire, tânărul deşirat scoase un mormăit întrerupt. Bătrâna stătea în picioare lângă masă, cu colţul basmalei adunat în palmă şi petrecut peste gură. Ochii umezi se plimbau încet pe chipul lui. Pomeţii îi ieşeau din obraji, ca nişte umeri plini, ţinând ochii retraşi şi întunecaţi, mai mult ghiciţi sub părul care-i venea deasupra sprâncenelor. Peste urechi prin pletele negre se mai strecura câte-un fir alb, învechind capul osos. În odaia strânsă era cald şi mirosea a lemn ars şi a tămâie.

— Încet, maică... Să nu te doară burta. Lasă că pentru desară tai şi o găină, pun de-o mămăligă, dau o fugă la Milica şi iau nişte lapte. De-ale gurii mai găsim...

— Mm... Ai nişte apă pe-aici? Nişte vin, ceva?

Bătrâna se întoarse greoi, scufundă o cană în găleata cu apă, apoi şterse cu podul palmei picăturile care se prelingeau, i-o aşează în faţă şi se întoarse spre uşă.

— Anul ăsta nu prea s-a făcut. Mai am alb, de anul trecut, din via de la Buzică, îi spuse încet, apoi deschise uşa şi ieşi în viscol.

Fiul aruncă o bucată de pâine în fundul străchinii, unde mai era puţin sos. Apoi o apăsă cu lingura şi o învârti până când bucata se înmuie. O înghiţi şi se îndreaptă de spate, cu ochii sclipind şi rotindu-se peste peretele din faţă, pe care atârna o icoană mică, sub un ştergar răstignit de o parte şi de alta a unei farfurii de pământ. Luă cana cu amândouă mâinile, bău cu

înghiţituri lungi şi apoi râgâi scurt, satisfăcut. Se ridică şi se dădu mai aproape de icoană, postându-se cu spatele la sobă şi sprijinindu-şi mâinile de ea, să-i simtă căldura. O examină, dar îşi pierdu repede interesul. Se puse pe cercetat lucrurile care i-ar fi putut stârni amintiri. Un scaun de pe vremea lui taica mare, ba chiar şi o policioară, pe care se îngrămădeau perii, periuţe, păhărele şi bucăţi de săpun. Şi lavoarul de sub ea, tot vechi. Când era copil şi venea în vacanţe abia trecea cu bărbia de marginea lui. Aşezat pe patru picioare din lemn atât de subţiri că arătau ca nişte vergele din metal, lavoarul nu-şi schimbase nici măcar culoarea. De sub petele alburii, de pastă de ras sau de dinţi, de săpun sau de apă calcaroasă, verdele întunecat de vreme răzbea anevoie. Laviţa din odaia din faţă, în care stăteau cândva „seturile bune“, ţinea acum loc de bancă. Scaunul obişnuit pe care era ridicată găleata cu apă era şi el vechi, dar nu-şi amintea să-l fi văzut vreodată. De fapt, nici nu mai era sigur de ce-şi amintea: toate îi păreau cunoscute şi totodată străine.

Şi totuşi, dintre cojoacele şi halatele atârnate în perete se iţea vârful unui corn. Cuierul cu coarne! Semăna cu ghidonul unei biciclete de curse, dar nu avea nicio bucăţică de metal. Coarnele erau fixate într-o bucată din lemn, înfăşurată în postav roşu şi întreruptă din loc în loc de inele groase din lemn, care într-o parte scoteau câte-un umăr de care se agăţau hainele. Trebuie să fi fost o piesă rară. Tânărul se apropie de el şi dădu jos câteva cojoace, aruncându-le pe laviţă. Rămase dezamăgit. În locul cuierului mare, cu nişte coarne pe care toată copilăria le văzuse pe capul unui taur de poveste, mai rămăsese o biată stârpitură ridicolă, pe care agăţătorile erau fixate cu sârme. Mai rămăsese un singur corn, şi acela atât de mic încât o clipă se gândi că nu poate fi vorba de acelaşi cuier. Dar mai erau şi resturi ale învelişului de postav şi apoi, da, cu siguranţă că era mult mai mare cuierul în copilărie, ca toate lucrurile la care nu poţi ajunge decât urcat pe scaun.

Uşa se deschise şi bătrâna intră, suflând uşor printre buze. În mâinile înroşite ţinea o carafă cu vin. Tânărul începu să agaţe cojoacele înapoi, mormăind ceva. La căldură licoarea răspândea un parfum dulceag.

— L-a reparat Stan, anu’ trecut, că au venit drăcuşorii ăia ai lu’ Tincuţa şi, după ce că nici aşa nu se ţinea el bine, n-au mai găsit altceva să se joace. Ziceai c-au rânit cu el în troacă. Acu’ ce să fac, să iau altu’? De unde? E făcut de tată-tu mare… El e oale şi ulcele, săracul…

— Lasă, că şi-aşa nu-ţi mai trebe, îi răspunse Ionel cu figura înseninată, apoi luă carafa din mâinile bătrânei şi trase o duşcă zdravănă. Cât o să ţină şi ele, că-s lucruri…

— Ba, maică, nu stau io de ăla acuma. Iote, dacă s-o rupe de tot, rog şi io pe Stan sau pe careva, îmi bate nişte cuie prin tocuri şi-mi agăţ gioarsele-n ele. Când erai tu mic – nu murise maică-ta! – băteai cuie în toc să vezi cât ai crescut. Pe urmă, în vacanţa următoare, nu te mai puteai măsura la cuiul vechi. Trebuia să-l scoţi. Până te-a învăţat nu ştiu care să faci semn cu creionul, da’ de-atunci n-ai mai avut nevoie, că erai deja măricel şi nu mai veneai încoa’. Pe urmă…

Tânărul o privea zâmbind şters, cu mintea plecată spre alte timpuri, când se juca de-a instalatorii cu Daniel sub pragul magaziei, unde adunaseră tot felul de robinete şi de bucăţi de conductă, cine mai ştie de unde. Daniel al Ruştilor era slab ca o scobitoare şi se lăuda că poate trece prin orice crăpătură prin care trece şi-o pisică. De bine ce credea asta, într-o zi se avântase să treacă printre gard şi pălimarul care ţinea portiţa ce dădea la ei în grădiniţă. Un spaţiu foarte îngust, care se lărgea mai sus, aşa încât junele viteaz şi căutător de aventură nici nu stătuse prea mult pe gânduri înainte de a se avânta în despărţitură. Şi acolo rămăsese. Chirăia şi buza de sus prinsese o crustă cleioasă, că ţinea mâinile încleştate de pălimar şi nu se mai putea şterge la nas. Cât fugiseră el şi copiii care se mai jucau acolo după un ajutor, Daniel chirăise întruna. Venise unchiu-său, Vasile, om zdravăn şi calculat, căruia nu i-ar fi trecut prin cap că ar putea vedea aşa ceva în viaţa lui. Întâi se oprise pe loc, cu gura căscată şi ochii nelămuriţi, apoi îşi făcuse o cruce mare, bolborosind şi scuipând în sân. Abia după toate astea s-a proptit cu o mână în gard şi cu alta în pălimar şi, fără să se opintească prea tare, le-a depărtat suficient cât să cadă nepotu-său dintre ele. După ce s-a încredinţat că e întreg, i-a aruncat un „Maică Precistă, da’ împieliţat mai eşti

bă nepoate!“ şi-a pornit la treaba lui, râzând şi făcându-şi cruci, clătinând din cap într-o parte şi-n alta.

— ...n-a vrut niciunul să vie, îşi încheie bătrâna istorioara pentru care Ionel nu avusese urechi.

— Ei, lasă... or veni ei.

Bătrâna se uită la el, neştiind ce să înţeleagă, apoi se adună şi, cu lacrimi noi aprinse în ochi, îl întrebă:

— Da’ ia spune, ţie cum ţi-a fost maică? E bine acolo? N-ai găsit şi tu o fată, să te pui la casa ta?

— Bine, bine... Ce să zic, n-am io timp de câte pot să fac. De fete nici nu-mi arde... Când oi avea vila mea, cu maşină şi şofer, atuncea da! Afacerile merg bine, da’ uite că pe praful ăsta nici elicopterul nu zboară, aşa că am venit cu trenul. Altfel veneam cu maşina, că e mai uşor. N-am avut timp să plec până acum, că ştii bine că-mi ia o zi numai drumul. Dar nu mă plâng, treaba merge bine, banii curg. O să-ţi iau un balansoar şi un televizor color, să stai ca boierii...

— Ba, maică, lasă că io stau ş-aşa. Dacă tu zici că ai, atunci e bine. Mie decât să-mi iei ceva mai bine-mi trimiţi două rânduri, să ştiu că eşti bine. Dacă tu zici...

— Ei, haide, acuma n-o mai da pe modestie, o întrerupse Ionel, luând-o pe după umeri şi strângând-o uşor, absent. Hai, du-te şi trage un pui de somn, că eu mă duc să mai văd ce e prin curte, apoi mă mai încălzesc puţin, tăiem găina, facem ceva pentru cină şi ne culcăm. Mâine dimineaţă plec cum se luminează.

— Păi atunci stai să-ţi scot şi ţie, maică... Nişte murături, îţi învelesc nişte ouă, scot nişte brânză, nişte vin, mai tăiem o găină, că-i frig şi ţine...

— Lasă-mă cu astea, am io destule acolo. Lasă, du-te şi te odihneşte puţin.

— Cum maică ai, că ce vă dă vouă acolo e cu d-alea de îngrăşământ. Şi văd că eşti aşa slab că parc-ai mânca o dată-n zi! Măcar o găină şi-un vin să iei, că nu-s ca alea din galantar.

— Bine, bine... lasă că le pui mai încolo. Acum mă duc să mă uit prin curte.

— La cimitir, la maică-ta, e greu de intrat acuma, încercă bătrâna să-i amintească.

— Ei, lasă că om merge data viitoare. Hai...

Tânărul se îndreptă spre uşă, dar nu ieşi. Se întoarse, luă carafa cu vin de pe masă, sorbi o înghiţitură şi se trase lângă glasvandul care dădea spre curtea din spate. Acolo suflă pe geam şi încercă să-şi croiască un mic hublou în fereastră, prin care să vadă afară. Nu reuşi decât să intuiască zbenguiala fulgilor. Nu mai văzuse de mult curtea în plină iarnă, ultima oară cu mulţi ani în urmă – când se gândi nu reuşi să-şi amintească dacă se strânseseră doisprezece sau treisprezece, dar îşi spuse că nu puteau fi mai mulţi. Prin geamul uşii care dădea în camera bună nu reuşi să vadă nimic, pentru că două perdeluţe croşetate se suprapuneau şi lăsau doar câteva spaţii mici, prin care s-ar fi putut vedea dincolo, dar erau pe la mijlocul uşii, aşa încât cel care voia să privească trebuia să se aplece, ca pentru a se uita pe gaura cheii. Deschise uşa cu grijă, să nu facă zgomot, apoi încercă s-o închidă la fel, dar clanţa veche scoase un pocnet care i se păru asurzitor. În pat, trupul bătrân şi uscat nu schiţă niciun gest.

— Ionel, întinde-te şi tu niţeluş, maică!

— Ei, mă uit şi eu prin casă, îi răspunse repede, surprins. Sunt lucruri pe care le-am uitat...

— Bietu’ Nicolae, Dumnezeu să-l ierte, zicea: „aveţi mă copii grijă de lucruri, că le-or prinde bine nepoţilor! Când îmi faceţi nepoţi?“ N-a mai apucat să te vadă, săracul...

Ionel trăsese uşor sertarul mesei şi acum îi cerceta rapid conţinutul, aşteptând ca glasul bătrânei să se stingă de tot. Foarfece ruginite, gheme de aţă, vederi, carneţele, lumânări frânte – toate aruncate la întâmplare şi împrumutând unele de la altele ceară, zgârieturi, mirosuri şi culori pale. Nimic interesant. Îşi aminti de obiectele vechi descoperite în sertarele copilăriei. Multe nu i se desluşiseră nici acum – păstra forma lor în minte, dar nu-şi dăduse niciodată seama la ce ar fi putut folosi şi nu găsise nicăieri

unele asemănătoare. Simţi că s-a făcut din nou linişte şi se îndreptă spre odaia din faţă, fără nicio grijă la zgomotul pe care-l făcu uşa.

Arăta ca un depozit. Pe masa mare din mijloc zăceau teancuri de pături şi cearşafuri, pe patul foarte lat se întindeau perdele şi haine neîmpăturite, iar pe studioul din capăt stăteau pachete de lumânări şi cutii cu biscuiţi şi rahat. Şifonierul vechi, ale cărui uşi nu se mai închideau de mult, părea îngreunat de geamantanele aruncate pe el, chiar dacă, foarte probabil, erau goale. Fără să-şi dea seama de ce, deschide una dintre uşi, care scârţâi uşor, ascultătoare. Jos erau rămăşiţele unor cărţi, toate ca muiate în ceai. Deveni atent şi, aşezându-se în genunchi, începu să le studieze. Una dintre ele, singura care se mai ţinea întreagă, era prinsă în coperţi de carton vopsit negru, pe care câteva caractere stângace, care se voiau tipografice, reuşiseră să închipuie o inscripţie – „PSALTIREA“. O deschise, dar în pagini literele se iţeau atât de înflorite încât nici nu putea înţelege scrisul. Răsfoi febril câteva pagini, asigurându-se că nu înţelege limba. Până la urmă se hotărî s-o vâre la brâu. Când dădu să închidă uşa şifonierului, din locul în care găsise cartea îi sclipi un colţ lucios. Dând deoparte hârtiile, scoase la iveală o icoană. Deşi era mică, pe jumătate cât cartea, atârna destul de serios. Striaţiile moi ale crustei de argint îi dădeau o senzaţie plăcută la atingere, iar chipul răsărit din ferestruica rotunjită lăsată în mijloc îi păru foarte frumos, în culorile sale întunecate şi tari. O vârî pe sub pulover între carte şi cămaşă, apoi se îndreptă şi dădu să iasă. Se opri şi deschise şi cealaltă uşă a şifonierului, dar acolo nu găsi decât batiste, haine împăturite şi costume din altă epocă, atârnate pe umeraşe şi spânzurate de un drug de lemn cocârjat de vreme. Îşi strecură palma întinsă pe sub batistele din raft şi dădu de un plic. Îl scoase repede – era deschis. Înăuntru zăcea împăturită o hârtie veche. O trase afară şi o despături, fără prea multă grijă. Un rege, cu peste optzeci de ani în urmă, împroprietărea un ţăran. Stătu o clipă pe gânduri, apoi o îndoi o dată şi o vârî la loc sub batiste. Îşi dădu seama că în mâna cu care sprijinise teancul de batiste ca să pună hârtia la loc avea plicul din care o scosese, dar nu se mai obosi să pună hârtia în el – îl aruncă spre fundul raftului.

În camera bună plutea sforăitul uşor şi mulţumit al bătrânei. Ceasul de pe masă, vechi şi sobru, ca un colonel de artilerie, lovea aerul sacadat, cu salve metalice. Ionel trecu repede, închizând uşa dinspre bucătărie fără nicio precauţie.

— Ionel?

Neprimind niciun răspuns, bătrâna se ridică în capul oaselor. O şuviţă de păr alb îi cursese de sub basma. O puse la locul ei mecanic, fără s-o caute. Apoi îşi şterse faţa cu mâna uscată, de parcă ar fi vrut să culeagă de pe ea somnul. Se ridică să se îndrepte spre uşă, dar mai zăbovi un timp, frământându-şi un şold amorţit.

— Stai, maică... Viu acu' să-ţi fac ceva să mănânci, şopti încet, apoi îngână o rugăciune, îşi făcu o cruce şi se îndreptă puţin, strâmbându-se de durere.

În bucătărie focul se stinsese şi era mai frig. Se porni să-l aprindă, dar în mijlocul încăperii se opri deodată în loc, fără să-şi dea seama de ce. Geanta de pe laviţă dispăruse, la fel şi cizmele din prag.

— Ionel… ? Ionel!

Deschise uşa şi ieşi în prag. Viscolul se mai potolise. Un şir de urme proaspete de paşi se deşira în zăpadă înspre poartă. Fulgii întârziaţi de viscol trudeau să acopere urmele, împingându-le departe de casă.

Febra

— Hăi, venişi mă Ioane?

Safta, trezită din toropeală de scrâşnetul pietrelor sub roţile căruţei grele, scoase capul de sub umbrarul de coceni destrămaţi, lingându-şi buzele umflate.

— E!

— Şi cum e?

Ion privi înainte pe câmp, scărpinându-se cu toate degetele după oul piciorului şi mai sus, pe sub nădragii întăriţi de soi.

— Ia dă să văd, se apropie Safta, cu ochii sclipind şi gura uscată de nerăbdare.

Trăsese din vreme după ea tuciul subţiat şi găleata strâmbă de tablă pe care le ţinea în adăpostul de pândă. Acum păşea mărunt şi grăbit spre partea din spate a căruţei. Ion îşi lungise pieptul peste butoi şi ştergea cu degetele firele imaginare de praf de pe canea, de parcă ar fi pregătit-o pentru o treabă încurcată. Safta puse mai întâi tuciul, pufăind nevricoasă spre lichidul care curgea leneş. Apoi vârî sub el găleata şi începu să bea din tuci cu înghiţituri lacome. În sfârşit, îl lăsă plescăind, îşi înmuie degetele în apa rămasă pe fund şi se şterse pe faţă, oftând adânc.

— Îîu. Sălcie mai e, păcătosule. N-ai putut şi tu să iei mai din colo. Bogdaproste.

Ion Ciurel îi răspunse închizând caneaua şi pipăind-o cu degetele, să se asigure că ţine. Se trase apoi de pe butoi şi apucă hăţurile.

— Iee, Murguu...

Sub cerul alb, drumul tăia câmpia stearpă cotind leneş spre răsărit. Apucând cuminte pe şleauri, aici în praf şi dincolo pe pietre, căruţa şleampătă, trasă de calul răpciugos, se târa spre pata întunecată – cândva

pădure – după care se ascundeau casele mărunte ale satului. Butoiul cu apă, târât prin soare jumătate din zi, scotea la răstimpuri câte un clipocit înfundat şi misterios, care se pierdea înnodat în scrâşnete şi scârţâituri. În urmă, Safta ducea cu grijă găleata plină pe trei sferturi sub adăpostul de coceni. Se îndreptă de spinare şi aruncă o privire roată peste câmp. Rămase aşa un timp, cu ochii seci şi mintea goală, apoi se convinse că cel mai bun lucru pentru oasele-i bătrâne este să se chitească la loc sub povârnişul de coceni şi să zacă. Între câmpul vânăt şi cerul alb – ca-ntr-un tablou de iarnă răsturnat – nu se clintea niciun fir de aer.

Anul începuse prost şi părea să nu mai sfârşească. De parcă natura ar fi aflat de ştiinţă şi ar fi fost invidioasă pe minunile ei, simţindu-şi neputinţa de a da cartofi de două litre, mere cât pepenele şi flori ca de plastic. Sau, pentru cei care mai erau credincioşi, de parcă Dumnezeu s-ar fi supărat, cine mai ştie pe ce. Aşa că satul întreg zăcea mocnind sub arşiţa nepăsătoare. Aşteptau salvarea şi, între timp, căutau să cheltuiască din toate cât mai puţin. Fiecare îşi zicea în barbă că a venit sfârşitul, dar nimeni nu îndrăznea s-o spună cu glas tare.

Nici chiar Bălă, nebunul. Dimpotrivă, el părea cel mai meşter doftoroi, umblând cât era ziua de lungă, cu trompeta lui spartă şi cu un fular înnodat pe care îl ţinea de bici, pe toate părţile satului, ici ciocănind o coastă de pământ şi punând trompeta s-asculte ce se întâmplă, colo înfigând te miri ce în câte-o crăpătură, apoi însemnând locul ca să ştie să mai treacă în control. Cine-l vedea îşi făcea cruce – ca şi înainte –, dar nu se mai avânta să-i arunce vorbe de batjocură. De la o vreme, câteva babe începuseră chiar să-l urmărească mai cu atenţie, şoptindu-şi printre cruci grăbite: „Ştie el nebunul ce ştie – *ăsta* simte ceva!“ Dar Bălă, prins cu totul de importanţa noii sale misii, nici nu băga de seamă că e pândit. El îşi făcea conştiincios „miseria“, fără să ceară vreo socoteală cuiva. Ce era în mintea lui nimeni n-ar fi putut spune, dar se vedea că face tot ce poate pentru a recăpăta locurile vii prin care-şi făcuse veacul. S-ar fi mulţumit măcar cu băltoaca adunată sub păduricea oierilor în fiecare primăvară şi cu umbra sălciilor înşirate în spatele curţilor de la miazănoapte.

Îşi dăduseră seama târziu, după ce intraseră în Postul Paştelui, că ceva – de fapt, că nimic – nu mai merge cum trebuie. Răsadurile de castraveţi, ardei şi roşii se uscaseră peste noapte. Le ţinuseră toată iarna în bucătării, grijindu-le şi făcând planuri, dar când le-au pus în pământ n-au trecut nici două zile şi, în locul plăpândelor fire verzi, care de obicei se întindeau jucăuşe sub soarele vlăguit de iarnă, au rămas doar minuscule fuioare galbene, topite şi ele, după alte două zile, în mustăţi clisoase răsfirate pe bulgării împietriţi. La început întâlnirile dintre oameni erau muiate într-o veselie suspectă. Fiecare se străduia să pară cât mai bucuros, de s-ar fi zis că acuşi-acuşi porneşte cu primele roşii la oraş. Din bucurie în bucurie, treceau vorba la păsări şi la cele de prin casă, fiindu-le ruşine să mai pomenească de ale pământului, cu ochii ţintă pe pârjolul întins în tot locul. Grâul încolţit sub ultima zăpadă a prins a se înroşi, apoi s-a gălbejit şi s-a stins în mirişte, lăsând pe loc o armată de cioturi pitice. Butaşii de viţă rămăseseră adormiţi în lemnul lor, copacii se încăpăţânau să nu scoată vreun mugur sau vreo frunză, buruienile se uscaseră şi ele. Singura plantă rămasă în viaţă părea volbura răstignită prin şanţuri, dar nici de ea nu puteau fi siguri, căci culoarea ei era tot timpul înşelătoare, iar flori nu dăduse.

Găinile cloceau în nisip prin curţi şi începuseră să rămână late, una după alta. Gâştele se repezeau până în marginea bălţii, dar dădeau de mâlul gros şi frământat care începuse să se usuce, se retrăgeau sâsâind şi dispăreau legănându-se cu grabă printre lăstarii uscaţi din fosta pădure, unde se învârteau în linişte oile din turma lui Oacă. Vacilor nu le mai plăceau cocenii, care oricum nu mai erau mulţi. Câinii zăceau întinşi, răspunzând oricărei asmuţiri cu câte un schelălăit stins. Bradul din faţa primăriei ruginise. Verzi mai rămăseseră doar porţile vopsite aşa.

De Florii, trei săteni şi cu Oacă, ciobanul de pripas, au adunat animalele în viaţă – patru vaci, un cârd mărunt de gâşte, zece oi şi capra lui Mărin Chiorul – şi le-au mânat la târg. Au păstrat doar caii şi câinii, care nu păreau să aibă decât o moleşeală prelungită. După o săptămână s-au întors sătenii, fără Oacă, rămas într-o margine de sat avut, după ce le urase

celorlalţi drum bun şi păcate puţine. Au povestit o seară întreagă, sub bradul ruginit din curtea primăriei, unde sorbeau toţi vin acru, din sticle date roată de la unul la altul, cu femeie şi copil cu tot. Cum se făcuse grâul la Teaca şi mai încolo, unde părea să nu treacă săptămâna fără o ploaie zdravănă. Cum treceau copacii de floare, iar viile plecaseră pe araci. Sau, după cum se juruia Plătică, unul dintre cei trei plecaţi la târg, cum pârâiau deja sub rod crengile prunilor şi cireşilor la Strâmbeni. Cei mai bătrâni îşi făceau cruci şi clătinau din cap a „nu-i a bună“, cei mai în putere scrâşneau din dinţi şi strângeau pumnii, dar mai mult de atât nu ştiau ce să facă.

„Da’ voi ce-aţi venit muică aşa... ca la parastas“, se trezise certându-i Floarea Dascălu, temută în sat pentru înţepăturile pe care le răspândea generoasă oricui se nimerea prin preajmă. „N-aţi adus şi voi un peşte, niscai ştevie, ceapă, nimic?“ Câţiva dimprejur încercaseră să intre şi ei în joc – „Da, chiar!“ –, dar primarul îi potolise pe toţi, făcându-i semn lui Fane Cheală, secretarul, să mai scoată vin în sticle. Apoi se apucase să împartă sarcini pentru sleirea fântânilor. Apa, din gustul sălciu pe care-l avusese înainte, începuse să aducă a saramură şi se încleia pe zi ce trecea. De udat nu-şi mai făceau griji – oricum, pământul zăcea la fel şi cu apă şi fără. Unii chiar de asta se cruceau cel mai tare – că pământul nu mai vrea să bea apă. O lăsa acolo până când o împrăştia soarele – nu se-atingea de vreun strop. Dar trebuia să se îngrijească măcar de apă de băut. Singuri, pentru că, după toate scrisorile şi telefoanele pe care le trimisese primarul, *mai sus* nu se întâmplase nimic. Ajutorul era doar o vorbă care curgea politicos, dar spart, din receptorul unsuros pe care primarul îl îndrepta spre cei adunaţi să-l sprijine în zbaterile lui. Două vizite *la centru* avuseseră şi ele acelaşi rezultat, iar a treia nu s-a mai încheiat – cel puţin pentru primar. S-a întors numai Fane Cheală, care a anunţat sec că primarul nu mai fusese de găsit la locul de-ntâlnire. Ca un făcut, nici nevastă-sa nu mai fusese de găsit. Casa încuiată, storurile trase – nici ţipenie…

Mai rămâneau rugăciunile popii Sacâz. Acesta însă, de îndată ce s-a terminat vinul, şi-a chemat fratele cu maşina de la capitală, a încărcat în ea bocceluţe şi pacheţele, a pus lacăt pe casă şi a dispărut, cu tot cu nevastă şi

cu plodul idiot, la care deja oamenii începuseră să se uite chiorâş când îl vedeau în tindă, legănându-se violent pe cele două picioare strâmbe, fără să-i pese de loviturile de berbece cu care capul lui disproporţionat de mare făcea să vibreze pălimarele. Poate *el* era! De-ai ca el îmbolnăvesc pământul şi lumea. Ducă-se…

Pe la începutul lui mai niciuna dintre cele treizeci şi nouă de fântâni din sat n-a mai dat vreun strop de apă. Cheală îi mobilizase însă dinainte. Aleseseră două butoaie mari, de cincizeci de vedre, pe care le fixaseră în două căruţe şi, rotind oameni şi trei cai, le expediau în fiecare seară în satele din preajmă, aşteptându-le a doua zi după prânz, cu găleţile aliniate în faţa porţilor. Sub păduricea oierilor, care zăcea pustie pentru prima oară de când îşi mai amintea careva din sat, băltoaca „timporară“ pierise cu totul, lăsând în urmă o mâzgă albastră cu miros de putred. Pe sub toate streşinile stăteau înşirate albii, lighene şi butoaie, dar în afară de mici ghemotoace albe, ivite dimineaţa deasupra păduricii negre, niciun nor nu mai tăia cerul, iar aerul se încăpăţâna să rămână neclintit. Totuşi, noaptea nu se zărea nicio stea. Luna o văzuse ultima oară la Sfântul Ion Florică Zbârcea, pe care oricum nu-l credea nimeni.

Cei rămaşi continuau să se adune seara în faţa primăriei, unde citeau veşti din câte un ziar vechi pe care-l mai prindeau cei plecaţi după apă. Fără primar însă, cu greu mai reuşea careva să-i unească într-un singur gând sau să-i trimită într-o singură parte. Întâlnirile erau zgomotoase la început, fiecare având te miri ce de împărţit cu cine se nimerea, dar se potoleau repede când arunca vreunul o „impoteză“, la care toţi începeau să se gândească pe dată, care cu o sprânceană ridicată, care cu câte un clătinat leneş al capului, mai toţi cu o vorbă scăpată ca să fie, asemeni unui oftat plimbat din gură în gură. Dacă Dilă şi Moarcă stăteau unul lângă altul, după ce se fugăriseră prin tot satul la Bobotează cu furcile, jurând că-şi sting neamul unul altuia, apoi semne mai bune că ceva s-a întâmplat n-ar fi putut găsi nimeni. Dacă s-a mâniat Dumnezeu sau dacă Dracul şi-a băgat coada, asta nu ştiau s-o spună.

Dar toţi se pricepeau de minune la *cauze*. „V-aţi dus toţi să vindeţi terenurile mici de pe Seaca. E, acu’ v-a săturat Dumnezeu...“ începuse Mitriţa Bleahului, nu pentru că ar fi găsit vreo modalitate de a alunga urgia cu petecele respective, ci pentru că ea n-avusese niciodată vreo palmă de pământ în afara pogonului din spatele curţii. Li se păruse un motiv bun pentru mânia lui Dumnezeu, care – toţi ştiau – nu iubeşte vânzarea de pământ. De sub gardul aplecat, Bălă sufla slab în trompetă, subliniind cu tâlc momentul. „Vă spui io, ne-am îndemnat cu Dracul când am adus aci-n pământ usturoaiele de la Spania. Păi, curat lucru?! Să faci căpăţână de usturoi mai mare ca a de ceapă? Ceapa de ce nu-i mai mare ca dovletele? A!? Ia ziceţi...“ Nuţu Petre era supărat pe tot ce aduceau alţii de prin alte părţi, dar mai ales pe tot ce era „de la Spania“, unde-i fugiseră în vara trecută cei doi băieţi. Fiecare găsea câte o explicaţie pentru prăpăd, una mai bună decât cealaltă. Aşa treceau de la păcatele beţivului popă Sacâz la răutăţile babelor, de la apucături la blesteme şi prin toate felurile de supărări cereşti. Toate păreau destul de grele, dar nimeni nu se putea hotărî asupra vreunei grozăvii anume, despre care să poată spune fără şovăială că a stârnit urgia. Noaptea le uitau, iar a doua zi le luau din nou la puricat pe cele care nu apucau să moară în ascunzişul minţii.

În toată încremenirea aerului, unele seri erau altfel decât cele obişnuite. O apăsare grea ştergea orice voinţă, lăsând-o mută şi incapabilă de a mai controla măcar o clipire, situaţie care, nu se ştie de ce, îndemna la acţiune. Într-o astfel de seară, după ce plecase şi Fane Cheală, unul propusese alungarea cărămidarilor din marginea pârâului Bogata, care şerpuia departe, la hotarele dinspre Scăişor. Porniseră toţi, care cu ce apucase în drum. Unul o furcă, altul un leaţ, câteva femei adunând bolovani în poală. Almericu’, poreclit aşa pentru că dintre puţinele cuvinte pe care le putea lega cel mai de vază era „Almerica“ – care în mintea lui părea să înceapă automat dincolo de Dunăre, unde şi iarba e mai verde –, trăgea după el o furcă şi un topor, setos de luptă şi tremurând de focul nerăbdării. Bălă, zâmbind serios, agita în urmă biciul improvizat şi ţinea trompeta pâlnie, când la o ureche, când la cealaltă – să nu-i surprindă cumva duşmanul. Până la urmă

ajunseseră prea târziu, căci, fie că presimţiseră, fie că îi cuprinsese deznădejdea în faţa albiei din care apa se rătăcise, lăsând pe loc doar boţuri pietroase, ţiganii găsiseră temei să-şi strângă corturile şi să plece. După toate semnele, cu cel mult două zile înainte de vizita sătenilor. Pe loc rămăseseră câteva fâşii de pânză grea, cenuşie, sfâşiată poate în graba plecării. La fiecare zece paşi răsărea o mică vatră negricioasă, înconjurată de pietre printre care cenuşa scăpase şi pornise şerpuind prin iarba uscată. Malul potolit avea o muşcătură largă, din care ţiganii scoseseră pământul de cărămidă.

Luţu Danii, cu ochiul său prins de albeaţă lăcrimând a furie, se repezi spre vatra cea mai apropiată şi începu să tragă în pietre cu piciorul, răspândindu-le şi călcându-le, ţopăind caraghios, de parc-ar fi nimerit pe un cuib de viespi. Alţi doi făcură la fel cu vetrele care erau mai aproape, iar Bălă îi binecuvântă cu răcnete scurte şi lovituri de bici, alergând încolo şi-ncoace, urmat de cei câţiva copilandri furişaţi pe urmele cetei. Baba Linca începu să bombardeze cu pietre bucăţile de pânză, apoi, după ce isprăvi muniţia, se apropie şi începu să le scuipe, răscolindu-le cu piciorul. Celelalte două culegătoare de pietre deşertară însă încărcătura la picioare, mulţumindu-se s-o urmărească pe bătrâna sfrijită şi gheboasă cum îşi varsă oful. Plătică şi Dilă coborâră în albia Bogatei, împingând cu tălpile câte-un bolovan mai acătării, să vadă ce-i sub el. Nici urmă de plantă ori de vietate. Locul era sterp şi închistat, de parcă n-ar fi curs pe-acolo niciodată altceva decât foc. În urma lor, Almericu’, mult mai curios, spărgea bolovanii cu toporul.

Chiuiturile, icnetele şi fâsâitul dogit al trompetei lui Bălă se spărgeau grele în aerul prăfos, îngropând la răstimpuri câte-o sudalmă îndesată. Terminând de risipit vetrele, Luţu Danii se opri gâfâind şi, prinzându-l pe Bălă în dreptul lui, îi trase o palmă pe spate:

— Hai bă, gata!

— Gata, gata, reproduse Bălă ordinul, subţiat şi înveselit, ţo- păind sălbatic, poate pentru bătălia câştigată.

— Ho băă, gata. N-auzi? se stropşi Luţu iar la el, speriindu-i pe copii, care tăcură şi începură să păşească grăbit spre drum.

Resemnat, Bălă suflă scurt în trompetă, apoi îşi adună biciul cu grijă şi se repezi în drum, să pregătească retragerea. O apucară înapoi spre sat, împrăştiaţi într-o pată cenuşie, topindu-se leneş în umbrele descleiate din căldura împietrită. Pe locul răscolit praful şi cenuşa întârziau să se aşeze – stăteau pur şi simplu nemişcate în tăcerea de mormânt.

Aproape de sat, Bălă şi copiii o apucară înainte, să vestească întoarcerea. Cele câteva femei rămaseră puţin în urmă, mergând în şir. Bărbaţii mergeau câte cinci şi câte şase, ocupând tot drumul şi păşind greu, împinşi de bruma de furie care le mai rămăsese. Dodu, care pufăise şi oftase tot drumul, rupse tăcerea, tresărind şi el la auzul vocii răguşite.

— Al dracu’, tot la ăştia le dă. Zici că să dea Dumnezeu să plouă, să se facă toate alea, să una, să ailaltă. Da’ la ăştia uite că nu tre’ să dea. Suie la căruţă şi du-te! E el pământ destul de făcut cărămidă, şi dacă nu ţi-l aduce niciun Dumnezeu... îl găseşti tu.

— Vă spui io, ăştia pă unde trec seacă tot, încercă Luţu să nu lase împăcarea să se-aşeze.

— Lasă bă, Luţule, nu te mai tângui ca muierea, îl repezi Dilă calm, preocupat să se scarpine cu ambele mâini sub cămaşa boţită şi largă, lipită de piele din loc în loc. Le ştii tu pă toate! Dacă erea să sece, de ce n-au făcut-o când s-a ridicat Bogata şi-a umplut câmpia de jos? A?!

— Ştiu bă, zevzecule, îi răspunse Luţu pălmuindu-şi ceafa şi uitându-se să găsească vreo muscă strivită în palmă. Că-steţi proşti, că vă spusai din toamnă că ăştia n-au ce căuta aci, că fac toate relele. Şi vă duru-n cur. Na, că acuma n-aveţi ce le mai face. Au luat şi s-au dus. Duce-s-ar la mutu’n praznic!

— Io ştiu una, reluă Dilă, făcându-se că n-a auzit apropoul lui Luţu. N-avem de niciunele anu’ ăsta, aşa că trebuie să facem ceva. Dacă n-o fi an bun, măcar...

— Dacă n-o fi an bun… i-o tăie Luţu cu nasul încreţit şi dinţii dezveliţi. Te duci şi baţi cruci ca prostu’ în biserică – adică stai cu burta-n

jos, în loc să stai cu ea-n sus. Ia du-te tu la Teaca, sau mai încolo. Trage nişte zile la sapă şi la toamnă iai căruţa şi pui grâu', varza...

— Da' tu de ce nu te duci? îl repezi Dilă, aprobat imediat din cap de Plătică şi de alţi câţiva din spate.

Luţu nu mai răspunse şi nici ceilalţi nu mai spuseră nimic, dar aerul devenise parcă mai greu şi paşii mai nesiguri îi dădeau de gol: pe toţi îi frământa acelaşi lucru – cum să muncească totuşi ceva, să nu rămână pătulele goale, dar să nu lase nici satul, unde cine ştie ce minune s-ar putea arăta, iar ei ar pierde startul la rod. Dac-ar mai fi fost măcar Fane Cheală, ar fi ştiut el cum să-i aranjeze. Cum făcuse şi cu apa, şi cu paza la câmp. Oficial, păzeau în câmp, în toate cele patru zări – noaptea bărbaţi, ziua femei –, să vestească vreo ploaie sau ceva nemaivăzut care s-ar fi întâmplat pe-acolo. Dar toate se destrămaseră după o stropşeală a Floarei Dascălu, care sărise la Nina lu' Cheală: „Unde ţi-s fa coadele? Le-ai tăiat ş-acu' umbli noaptea în câmp să-l legi pe-al din baltă cu ele! D'aia murim aci, că l-ai legat de loc!“ Şi Nina nu se mai arătase la primărie de-atunci, iar Fane, bărbatu-său, făcuse ce făcuse şi-şi luase tălpăşiţa.

Se apucară să golească în linişte butoiul cu care trebuia să plece Dilă după apă, când deodată se auzi mocnit de după fereastra biroului primarului ţârâitul spart al telefonului. La început se uitară unul la altul, neînţelegând de unde vine ţârâitul. Apoi Dilă o repezi pe Leana Almericului, care tocmai aştepta cana de tablă trecută din mână în mână:

— Du-te fă iute, vezi că sună telefonu'!

Leana porni în pas alergător, ocolind grupul strâns în jurul căruţei, cu Puiu Telemel şi Săndica lui pe urme. Sus, lângă butoi, Dilă rămase nemişcat, cu fălcile scrâşnind şi pumnii strânşi. Sub ţeastă avea o nelinişte pe care n-o putea desluşi. Curioasă, ţaica Florica se trase prima spre fereastra plină de zoaie. Ceilalţi o apucară şi ei într-acolo. Înăuntru Leana pusese mâna pe receptor şi striga de se auzea din linie: „DA! DA! DA!“ După ce se sătură de strigat, începu să bată în furcă şi să dea cu receptorul, cum văzuse ea la Piuliţa când o lăsa primarul de planton. Apoi se opri brusc, ascultă din nou şi rămase aşa, neştiind ce să facă. Puiu deschise

ferestrele, stârnind un val în pâlcul de capete cu gura căscată. Dilă scuipă şi o luă la rost:

— Ia zi fa – cine-i?!

— Da… păi cine să fie! răspunse Leana stins, uitându-se la el cu ochii măriţi. Io ştiu?!

Cei de sub fereastră se întoarseră şi ei spre Dilă.

— A iacacui tu cu fugitu' tău în juru' cozii! se oţărî Dilă, iar Leana se dădu mai în spate, făcându-se mică. Acu' ce facem? De unde ştim noi pe cine să sunăm?

Luţu îşi făcu loc cu coatele până sub fereastră şi se ridică pe vârfuri.

— Ia dă fă-ncoa…

Leana trase telefonul după ea şi-i întinse receptorul. Luţu se uită bine la el, suflă competent în fiecare ureche a mânerului bombat din ebonită, apoi le ascultă. În sfârşit, luă şi restul aparatului din mâna întinsă de Leana peste pervaz şi trânti receptorul în furcă.

— Nu e bă nimeni! Ţiuie ş-atât!

— Ţiuie pe mânzu! îl repezi Dilă înciudat. Sunteţi nişte proşti!

— Bine că eşti tu deştept, i-o tăie Luţu scurt. Ia zi dacă ştii vreun numer la care să sonăm!

Dilă rămase cu gura căscată, iar în cap începu să i se învârtă iar neliniştea. Înţelegea – văzuse cum vorbeşte primarul la telefon. Trebuia să vâri degetul în găurile cu cifre şi să tragi. Dar de unde să ia număr şi pe cine să sune nu-i trecea prin minte oricât de tare s-ar fi străduit.

Se uitau toţi la telefonul gălbui cu disc maro din mâna lui Luţu, dar nimeni nu ştia ce-ar putea face cu el. Până la urmă, rânjind, Luţu se întoarse către cei dinăuntru:

— Ia cătaţi bă pe-acolo, o fi vreun catastif, ceva.

Puiu Telemel îi făcu semn nevestei să aprindă lumina şi se apucă să cerceteze minuţios biroul. Zgâlţâi puţin şi uşa fişetului, apoi trase scaunul într-o parte, scotoci şi în sertarul cel mare din mijlocul biroului, dar singura hârtie pe care o găsi fu o chitanţă de 444 de lei primită de primar ca dovadă a cumpărării unui obiect cu denumire indescifrabilă. Se dădu bătut, ieşi în

cadrul ferestrei şi ridică din umeri, privindu-i pe cei de jos cu ochi goi. Începură să se răspândească, golind locul. Noaptea se întorcea grăbită şi înfierbântată, fără ca cineva să bage de seamă.

Dar cei „de sus“ nu rămăseseră cu totul neînduplecaţi. Într-o dimineaţă lăptoasă, spre Sfântul Petru, un nor de praf străbătu bâzâind vijelios drumul care tăia câmpia, apoi păduricea din marginea satului, apoi văluri până în faţa primăriei, sub privirile curioase aninate pe după porţi. Acolo, norul porni mai departe fără zgomot, lăsând în urmă o camionetă căreia nu-i mai putea ghici nimeni culoarea. Din ea sări sprinten un domn cu şapcă şi pantaloni scurţi, urmat de alţi trei, albaştri din cap până-n picioare, care se apucară să descarce din maşină cutii, beţe şi role, de toate mărimile şi culorile, pe unele aşezându-le cu grijă pe băncuţa din faţa porţii primăriei, pe altele zvârlindu-le pur şi simplu în şanţul înţesat de crăpături şi volbură sârmoasă. Domnul cu şapcă le dădu celorlalţi ordine scurte şi, până-n prânz, împiedicându-se întruna de ţăranii curioşi, cu guri căscate, cei trei oameni albaştri făcură sumedenie de găuri în locuri bine măsurate, scoţând pământ şi aruncându-l în nişte cutii de tablă ca nişte sticle fără gât, dar cu capac, dând de fiecare dată ştiinţific din cap. La prânz şezură singuri la masă în primărie, iar după aceea opriră înţepatul pământului. Se mai repeziră până în lunca Bogatei, de unde culeseră două pietre albe, crezând că-s de-acolo, nu cărate din sat pentru capetele ţiganilor, apoi strânseră în fugă, refuzând odăile curate pregătite de săteni, ba chiar făcându-se că n-aud de bucatele şi de vinul pe care Moarcă îl pritocise toată ziua în beci, căutând să scoată dintr-o damigeană unul cu mai puţină acreală. Simţindu-se responsabil de treburile satului, în lipsa primarului şi-a lui Fane Cheală, Luţu îl întrebase pe şef cum e, dar nu primise decât nişte mormăituri şi promisiunea că li s-o spune ce e şi cum să facă. Cu toate lucrurile aruncate vraişte la loc, camioneta bâzâi din nou şi dispăru, lăsând o coadă mare de praf în urmă.

A doua zi Bălă oblojise toate înţepăturile, bălmăjind întruna sudalme. Peste o săptămână veni în delegaţie de la judeţ un pompier. Se uitară toţi la el pe toate părţile, îl primiră şi îl omeniră cu ce mai aveau. Rămase omul două zile şi, când văzu că nu se întâmplă nimic, vinul e pe terminate şi nici

de-ale gurii nu găseşte cine ştie ce, le lăsă un număr de telefon, încălecă motoreta şi plecase, spre bucuria lui Bălă, scăpat de sarcina de a-l supraveghea.

„Impotezele“ mai stârneau însă şi alte ecouri decât aprobările, blestemele şi crucile ţăranilor gata să creadă orice, paza din câmp sau „expediţia“ din lunca Bogatei. Curând, de Necuratul legat de câmp care dădea târcoale satului nu se mai sinchisea nimeni, aşa că de pază mai stătea doar cine avea vreo bănuială proprie şi cel puţin un motiv să plece de-acasă; orarul se anulase şi, oricum, chiar dacă nu s-ar fi anulat, se termina la Sfântul Ilie, iar altul nu mai avea cine să facă. Mai în secret, mai în văzul lumii, fiecare îşi încerca norocul de unul singur. Mai făcea sau desfăcea ceva de prin curte, scotea vreun obiect din casă şi-l îngropa în curte, tăia câte-un pom, măcar să nu-l mai vadă aşa, uscat, sau întorcea vasele înşirate pe sub streşini, să nu se-arate aşa în nevoie, sub cerul gol. Cercetară şi biserica, scoţând acareturile şi întorcându-le pe toate părţile, pentru a le scăpa de atingerea Necuratului. Îl chemară pe popa de la Teaca, de martor şi ajutor. La urmă, după ce dereticaseră fiecare colţişor din biserică, acesta bolborosi ceva sub mustăţi, stropi din belşug lucrurile de-afară cu apă sfinţită şi le făcu un semn scurt că le pot duce înapoi. Tot rău ieşi. Dilă, simţindu-se nu se ştie de ce responsabil de biserică, se găsi să dea indicaţii. Întorcându-se spre cei câţiva săteni, le întrerupse mătăniile şi, şoptindu-le „pe-aici, haida, pe-aici“, porni înainte, cu spatele spre biserică, vânturându-şi palmele mici a chemare. Duseseră ei înăuntru prapurii, masa, icoana Sfântului Gheorghe şi toate celelalte. Mai rămăsese candela Sfintei Maria, zveltă şi lucitoare, arzând potolită, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Poate chiar nu se întâmplase, şi nici nu s-ar fi întâmplat, dacă Dilă n-ar fi crezut că-i treaba lui să ducă la loc candela. Şi atunci se făcuse simţită mâna Necuratului, chircită într-o piatră din aleea pavată care se ridica peste celelalte, drept în calea papucilor lui. Focul, în loc să se stingă, urcă din lăcaşul făcut cioburi pe mânecă şi pe o parte a cămăşii, înspăimântându-i pe toţi, dar mai ales pe Dilă, care ţâşni ca un copilandru şi dispăru printre cruci, urlând întrerupt şi cu mintea golită de groază. Doi fugiră după el – să-

l prindă şi să-l culce, ca să nu-l răpună flacăra –, ceilalţi se puseră să stingă focul şi să adune resturile candelei, făcându-şi cruci şi bolborosind. Semn mai limpede n-ar fi putut veni de nicăieri. Puseră lacăt şi pe poarta bisericii. Din ziua aia începură să plece la muncă prin alte zări, iar Dilă rămase închis în casă, ţintuit la pat de dambla, dacă era să-l creadă cineva pe frate-său, Costoroi.

Două zile după Sfântul Ilie, Ion Zăritu plecă de cu seară la Teaca, pe jos, să împrumute un măgar de la un văr al nevestei. În seara următoare, cu o traistă stafidită şi o cazma aruncate în căruţa lunguiaţă, o apucă în jos, spre Dunăre, pe lângă măgăruşul leneş, care părea mai preocupat să vâslească din urechi decât să păşească. Doi copii îl duseră până în marginea satului, speriind măgăruşul cu chiuituri. Pisoi, un câine chior de pripas, botezat aşa pentru că nu-l auzise nimeni lătrând, se luă şi el după căruţă. Se întoarseră într-a doua săptămână, pe sub o seară lungă şi seacă. Măgarul trăgând în pas egal, Ion împingând de loitră cu o mână şi Pisoi păşind înţelept pe urmele lui. Căruţa grea, scârţâind (tot a jale – spuneau unii), se târâse greu pe uliţă, sub privirile curioase. La întrebări Ion nu răspundea decât mormăit, iar în loc de salut ridica încet mâna liberă. A doua zi îşi trimise nevasta să ducă măgarul, iar el porni a se-nvârti prin curte, scărpinându-şi când barba năclăită, când creştetul pleşuv, oprindu-se în câte-un loc, apoi deplasându-se sprinten în altul. Capete răsucite cu faţa spre curte curgeau lent de-a lungul gardului, fără să primească atenţie sau vreun semn care să le mai sature curiozitatea. Pe un trunchi de cireş dintr-un colţ din spatele curţii, retezat ca de la un stat de om şi aplecat nepăsător peste gard, se cocoţase Bălă. Stătea nemişcat, supraveghind orice mişcare. Pe cealaltă latură a curţii, mai în faţă, trântit sub pătul cu botul pe labe, Pisoi îi fixa cu ochiul lui plângăcios.

Îşi făcuse el Ion plan, iar în plan nu încăpea decât pământ gras, cu fier, de la Dunăre, cum se găsea într-un loc în care mergea el pe vremuri la pescuit. Amestecat cu balegile găsite în drum şi pus în locul stârpiturii care-i umplea curtea, nu era chip să nu scoată ceva. Aşa că acum nu mai rămânea decât să găsească o palmă bună pe covorul sterp din bătătură şi s-o schimbe

cu amestecul înmiresmat, din care cu greu îşi putea trage mâinile. Socotise el şi locul, în drum spre casă, dar cazmaua nu voia să se-nfigă acolo mai mult de-un lat de deget.

După multe socoteli şi frământări, alese altul, chiar sub nasul lui Bălă. Îşi suflecă pantalonii sub genunchi şi începu să sape, dând brazdele deoparte. Când vreuna mai rebelă se rostogolea îndărăt, Bălă sărea din locul lui, păşea scurt şi o arunca mai în afară, apoi se cocoţa la loc şi-şi relua observaţia, cu trompeta pe genunchi şi cu ochii holbaţi. Până la amiază locul nu fu tulburat decât de hârşâitul cazmalei care despica pământul tare, de vreun lătrat rătăcit de prin curţile vecine şi de icnetele cu care Ion repezea cazmaua în pământ, ajutând-o cu talpa goală. Când şi când îi ajungea la urechi răgetul măgăruşului. Atunci se oprea, se îndrepta de spate şi dădea roată cu privirea. I se păruse. Taluţa şi măgăruşul erau departe de-acum. În dreapta, curtea lui Bădârcan zăcea pustie, ascunsă prost de gardul de sârmă prin care se înnodau nuiele strâmbe. Peste gardul din spate, câte-un cap curios se scurgea fără grabă într-o parte sau în alta. La stânga, gardul înalt din fâşii de tablă al lui Ionete reteza crud lumea. Trecându-şi palmele umflate în jos pe piept, le aducea în faţa ochilor, scuipa în ele cu zgomot, dar fără salivă, şi se apuca din nou de săpat.

După ce rase două rânduri de pământ, Ion intră în casă şi se întoarse cu o lipie cenuşie şi o căpăţână de usturoi înnegrită de pământ. Se aşeză cuminte pe marginea gropii, ca pe un scăunel, frânse lipia în două, apoi rupse un colţ dintr-o jumătate şi i-l aruncă lui Pisoi, după ce-l fluieră scurt. Câinele prinse colţul din zbor şi se repezi înapoi sub pătul. Bucata mai mare i-o azvârli lui Bălă, care o prinse şi o duse la piept, apoi începu să ciugulească din ea rupând cu degetele bucăţi mici, fără a-şi lua privirea de la groapa descoperită sub tălpile lui Ion. Prinse jumătatea lui de lipie între genunchi şi începu să frece usturoiul în palme. Apoi lăsă căţeii împrăştiaţi, culegând unul câte unul. Decojind fiecare căţel cu dinţii, îl înfige într-o bucăţică de lipie şi o aruncă în gură. Mesteca încet, cu ochii ţintă în groapă.

— Ai bă, Ioane! Ce faci acolo?

Mariţa lui Ionete ştia să se furişeze şi, cum era foarte curioasă din fire, nu se abţinea de la nimic. Acum ardea să priceapă. Bălă, care o simţise venind pe lângă gard, ciugulea mai nervos din bucata de pâine, dar se uita tot în groapă.

— Ce să fac, fa! Caut o comoară, o repezi el între două îmbucături.

— Îîu, rătutitule! îi răspunse ea cu dispreţ şi, dând din mână a lehamite, porni înapoi spre casă, de data asta călcând fără grijă. V-a luat Dumnezeu minţile la toţi... Noi crăpăm şi el...

Mariţa continuă bodogăneala, întârziind prin curte. Ion mânca mai departe, adâncit în planurile lui, iar Bălă ciugulea încet şi liniştit, cu faţa schimonosită de un zâmbet – el *ştia*!

Ion termină, se duse înapoi în casă şi veni după o vreme cu o cană de tablă şi o găleată aproape plină cu apă. Îi dădu lui Bălă o cană, aşteptându-l să bea cu înghiţiturile lui mici, apoi îi turnă lui Pisoi într-un ciob de strachină şi puse găleata sus, pe prispa pătulului, acoperind-o cu o scândură. Se întoarse la cazma şi se apucă să mai cureţe un rând. Termină mai repede – ajunsese la un strat fărâmicios. Acum intra în groapă până aproape de genunchi şi părea foarte mulţumit.

Pe seară, când lumina începea să pălească, Ion termină de trecut pământul şi bălegarul din căruţă în groapă. N-o umpluse, pentru că groapa era ceva mai largă decât căruţa, dar făcuse un pat de pământ amestecat cu bălegar de care trebuie să fi fost foarte mândru, căci îi râdeau ochii când trecea peste el. Începuse să creadă. Îi mai furişă o privire lui Bălă. Şi el părea mulţumit – se pălmuia peste urechi după muşte imaginare şi zâmbea cu subînţeles. Ion aduse din casă o cratiţă ciuruită, în care păstrase cartofi şi cepe cu colţi, mirosind a putred. Îngropă totul cu grijă, făcând moviliţe deasupra, apoi picură peste fiecare stropi de apă luaţi în căuşul palmei din găleata de pe prispa pătulului. Când termină, îşi făcu de trei ori cruce, şoptind o rugă, apoi întoarse găleata şi se aşeză pe ea, privind gânditor locul. Bălă îşi pregătise cu tălpile un culcuş în movila de pământ scos din groapă. Îşi aşternu fularul înnodat în chip de pernă şi se cuibări şi el, aşteptând.

În aer mai pluteau încă surde şi leneşe scrâşnelile bărbaţilor, femeile chicoteau slab, ascultând fără să crâcnească a suta variantă a poveştii babei Linca despre cuceririle lui Tudor la oraş, unde fusese încartiruit după război. În mare, aventurile lui se desfăşuraseră după acelaşi model: craiul îşi găsise leacul chiar sub papucul Lincăi, de unde nu mai ieşise decât ca să plece la cimitir, şi nici acolo scăpat de-a binele, căci se îngrijise ea să-şi strecoare pe sub mâinile încrucişate care prindeau lumânarea un papuc – mai vechi, dar spălat bine, să nu se-încurce mirosurile. Amănunte nemaiauzite ieşeau însă la iveală de fiecare dată când Linca găsea „auzitoriu“. Bunăoară, bietul Tudor – sergent, pe vremuri – mai trecuse el pe la urechile ascultătoarelor ca ofiţer, dar niciodată nu fusese, ca acum, căpitan! Când făcea chefuri, stătea ca ruşii, mâncând şi bând trei zile cu o duzină de femei; asta se mai auzise, dar nu şi faptul că, dacă vreuna dintre ele greşea cu ceva, unul dintre bărbaţi – care avea arma mai la-ndemână – o împuşca. Dacă înainte Linca îl cunoscuse la o petrecere (fără amănunte privind lungimea şi numărul de participanţi), acum totul se petrecuse la un bal. Ee-he, n-a mai văzut nimeni aşa bal: cu ghirlande luminoase, rochii de doamnă, cavaleri cu sabie la brâu – ce mai, ca-n poveşti. Ce-ar fi căutat Linca – pe vremea aceea fată în casă la o soră a boierului Deleanu – la balul cu pricina doar Floarea Dascălu s-ar fi putut întreba, şi asta cu glas tare. Dar, ca un făcut, Tudor cel falnic şi aventurier nu se năştea niciodată prin preajma Floarei. Acum însă, cu Floarea nimerită de jurnă după apă, sergentul promovat şi răspromovat post-mortem răsărea mai falnic ca oricând, făcând „auzitoriul“ să chicotească şi să mai scoată câte-o exclamaţie, pe care baba Linca o lua ca semn de bine, ceea ce-i dădea şi mai multă inspiraţie. Mai şuşotiră pe seama lui Ion, curioase-foc şi chibzuind dac-ar trebui să facă şi alţii la fel, apoi descoperiră deodată că s-a lăsat noaptea şi se împrăştiară pe la casele lor, despărţindu-se cu câte-un „noapte bună“ strecurat printr-un şir de cruci. Noaptea de smoală grea trona mută şi neclintită peste satul fierbinte. Într-o margine, lângă un trunchi de cireş, Bălă, Ion şi Pisoi dormeau unul în prelungirea altuia, cu visele oblojite de mirosul pământului.

Dimineaţa, toate se împiedicau în lumina proaspătă şi grea. Omului îi lua timp să intre în lume după ce se ridica din somn şi, în cele mai multe cazuri, trezirea seamănă cu trecerea într-un alt somn. Îşi priveşte nevasta sau bărbatul de-alături şi părea să nu ştie cine e. Îşi bea apa şi-şi mănâncă turta de mălai sau bucata de lipie fără să înţeleagă ce face. De multe ori nu ştia dacă a mâncat şi a băut în ziua dinainte sau nu. Umbla fără ţintă, privind pârjolul care ocupase curţile şi pământurile satului, apoi rămânea împietrit, neştiind ce să facă. Târziu, spre seară, câte unul se mai dezmeticea şi simţea nevoia să schimbe câte-un cuvânt sau să afle ceva nou. Atunci ieşea în linie şi, dacă nu găsea vecini prin faţa porţilor, lua drumul primăriei, unde ştia că găseşte măcar o mână dintre cei mai guralivi. Afla câte ceva, fără să se-ntrebe dacă o fi adevărat sau nu şi uitând tot, de îndată ce se rostogolea înapoi în tăcerea curţii. În pragul nopţii, prin bezna caldă şi împietrită, peste minţi şi în inimi se strecura pustiul.

A treia zi după întoarcerea lui Ion, pe seară, în curtea primăriei, toţi vorbeau de isprava lui. Pentru unii era clar că nu-i în toate minţile – dacă se adunase cu Bălă, apoi fie era deocheat, fie îi jucaseră ielele noaptea pe drum şi-i luaseră bruma de minte. Alţii însă nu ziceau nimic – cine putea să jure că din groapa aia n-o să iasă nimic? Mariţa singură nu era nici de-o parte, nici de cealaltă, gândindu-se doar cum să i-o coacă, şi lui şi celor care mai râseseră de ea când le povestise şoptit cum caută rătutitu’ comori.

— Ai fa, Mariţo, tu nu te-apuci de căutat comori? o luă din nou în focuri Floarea Dascălu, dar nu mai stârni decât câteva râsete răzleţe.

— I-auzi bă Telic, zicea Leana aseară că a trecut sor-sa cătră Ponoare şi i-a zis că s-a umflat Dunărea ş-a dat pe-afară, îi chemă la lucruri serioase Luţu Danii.

— Îîu, şi ăştia-s acolo la munci, îşi făcu Safta cruci. Mai bine o luau în sus, netoţii.

— Păi care-n sus, fă? Că şi acolo, na: cică la Vâlcele ard pădurile, o puse la punct Luţu, informat.

— Ăsta-i prăpădu’ ăl mare! făcu înţelept moş Iordache, sprijinit cu bărbia în baston şi cu fundul de banca meşterită din doi pălimari şi o

scândură îngustă.

— Prăpăd, da. Că nu ne mai rabdă Dumnezeu, îl aprobă Linca, făcându-şi repede câteva cruci.

— Hai fa, da’ care s-a mai dus? O întrebă curioasă Floarea pe Safta, care le ţinea socoteala.

— Pă’ numa’n săptămâna asta plecară Mărin Ceae, Rogobete cu tot cu Lenţica, Ologu, ăi mici ai lu’ Castravete, Gheorghe Cealacu, Dilă, Moarcăş...

— Aîîî... ăştia cum or da de-a bună iar se iau în coarne, conchise Floarea, întărindu-şi spusa cu un clătinat moale al capului.

— Almericu’ şi Dinuţa lu’ Mărin Chiorul! completă cu arţag Catrina, sora Floarei şi mama lui Dodu, pe care tocmai stătuse toată ziua cu gura, că stă ca un popândău în loc să plece la muncă. Turuia câteva minute bune, apoi revenea la morală: „Îîu, numa’ leneşii stau cu curu’ pe cămaşă...“

Dodu se uită în altă parte, iar Luţu Danii, simţindu-se şi el vizat, se îndreptă de spinare şi scutură pagina de ziar pe care o tot răsucea în mâini, căutând un răspuns.

— Ai fa, Safto, da’ care plecară dupe apă? se interesă moş Iordache timid, mestecându-şi saliva.

— Castravete ăl bătrân, Ion Ciurel...

— Auzi fa, se trezi Floarea vorbind cu glas tare, da’ ăsta are fro mândră p’acolo? Că prea se duce-n toate zilele. Poate rămâne la ea şi murim aci dă sete.

— Pă’ cin’ te ţinu Floareo să-l iei? Că Liţa plecă şi-l lăsă singur cuc – Mărin al tău ţi-o lăsă pe soacră-ta, da’ surdă cum e, ce ştie ea? o împunse Dodu zâmbind şugubăţ.

— Ptiu, păcătosule! îi scuipă Floarea la picioare şi tăie aerul în sus cu mâna, ca să alunge relele de la ea. Că nu-ţi mai vezi de-ale tale...

Ziua se sfârşea grăbită, ascunzându-i pe unii de alţii. Discuţia rătăcea fără strop de răbdare peste toate fricile şi curiozităţile mărunte, într-un loc alinându-le şi în altul aţâţându-le, aci sădind o idee nouă, dincolo bătând terenuri nedesţelenite vreodată de muchiile gândului. Din când în când,

Lincăi îi mai scăpa câte-un oftat, apoi se întreba cu jumătate de gură ce-o mai fi cu Ion, dar nu se-alegea decât cu vreo tăcere nedumerită sau cu vreo împunsătură de-a Floarei Dascălu („I-a găsit Taluţei doo salbe!“ sau „...douăj’de cocoşei“), la care toţi încercau, mustăcind, să dibuiască faţa Mariţei. Începură să plece, lăsându-i în urmă doar pe curioşii care nu voiau să piardă certurile dintre Floarea Dascălu, Luţu şi Safta. Porneau câte doi sau trei încet pe linie, dar se vedea că nu s-ar mai fi dat duşi – ce le mai era că dorm noaptea sau ziua?

— Ai Luţule, da’ tu nu ziceai că iei un pui de la căţaua Gherghinei lu’ Băloi, din deal? întreabă Safta.

— Lasă că mai stă, dor nu-l mănâncă lupii. Uite fă, că nu ie el primaru’ aci, că să-l pui să deschiză să-ţ’ arate ce tre’ să dai anu’ ăsta, continuă Luţu s-o sperie pe Floarea.

— Ce să dau bă, ce să dau? Ăla care face, dă! Io n-am – nu dau! Că doară n-o să mă duc acu’ să mă spetesc să le dau lor. Păi e corect? Acu’ n-or să ne treacă la *impozant* ca şi cum ar fi fost anu’-ăllant!

— Nu fă... te scade. Da’ de trecut te trece, că tu tre’ să dai, că tre’ să dea toată lumea. Pricepuşi? mai încercă Luţu s-o facă să priceapă, nici el neştiind sigur ce.

Habar n-avea despre ce vorbeşte, dar cea mai mare plăcere a lui – atunci când nu se răstea la careva – era să discute despre lucruri înalte şi complicate, care se găseau doar prin catastife şi din care nimeni nu pricepea o iotă. El însă pretindea că le ştie şi, cu multă importanţă în glas, abia aşteapta să vorbească de toate lucrurile ascunse vederii lor profane. Pentru asta avea şi un arsenal de cuvinte – „reglazare“, „suvenţie“, „scapistică“ – pe care le răsucea până când nu mai pricepea nimeni despre ce-i vorba, dar rămâneau toţi cu impresia că au înţeles ceva.

— Ptiu, scăde-le-ar ăl din baltă minţile să le scadă.

— Hai bă, lăsaţi-o-ncolo! îi repezi Dodu. Se face ziuă şi voi vă certaţi pe ce nu intră noaptea-n sat. Mai bine-aţi trece vr’una din voi pe la Dilă, să-l scoateţi din bârlog să-l trimiteţi dupe ajutor, să-l căutaţi pe Fane cumva, că o să crăpăm toţi aci. Ăi de plecară nu mai trimesără nici vorbă...

— Iote la el! Păi tu de ce nu te duci? îşi întoarse Floarea artileria asupra lui. Că la beut ştiaţi să vă trageţi de mânecă.

Tot comentând şi împungându-se, se răriseră de-a binelea. Mai rămăseseră patru, cu Luţu printre ei, strecurându-i Floarei un fus de spaimă în suflet: „*Impozantu'* se scade el anu' ăsta, da' la anu' va fi mai mare!“ Iar Floarea, pe atât de slabă de înger pe cât era de credulă, simţea cum un gol dureros i se strecoară în pieptul sfrijit.

Satul amuţi cu totul, cald şi stătut, ca vârât sub o cloşcă, cu tot cu fustele de pământ uscat. De jur-împrejur lanurile rodeau şi, chiar dacă se arăta un an prost, cel puţin nu dădea foamea târcoale. Înăuntru însă nu îndrăznea să se nască niciun fir viu. Într-un punct neînsemnat de sub cloşcă, în fundul unei curţi, Bălă şi Ion Zăritu dormeau a treia noapte lângă groapă, de data asta de-o parte şi de cealaltă, cu capul spre apus. La picioarele lor stătea lungit Pisoi, iar pe latura dinspre capete stătea cazmaua înfiptă în pământ. Bălă îi legase trompeta de coadă cu fularul, în chip de cruce.

Mărin Zăritu, gelos pe ideea lui frate-său dar foarte leneş din fire, încercase ceva mai simplu. Descoperise o bucată de pământ, apoi săpă stratul proaspăt scos la lumină şi pusese acolo cartofi şi ceapă, din ce încolţise prin pivniţă de anul trecut. Dodu, care toată ziua n-avea altă treabă decât să urmărească ce mai dă Dumnezeu, prinsese la timp de veste şi urmărise toate manevrele. La urmă, când Mărin termină de îngropat cepele şi bucăţile de cartofi, dădu fuga la Luţu Danii.

— Pune pă mă-sa, bă Dodule, îl potoli Luţu. Că dacă erea să iasă nu ieşeau iele astă-primăvară, când le fu vremea? Acu' poa' să le stropească şi cu căcat de urs bolnav... n-are ce mai scoate.

— Auzi Luţule? Da' dacă frac-so totuşi face ceva? Că ăla nu-ntoarse pământul, îl aduse din altă parte.

— Şi ce bă, şi ce? Nu vezi că ieşti prost? Toate-s bune *în altă parte*. Şi? Că doar n-o să iasă acu' dacă n-au ieşit când a trebuit. Pfăăăi...

— Păi da'...

— Pă' ce bă, tu crezi că ăsta-i necazu' nostru: că n-avem roadă? Ascultă la mine, că dacă n-o fi aşa tot anu', nu ştiu ce să zic... Asta-i uscătură de

maţe, bă! Că din maţele pământului vine... Dracu’ ştie, Doamne iartă-mă... ce ne-o mai aştepta.

Dodu tăcu, încurcat. Răsucea un pai galben între degete, apoi îl mai sugea puţin, despicându-l, şi continua să-l răsucească atent, de parcă ar fi avut vreo treabă cu el. Linia era pustie şi aerul greu ţintuia totul în linişte. Cei doi stăteau cu spinările rezemate de gard şi capetele date pe spate, de parcă s-ar fi adăpostit în umbra gardului. Umbră nu era însă nicăieri, după cum nu era nici soare. Doar căldură şi o lumină pâcloasă, prin care, dacă cercetau bine, puteau ghici un soare posomorât şi leneş. După capătul liniei se întindea zarea lungă, pe care firav îşi făcea loc câte-un trunchi de copac uscat. Dintr-acolo se sparse liniştea, când urlete nedesluşite începură să împungă, strecurându-se prin aerul greu. Capătul liniei dinspre vale era gol, dar strigătele de acolo părea că se apropie. Rămaseră cu capetele sucite, Luţu sugându-şi o măsea, Dodu ascunzându-şi paiul după ureche, ca şi cum s-ar fi pregătit de treabă.

Bălă fugea dezlânat, cu trompeta legată cu sfoară tricoloră fluturându-i la spate, urlând cât putea de tare: „Calu’, calu’! A fugit calu’!“ Tălpile goale băteau pământul înspumat de praf ridicând în urmă mici roiuri de pernuţe care, în loc să se aşeze înapoi, parcă se evaporau. Trecu repede prin faţa celor doi, fără să-i observe, şi-şi continuă goana disperată. În faţa primăriei se opri gâfâind şi întoarse privirea roată, căutând ceva, apoi se prăvăli pe banca strânsă de gard, bolborosind plângăcios: „Caaalu’!“

Din curţile din jur apărură câteva capete curioase. Lelu, nepotul lui Mărin Chiorul, ascuns după umărul gardului, striga amuzat: „Băălă, prostu’!“ De peste linie Safta, proţăpită în poartă cu o mână-n şold, încercă să-l descoase:

— Ce iacacui mai făcuşi bă?

Bălă tresări, de parcă s-ar fi trezit după un vis urât. Nu răspunse nimic, dar făcu ochii mari, de parc-ar fi auzit prima oară în viaţă glas de om. Cămaşa cu dungi, care avea şi peticele găurite, se umfla în ritmul suflării. Faţa trasă, cu pielea cenuşie, se strângea toată în jurul nasului coroiat.

— E, ţ-am spus? Ţ-am spus? Nu numa’ io am văzut calul! o certă Mărin Zăritul pe Safta, care nici nu se obosi să-i arunce o privire.

— Ai visat băă... Lu’ ăsta măcar i-a luat Dumnezeu minţile, da’ tu...

Mărin nu se lăsă bătut aşa uşor. El avea întotdeauna idei, doar că nu le spunea decât după ce venea vorba despre ele.

— Ia zi, Bălă, cum e cu calu’?

Bălă se uită la cele două siluete strânse-n poarta din faţa lui, dar privirea părea să bată mult mai departe. Se scărpină calm pe braţul osos ce răzbătea de sub mâneca suflecată şi nici măcar nu clipi. Între timp Lelu se dăduse mai aproape şi încerca să-l împungă cu un băţ de floarea soarelui. Abandonă repede şi o zbughi – pe lângă gard se strecura maică-sa, bodogănind:

— Treci încoace, împieliţatule... stăi că-ţi arăt io ţie...

— Fă, tu n-auzi că pe linia de jos fugea un cal? încercă Mărin să-şi convingă nevasta.

— Ptu, zărghiţilor... Nu beurăţi nimic şi vedeţi năluci. Care cal bă? Doi cai avem, şi ăia-s plecaţi după apă. Doaamne, Maica Domnului...

Făcându-şi cruce, Safta se întoarse în bătătură şi-i lăsă pe cei doi faţă în faţă, despărţiţi de linia cocoşată de praf. Mărin îşi prinse bărbia în palmă, se frecă aşa o vreme, apoi, dezamăgit de ochii ficşi ai lui Bălă, se întoarse şi el la lucrarea lui.

Seara, în curtea primăriei, cea mai aprinsă dezbatere se încinse pe „calul lui Bălă“. Cu Mărin ţinând-o pe-a lui şi încă vreo două babe care începeau să fie convinse că auziseră calul, bâlciul se încinse repede. Dar ce cal putea fi acela? Al cui? Şi unde a stat până acum? Nimeni nu stătea să-ntrebe. În schimb, se găsiră câţiva să spună că li s-a părut că văd cai în marginea satului, găini prin curte şi gâşte la baltă, stricând de tot atmosfera. Dacă cineva i-ar fi întrebat de două ori, poate n-ar fi văzut, dar aşa, la grămadă, îşi spuneau şi ei părerea. De fapt, nici cei care se-mpotriveau nu-şi dădeau prea bine seama ce vor: să demonstreze că cei care văzuseră... ce văzuseră au avut vedenii sau să se asigure că într-adevăr prin sat începuseră să apară animale? Poate i-ar fi interesat mai degrabă să afle unde sunt decât

dacă sunt cu adevărat. Safta singură ţinea piept cu îndârjire tuturor îndoielilor: N-aveau cum să fie, nici cai, nici găini, nici gâşte! Şi mai indignată era de faptul că se apropia Sfânta Mărie şi biserica zăcea tot încuiată – *asta* spunea tot despre cât de păcătoşi sunt. Însă cei care-o aud schimbară imediat vorba, căutând să arunce cât mai departe amintirea celor întâmplate la biserică.

„Calul lui Bălă“ se mai arătă de câteva ori, agitându-i în miezul zilei şi aprinzând şedinţele de seară din curtea primăriei. Cum nimeni în afară de nebun nu reuşise să se asigure că l-a văzut cu adevărat, cei care îl treceau la vedenii se înmulţiseră, iar femeile care parcă l-ar fi auzit şi parcă nu cădeau pe gânduri şi rămâneau aşa, uitând chiar şi ce voiau să-şi aducă aminte. Treptat, subiectul arzător deveni visul Saftei, de bună seamă inventat, căci în realitate ea nu-şi mai amintea să fi visat ceva de ani buni. Se făcea că au pornit cu toţii spre biserică în miez de noapte, cu lămpi şi bâte, să-l alunge pe Necuratul, ca să poată ţine hramul Sfintei Mării. Şi – nu degeaba spunea ea ca proasta, orişicui, că trebuie să meargă în biserică –, când au ajuns acolo, ce să vezi! Poarta era dată-ntr-o parte, uşile erau larg deschise, biserica plină de lumânări aprinse şi popa Rogoz (care murise, hăt, pe vremea când baba Linca se lua cu Tudor al ei cel grozav) se plimba falnic, cu odăjdii noi, dând cu cădelniţa şi făcând cruci mari prin aer în tot locul. De câte ori le povestea Safta asta, adăugând de fiecare dată un mic amănunt, chipurile uitat data trecută (o dată se puse chiar să-l strecoare în vis şi pe Manea al Pricăi, găsit mort în albia seacă a Bogatei cu şapte ani în urmă, cu pieptul plin de găuri de cuţit pe care nimeni nu avea pe seama cui să le pună; renunţase însă – „parcă el era, n-am văzut bine“ – când dăduse ochi cu uitătura lui Feşteleu, frate-său vitreg, pe care toţi îl bănuiau în ascuns de marea grozăvie), îşi făceau toţi cruci şi tăceau. Încercau să-şi amintească propriile vise, dar niciunul nu-şi amintea să fi visat ceva în ultima vreme. Încercară câţiva să propună tâlcuri, dar nu reuşiră s-o mulţumească pe Safta. Pe ea o interesa un singur lucru: Ce (drac mare) putea fi acolo de nu lăsa nimic să scape din ţeasta pământului? Nu-i păsa de nimic altceva.

Visul Saftei nu-i trezi din amorţeală. O vreme tot aşteptară să apară vreunul mai sănătos la minte, care să spună că a văzut vreo vietate în afară de cele ştiute. Sau să le-arate vreun loc unde s-ar putea duce cu toţii, luându-şi angaralele cu ei. Apoi, pentru că niciunul nu mai putea aduce vreo vorbă de bine, nu mai aşteptă nimeni nimic. Dintre cei plecaţi la muncă, mulţi îşi chemau acum copiii sau nepoţii. Ion Zăritu aşteptase să vadă vreun colţ spărgând mantia de pământ pe care o aşternuse. Colţ n-a ieşit, în schimb ceapa şi cartofii au putrezit cu totul, balega şi pământul s-au uscat şi, după o săptămână, în jurul gropii începuse să bântuie un iz greu, la fel ca în jurul gropii lui Mărin. Dacă era să găseşti o muscă în sat, acolo trebuia căutată. Nimic nu tulbura însă aerul greu. Ion îşi făcuse cruce şi plecase. O luase pe Taluţa, îl luase şi pe Pisoi, şi l-ar fi luat şi pe Bălă, dacă l-ar fi găsit undeva. Dar Bălă nu se mai arăta ziua de când „îi fugise calul“. Nu-l mai văzuse nimeni, dar nici nu întreba careva de el. Mărin o blestemase pe Safta (de bună seamă, ea cu gura ei era singura vinovată de nereuşita operaţiunii) şi plecase şi el. În sat mai rămăseseră două duzini de oameni. După apă nu se mai ducea decât Ion Ciurel. Mai bine zis venea, la trei, patru zile, chiar o săptămână, după cum îşi făcea vreme. Dacă l-ar fi întrebat cineva de ce mai vine n-ar fi ştiut să spună. Ar fi scos un „Eh!“, aşa cum făcea şi când încercau să-l tragă de limbă. „Ce mai e pe la Teaca, mă Ioane?“ „Eh!“ Sau, foarte rar: „Oameni!“

Sfânta Marie Mare trecu şi biserica rămase tot închisă. Moş Lache, Luţu Danii, Feşteleu, Linca, Floarea Dascălu şi Safta, rămasă acum cea mai tânără din sat, se întâlneau în fiecare seară în curtea primăriei. Câteodată mai apărea Moş Iordache sau vreun altul, saluta fără vlagă şi îi asculta pe cei din curte cum înşiră verzi şi uscate. Safta nu-şi uitase oful cu biserica, dar tot nu găsise pe nimeni dispus să meargă cu ea, iar singură nici până-n faţa porţii n-avea curaj să se ducă. Floarea Dascălu devenise tăcută şi nepăsătoare. Tot ce mai putea întreba, în capătul câte unei tăceri grele, era: „Nu mai veni, fă, niciunu’?“ Singurii care nu tăceau decât când îi apuca oboseala erau Luţu Danii şi Safta. Linca îi privea numai, cu ochiul ei greu de iscoadă, văzând la tot pasul semne că „ăştia s-au luat“. Într-o seară chiar

se pregăti să le bată şaua, văzând-o şi pe Floarea mai vioaie şi gândindu-se că o să primească ajutor. Dar, până să înceapă ea, mersul plat al discuţiilor fu împiedicat de Bălă, răsărit ca prin minune din spatele curţii primăriei. O umbră cu nimic diferită de celelalte, însă glasul subţire şi vorbele încălecate pe care le aduse îi opriră pe toţi.

— ...văzut-o! Băă... În deal, spre Cocăeni. Era-era... N-aţi văzut. Toaaa-tă. Maaa-re. P-pliii-nă! De oboseală, glasul i se subţiase de tot – ultimele cuvinte erau smiorcăite şi toţi se pregătiră să asculte cine ştie ce grozăvie.

— Ce văzuşi mă? îl întrebă Feşteleu aprig, speriindu-l de tot şi reducându-l la tăcere.

— Lasă-l bă, că acu' dă cu curu' de pământ şi intră-n boală, preluă Luţu problema. Stăi Bălă... răsuflă şi zi pe-ndelete: Ce dracu' mai văzuşi? Ce-i la Cocăeni? Apoi se întoarse spre Safta şi-i făcu cu ochiul, deşi abia o putea ghici printre umbrele din jur.

Aşteptau toţi să vorbească Bălă, neîndrăznind să facă vreo presupunere. Erau convinşi că trebuie să fie de rău. Cele bune nu mai intrau în sat de mult. Bălă nu le vedea umbrele şi, de fapt, nici nu ştia unde este. Picioarele îl purtaseră singure într-acolo, aşa cum făceau de fiecare dată când trebuia să raporteze după o misie importantă. Acum parcă îi era frică să mai spună, dar nici nu ştia ce altceva să facă. De la Feşteleu încasase multe scatoalce. Dar şi dacă nu mai spunea nimic, tot în pericol era.

— E, ia zi! îl luă Luţu cu binişorul.

Bălă mormăi sfârşit:

— Luna... colo pe deal, la Cocăeni...

— Hai?! săriră toţi într-un glas. Auziseră foarte bine, dar nu le venea să creadă. Scrutau umbra lui Bălă de parcă ar fi încercat să-i citească pe faţă dacă îi minte sau nu. Dar faţa lui Bălă rămânea pentru ei doar un contur curios, ceva mai întunecat decât pâcla care se furişa din toate părţile şi umplea locul. Dacă ar fi putut-o vedea, şi-ar fi dat seama că ceva trebuie să fie – ochii îi erau mari, gura strânsă, iar nasul coroiat se subţiase. Era încordat într-un efort de a stăpâni totul, înţelegând cât mai mult. Pe unde anume rătăcea mintea lui, el n-ar fi putut să spună, şi nici alţii să aibă habar.

— Mda... mai ştii? căzu Feşteleu pe gânduri, dar nu găsi ce să spună – îi aştepta pe ceilalţi.

— Doaaamnee, Maica Domnului! îşi făcu Floarea Dascălu cruce, apoi scuipă în ţărână. Ăsta a-nnebunit de tot, fă!

— Păi de... Tu de unde ştii, dacă nu văzuşi? Zâc să mergem pân'acolo, ş'om vedea, încercă Luţu curios.

— Să mă mâie pe mine nărodu' la dracu-n praznic? Duceţi-vă voi! Floarea Dascălu făcea pe supărata, dar în piept îi pătrunsese un ghimpe de curiozitate şi acum se plimba tot mai nestingherit, înţepând-o fără stare.

Porniră pe lângă primărie spre fundul curţii. Drumul îl dibuia Luţu, iar ceilalţi păşeau aproape, unul în spatele celuilalt. Bălă nu se mişcă. Aştepta să treacă Floarea şi să încheie el şirul. Fără să-şi dea seama ce face, Floarea se trezi deja la portiţa din spate, cu răsuflarea lui Bălă în ceafă. În spate curtea primăriei era lipită de a lui Hâncu, iar între cele două şi curţile vecine – a lui Moarcăş şi a lui Dilă – se tăia o ulicioară îngustă, ceva mai mare de un lat de umeri zdraveni, în care cei mai mărunţi se afundau cu totul, ca într-un tunel. Acum însă părea ceva mai largă, pentru că de sub garduri nu mai ieşea nici o buruiană. Paşii scăpau sunete moi printre scândurile strâmbe în curţile pustii, care se întorceau în spaţiul îngust, încurcându-le auzul şi lăsându-i să se frece de gard din loc în loc. La capătul ulicioarei era un pârleaz, apoi locul se lărgea brusc şi începeau viile – acum un câmp noduros. Pieziş, dinspre Cocăeni, se revărsa printre cioturi o limbă lată de lumină chioară, crestată pe margini de colţi întunecaţi. La capătul limbii, poposit pur şi simplu pe pământ, un disc roşu tremura învelit într-o perdea nemişcată de fum negricios. Prea mic şi prea roşu pentru a fi soare, prea mare pentru a fi lună, discul radios le sorbi privirile de îndată ce ieşiră în spaţiul larg. Se înşirară unul lângă altul, cu gurile căscate sub palmele care căutau să ţină uimirea, răsucind cruci.

— Sst! A ieşit luna, şopti Bălă plimbându-se prin spatele lor.

O vreme niciunul nu putu spune nimic. Se uitau ţintă spre disc, de parcă aşteptau să le spună el ceva.

— *Asta-i elipsă!* se pronunţă într-un târziu Luţu, atotştiutor şi misterios, iar Linca porni să-şi înnoade crucile mai repede.

— Ce elipsă bă, te-ai stricat la cap? îl luă Floarea la rost. Când e elipsă latră câinii, turuie păsările, se cutremură pământul... vin vânturile... şi nu mai vezi nimic. Tu nu vezi că *nu-i nimic*?

— Păi cin' să latre fă, că nu mai e niciun câine-n sat, se băgă Feşteleu ca să-şi mai alunge spaima.

Prinşi între câmp şi sat, fără să-şi poată lua ochii de la disc, păreau răstigniţi în vârful limbii roşii. Treptat, spaima dădu în uluială, apoi în curiozitate, dar niciunul nu-şi dădea seama ce-ar putea face pentru a afla ce e cu ciudăţenia răsărită la orizont. Se foiau, îşi furişau priviri scurte şi aşteptau să mai zică vreunul ceva. Safta izbucni:

— Huiduu, proştilor! Asta nu e lună! Şi, apucând un bolovan de jos, îl repezi în văzduh cu furie.

— Stăi fă liniştită! Da' ce dracu' mai poa' să fie? o repezi Feşteleu...

— O fi d-alea de vin din cer, maică, încercă Linca pe sub palma lipită de gură.

— Nu e fa, că alea-s verzi! se trezi Luţu c-o ştie şi pe asta.

Tăcură, calculând fiecare să vadă cine are dreptate. Discul zăcea acolo, părându-li-se tot mai mic şi mai roşu. Toţi cloceau acelaşi lucru: nu-i a bună, trebuia să se ia după visul Saftei. Să-l dezgroape pe popa Rogoz – oale şi ulcele, săracul! – şi să vadă sigur ce-i acolo. Dacă n-o fi nimic în neregulă, îi spală oasele şi le pun la loc. Dacă e lucru necurat – or vedea ei! Dar n-avea niciunul curaj s-o spună. Luţu se hotărî:

— Bă Feşteleu, ştii ce zâc? Hai să dăm Doamne iartă-mă o raită prin cimitir, să vedem ce-i acolo, că nu-i a bună. Floareo, ia duceţi-vă fă la Safta-n şopru, vedeţi de luaţi o cazma, o furcă, ceva... Hai că mergem toţi... ce-o să fie? Bălă, dă fuga pân' la moş Lache şi adă o găleată cu apă.

— Oaluu, păcătosule! îl repezi Floarea. Vă bătu Dumnezeu de răi ce-s'teţi... Şi tu te gândeşti tot la ale rele.

— Taci fă! Dacă nu-ţ' convine, du-te de te culcă!

Se împrăştiară. Bălă plecă după moş Lache, care nu mai putea decât să-şi zică-n barbă „Mă! Mă!“ şi să răsufle adânc. Safta, fericită, simţindu-se aproape de risipirea ofului ei, porni ca o sfârlează şi, ajunsă în şopru, începu să caute sapa şi furca, lovindu-se fără să-şi dea seama de ce şi zăbovind îndelung să dibuiască bucăţile de fier de la capătul cozilor crăpate. Când se întoarse, îl găsi pe Feşteleu cioplind cu briceagul un leaţ rupt din gard. Luţu venise cu o lampă. Numai baba Linca rămăsese nemişcată, neputându-şi lua ochii de la disc şi palma de la gură. Foc nu era, că nu mişca! Şi era prea rotund. Lună nu, că era prea mare şi roşie. Ăl de sus singur putea şti ce-o mai fi vrând cu ei...

Se adunară. Bălă cu o jumătate de găleată de apă, Luţu cu lampa crăpată, răspândind o lumină chioară, Safta cu o greblă, o furcă şi o sapă. Moş Lache nu se mai întorsese, iar Linca nu era hotărâtă dacă să meargă sau nu. Floarea se agita şi le repezea întruna vorbe grele, înfuriindu-l pe Feşteleu, care se dădu ameninţător spre ea, băgând-o şi mai tare în sperieţi. Pe Luţu nu-l mai interesa nimic. Îi dădu ordin lui Bălă să rămână pe loc, că nu voia să-l apuce pandaliile pe-acolo, şi porni înainte, cu lampa într-o mână şi găleata cu apă în cealaltă. În urma lor o apucă, şovăind, Linca. Bălă rămase să vegheze discul, iar Floarea, chircită lângă el, le aruncă disperată:

— Păcătoşilor! Dracu’ a mai pomenit! Lună roşie!

Scânci cu obidă, lăsându-se cu spatele în pârleaz şi ştergându-şi ochii umflaţi, din care nu se scurgea nici o lacrimă. Îşi legă mai bine basmaua şi continuă să-i bodogănească. Nu avea nicio explicaţie şi nici nu-şi dădea seama ce spune. Doar o frică mare îi strângea în chingi grele tot trupul, aşa încât nici să tremure nu mai putea.

Despre ce s-a întâmplat în cimitir nimeni n-a mai scos vreodată o vorbă. Dimineaţa, Luţu Danii, sătul de proşti, şi-a luat traista pe umăr şi a plecat spre Dunăre. La primărie a rămas pustiu. Saftei i s-au vindecat toate curiozităţile, nu mai ieşea decât până la poartă, se uita în stânga şi-n dreapta, apoi se întorcea tăcută în curte. Dacă nimerea pe careva în linie dădea din cap şi îl urmărea cu privirea, uitându-se pe loc o vreme. Ar fi schimbat o vorbă cu Floarea Dascălu, dar aia, după noaptea de pomină, nu

mai vorbea cu nimeni. Bălă dispăruse cu totul, odată cu discul roşu, care nu mai aşteptase întoarcerea temerarilor din cimitir. Trecuse Sfânta Marie Mică – pentru care nu făcuseră praznic, pentru prima oară de când se ştia careva în sat – şi, când niciunul nu-şi mai putea închipui cum ar putea fi ca să fie mai prost şi toate minţile scormoneau întruna după un loc în care s-ar putea trage la adăpost, pământul a început să facă bube. Pete negre, răsărite prin curţi şi prin tot locul. În margini îşi răşchirau vine tulburii cu care se legau de coaja plumburie. Era prima toamnă în care serile nu se mai răcoreau, nu mai avea ce să se veştejească, iar mirosul de pârg nu plutea nicăieri. Vara uscată şi grea părea imposibil de urnit. Fără stele, fără vreun fir de aer clintit, fără sunete. Rămânea doar fierbinţeala bolnăvicioasă pe care pământul o scotea zi şi noapte, pripind tot. Ziua şi noaptea se uneau fără noimă, răgazul dintre ele nu mai încăpea în minte. Somnul rămăsese fără capete, iar vrerile zăceau toate topite într-o aşteptare crudă. Dar mai era o curiozitate, pe care cei rămaşi n-o băgaseră de seamă. În tot anul nu murise nimeni, nu zăcuse nimeni bolnav şi nu se născuse nimeni. În cimitir, singurul mormânt proaspăt răscolit, cu o cruce putrezită, legată cu sârmă, era al popii Rogoz. Înfipt în el stătea un leaţ frânt, iar într-un colţ două oscioare mici, de un alb cenuşiu, odihneau lângă o bucată de pânză putredă. Venind tot la săptămână, cu butoiul umplut doar pe sfert, Ion Ciurel nu mai spunea nimic. Oprea în faţa fiecărei case în care ştia că e om, fluiera scurt şi-l aştepta pe acela să-şi ia apa din spatele căruţei. Dacă nu apărea nimeni, trecea mai departe. Dar de venit – venea.

În păduricea oierilor pământul parcă nu mai era aşa fierbinte ca-n alte locuri, şi nici bube n-avea. Bălă răscolea frunzişul în patru labe. Dădu cu mâna peste o nucă. Mare, cu coaja bine încreţită şi despicată într-o parte. Prin despicătură ieşea un colţ alb-verzui, moale şi aromat. O şterse cu degetele de firele de pământ uscat şi de ţesătura neagră în care zăcuse, o mirosi îndelung şi-şi trecu limba peste colţul pitic, apoi o vârî cu grijă în sânul cămăşii, cântându-i cald şi legănând-o ca pe un copil. Cu lacrimi în ochi, puse capul pe umărul unei rădăcini strâmbe şi se culcă.

Se trezi într-o hărmălaie de nedescris, cu chiote şi muzică de taraf. Asta nu putea fi altceva decât o nuntă mare în sat. Iar la nuntă era nevoie de el. Dar cine să facă nuntă? Se repezi să vadă şi, chiar în capul satului, dădu de alaiul mare, jucăuş. Săreau toţi, chemându-l, trăgându-l între ei. Mireasa, cu multe voaluri albe căzând din coroniţa sclipitoare, stătea acum chiar în faţa lui. El? Cum? Cu cine? Şi deodată soarele se trase în nori şi începu să sufle vântul. Trupurile năduşite se răcoreau, stropii de vin picuraţi din pahare erau sorbiţi imediat de tălpile încinse. Toţi erau veseli, chiar şi Feşteleu, care-l bătea pe umăr şi-i întindea un pahar cu vin. Nici nu puse bine mâna pe el şi de sus începu să picure. Mai întâi în pahar, apoi în jur. Se uită bine în preajmă – nu-i păsa nimănui. Trăgeau hora roată, chiuiau şi-şi ridicau feţele să le spele în stropii mari şi grei. Undeva, aproape, trăsni, iar pe faţa lui Bălă se întinse un zâmbet lung – dacă-ţi plouă la nuntă e semn de bogăţie!

Guguştiucii

În marginea păduricii, pe celălalt mal al Huşniţei, doamna cu crinolină şade supărată, probabil pe bătrânelul căruia i-a întors spatele. La rândul lui, gârbovitul pare şi el să-i fi întors spatele. Stă sprijinit într-un toiag şi ţine o mână descărnată ridicată spre cer într-un gest ameninţător, dar nu s-ar zice c-o ameninţă tocmai pe ea. Se vede bine că o fi fost furios şi că o fi certat-o, dar acum, gata: s-a întors să plece, să-şi reverse furia pe altcineva. Zăpada viscolită mişcă întruna pulpana pelerinei cenuşii a bătrânului şi din când în când mai adaugă un fir la dantela care împodobeşte umbrela doamnei. Umbrela îi acoperă capul şi umerii, ascunzându-i vârsta. Petruţ nu se mai satură sorbindu-i din ochi. Numai el ştie de prezenţa celor doi pe malul chircit de frig. Dacă ar veni cineva, le-ar face repede semn să se ascundă. Cu tot viscolul care îi înlăcrimează ochii, vederea celor doi îi răspândeşte căldură în trupul plăpând, care poate şi-ar lua zborul pe vreun covor de fulgi, dacă n-ar fi mantaua grea, lungă până mai jos de genunchi, care să-l ţină locului. Stă drept, cu picioarele depărtate şi mâinile încrucişate la spate, ţinându-şi capul ridicat, ca şi cum ar privi cerul undeva în depărtare. La răstimpuri îl mai coboară pentru a-şi schimba perspectiva, dar nu pare niciodată mulţumit. Doamna e tot supărată. Memorează detaliile, ca să-i poată pune la el în carneţel într-o bună zi, cu tot cu pădurea lor. Acum ar fi fost momentul prielnic, dar vremea e prea urâtă şi, în plus, azi nu are voie cu creioanele. Mâine, poate...

În curte două siluete foiesc între magazia de lemne şi pridvor. Dispar după peretele magaziei, din care feţele roşii ale cărămizilor se iţesc aliniate, poate furioase pe vremea care încearcă să le împuţineze trupul. Apoi apar şi traversează curtea, cu lemne în braţe. Le dau drumul în pridvor, dar zgomotul sec pe care de obicei cioburile de trunchi le scot la întâlnirea cu

piatra e înghiţit de limba şuierătoare a viscolului. Se apropie de casă, făcând din timp în timp câţiva paşi laterali, ca să-şi păstreze direcţia. Înăuntru e cald. Mâinile şi obrajii înţeapă, iar pe frunte încep să se scurgă în broboane fulgii topiţi. Oamenii vorbesc în şoaptă. Privind pe rând gurile bătrâne care se deschid şi se închid ritmic, Petruţ se trezeşte sub un clopot de sticlă. Aude doar sfârâitul uşor al unei lumânări care pare să fie de partea sa. Pe dinafară curg fremătânde picături calde. O crustă de abur se rupe din loc în loc, lăsând să-i plutească prin faţa ochilor câte-un chip mâhnit.

— Dumnezeu să-l odihnească pe tata Sandi, se trezeşte deodată cu o şoaptă rece în preajmă, iar clopotul se face ţăndări.

De două zile prin casă trec mulţi oameni. Pe cei mai mulţi nu i-a văzut niciodată. Mama Gena umblă doar cu palma la gură, iar când îşi mai aduce aminte de el îi punea mâna pe cap şi stă aşa câteva clipe, fără să spună nimic, după care începe din nou să umble, icnind mocnit. Stana, o femeie din vecini, e singura care-l întreba dacă-i e foame. Îi pune mâncare şi apoi stă lângă el, întrebându-l când merge la şcoală sau cum să facă ei să scape de viscol, mai mult pentru a-i abate atenţia de la şuşotelile care se hârjonesc prin casă. Părinţii lui Petruţ se învârt şi ei de colo-colo, tăcuţi. Îşi dă seama că toate astea au legătură cu tata Sandi, aflat în camera din faţă, unde el nu poate să intre. De câte ori porneşte pe culoar spre uşa camerei, cineva se găseşte să-l ia de mână şi să-l tragă în altă parte, cu diverse propuneri. O bănuială avusese el de când veniseră, dar o rătăcise în cele două zile care nu mai aveau nimic din ce-şi amintea el de astă-vară. Acum, cu vorba asta pe care o mai auzise, dar nu ştia foarte bine ce înseamnă, înţelegea mai mult: tata Sandi o să plece la Doamne-Doamne.

Pe covorul de cauciuc care traversează antreul micile boţuri de zăpadă dispar repede, în grămăjoare de apă şi zloată maronie. Dacă te uiţi bine, se văd diverse chipuri de bătrâni. Copii nu sunt. N-or avea voie să iasă din casă? Şi bătrânii ăştia... dispar, sau se prefac în altceva. Niciodată nu poţi fi sigur că-i mai găseşti acolo unde i-ai lăsat. De pildă, cel din marginea Huşniţei. E mult mai distins decât cei de aici, de pe covorul de cauciuc, care au trăsături ascuţite, iar unora le ies colţi din figura umbrită.

Uşa de la intrare se deschide şi intră Puia, urmată de tatăl ei, un bărbat zvelt, care ţine capul tot timpul în sus, înaintând cu bărbia ridicată, de parcă ar fi cel mai bun loc în care să primească o lovitură dacă s-ar ciocni de ceva. Fără să scoată o vorbă, Puia se aşază lângă el pe băncuţă, cu mâinile în poală. E îmbrăcată în negru şi de sub baticul de pe cap îi ies codiţele aurii, prin care sclipesc steluţe umede. Nu e frumoasă, dar ştie să se-ncrunte urât, făcându-i pe toţi să râdă. Probabil nu de asta o laudă învăţătoarea. Poate mai ştie să facă şi altceva. Astă-vară nu prea a ieşit din casă – avea *bube dulci*. La ei în curte vorbesc o limbă în care mai toate cuvintele se termină cu „i“ şi „u“. Frate-său, Dani, a ţipat scurt, cu „u“ şi „i“, când l-a atacat Ionel – imediat a apărut Puia şi l-a alungat pe Ionel, scuipându-i printre dinţi cuvinte necunoscute şi zvârlind cu pietre după el. Toţi copiii de pe linie se tem de ea.

Mama lui Petruţ vorbeşte cu două femei, care nu sunt deloc de acord cu ea, o contrazic tot timpul şi-şi leagănă capetele, spunându-i de fiecare dată acelaşi lucru, din care el nu aude decât sfârşitul: „...că se supără părintele!“ Vin şi mai mulţi oameni, trec pe covorul de cauciuc, aducând chipuri de bătrâni noi şi alungându-le pe cele vechi, apoi intră în casă. Toţi intră. Trebuie să fie mulţi acolo, înghesuiţi ca nişte chibrituri. Puia începe să dea din picioare nerăbdătoare, ţinându-se strâns cu ambele mâini de marginea băncii. Din când în când scuipă tacticos pe marginea covorului, împrăştiind apoi saliva cu vârful rotunjit al pantofului şi lăsând o urmă neagră, ca după spălat. Petruţ se face că n-o vede, deşi o ţine tot timpul sub observaţie cu coada ochiului. El dacă s-ar plictisi nu ar scuipa niciodată. Doar sunt atâtea chipuri la care poate să se uite, chiar dacă nu mai e nimeni în antreu. La un moment dat Puia se ridică brusc şi, după ce stă puţin pe gânduri, intră şi ea în casă.

Oamenii care intră s-au mai rărit. După uşa cu geam, în pridvor, nea Ghiţă şi nea Costain tropăie şi vorbesc tare, apoi unul dintre ei râde. Deodată se potolesc, apoi deschid uşa şi se dau deoparte, salutând, fiecare îngânat de celălalt.

— Săru’mâna părinte! Pe-aici, pe-aici!

Intră popa, înalt şi zdravăn, cu o barbă neagră, foarte umflată. Într-o mână are o geantă mare, iar pe cealaltă ţine un fel de preş acoperit cu ziare. Păşeşte rar şi apăsat, dar n-apucă să facă bătrâni, căci cei doi se reped pe urmele lui şi-i şterg. Dincolo, în bucătărie, se aud glasuri multe, iar Tiţa, o femeie înaltă şi slabă, care merge tot timpul cu umerii înainte şi cu mâinile atârnând, ca ale maimuţelor din cartea pe care-a primit-o de Moş Nicolae, dă buzna în hol, ia un coş acoperit cu un ştergar şi se repede în urma părintelui. Apoi nu se mai aude nimic.

— Pst!

Pitită pe jumătate după pragul uşii dinspre bucătărie, Puia îi face semne disperate cu mâna. Petruţ lasă bătrânii la uscat şi porneşte după ea. Când trece pragul bucătăriei înţelege de ce s-a făcut linişte: s-au mutat toţi în camerele din faţă şi au închis uşile. Puia e deja pe scara podului şi-i face semn s-o urmeze. A mai fost în pod astă-vară, când l-a trimis mama Gena după trusa de scule. Dar nu s-a aventurat… trusa era la doi paşi de gura podului. Acolo e tot timpul întuneric şi aerul zace greu. Dacă deschizi gura îl simţi pătrunzând şi lăsându-şi gustul prăfos, aspru, adunat din toate cotloanele. Acum însă Puia deja era pe a doua treaptă de sus, cu chepengul sprijinit în cap. Se uită după el, ca să se asigure că o urmează, apoi dispare prin gura podului şi întoarce două mâini, ca să-l apuce. Sus e din nou întuneric, dar aerul nu mai pare atât de greu.

Miroase a vechi, a unsoare şi a pleavă. Până se dezmeticeşte Petruţ, Puia se ridică şi deschide uşa care dă spre podul mare, care e legat de cel mic, de deasupra bucătăriei. Lui Petruţ pragul spre noul pod, de care nici nu ştia, îi vine mai sus de brâu, aşa că se căzneşte binişor ca să-l treacă. Puia îl trage de umerii hainei mantalei şi râde. Băieţii ăştia de la oraş nu sunt buni de nimic, citeşte el în râsul ei şi faţa i se înroşeşte. Dar în podul mare, chiar dacă pătrund fâşii de lumină, cu greu poţi distinge trăsăturile unui chip, darămite culoarea.

— De unde-ai ştiut? întreabă el gâfâind, concentrându-se asupra noii lumi.

— E ca la noi. Tata Sandi le făcea pe toate la fel.

— ...Le făcea?

Dar Puia deja nu mai e lângă el. Acum stă într-o pată de lumină care o scaldă de la brâu în sus şi întinde ceva cu mâinile, chicotind.

Petruţ începe să vadă mai bine, distingând prin cotloane formele misterioase, tot timpul altfel, dar aşezate parcă într-o anumită ordine. Într-un coş mare, cu câteva fire de răchită scăpate din toarta răsucită, zac în dezordine cărţi. Alături, cu siluete întunecate, haine grele atârnă într-un cuier pe care de la câţiva paşi nu poate decât să-l ghicească. Se apropie şi întinde mâna printre ele, dibuind lemnul lustruit şi rece al cuierului. Izbucneşte un fâlfâit de aripi, apoi un chicot scurt. Se sperie atât de tare încât îşi trage mâna fără să dea drumul cuierului, iar acesta, după ce se clatină greu, cade bufnind şi ridicând o trâmbă de praf. De data asta mai multe perechi de aripi fâlfâie printre ţipete ascuţite, iar căciula i se mişcă pe cap, ca atunci când cineva trage de moţ ca să i-o smulgă. Puia soseşte în grabă, dar în loc să-i alunge sperietura se sprijină cu o mână de umărul acoperişului şi începe să râdă, punându-şi cealaltă mână la gură, pentru a-l supăra mai tare.

— Ce face aşa?

— Sunt zmei! îi răspunde fata încercând să-şi îngroaşe glasul şi fluturându-şi mâinile pentru a-l speria şi mai tare. Petruţ observă că găsise undeva un şal mare, alburiu, în care se înfăşurase toată. Razele firave de lumină care îi cad pe spate o fac să strălucească, dar trăsăturile din mijlocul feţei nu se lasă ghicite.

N-o crede nicio clipă, dar e curios să afle, aşa că îi întoarce spatele şi se apucă să tragă de hainele lungite de-a curmezişul, înfigându-şi mâinile pe sub ele. Inima îi bate puternic şi se pregăteşte pentru orice ar zvâcni de-acolo, însă n-ar lăsa-o în ruptul capului să vadă că îi e frică. Doar zgomotele de după căderea cuierului îl speriaseră tare, şi tot nu scosese vreun sunet. Printre icnete, reuşeşte să ridice vraful de haine câteva palme, dar simte cum toate îi pleacă din mână, rostogolindu-se iar pe podea. Se ridică din nou praful, dar niciun fâlfâit nu mai ajunge la urechi.

— Oooo! se preface ea impresionată, apoi dispare chicotind după umărul podului.

— Puia! Ajută-mă să-l ridic... Te roog!

Capul subţire, îmbrobodit, se iţeşte imediat în fanta de lumină pâcloasă, de data asta cu un rânjet lunguieţ pe faţa smeadă.

— Dacă-l apuci de-acolo n-o să-l ridici niciodată. E prea greu şi cred că are talpa rotundă, aşa că se rostogoleşte într-una.

Îl urmăreşte amuzată cum încearcă din nou, apoi se hotărăşte să-i dea o lecţie:

— Uite, găgăuţă! Îl apuci de capătul ăsta, ca să-ţi uşurezi treaba. Îl salţi puţin, îl mai sprijini, apoi îl pui în picioare. În timp ce îi explică, face toate mişcările cu o uşurinţă care îl zăpăceşte. Înainte ca el să-şi revină, cuierul e săltat în ungherul lui.

— Şi oricum, sub el n-o să găseşti nimic. Erau lilieci, dar acum s-au agăţat sub creastă şi nu-i mai dai jos decât cu lumină.

— Lilieci, ziua?

— Da, ziua! Doar nu crezi că trăiesc doar o noapte. Aşteaptă să le treacă spaima şi o să prindem unul, să te convingi.

Petruţ se scutură, nu e sigur că vrea să atingă vietatea, deşi a studiat îndelung şoarecele cu aripi din cartea cu animalele nopţii. O pată mare, aproape rotundă, a rămas pe podeaua diformă de pământ bătucit. Se apropie de ea şi o atinge cu vârful bocancului, apoi se aplecă şi o pipăie. Are o ţesătură aspră şi o margine de care poate fi apucată. O ridică şi-şi dă seama imediat ce este: o caschetă. Dar e mare, atât de mare încât ar putea strânge în ea de trei ori mai multe cireşe decât ar intra în poala tricoului răsfrânt de la buric. În partea din faţă, deasupra cozorocului, are o insignă din metal, pe care se încrucişează o sabie şi o puşcă. Şi-ar pune-o pe cap, dar îi e teamă că Puia va râde de el dacă îl va acoperi cu totul, aşa că o ţine în continuare sub ochi, pipăind panglica lucioasă şi insigna rece.

— Ei, haide, n-o mai descânta atât. Hai încoace, să vedem ce mai e!

Nu dă drumul caschetei, dar o urmează pe Puia în partea mai puţin întunecată, cu două luminatoare, de o parte şi de alta, care feliază podeaua

cu lame de lumină. Între ele, drept înainte, luminatorul din faţa casei e prins într-un eşafod de scândură prin care nu poţi strecura decât o mână. Ar fi curios să scoată capul pe-acolo, să vadă ce se petrece în linie. Vin murmure, o trompetă sufla trist şi un glas răstit împarte comenzi. Ceva se petrece, dar nimic nu i se pare acum atât de important ca descoperirea noului teritoriu. Puia, mai curioasă, s-a agăţat de o grindă şi stă cu capul sucit, privind printr-un luminator lateral, cel care dă înspre curte.

— Îl duc la groapă! spune repede, mai mult şoptit.

— Îl duc la groapă? Cum adică... îl duc?!

Puia întoarce capul spre el, cu sprâncenele ridicate, apoi îl repede:

— Lasă, tu vezi-ţi de caschetă.

Înfundat, din gura podului, vine un glas:

— Petruţ! Puia! Sunteţi aici?

Se uită unul la altul, apoi răspund într-un glas:

— Daa!

— Puia, vino încoace!

Petruţ recunoaşte vocea unchiului Sile şi se întreabă cum de şi-a dat seama că sunt în pod. De două zile umblă pe unde îl taie capul, închipuindu-şi că nimeni nu ştie unde se află şi ce face. Din gura podului răzbat şuşoteli, dar niciun cuvânt nu ajunge întreg la el. Puia se întoarce cu un rânjet misterios pe faţă, iar când se opreşte în faţa lui, Petruţ vede că e acoperită în pânze de păianjen, din cap până în picioare.

— Avem voie să stăm aici până mai încolo, când o să ne cheme la masă, îi comunică scurt, apoi se uită în jur, părând preocupată de ceva. Dar să nu *ieşim* de-aici!

Petruţ ridică din umeri şi începe să scotocească din nou cu privirea prin unghere. Puia a găsit o frântură de sabie, iar acum o agită, strigând înfundat. Cum nu reuşeşte decât să-i deschidă ochii mai larg, se opreşte şi începe să râdă, apoi îi prezintă captura: o bucată de metal ruginit, care nu mai are decât o parte din gardă, cam doi coţi de lamă şi un mâner, înjumătăţit şi el.

— Ia dă-ncoace, spune Puia şi se repede, smulgându-i cascheta din mână şi punându-şi-o pe cap.

Îi acoperă şi nasul, ceea ce-l face pe băiat să izbucnească în râs, dar Puia o dă imediat pe spate şi îl repede:

— Sssszt! Drepţi!

Vrea să mai spună ceva, dar îşi dă seama că nu mai ştie nimic despre militărie şi ridică din umeri, aruncând cascheta şi ciotul de sabie.

— Haide, hai să mai căutăm, încearcă să-l îmbie, văzând că efectele militare nu-l entuziasmează.

Într-un ungher se ridică o ladă acoperită de o jumătate de capac, pe care Puia îl dă peste cap imediat. Înăuntru se întrezăresc multe bucăţi din fier şi din lemn, sârme şi sfori, toate încâlcite, astfel încât orice bucată ai apuca, trage după sine un cor de clinchete şi pocnituri seci. Zgomotul acesta e singurul care-l impresionează. Puia mai extrage nişte piese cu forme curioase, dar niciuna nu pare să fie de vreun folos. În partea opusă se înălţă trei cutii din lemn, fiecare aşezată pe picioarele ei. În lumina tulbure par chiar să reflecte culoare. De aproape se disting rămăşiţele vopselei, iar de undeva din burta cutiilor ies nişte limbi înguste.

— Ce sunt astea? întreabă Petruţ, de data asta foarte interesat.

— Ăia sunt stupi! Case de albine...

— A, primeşte el explicaţia, amintindu-şi vag de nişte desene dintr-o carte, dar nereuşind să facă vreo legătură cu cele trei cutii. Păi...

— Nu mai au albine, i-o ia Puia înainte. Tata Sandi i-a ascuns aici când au venit comuniştii. I-a afumat şi i-a urcat aici – toată lumea ştie.

— Când au venit comuniştii?

Puia îl priveşte câteva clipe cu gura căscată, apoi îşi dă seama că nu ştie ce să-i răspundă şi scoate limba.

— Da’ prost mai eşti! îl repede cu năduf, după care se întoarce şi reîncepe scotocitul prin ladă.

Petruţ studiază grinzile mari, pe care la marginile micului salon al podului le poate atinge. Între ele sunt scânduri, iar lui i se pare straniu că stă pe pământ şi are scânduri deasupra capului. Îşi pierde repede interesul pentru partea din interior a acoperişului şi se întoarce spre intrarea în pod, amintindu-şi de coşul cu cărţi. Altceva mai interesant nu pare să se mai afle

pe-acolo. Îşi trage coşul sub prima dâră de lumină şi începe să scoată cărţile pe rând, aşezându-le alături, una peste cealaltă.

O cărticică zdrenţuită, cu sfaturi pentru creşterea albinelor, are desenat pe copertă un fagure, e galbenă, de parcă a fost trasă printr-un strat de miere şi apoi ţinută la praf, iar cuvintele pe care le poate descifra îi par destul de comice. Au o sumedenie de picioruşe şi urechi, care mai de care mai înzorzonate.

Altă cărticică prezintă listă de cărţi şi o scrisorică despre Rege, care a tipărit ceva la o fundaţie. Cuvintele îi par ciudate şi nu înţelege nimic. E o poveste despre cărţi? Pentru că de rege n-a mai auzit decât la jocul de şah şi prin poveşti. Regii sunt la început răi, apoi se fac buni. Uneori însă rămân răi şi, oricum, sunt ca nişte zmei sau feţi-frumoşi. Dar aici regele are şi un nume, din nou neobişnuit, pentru că nu e nume de plantă sau de culoare, ci de om. Trebuie descusută mama, când va fi în toane bune. Ca să se asigure că n-o să-i toarne vreo poveste, bagă una dintre cărticelele cu Rege sub palton, prinzând-o în pantaloni la brâu, apoi se apucă să studieze podeaua, pe ale cărei denivelări petele luminoase crestează în penumbră o puzderie de figurine. Încearcă să le unească într-un tablou mai mare, dar se pierd toate, imediat ce reuşeşte să lipească mai multe.

Aşază cărţile la loc în coş, propunându-şi să le revadă la vară, când va şti mai multe cuvinte. Îşi dă seama că Puia nu mai scoate niciun sunet. S-a ascuns pe undeva, probabil ca să încerce să-l sperie. Cercetează atent, pentru a o dibui prin vreun ungher. O strigă de câteva ori, dar nu primeşte niciun răspuns. Atunci se hotărăşte:

— Plec! Mă duc jos...

Se porneşte iute un zgomot surd, de obiecte răsturnate pe podeaua de pământ, iar din cazemata care îngrădeşte luminatorul din faţă se iţeşte capul Puiei, cu şuviţe de păr atârnându-i de sub batic.

— Gata, gata! Hai că nu mai fac. Vino să vezi ce-i aici.

— Nu vin. Tu iar râzi de mine!

— Ei, atunci lasă că mă uit singură!

Nu e foarte curios să afle ce era acolo, dar nici să coboare în casă nu vrea, aşa că se dă mai aproape.

— Hai, vino, vino! Ai grijă la cap.

Într-adevăr, „cazemata“ e construită parcă pentru a-l surprinde pe cel care vrea să pătrundă pe acolo. Bârne groase taie intrarea pe verticală, pe orizontală şi oblic. Printr-un singur loc se poate strecura un trup, oricât de mărunt ar fi el. Şi, odată ajuns acolo, trebuia să se ghemuiască şi să se strecoare cu grijă prin altă deschizătură pentru a ajunge la gaura luminatorului, de unde se vede satul urcând pe dealul Moşieresei: numai acoperişuri albe, cu mustăţi roşiatice şi pipe fumegând, înşirate în dezordine peste tot. Dar mai jos, pe două bârne apropiate una de cealaltă, guguştiucii şi-au făcut cuib, şi în cuib sunt doi pui. Abia le-au dat penele, sunt sfrijiţi şi nu dau niciun semn de viaţă. Puia împunge unul dintre trupuri cu arătătorul.

— Nu, Puia, nu pune mâna pe ei, încearcă Petruţ s-o oprească. O să-ţi ajungă puful în plămâni şi...

— Taci tu, mâţule. Ţi-a băgat mama Gena în cap toate prostiile. Uite-aici! Şi Puia duce repede mâna la gură, făcându-se că înghite puful.

Petruţ rămâne cu ochii căscaţi. Puia începe să râdă.

— Sunt morţi. Au ieşit prea târziu şi au îngheţat... Aici nu vine niciodată frigul în noiembrie. Acum îi aşteptăm pe cei mari. Ăştia nu-s morţi de mult.

Ochii lui Petruţ se umplu de lacrimi şi privirea i se înceţoşează.

— Ce mai e? Acum ţi-o fi milă de ei!

— Tata Sandi… reuşeşte el să bâiguie şi plânsul îl podideşte de-a binelea.

— Ei... lasă! Nu te mai gândi. E bine acolo, e păzit de îngeri şi în nopţile cu lună o să vezi că îţi face cu mâna. Sufletul, când nu mai e destul, acolo se duce.

— Adică noi... Noi avem destul? reuşeşte să îngaime Petruţ.

— O-ho! Păi copiii au pentru toţi oamenii. Mai întâi trebuie să nu mai fii copil pentru ca sufletul să înceapă să scadă. Uite, pe deal, la livadă, e

paznic un moş. Sufletul lui abia se ţine, şi de asta ne fugăreşte tot timpul cu joarda când ne ducem să luăm prune.

— De asta? întreabă Petruţ, dar gândul îi rătăceşte prin altă parte.

Se întreabă de ce nu pot cei bătrâni să ia puţin suflet de la copii. Doar atât cât să trăiască mai mult – apoi ar putea să-l dea înapoi. Aşa ar sta din nou la vară cu tata Sandi pe buştenii de lângă vie, ascultând cum era viaţa pe timpuri. Ca astă-vară, când a terminat vorba cu tot felul de lucruri pe care Petruţ nu le înţelegea. I-a spus şi unde vrea să fie îngropat, dar el n-a înţeles ce înseamnă asta. Voia sus, deasupra viei, sub gutuiul pricăjit. Acum îşi aduce aminte, şi parcă înţelege câte ceva. Poate că l-au dus acolo? Trebuie să le fi spus şi lor ce va urma pe lumea asta. De bine ce s-au înrăit oamenii, lumea n-o să-i mai suporte. Lumea e o pasăre mare, care duce toate vietăţile pe aripi, fără să piardă vreuna: când una moare, nu face altceva decât să vină alta, şi tot aşa. Dar când pasărea cea mare va obosi, nu va mai putea ţine vietăţile, aşa că o să-şi închidă aripile şi peste tot se va face întuneric. Petruţ nu înţelegea deloc cum vine asta, dar îl asculta atent.

Se scutură de amintiri şi întrebă încet:

— Dar nu putea să ceară puţin…?

— Ce-ai spus? îl întreabă Puia neatentă, stând la pândă pentru a prinde guguştiucul care se aşezase în gaura luminatorului.

— ...să ceară… nişte suflet.

— Fiecare cu sufletul lui. Dacă nu mai ai suflet să fii om, atunci mori. Nimeni nu-ţi poate da. Dacă mai rămâne ceva, te faci pisică, sau... sau guguştiuc. Hiaaa! scoate un strigăt de luptă şi se repede printre bârne pentru a înşfăca guguştiucul aşezat în cercul luminatorului, dar nu reuşeşte decât să-şi zdrelească încheietura mâinii într-o muchie. Na! L-am scăpat. Acum n-o să mai vină o vreme.

— De ce vrei să-l prinzi?

— Să-i spun ceva la ureche, îi răspunde Puia hohotind.

— Şi aşa nu puteai să-i spui?

Puia râde şi mai tare, apoi îl repede:

— Ieşi... Hai să coborâm. Se întorc.

Ieşirea din cazemată se dovedeşte mai grea decât intrarea, pentru că nu se pot răsuci să iasă cu capul înainte, aşa că bâjbâie, încercând să găsească drumul îndărăt cu picioarele, dar nimeresc mai de fiecare dată în câte-o încheietură de grinzi.

— Şi puii? întreabă Petruţ gâfâind.

— Ne întoarcem mâine... Poate aşa prindem şi unul mare.

— De ce vrei să-l prinzi?

— Hai, hai... ajunge cu întrebările.

Jos, în casă, sunt mese peste tot, iar oamenii intră şi se aşază în jurul lor. Cei doi copii, aşezaţi pe a doua treaptă a scării podului, privesc masa înghesuită într-un colţ al bucătăriei. Pe uşă intră din nou popa, care începe să-şi arunce cădelniţa peste farfurii, pahare, sticle, coşuri cu pâine şi farfurii. „Au făcut aperative“, îşi spune Petruţ, amintindu-şi cuvintele lui tata Sandi. Prin încăpere au rămas fuioare cu aromă de tămâie, înnodate cu frânturi din vocea joasă a popii, care acum a trecut în prima odăiţă, îngânat de dascăl. Intră şi unchiul Sile, cu faţa lui uscată, pe care au apărut ţepi deşi, albi şi negri. Ochii mari sunt înroşiţi. Îşi mângâie nepotul pe cap.

— Hai. Voi vă aşezaţi în faţă, la masa mare.

Casa e de nerecunoscut aşa, plină de oameni. Seamănă cu o gară: tot timpul mergi printre oameni şi, când ieşi dintre ei, descoperi lucruri noi – vagonul de tren, câte un perete mohorât sau cărucioare pentru bagaje. Masa din faţă e lungă şi are multe scaune, dintre care doar câteva seamănă unul cu celălalt. Petruţ se aşază lângă Puia, într-un colţ, şi apucă o felie de pâine pe care o fărâmiţează în farfurie, privind absent cum se ocupă celelalte scaune. În capul mesei s-a aşezat popa, după ce şi-a scos patrafirul, l-a împăturit şi l-a închis în geanta cu colţuri. Dă uşor din cap, ascultând ce-i şuşoteşte dascălul, care s-a aşezat în dreapta lui, apoi îşi face o cruce calmă şi rosteşte:

— Dumnezeu să-l odihnească... Amin!

Îi răspund toţi, cu voci egale:

— Dumnezeu să-l odihnească!

Şi imediat răsună clinchete de păhărele şi furculiţele încep să scrâşnească pe farfurii. Peste masă se aşterne un covor de mâini, apucând, ridicând, coborând.

Puia înhaţă o felie de brânză într-o mână şi una de salam în cealaltă, muşcând din amândouă odată, apoi le lasă în farfurie şi apucă o felie de pâine, din coaja căreia trage cu dinţii o latură întreagă, pe care o sileşte cu două degete să intre în gura deja plină. Lui Petruţ nu-i e foame. Se joacă absent, împingând o felie de brânză cu furculiţa prin farfurie, şi trage cu urechea la cei doi bătrâni de alături. Finul Dircă, în capul mesei, faţă în faţă cu popa, şi, de cealaltă parte, un moş adus de spate, a cărui faţă stă chiar deasupra farfuriei. Ca să vâre ceva în gură e de ajuns să apese coada furculiţei. Cum o face când vrea să privească înainte sau în sus? Plescăie din buze după de au băut ţuică – finul Dircă l-a dat peste cap, moşul a băut doar jumate, răsturnând păhărelul peste buza de jos, mult împinsă înainte – şi continuă o discuţie ce pare începută mai de mult.

Mama apare pentru o clipă în spatele popii, face un semn cu mâna cuiva, să vină să mai pună ceva pe masă, apoi dispare iute, fără să-l vadă. Limbile s-au dezgheţat şi murmurele de mai devreme se ascut treptat, ciocnindu-se. Unele se ciobesc şi apoi se sparg, absorbite de clinchetele paharelor. Lângă moşul din faţa lui, Petruţ descoperă o faţă cunoscută, înconjurată de o basma groasă. Nu ştie cine e, dar e sigur că a mai văzut ochii cenuşii, nasul gros şi bărbia rotundă, care acoperă şi descoperă nodul basmalei după ce degetele scurte şi noduroase aruncă iute în gură câte-o felie de salam.

— Da, păi atunci n-o să mai fie nimic pe lumea asta! îl aude pe finul Dircă de alături, cu vocea lui caraghioasă, chiar şi când e gravă.

— Poate vreun copac în vârf de deal... şi vreo căprioară, îl completează moşul, şi din nou Petruţ se trezeşte sub un clopot, împreună cu cei doi.

— Am fost răi şi meritătm pedepsiţi. C-a zis şi Mântuitorul: că a noastră va fi împărăţia cerurilor. Aşa-să-zică... aici nu mai rămâne nimeni.

Şi arată în sus cu un deget noduros şi strâmb.

— Păi da, poate doar vreo pasăre, insistă moşul.

— Da’ popii, nea Gheorghe?! Că ăştia zice că sunt nemuritori.

— Eh... zic, da’ ce e trup – tot în ţărână ajunge. Pasărea, Dircuş... Pasărea şi lemnul – asta mai rămâne!

— Deh! Tot trebuie să se sfârşească odată ş-odată...

— Noi măcar ne-am mâncat mălaiul. De copiii ăştia tineri nu ştiu ce s-o alege... Uite, Făniţă al meu o să aivă atunci 32 de ani. Floarea vârstei!

Petruţ lasă furculiţa din mână, se ridică şi trece repede prin celelalte odăi, căutând un loc mai ferit. Dar peste tot sunt oameni aşezaţi la masă, pe paturi se ridică mormane de haine, iar dulapurile sunt acoperite toate cu cearşafuri albe. Abia după ce trece prin bucătărie şi ajunge în antreu se opreşte, privind pierdut geamurile îngheţate. Ochii i s-au umezit şi în gât simte o durere de care nu poate scăpa. Pe umăr i se aşază uşor o mână. Aude vocea blândă a mamei: „Ce e, Truţule?“ Se întoarce, aruncându-şi braţele în jurul ei şi lipindu-şi capul de pântece. Durerea din gât îi scapă fără zgomot, lacrimile pornesc tot mai tare şi trupul i se scutură la răstimpuri. Mama îl strânge, lipindu-l mai tare de trupul ei cu o mână, în timp ce cealaltă îl mângâie uşor pe creştet, fără să spună nimic.

În iunie nu mai e viscol. S-a oprit, iar în locul în care era umbrela doamnei s-a iţit un colţ de flori rozalii. Domnul a plecat, sau poate a fost pedepsit de iarnă. N-a mai plouat de mult – chipurile pictate în noroi au dispărut şi, în locul lor, Petruţ urmăreşte ghemotoacele albe de nor răsfirate pe cerul deschis de peste pădurice. Pe foaia de hârtie prinsă cu agrafe de coperta blocului de desen se conturează profilul unui bătrân care doarme, întins pe spate, cu pletele şi barba atârnându-i. Trupul nu se distinge – e îngropat sub o plapumă. Petruţ lasă în iarbă schiţa terminată şi se întinde pe spate, cu capul pe săcuiul în care-şi poartă cartea şi cascheta de ofiţer. Aşteaptă liniştit, mijind ochii, plecarea bătrânului din nori. În salcâmii din spatele curţii se aude un guguştiuc chemându-şi soaţa, iar de pe Huşniţă urcă râsete de copii care prind fâţe cu borcanul. Conturul secret de pe cer se destramă încet, lăsând în urmă vălătuci fără nicio noimă. Pe lobul urechii stângi coboară lin un cercel dintr-o picătură sărată, iar pieptul mic tresaltă într-un şir de suspine.

Câş

— Măicuţă, măicuţă!

— Măicuţă, măicuţă!

Dănuţ şi Lila alergau de zor pe drumeagul cu hârtoape dintre gard şi vii. Ajunşi la pârleazul gardului de nuiele, se proptiră umăr în umăr, încercând să-l sară amândoi odată, scrâşnind şi gâfâind, abia ţinându-şi râsul.

— Ce-i mă, ce-i? răzbătu din vie vocea alarmată a mamei.

— Caravana, vine caravana! îi răspunseră amândoi odată, în timp ce Dănuţ reuşi să cadă de partea cealaltă, cu un icnet fericit. Femeia stătea aplecată la câţiva paşi de pârleaz, legând mănunchiuri de corzi pe un arac strâmb.

— Ce caravană?

— Caravana cu, cu...

— Cu animaaate... îl completă Lila pe Dănuţ, scoţând limba. Feţele se rotunjeau roşii, cu buzele întinse şi ochii îngustaţi de bucurie.

— Şi e doi lei! adăugă Dănuţ cu satisfacţie.

— Un leu cincizeeeci... Ee, doi lei! îl corectă Lila.

Femeia se ridică, îndreptându-şi spatele. Puse ghemul de sfoară în buzunarul şorţului, apucă foarfecele între dinţi şi-şi slăbi baticul, trăgându-şi părul sub el, pe lângă cap, cu ambele mâini. Ochii mari, verzi, râdeau spre cei doi copii. O şuviţă neagră scăpă afară, tăind obrazul alb, dar femeia o prinse repede şi o vârî la loc. În sfârşit, îşi strânse baticul la spate, pipăindu-şi fruntea în căutarea vreunei şuviţe rebele, apoi luă foarfecele din gură şi le spuse:

— Copiii nu umblă singuri pe drum seara! Şi dădu să se întoarcă la munca ei.

Cei patru ochi care-o urmăreau crescură deodată, apoi, înţelegând, se înveliră într-o umbră deasă. Fără să spună un cuvânt, se întoarseră, cu umerii căzuţi, şi trecură pârleazul înapoi, încet, pe rând. În urma lor se auzi glasul mamei:

— Mai încolo să vă duceţi pe vale să-l ajutaţi pe taica să culeagă iarbă!

— Da, da... murmurară cei doi cu glasuri stinse şi porniră spre curte, cu capetele plecate.

Pe linia care cobora prin vatra satului, unde oamenii se adunau sâmbăta să cumpere sau să vândă câte ceva, un tractor trecea pufnind şi opintindu-se, lăsând în urmă nori de praf şi scârţâituri de vaier ale remorcii albe. Moş Băduţ opri căruţul peste obloanele căruia se revărsau rotunjimile unui sac cu porumb, să facă loc tractorului şi să-şi mai tragă sufletul. Începea să urce şi trebuia să adune puteri. Remorca tractorului îi atrase atenţia. Pe obloanele albe, prinse la mijloc cu sârme ruginite, apăreau nişte umeri roşii, acoperiţi de o basma înnodată în faţă, şi un nas abia iţindu-se de sub o pălărie largă, ruginie. Alături scria, cu litere lăbărţate şi întortocheate, „Caravana animată“, iar mai sus, cu litere mici şi drepte, orientate diferit, de parcă li s-ar fi dat drumul de undeva printr-un ciur, „a lui Guţă prezintă“. Praful se mai ţinea un timp după remorcă, apoi se aşeza leneş pe drum, în cârcei aurii.

La Ţăpicu, peste drum de cimitirul vechi, de dinainte de război, se întindea o curte largă, să tot intre vreo zece căruţe, jumătate pietruită, jumătate betonată, cu ce-i mai rămăsese lui Frâncu după ce amenajase curtea din spate – baza sportivă pentru elevi – înainte de a se desfiinţa şcoala din partea asta de sat. Acum pe partea betonată se înşirau cele trei mese ale lui Chivuţ, cârciumarul, înjghebate într-o jumătate din casa în care funcţionase şcoala – jumătatea cu acoperiş. Pe cealaltă o obţinuse Lelu Frâncu, fostul profesor şi director al şcolii, care trebuia să se îngrijească să pună pe picioare un cămin cultural. Îi şi luase acoperişul, ca s-o renoveze serios, iar acum stătea mai toată ziua prin preajmă, păzindu-şi cu sârg lucrarea şi dând între timp peste cap, de plictiseală, multe păhărele de ţuică

„puterea casei“. Cei mai mulţi beau bere, din halbele ciobite, cândva transparente, dar Frâncu nu s-ar fi arătat niciodată trădător:

— I-o fi zicând bă „ţăpicu“, da’ p-aicea se bea ţuică de când nici nu inventaseră ăştia berea.

La chestia asta lucrau şi dopurile de cauciuc puse să ţină mesele din clătinat: când zbura câte unul, pas de mai ia halba să nu ţi-o verse – jumate şi sărea peste buză. Aşa, paharul îl ţii în mână şi nu ţi-l varsă nimeni. Afară numai de Valerică, dacă te cunoaşte şi e beat, ocazie cu care nu se poate abţine să-ţi radă prieteneşte una între umeri de-ai putea să ţii şi palma scut peste pahar – tot nu mai rămâne mare lucru.

De data asta însă nu Valerică îl făcu pe Frâncu să verse paharul, ci măgăoaia albă şi duduitoare care trase în faţa curţii fără gard, umplând-o de praf. Se auzise pârpâitul motorului de departe, dar apoi se stinsese, de unde cei doi comeseni care stăpâneau curtea deduseseră că o fi alu’ Litvicu, fugit din câmp să lase ceva pe-acasă. Dar să se trezească dintr-odată cu ditamai măgăoaia – la asta nu se aşteptaseră. Se vede că şoferul oprise motorul şi lăsase drăcovenia să meargă înainte, până unde-avea treabă. Din praful pe care Frâncu şi Titel – mâna dreaptă a lui şi-a popii – încercau să-l oprească să se aşeze în paharele lor apăru un om între două vârste, adus puţin de spate şi cu un cap întunecat, din care se distingeau mai bine doar basca soioasă, trasă până deasupra ochilor, nasul bombat ce părea cernut cu boia şi un chiştoc albicios din care se scurgea un firicel jucăuş de fum.

— Hai noroc, tovarăşi!

— Noroc, noroc, mormăi Frâncu, dând mai departe din mână, deşi praful se cam aşezase.

— Aici e Ţăpicu?

— Mdea, îi răspunse mirat Frâncu, dând peste cap ce-i mai rămăsese în pahar şi privindu-l pe noul venit într-o altă lumină, ca să-l cunoască mai bine.

— Şi care e Ţăpicu?

— Nu e, măi omule…

— Păi nu zisăşi că-i aci?

— Ne, ne… Ţăpicu nu e om… E locu’ ăsta! Omu’ e Chivuţ, vezi că-i aci-n’untru. Da’ ce-ai cu el?

— Treburi, îi răspunse celălalt misterios, scuipând cu măiestrie pe lângă chiştoc, apoi trecu prin faţa lor şi dispăru pe uşa de sub firma de sticlă verde, ciobită, pe care o pensulă tremurândă scrisese cu vopsea galbenă „Cooperativa – Unit. 26“.

Frâncu îl conduse cu privirea, apoi mângâie gura paharului gol cu podul palmei şi se ridică încet de pe taburetul din lemn scorojit. Privi spre norii vineţii coborâţi peste sat şi oftă.

— Măi a dracului, să vezi c-o ploua!

— Lasă nea Leluţ că mă duc io, sări Titel atent, crezând că şeful mai vrea un pahar.

— Pleacă băă… dacă se trimitea delegat unde mă duc io… tot prostu’ făcea avere!

Şi Frâncu, gâjâind satisfăcut, se îndreptă spre uşa prin care dispăruse străinul. Înăuntru Chivuţ stătea pe jumătate aşezat, proptit de un umăr al sobei de teracotă albastră. Îşi pusese ochelarii lipiţi şi matisaţi mai peste tot cu aţă roşie, căutând să mai salveze ceva din mătura întoarsă cu coada-n podea. Străinul îşi scosese chiştocul din gură şi acum îl ţinea între degetul mare şi cel mijlociu, pregătit parcă să-l zvârle dintr-un bobârnac. Părea că apucase să-i spună lui Chivuţ pentru ce venise, căci acesta zâmbea uşor, umflându-şi obrajii rumeni. N-avea de unde să ştie veneticul ce semn de mulţumire era umflatul obrajilor pentru cârciumar. Dacă într-adevăr ar fi stat pe gânduri, aşa cum se prefăcea, atunci obrajii i-ar fi rămas căzuţi şi cel puţin una dintre palme i-ar fi netezit întruna chelia, plimbându-se meditativ de pe frunte până după vârful capului, fără grabă, de parc-ar fi pieptănat un păr des şi încâlcit. Frâncu trânti paharul pe masa înaltă care stătea de tejghea, apoi îşi roti scurt degetul deasupra lui şi porni legănat spre uşa din dos. Înainte de-a o închide în urma lui, îl auzi pe Chivuţ:

— Nu merge, bre! Ai aprobare? Douăzeci. N-ai?…

Când se întoarse din curte, eliberat de duhoarea din closet, Frâncu îşi luă paharul plin de pe masa înaltă şi se puse între cei doi. Cârciumarul

lăsase mătura şi-şi coborâse ochelarii pe vârful nasului, privindu-şi oaspetele cu atenţie. Îi apăru profesorul în faţa ochilor, şi atunci îşi împinse bărbia acuzator înainte, zâmbind.

— I-auzi mă Leluţ ce zice dânsu’: că dacă l-a trimis tovarăşu’ Fane de la judeţ, noi facem amenajare să se-adune tineretu’ la spectacol. Aşa, cu scaune de unde s-o găsi. Că aicea-i muncă patriotică! Am şi io chitanţier, nu pot să mă las descoperit la tovarăşii de la inspecţie! Aşa că: patruzeci! Manifestare culturală neaprobată de sus... atâta e!

— Aha! Păi dac-ar fi crescut scaunele-aşa, cum vrea tovarăşu’, tot prostu’ făcea avere!

Tractoristul îi privi mirat pe cei doi, înveseliţi brusc, apoi îşi ridică basca, prinzându-i marginea între două degete şi scărpinându-se grăbit în frunte cu celelalte.

— Da’ nu pot fraţilor să vă dau aşa, de la mine! mai încercă el, apoi se ambală, indignat. Ce, e averea lu’ tata?! Unde-aveţi telefon aicea?

— N-avem. Vezi mata mai sus, la Sfat. Întrebi de tovarăşu’ secretar Lungu şi-i spui care-i daraveaua. Dacă nu l-a-nfuriat nimeni pân-acuma, cine ştie! Poate-ţi dă voie, că-i băiat bun.

Frâncu şi Chivuţ începură să râdă, primul cu gâjâitul lui savant iar al doilea cu lătratul scurt, făcut parcă să-i maseze burta enormă, răsfrântă peste curea. Străinul se uită de-a doua la ei, apoi ieşi, aruncând chiştocul în faţa pragului.

Chivuţ aproape că-i smulse lui Frâncu din mână paharul dat peste cap repede, ca să petreacă oaspetele, şi, arătându-se surprinzător de agil, intră după perdeaua care ţinea ochii muşteriilor la distanţă.

— Patru pentru-nviorare şi-ncă şase de culcareee... fredonă el în clinchetul sticlei.

În spatele magaziei Dănuţ, Lila şi Costina joacă şotron, săltând mai vioi ca niciodată. Au uitat de teme, iar timpul până la căderea serii le pare atât de lung încât nu cred că l-ar putea umple nici cu o mie de campionate. Altfel, satul pare adormit, ca-ntr-un miez de noapte. Pe linia a doua, care taie partea de jos a satului, trecând prin faţa cimitirului vechi, depozitele

ceapeului sunt păzite straşnic de Valerică. Asta dacă nu cumva doarme în culcuşul lui sau e plecat după energizante. E blond şi are un nas mare, care tinde să-i mascheze obrajii supţi, acoperiţi mai tot timpul de pletele încâlcite. Ochii verzi sunt totdeauna tulburi, dar alcoolul reuşeşte să-i facă de-a dreptul indescifrabili. Când se întâlneşte cu vreun cunoscut dă, întocmai ca un câine credincios, semne de bucurie: limba îi iese din gură, atârnând uşor peste buza de jos, mâna dreaptă se pregăteşte pentru o eventuală ofrandă iar glasu-i îngaimă un „talut!“ pe care îl înţeleg doar cunoscătorii. De altfel, el singur se recomandă „Valerită“, înciudat că numele lui conţine consoana magică, printre puţinele pe care nu le poate pronunţa corect. Poartă întotdeauna sacou.

De fapt un sacou, fost cândva negru, pe care l-a primit de pomană de la Buneasca, nevasta primului secretar de partid din sat. Acela, după ce pusese pe picioare ditamai gospodăria de partid, înfiinţase ceapeul – ajutat de tovarăşii de la judeţ – şi scăpase satul de bandiţii care sugeau sângele poporului – ajutat de nişte tovarăşi de mai sus, strânşi în haine negre, din piele de oaie –, zăcea acum întins zi şi noapte, fără să închidă vreun ochi. Buneasca zicea că-l mai aude noaptea sforăind, dar şi-atunci ochii tot deschişi îi ţine. Aşa au putut să aprecieze babele, convinse că l-au ajuns păcatele, cât de mari au fost acestea, de i-au luat şi putirinţa de-a mai închide ochii. Şi biata Buneasca, fată de om ca lumea – Dumnezeu să-l ierte pe Mitel Ceauru, om gospodar, s-ar răsuci-n mormânt să ştie ce prăpădit a luat fie-sa-n casă! –, umbla pe la biserici şi pe la toate ghicitoarele – săraca, ea tot mai credea că se face bine! Îi mai prindea când şi când pe nepoţi şi se ruga o jumătate de zi să-l scoată şi pe Răduţ al ei la aer. După care îi chema pe seară să-l ducă înapoi şi, de cele mai multe ori, o prindea noaptea învârtindu-se prin vecini toată o lacrimă şi-un suspin, să-l ia careva, hai mă Didule, hai mă Totoacă, doar e om şi el, când v-a dat a fost bine, acuma i-aţi întors spatele toţi, dar-ar scrânteala’n magiunu’ vostru... Ea, săraca, abia ridica blana cu care-l transportau ăia, s-o pună între bufetar şi sobă, să nu-ncurce învârteala în jurul patului bolnavului.

Când se tolăneşte în baraca lui din bolţari grei, ascunsă între un dud bătrân şi o remorcă fără cauciucuri, în care toţi aruncă lucrurile care nu se mai pot folosi, Valerică îşi scoate cu grijă sacoul şi-l răstigneşte pe două cuie bătute în mortarul de peste al doilea bolţar de sus, deasupra scândurii învelite într-o blană puţitoare de oaie, care-i serveşte de pat. Alături are un dulap de fier pe care tronează registrul, atunci când nu mănâncă el. Dar când vizitatorii repeziţi intrară pe poarta depozitelor, paznicul făcea cu totul altceva. Trică şi Mamiţa, cei doi câini costelivi şi prăfuiţi care-şi duceau zilele târzii prin curtea pietruită, se apucară să latre, rămânând totuşi, prudenţi, în fundul curţii. Chivuţ îi înjură cu năduf, apoi începu să bată cu palma în uşa de fier a barăcii.

— Valerică! Bă Valerică, bă!

În spatele uşii trosni zăvorul, iar uşa porni să se deschidă încet, scrâşnind. Chivuţ o apucă şi o dădu de perete.

— Hai, hai... scoală. Ia cheia de la sala de şedinţe şi hai să luăm bănci. Ordin de la tov secretar!

În baracă, Valerică strângea în grabă hârtii de pe dulapul de fier, scâncind. Le vârî în buzunarul din interiorul sacoului, apoi se apucă să mături de pe masă cu palma aşchiile rămase de la ascuţitul creionului.

— Hai bă, lasă-le dracu’, că m-apucă noaptea pe-aici!

— Tai tefu’, tai că vin...

— Păi hai, moaş’ta pe gheaţă... N-ajunge cât ne-a ţinut pitocu’ la refec. Paş’pe mă-sa....

La doi paşi în spatele lui Chivuţ aşteaptă Frâncu şi Titel, fumând cu obidă. „Pitocul“, secretarul de partid Ghiţă Lungu, îi săpunise cu temei pentru că îl ţinuseră-n loc pe tovarăşul venit cu acţiuni culturale în satul lor. Tovarăşii care fac satul de ruşine nu sunt toleraţi, stau şi beau ca lipitorile, păi nu-i ăsta motiv să se pună cu sancţiunile pe ei? Nu c-ar fi avut pe unde-i sancţiona, da’ nici lor nu le convenea să le treacă toată ziua pe sub nas ba şeful de post, ba turnătorul Busilică, ba vreun tovărăşel de la orăşel sesizat de „se ştie cine“... Le-ar fi stat toate alea-n gât. După o ploaie torenţială de

ameninţări şi sudălmi le dăduse termen două ore să aibă douăzeci de bănci aranjate în faţa cârciumii, să poată veni oamenii la acţiune.

Aşa că, până la urmă, pe poarta de la depozite ieşiră Valerică şi Titel cu câte-o bancă răsturnată şi sprijinită pe cap, ciocnindu-le capetele, făcând întrecere pe unde nu erau copaci care să le agaţe poverile. În urma lor mergea Frâncu, trăgând înciudat de alta, pe care o proptea în capătul celălalt Chivuţ, asudat şi nervos.

După ce Valerică şi Titel porniră să aducă şi restul de bănci, Frâncu, ştergându-şi cu un oftat broboanele de pe fruntea încreţită şi aşteptând o ţuică proaspătă de la Chivuţ, dădu cu ochii de câteva hârtii împăturite în două. Una fusese făcută ghemotoc, dar cel care le pierduse o întinsese la loc, nu foarte bine, şi le învelise pe celelalte în ea. Acum zăceau răsfirate în buza şanţului, la câţiva paşi de podeţul care lega fosta curte a şcolii de linie. Se ridică şi se apropie de ele, cercetător. Apoi le înhăţă scurt, le bătu puţin ca să se aşeze bine şi le vârî iute sub haină, aruncând priviri scurte în toate părţile. De după remorcă veneau sunete metalice, semn că delegatul cultural lucrează. În curtea din spate câţiva copii încinseseră o miuţă, motiv pentru Chivuţ să mormăie ameninţător: „Ee... lasă că vă iau eu băşica...“

Când începură să vină oamenii de la câmp, timpul se învioră brusc. Remorca făcea un zgomot asurzitor, oprind la fiecare răspântie pentru a mai deşerta câte doi sau trei colectivişti. În urmă lăsa câini lătrând vesel, chiote de copii, cotcodăceli şi guiţături. Amurgea sprinten şi parcă tot ce era viu se străduia să-şi lepede energia rămasă. Pe la Ţăpicu remorca nu trecea, din interdicţia lui Lungu, sătul de cât îl bătuseră femeile la cap, dar cei care erau obişnuiţii casei uitau să coboare până la colţ la Ristelică, iar de acolo, fie că stăteau în deal, fie că stăteau în vale, tot printre curţile lu’ Dodoi o apucau, ieşind drept în faţa vechii şcoli, unde-i întâmpina viitorul cămin cultural al lui Frâncu şi, de obicei, imediat după colţ, cu antrenamentul la bord, chiar acesta, veşnic bucuros de anturaj.

Acum erau şapte, întâmpinaţi zgomotos de Valerică, Frâncu şi Chivuţ, cărora părea să le fi trecut oftica după munca la care îi pusese secretarul de partid. Ba chiar Titel era foarte vesel, pentru că împlinise neobişnuita

misiune de a vinde cele treizeci de bilete pentru spectacol, ocazie cu care mai făcuse şi invitaţii în nume propriu, la „numai un leu bucata“. Mesele erau mai înghesuite, pentru a face loc băncilor, aliniate de Valerică într-un soi de evantai. În linie stătea remorca albă, cu obloanele ridicate în chip de acoperiş, dar înăuntru nu avea decât un panou de pânză albă. În partea opusă, pe masa înaltă care-i servea lui Chivuţ de tejghea, trona un obiect curios, cu două cocoaşe, acoperit de o husă din pânză. Chivuţ îşi frecă palmele fericit şi intră să le aducă băutură noilor muşterii.

— Una de învioraree...

— Lasă mă nea Chivuţ înviorarea, adă nişte bere, că mă usuc!

— Vinee!

— Care pusăşi mă sala de teatru aci?

— Ăta, ăta! dădu Valerică vesel răspunsul şi arătă cu degetul spre Titel, care încercă să-i tragă un şut fără să se lovească de scaun.

— Taci bă, dă-te de-aci, să stea ăi care-au muncit, îl repede alt nou-venit, alungând cu basca de pe masă câteva firimituri imaginare.

— Ai mă Talac, de unde culesărăţi azi? deveni brusc interesat Frâncu, dar răspunsul lui Talac, şef de lot la colectivă, se pierdu în gâlgâiturile cu care golea halba. Ochii lui Frâncu se întoarseră spre Valerică. De mă, ziceam că poate aţi cules din lotul ăla de care ziceţi la tot satul că vă aparţine. Că aşa scrie-n nişte scrisori de le găsii io în drum!

Valerică se făcu mic, bolborosi ceva şi începu să strângă pu-ternic în mâini paharul gol. Al lui Talac deveni atent, privindu-l mirat pe Frâncu, apoi trânti halba pe masă şi zise:

— Du-te măă… Cine dracu’ stă să scrie ce face omu’ la câmp?!

Frâncu nu răspunse nimic, îşi drese doar vocea, privindu-l în continuare pe Valerică. Neştiind ce să facă, nărodul se repezi să mai aducă ceva de băut.

Copiii, încurajaţi de lumina subţiată şi îmbujorată de amurg, începură să dea târcoale băncilor. Asta nu mai putea fi pe placul adulţilor, stânjeniţi de cei mici mai rău decât dac-ar fi fost descoperiţi de soaţe. Începură să se foiască, întorcându-se cu spatele spre bănci. Nu mai scoteau nici un cuvânt,

iar paharele şi le dădeau repede peste cap, acoperindu-le apoi cu palma. Chivuţ, înţelegând că treaba avea să meargă prost, se scărpina în cap, căutând o soluţie. Apărură şi câteva femei, şopocăind şi aruncând câte-o privire a milă spre mesele puse la zid. Apoi, legănându-se mustrător, păşi în curte Stan. Niciunuia nu-i mai ardea să ducă paharul la gură. Teama de limba lui ascuţită le tăia setea şi când nu erau femeile de faţă, dar acum, cu droaia pe cap, stânjeneala era şi mai mare. Trăgea Stan câte una de avea satul ce discuta o săptămână.

Până la urmă, salvarea veni de la Frâncu. Le spuse ceva cu voce joasă celor de la masa lui şi, brusc, se ridicară cu toţii, îi puseră paharele în braţe lui Chivuţ şi luară pe sus masa şi scaunele, pornind cu ele spre uşa crâşmei. Ceilalţi le urmară exemplul, atât de repede încât după câteva clipe în porţiunea betonată nu mai rămăsese decât Chivuţ, cu braţele pline de pahare şi halbe, aruncând priviri încruntate spre cei care se adunau chitiţi să-i tulbure lui apele. Oftă şi se întoarse să intre în cârciumă. Glasul ascuţit al lui Stan îl conduse:

— Aşa bă, aşa! Mutaţi cepu’n parte-ailantă...

Chivuţ mormăi şi mai aruncă o privire tăioasă, simţindu-se la adăpost sub pulpana tot mai umbroasă a serii.

Băncile erau aproape pline, iar responsabilul cultural îşi dezvelise maşinăria şi o îmbrăţişase cu ambele mâini, tot răsucind manivele şi rotiţe. Cei adunaţi şuşoteau şi râdeau, aşteptând minunea. Până să înceapă, apăru şi moş Băduţ, orbecăind înadins, lăsându-se greu pe umerii celor aşezaţi la capetele băncilor.

— Ce e bă taică aicea?

— Şeriful din Teneşi! îi răspunseră câţiva copii în cor.

— I-auzi bă la ei, bă! Şerifu’ cu teneşi. Se mai vaită Lungu că nu i-au dat pantofi ca la armată...

— Mai taci bre, nea Băduţ, că iar te pârăşte la judeţ şi te-ntreabă tovarăşii *ăia* de sănătate.

— Ete... şi ce-o să-mi facă? Îmi ia sandalele la găini!?

— Ssst! se repezi un glas de femeie să astâmpere hohotele copiilor.

Din spate răsări un zumzet egal, întrerupt la răstimpuri de un rateu metalic, şi peste capetele mulţimii se aşternu o pânză de lumină, făcând să răsară un dreptunghi cu colţurile rotunjite pe panoul din remorcă. Dreptunghiul era tot scrijelit şi, din când în când, scotea în faţă câte un număr roşu-negru, pe care îl ascundea imediat, făcându-i pe privitori să tresară. Imediat ce dispăru cifra 2, ecranul se înceţoşă brusc, ascunzându-l pe 1 într-o perdea dantelată. Becul de pe stâlpul din colţul curţii se aprinse, bătând exact în adunarea spectatorilor. Mulţi începură să clipească sau să mijească ochii. Alţii îşi puseră palma streaşină. Câţiva mormăiră, iar panoul se stinse. Zumzetul din spate se rarefie treptat, încetând cu un clinchet. Responsabilul se repezi pe uşa cârciumii, ţipând:

— Care-aprinsă bă lumina?

— Valerică! veni răspunsul răstit din curtea din spate, apoi se iscă acolo o larmă generală.

— Care Valerică? se trezi întrebând Oana lui Tran, punând mâna la gură.

— E, care Valerică! Ăsta, tontu’, că doar nu tauru’ lu’ Miron Cuţănaşu!

— Îu, bătu-l-ar moartia, că numai el nu mai era p’aci! Ptiu, ptiu! scuipă Oana şi-şi făcu trei cruci iuţi.

— Lasă, Oană, nu te mai face... Se vede din Coasta Floacei că ai chef de alergătură, o împunse Stan aşteptând râsetele celorlalţi.

— Nu ţi-e ruşine, sunt copiii ăştia aci! îl repezi Oana.

Dănuţ, prefăcându-se neinteresat de discuţiile celor mari, încerca să-şi ţină zâmbetul şi să prindă cosiţele Costinei una de cealaltă cu un elastic. Lila îi dădea în zadar coate, să înceteze. În spatele băncilor, Chivuţ încerca să acopere vocile ridicate în jur, pentru a-i explica responsabilului cultural că ei au nevoie de lumină, iar becurile sunt prinse în serie, nu merg decât amândouă odată. Aşa că, fără supărare, programul e până la unu noaptea şi el are de făcut planul, nu merge aşa, să ne luăm vacanţă pentru orişice fleac. Ceilalţi, adunaţi în prag, dar fără a avea curaj să-l treacă, îi ţineau isonul fără argumente, fluierând sau zicând câte una să se răcorească. Raportul de

forţe se schimbă însă rapid. Stan se ridică şi porni spre ei, întrebându-i uşor, ca de încălzire:

— Mă Fleancă, Titele, Leluţ… mă, voi nu ştiţi să v-adunaţi decât ca căpuşele-n curu’ găinii?

Cuvintele nu mai găsiră pe nimeni în prag; viteza cu care trecuseră toţi în spate, uitând să se împleticească, să se clatine sau să se sprijine de ceva, fusese uluitoare. În uşa cârciumii Stan se opri totuşi, pentru că nu era teritoriul lui. Fu susţinut de câteva spectatoare mai sârguincioase când venea vorba de dat la rele, care acum încercau fiecare cum putea să răzbată cu privirea prin cele două uşi deschise, până în curtea din spate, unde se retrăseseră căpuşele. De văzut, nu reuşiră mare lucru, dar sudălmile amestecate trecură vioaie, punând paie pe foc. Dincolo căpuşele prinseră curaj şi începură să răspundă vitejeşte.

Tot Frâncu trebuia să vină cu rezolvarea. Ieşi împăciuitor prin spate, trăgându-l pe responsabil de mână.

— Mă nea Caisă, decât să ne certăm aci, pune dracu’ mâna şi fă rost de o scară, urcă-te pe stâlp şi deşurubează puţin becu’!

Responsabilul fu de acord cu ingenioasa propunere, numai că nu vedea cum ar putea face rost de o scară, noaptea, într-un sat străin. Se uită la Chivuţ, dar acesta nu putea decât să-şi scarpine burta neliniştit... cine ştie ce tămbălău mai iese. Şi-apoi, dacă-i căşună şefului de post, cine plăteşte amenda? Obiecţia nu stătu în picioare în faţa lui Frâncu – nimic nu-i stătea în cale când trebuia să se descurce. Îi făcu semn din cap lui Valerică, dar acesta nu înţelese din prima.

— Hai bă, hai. Du-te şi adă scară! Ce te uiţi aşa la mine? Eşti împotriva acţiunilor culturale? Poate vrei să citesc io scrisori?!

La lumina albă cei din curtea din spate putură urmări cum se scurge roşeaţa din obrajii lui Valerică. Bolborosind în surdină, se ridică şi porni în căutarea scării. Nu i-ar fi plăcut deloc lectura pe care i-o propusese Frâncu. Îşi pierduse hârtiile pe care le compunea când veniseră cei trei să-l ia la transportul de bănci şi – ghinionul dracului! – le găsise tocmai pacostea asta. Acum, pe lângă ameninţarea cu datul în vileag, trebuia să-l lase să

cotrobăie prin magazie după voia lui şi, în plus, să-i mai dea şi ascultare. O să-l ia de slugă, dar nici el n-are încotro. Atâta-i mai trebuie – să vadă Chivuţ reclamaţiile pe care i le compunea el, cu gând să le trimită şefului de post şi secretarului de partid. Sau să afle Talac cine îl tot reclamă pentru cei şapte metri de ţeavă traşi în grădină pentru irigaţie. Ori Creţu cine cere să se cerceteze de unde are el atâtea boabe să ţină toate găinile şi gâştele din bătătură. Aşa că dădu fuga şi veni repede cu o scară: cea de la clopotniţa bisericii de peste drum. O sprijini de stâlp, urcă pe ea, bălăngănindu-se, şi începu să pipăie becul, spunând dinainte: „Arş! Arş!“

— Nu cu mâna goală, omule. Apucă-l cu poala cămăşii... cu ceva, îl încurajă responsabilul de jos, ţinând bine de scară, deşi îi venea s-o zgâlţâie.

— Te tămată?! Te tămată? Nu vezi ’nde e tămata? Vrei să ’tau tu turu-n sus...

— Ce zice acolo?

— Păi aşa e tovarăşu’, îi explică Stan, care se trăsese mai aproape, simţind că e rost să mai împungă pe careva. Cum s-ajungă el cu poala cămăşii deasupra capului? Că dacă-şi pune ăsta poalele-n cap îţi fuge toată sala!

Din spate, Frâncu îi privea distrat, cu o sprânceană ridicată a calcule.

— Băăă... dacă se inventa lumina care nu frige... tot prostu’ făcea avere! Dă-i mă nea Caisă basca aia, nu te uiţi la el că-şi frige ghioambele?

Responsabilul se codi, dar toţi cei din jur se uitau la el, aşteptând să-şi scoată basca. Îşi scoase basca, o rulă ca să stea dreaptă şi i-o întinse lui Valerică. Acesta se aplecă icnind şi întinse degetele s-o apuce.

— Parc-ai avea oase-n burtă... îl înfruntă Frâncu. Dă-te dracu’ mai jos, că nu-ţi cad galoanele.

Valerică păşi grijuliu mai jos şi reuşi să apuce basca. Apoi, continuând să se vaite – „Arş! Arş!“ –, reuşi să deşurubeze becul puţin, stingându-l. Curtea se cufundă într-o beznă densă, întâmpinată cu chiote de copii. Apoi se lăsă tăcerea. Numai din curtea din spate mai răzbătea neclar o voce răguşită, acoperită din când în când de râsete înfundate.

— Ti io acu’ cum’ă dau jos?

— Stai acolo, te mai aeriseşti şi tu… îi răspunse Stan, care bâjbâia să-şi găsească locul.

Scâncind, Valerică începu să coboare tremurând, fără să-şi dea seama prea bine de ce. Aparatul de pe tejgheaua lui Chivuţ porni din nou, crăpând întunericul şi liniştea. Păcănitul fu acoperit imediat de muzică, iar panoul din remorcă se vopsi în verde şi albastru, închipuind un câmp cu iarbă înaltă, parcă niciodată cosită, aplecându-se în bătaia unui vânt uşor. Apoi câmpia deveni tot mai largă şi se îndepărtă puţin, făcând loc unui cap cu plete negre fluturânde, legat cu o panglică roşie. De sub plete ieşea un cot cu pielea arsă de soare, proţăpit în şoldul învelit în izmene groase. Se uita pe furiş la marea de roşiori care-şi curăţau puştile şi făceau de-ale gurii într-un câmp întreg.

Frâncu îl aştepta pe Valerică la baza scării. Îl ajută calm să coboare, apoi îl luă prieteneşte de-un cot şi porniră pe linia întunecată, departe de curticica în care toate răsuflările erau tăiate. Celor mai mici le povestise tovarăşul la şcoală ce este un film şi cum poate fi el văzut la caravana animată, dar cei mai bătrâni îşi făceau cruce şi se întrebau unde-or încăpea atâţia oameni în remorca aia prăpădită.

Pe urmă îl întoarseră cu tot cu câmpie într-o parte, şi se văzu că era ţigan de-al lor şi avea cal. Pe care dintr-odată sui cu un oftat şi-o rupse la sănătoasa peste câmpia de iarbă. Copitele troscăiau înfundat. Fugea, dar parcă sta întruna pe loc – nu se depărta neam. Mai încolo, într-o margine, odată sări de pe cal şi începu să ţopăie pe lângă el până-l opri. Îl lăsă singur, după ce-i puse o mână pe bot, să-i potolească fremătatul, iar el se duse mai departe pe ciuci, pitulându-se după nişte tufe mai răsărite. Pe urmă îl traseră cu totul înapoi şi în rulotă apăru un drum trecând printr-o văioagă. Pe-acolo tocmai treceau două căruţe cu coviltir, una după alta, iar pe lângă ele roiau trei oameni călări şi ţipau întruna „Hia! Hia!“, de parcă n-ar fi vrut altceva decât să sperie bieţii cai. Ţiganul pletos se întoarse la cal şi trase puşca de sub şa. Apoi îl apucă de căpăstru, îl întoarse şi-l bătu pe crupă, să se ducă mai încolo, iar el, tot ciuciş, o luă-ndărăt spre tufă şi, nici una, nici două, îşi dădu drumul pe turul pantalonilor, coborând povârnişul până la drum. Acolo

îi găsi pe trecători opriţi, stând toţi cuminţi în faţa unuia care apăruse ca din pământ. Acesta avea pălărie strânsă în faţă, o haină albastră tăvălită, izmene albe prinse în cizme şi o basma roşie, căzută pe gât. Ţiganul cu pletele prinse în panglică ridică puşca spre cel nou venit, care descălecase şmechereşte şi-şi înfipsese o mână în izmene, lăsând pe-afară numai degetul mare. Dar ăla, odată trase de-acolo un pistol şi începu să-mpuşte la indian, peste umărul căruia se uitau toţi.

Când ţiui prima împuşcătură, deşteptul de Stan se aruncă de pe bancă şi dădu ocol grupului de spectatori, ajungând în spate, lângă aparatul de proiecţie. Oana căzu de la locul ei cu un strigăt scurt, ca mai toţi ceilalţi. Copiii încă nu-şi dăduseră seama ce se întâmplă în jur: priveau ecranul cu gurile căscate, iar fetele ţineau ochii pe jumătate închişi. După câteva ţipete scurte, Oana slobozi un şir de blesteme, din care nu se înţelegea o iotă, şi apucă de pe jos pietre, pe care le azvârli spre scandalagiul care începuse să tragă. Una îl nimeri în cap, alte două căzură mai jos, la picioarele lui. Stan prinse şi el curaj, dar, negăsind pietre la îndemână, zvârli un castravete pe care-l avea în buzunar.

Pe ecran împuşcăturile continuau, dar nimeni nu-l mai lua în seamă pe străinul rămas fără pălărie sau pe ţiganul care se retrăgea târându-şi un picior, şi mai trăgea şi el din când în când. Măcar ăsta nu trăgea spre ei. Copiii se uitau la cei stârniţi împotriva actorilor, iar cei care erau prea speriaţi ca să mai ia seama în jur nu voiau decât să-şi croiască drum afară din curte. Responsabilul veni în grabă din spate, unde tocmai lega o prietenie cu lucrătorii muiaţi de bătură. Se repezi la Oana, încercând să-i prindă mâinile:

— Huoo, proştilor! Ce v-a apucat?

— Da’ pe tine cin’te-a pus să vii cu ăştia aci? Să dea cu puşca după noi...

— E *film*! Sunteţi tâmpiţi?

— Ia... şi dacă-i film, ce? Trebe să dea cu piştolu’ după noi? o susţinu Stan cu vocea tremurândă.

Omul nu mai ştiu ce să spună. Privea agitaţia din jur, nevenindu-i să creadă. Cei din curtea din dos dăduseră buzna, iar acum priveau mustăcind spectacolul, aşteptând să vadă cum iese responsabilul din bucluc. Pe ecran calul străinului cu baticul de gât tropăia fără o bucată din cap şi cu crupa făcută ciur de pietrele aruncate de Oana lui Tran. Copiii râdeau cu lacrimi, cei mari hohoteau, iar drama actorilor de pe pânza găurită se transformase de-acum într-o comedie.

Frâncu, apărut discret într-un colţ, râdea şi el, ţinându-se cu mâinile de burtă, spre necazul lui Stan, care nu mai putea scoate o vorbă de ciudă, dar era totuşi prea mândru ca să dea bir cu fugiţii aşa, dintr-odată. Dac-ar fi fost zi, cei de faţă ar fi văzut cât de alb e la faţă, ca atunci când băuse Valerică la cazane din butoiul cu borhot şi se pornise s-alerge pe fitecine trecea pe-acolo. Clătinase Valerică uşor din coarne şi era limpede că mintea îi plecase pe aburii alcoolului, mai dihai decât a lui Valerică nărodul. Dar ei, în loc să se păzească, au început să râdă. Mirică ale Danciu zăcuse o săptămână în spital, iar Stan nu fusese nici el departe – noroc cu dudul Păşcoiului, care se ridica gros lângă gardul de fier, lăsând un spaţiu în care Valerică nu-şi putea strecura capul negricios, oricât s-ar fi străduit.

În zarva generală se porniră din nou împuşcăturile, dar nimeni nu le mai luă în seamă. Cei care nu erau croiţi să se certe cu careva nu mai ştiau cum să se împartă între ecranul ciuruit, pe pare se mişcau în continuare personaje fără vreo mână sau cu un hău negru căscat în piept, şi duşmăniile mai vechi ce prinseseră a-şi da cocoşeşte târcoale în curtea vegheată de pânza luminată.

Cu greu, Chivuţ şi responsabilul reuşiseră să-i calmeze pe Stan şi Oana, capii răzvrătiţilor. Moş Băduţ însă nu putea să nu le dădea în continuare dreptate. Nu auzea nimic, şi probabil nu pricepuse de la început cauza agitaţiei, dar acum se luminase şi le ţinea partea suferinzilor. Începu să ţipe:

— Hai? Păi nu putea şi el să tragă spre ale Măcănel? Sau în cimitir încolo… câş… De ce trebea-ncoa? Aud?! Se speriară oamenii, ce vreai să facă?

— Măi oameni buni, n-a tras nimeni. Puştile alea erau acolo, în America, iar cineva le-a tras pe peliculă, repetă responsabilul explicaţia pe care o găsea cea mai convingătoare, apăsând pe mijlocul ultimului cuvânt, spre a-şi da importanţă.

Stan, încă amorţit de spaimă, se bâlbâia mai rău decât dac-ar fi băut ţuică, şi zvâcnea întruna, plimbându-şi umerii pe sub haină, ca şi cum ar fi vrut să scape din vreo chingă. Frâncu icni scurt şi-şi făcu cruce, apoi, abia stăpânindu-şi râsul, îl potoli:

— Auzi bă? Dacă tot eşti tu deştept… ia du-te la nen'to Chivuţ, să-ţi dea o ţuică de să-ţi alunge bâzdâcu'. Deşteptu' căciulii!

Stan nu zise nimic, dar se aşeză, potolindu-se brusc. Ceilalţi răzvrătiţi deveniră stingheriţi, neîndrăznind să mai ceară socoteală cuiva pentru sperietura trasă. Responsabilul cultural îşi dăduse basca pe ceafă şi privea în gol, încă nevenindu-i să creadă. Se gândea cum să facă să schimbe panoul fără să afle tovarăşul secretar de la judeţ ce se întâmplase, şi încă taman în satul lui, în care-l trimisese „expre, să de mai bucure şi consătenii mei, să nu mai zică: Io-te bă al-lu' Tăsoi, s-a făcut mare şi-acu' ne-a lăsat de izbelişte!"

Până la urmă panoul zdrenţuit începu să tremure, apoi se încărcă de umbrele unor şerpi care se zvârcoleau sâsâind şi scoteau baloane afumate.

— Ptiu, maica mă-sii... că numai asta mai lipsea! zise responsabilul înciudat şi sări să oprească maşinăria, care începuse să scoată fum.

Copiii rămaşi în curte stăteau cuminţi, aşteptându-şi părinţii. Zarva se mutase în curtea din dos, unde se certau bărbaţii care nu dăduseră bir cu fugiţii. Responsabilul urcase şi înfiletase la loc becul, iar acum îşi strângea caravana, boscorodind. În sinea lui era totuşi mulţumit, şi încerca să termine cât mai repede cu strânsul şi să pornească imediat spre casă. N-avea niciun chef să vină careva să-i ceară înapoi banii pe bilet.

Miezul nopţii prinde satul la fel de adormit ca şi cel al zilei. În odaia copiilor e beznă. Piepturile saltă repede şi coboară uşor. La intervale regulate se aude un oftat. Apoi Dănuţ scânceşte, mormăind ceva şi retrăgându-se în somnul agitat. Dincolo, măicuţa îl aude şi tresare.

— Ei, tătuţule, să le faci copiilor ăstora un scrânciob, dacă tot nu poţi să-i alinţi altfel...

Vocea se târăşte o vreme în linişte, apoi piere sub un oftat uşor, strivit de negura aspră.

La depozite, în baraca de bolţari, Valerică icnea încetişor, încercând să-şi aşeze mai bine coastele rupte pe blana de oaie. În gură, sarea sângelui îi făcea sete, acoperind gustul cleios de hârtie.

O reparaţie

În Sâmbăta Morţilor, Dudu s-a trezit croit să facă o scară. Îi chemase pe Gheorghe şi pe frate-său, Ion, să-l ajute – să mai ţină dintr-o parte, să mai bată un piron. Scară avea el, dar îi trebuia una mai lungă, cu care să se poată sui pe casă. Trebuia să repare tabla, ploile băteau la uşă, gura femeii toca întruna.

Se strânseseră în mijlocul curţii, unde era un spaţiu mai întins, şi, cu lemnele înşirate pe jos, făceau planul: unde să le aşeze şi cum să înceapă. Dudu se scărpina după cap cu fâşiuţa scurtă de oţel pe care o trăsese din ruleta chinezească, aşteptând să-i vină o idee. Între timp, Gheorghe trecuse la treabă: adusese din bucătărie patru taburete, sprijinise o bilă pe două taburete şi alta pe celelalte două, lăsând capetele în afară, şi bătuse în două scânduri capetele bilelor – în partea unde erau mai groase fixase capetele la o distanţă mai mare, aprobată discret de Dudu, cu o măsurătoare scurtă, iar în partea din vârf, unde aproape le puteai cuprinde în palmă, le apropiase ca la un cot şi le ţintuise aşa, îndreptându-se apoi de spate pentru a examina cadrul format. Treaba era cât se poate de meticulos preparată.

Se hotărâră destul de repede cum să procedeze, împinşi de Gheorghe, pe care Dudu îl corectă totuşi puţin: e bine să facă două tăieturi şi să zboare cu dalta ciobul dintre ele, vârând capul fuscelului în deschizătura rămasă, *dar* trebuie să mai ia puţin şi din fuscel, ca să se îmbuce mai bine. Începură lucrul, văzându-şi fiecare de sarcina lui – Dudu măsura, Ion tăia cu firezul, iar Gheorghe bătea piroane şi cuişoare, lovind din când în când cu dosul teslei pe lângă ele, ocolindu-şi însă ca prin minune degetele. Treaba înainta uşor, fuşteii improvizaţi din dulapi de fag, retezaţi la dimensiuni potrivite şi cu umeri ciobiţi la capete, pentru a se îmbina în tăietura de pe bilă, se înşirau unul după altul, mai întâi de formă, apoi prinşi în piroanele bătute cu

sete de Gheorghe. Tocmai când mai rămaseră de prins doi fuştei, în vârful scării, pe poartă intră Mărin chiorul, cu o sticlă de plastic plină cu lapte cald, proaspăt muls. O aşeză în pragul casei, aplecându-se încet, apoi se îndreptă spre cei trei, să vadă ce fac.

— Ei, bună ziua… ce faceţi aci? îi salută el, scoţând o ţigară şi aprinzând-o.

— Na… făcurăm şi noi o scară, îi răspunse Ion vesel, mândru că participa la o lucrare mai complicată.

— Ai bă!? …Şi un' te sui cu asta? întrebă Mărin scuipând un fir de tutun.

— Pe casă, îi răspunse Dudu cercetându-l curios.

Mărin fusese dulgher de uzină în tinereţe. Prin curtea lui nu se vedea, dar peste tot trecea de bun meseriaş, deşi nu văzuse nimeni niciodată ceva făcut de mâna lui mai complicat decât un arac. Acum se opriseră toţi şi se uitau la el, cum cercetează scara cu ochiul bun mijit şi cu celălalt închis, fumând tacticos cu o mână şi frecându-şi cu cealaltă barba nerasă de multe zile.

Mai scuipă o dată. Cei trei lucrători se opriseră şi aşteptau verdictul.

— Bă… nu-i bună! se pronunţă Mărin, făcându-se că nu observă ochii măriţi ai celor trei.

— Ha?! reuşi să icnească Gheorghe, cu tesla în mână şi un piron între dinţi.

— Din ce-s bilele astea?

— Din brad, îi răspunse Dudu, sperând să-l facă să se răzgândească.

— Aha. Pă' vezi?! Şi voi scluptarăţi în ele… mai rămasă juma' de bilă. Asta ţine bă, da' aci, jos. Păi când te-ai sui tu colo, să vezi că 80 de kile sunt 160… Nu ţine! Să rupe, bă…

Lucrătorii se uitau când la scară, când la Mărin, căutând să înţeleagă ce-a spus.

— Ai bre… că nu se rupe, încercă Ion să aducă din nou dreptatea de partea lor, bântuit însă de bălmăjelile în kilograme ale lui Mărin.

— Oricum, să cojiţi bilele… şi să-i daţi cu motorină. Că intră cari, le mai dădu expertul o părere.

— Cum intră… se interesă Dudu.

— Păi uite-aşa, intră-n lemn şi în câţiva ani e tot copt. Să rupe singur…

— Aha! Lasă că o cojim, îl asigură Ion, luând ultimul sfat ca pe un semn de acceptare că scara va funcţiona mai mulţi ani.

— E, hai… ne vedem mâine! le zise Mărin şi o luă încet spre poartă.

Cei trei îi răspunseră pe rând, fiecare cu glasul rămas după descurajarea sădită în el de părerea meşterului.

— Dă-l mă… Hai, terminaţi cu fuşteii ăia, să ne-apucăm să retezăm capetele, îi îmboldi Dudu, apoi îşi strigă nevasta: Paulină, adă şi tu ceva, că termenăm acu' şi mi să uscă gura de foame.

Îi făcu cu ochiul lui Gheorghe, care îi aruncă o privire meşterită, zâmbind larg şi pornind să bată mai cu sete ultimele cuişoare şi piroane.

Paulina – pe care unii o strigau Dudica, după Dudu, alţii Păsărica, după tinereţile ei pe care nu puţini pretindeau că le cunosc bine – fusese de cu noapte la biserică, iar acum, că tot prinsese atâţia pe la ea prin curte, întinsese lângă fântână măsuţa mică, rotundă, aşezase pe ea colăcei cu lumânare, o bucată de rahat şi două poame, apoi coliva ştirbită, cu linguriţa înfiptă într-o margine şi o cruce din bombonici roz în mijloc, şi în sfârşit păhărele mici, uşor gâtuite. Ieşi cu un clondir de ţuică şi umplu păhărelele ochi. Seara prindea sub poale toată curtea. Spre apus, în spărtura dintre chica dezordonată a satului şi felia de nori care colindase toată ziua peste câmp, razele soarelui aprinseseră un foc roşu, care învineţea restul peisajului.

— Mă… să nu plecaţi fără colaci şi colivă, le spuse ea oţărât celor doi fraţi. Să fie de sufletu' la ai bătrâni, mai adăugă încetişor, întorcându-se să intre în casă, când văzu sticla de lapte pe prag. Ce-i cu ăsta, îl adusă Mărin?!

— Aha, îi răspunse Dudu fără chef. Pune şi tu de-l fierbe…

Dar Paulina rămase în prag, uitându-se cum dinspre poartă se strecoară ca o umbră ţaica Gica, soacra lui Gheorghe.

— Bună sara, zise tare bătrâna când ajunse în faţa Paulinei, uitându-se la cei trei bărbaţi aplecaţi deasupra scării. Ai fa, mă laşi să dau şi io un telefon?! Ete colea, ţ-adusăi neşte ouă de răţă, că ştiu că n-ai.

— Săru'mâna… Hai, hai…

— Păi hai, să sun şi io fata, că nepricopsitu' ăsta… nici în cur nu-l doare ce-o face. Să dusă la tanti-sa Veta, să facă nişte consulturi, că cic-o doare-ntruna la operaţie.

Femeile intrară în casă, în timp ce Gheorghe bătu ultimele piroane mai cu sete, să n-o audă pe soacră-sa. Oricum, ştia ce poate ea să zică…

Când se opri din bocănit, se îndreptară toţi de spate şi rămaseră aşa, privind scara lungă. Dudu înalt şi vânjos, Gheorghe şi Ion – mai piperniciţi şi subţirei. Bilele se ascundeau deja în umbrele nopţii, aşa încât fuşteii albi apăreau înşiraţi ca nişte oase înfipte cu meşteşug misterios în carnea întunericului.

— Ai bre, nea Dudule… o decojesc acu' sau o lăsăm să se mai usuce? …Că bilele astea nu-s uscate, avertiză Ion.

— Lasă mă… acu' aşa rămâne. Hai că ne-ajunge pe ziua de azi…

— Stai aşa, să-i scot blănile, zise Gheorghe, şi trecu pe la cele două capete ale scării, scoţând cu câte o lovitură scândurile bătute la început pentru fixare.

— Paulină, aprinde becu' ăla afară, că se-negură de tot! îi strigă Dudu. Hai mă, apucaţi-o s-o dăm jos, s-o sprijinim colo-n dos.

Ţaica Gica ieşi din casă, şuşotind cu Paulina. Gheorghe pricepu: nu reuşise să dea de Mariana, iar acum tot pe el cădea măgăreaţa…

— Ia aprinde fa, să vă' şi io ce făcură oameni-ăştia! se răsti ţaica Gica, ca să audă toţi.

Se aprinse becul şi o pălălaie tulbure căzu peste mijlocul curţii. Lungită lângă aleea pietruită care ducea la grajd, printre fuioare de rumeguş şi cioburi de lemn, scara părea nesfârşită. Ion şi Gheorghe duseră taburetele în pragul casei, lăsând scara acolo, ca s-o privească toţi.

— Uăă… Draci-a mai pomenit, scară aşa largă! Nu-i bună!

— Ete, na… şi mata acu’, o repezi Dudu, convins că baba spune prostii.

— Şi la ce-i pusărăţi mă atâtea drugi? Unde vă suiţi cu ea?

— Pe casă, îi răspunse Ion fericit.

— Pe casă! strigă şi Gheorghe, ştiind-o pe soacră-sa tare de urechi, dar abţinându-se să mai adauge vreo înţepătură – ţaica Gica mai şi auzea uneori, mai ales când vorbeai de ea.

— Îuu… păcatele mele. Păi cine-o ridică mă pe-asta?! Îţi trebe trei oameni.

— Eee, na! Doi ajunge. Da’ io o iau şi singur. Ete, ia… îi trânti ginerele răstit şi se duse la scară, apucând-o de-o latură, ridicând-o într-o parte şi apoi săltând-o de la pământ.

Firav şi scurt, Gheorghe părea mai degrabă un cocoşel urcat pe scara pe care dorm păsările. Dar cocoşelul ridică şi coborî scara de câteva ori, pentru a le demonstra celorlalţi cât e de uşoară. Apoi o întinse la loc şi se dădu lângă măsuţă, de unde ceilalţi doi bărbaţi îşi luaseră deja câte un păhărel cu ţuică, părând nerăbdători să-l dea peste cap.

— Iee… că nu mai găsârăţi altă treabă de făcut! le aruncă ţaica Gica, dând din mână şi întorcându-le spatele. Mă duc să închiz la păsări… că pe voi iar vă prinde crucea nopţii la cleveteală! Hai, noapte bună!

Îi răspunse doar Paulina, dar ţaica se îndepărtase deja, muncită de alte griji:

— Vezi, domnu’ Dudu, nu-i mai da atâta să bea, că iar doarme la pătul!

Nu apucaseră cei trei să golească paharele, că din perdeaua neagră din faţa curţii se desprinse un om mic şi îndesat, cu căciulă pe vârful capului, înfăşurat într-o salopetă cârpită şi cu cizme de cauciuc în picioare.

— Nu vă supăraţi! Aici e casa lu’ domnu’ Dudu, pretenu’ meu? începu el, ca să ştie toţi că a ciupit câteva pahare şi încă nu şi-a încheiat colinda improvizată.

— O-hoo… Nea Gigi…

— Hai noroc şi sara bună, să luaţi şapte mii pe lună, le aruncă oaspetele cu glas săltat, bucuros că şi-a găsit tovarăşi bine dispuşi.

Gigi Găleşanu turuie cu forţă, ca trompeta. Când nu turuie el, turuie tractorul – se aude din partea cealaltă a satului, şi din asta în cealaltă, când vine pe-aici. Cum nu mai turuie tractorul – turuie, din nou, el. Nu există nicio babă surdă de prin sat care să nu-l audă. Când vorbeşte încet, nu-l mai auzi din fundul curţii, dar măcar de peste linie tot pricepi ce-a spus. Se opri în faţa celor trei tot un zâmbet, fericit că le-a făcut o surpriză. Nu-l auzise niciunul, pentru că oprise motorul tractorului multe case mai încolo, tupilându-se potolit până în colţul curţii.

— Băi fraţilor, să vă spui una… Mă dădui jos în beci şi găsii o sticlă de vişinată, ’abar n-am de când o fi pe-acolo! Şi zisăi: ia să văz io ce face prietenul meu, nea Dudu.

— Nea Gigi, bine că venişi, îl luă în primire Dudu, întinzându-i păhărelul de ţuică pe care Paulina i-l pregătise Gicăi. Ia colea o ţuică mai-nainte, de încălzire.

Găleşanu scoase de sub salopetă o sticlă prăfuită, o trânti pe măsuţă, din aceeaşi aplecare vârî în gură două linguriţe cu vârf de colivă şi, îndreptându-se, apucă paharul întins de gazdă.

— Ia zâi băi Dudule, că p’ormă îţ’ spui io de ce venii! îi răspunse noul oaspete cu gura plină, străduindu-se să înghită mai repede şi să treacă la ţuică.

— Uite, veniră oamenii ăştia să m-ajute să fac scara, şi le promisăi că le dau nişte motorină… Mă gândii că poate le ari şi lor bucata asta de-aci din deal, săptămâna ailantă.

— Facem… aprobă Gigi, apoi dădu peste cap păhărelul. Facem! Păi ce bă, voi nu puteaţi să veniţi la mine?! îi apostrofă pe cei doi fraţi, care zâmbiră încurcaţi. Ia mă nea Dudule, pune o vişinată de-aia, să vedem cum e. Ia să văd, ce scară făcurăţi…

Dudu desfăcu sticla, gustă direct din ea, apoi se apucă să toarne în pahare, plescăind din buze de plăcere. Gigi înaintă spre locul unde era lungită scara, urmat de Ion şi de Gheorghe. Fraţii îşi aprinseră câte-o ţigară, gata să savureze verdictul. Tractoristul o studie atent, umblând pe alee dintr-

un cap în altul, o apăsă la mijloc cu talpa, se aplecă uşor şi ciocăni o bilă, apoi se ridică sugându-şi dinţii.

— Pe-astea cum le prinsărăţi? Luarăţi şi din aia şi din aia?! îi întrebă el, arătându-le arătătoarele încârligate şi prinse unul de celălalt.

— Aha, îi răspunse Ion.

— Păi n-avurăm cum al'cumva, spuse şi Gheorghe.

— E, n-avurăţi…

Se întoarseră la măsuţă şi băură vişinată, plimbând fiecare păhărelul pe la nas, pentru a mirosi lichidul întunecat, care abia se ghicea în pahare. După ce termină păhărelul şi îl întinse la umplut, Găleşanu se frecă pe burtă de parcă i-ar fi fost foame şi îi făcu lui Gheorghe semn să-i scoată şi lui o ţigară.

— Băă… nu-i bună! Nu aşea trebea făcut. Acult-aci la mine! trâmbiţă Gigi. Vezi, voi le făcurăţi ciupitură pătrată. Păi scara nu stă mă înclinată?!

— Ba stă, îl aprobă Gheorghe, fără să înţeleagă unde bate.

— Păi vezi?! Trebea să le ciupiţi în *ve*, şi aşezaţi dulăpiorii cu colţul în scobitură… şi când o puneai să urci, ei erau drepţi!! Acu' pricepi?!

— Eee… lasă bre, că merge şi-aşa, se linişti Dudu, care se temuse că şi Gigi se va lega de altele. Dacă numai atât avea de comentat, era bine.

— Da' nu merge scara taa-a… mă nea Dudu nu uitaa-a, îi cântă încetişor tractoristul, dând pe gât al doilea pahar de vişinată. Hai să-ţ spui de ce venii… Mă-ntâlnii cu ale Zdreanţă, munceau p'acolo ca proştii… că le-am zis: bااă, Gheorghe e nume de prost, da' nu toţi proştii sunt Gheorghe! Ascult-aci la nea Gigi!!

Râdeau cuminţi, dar cine nu cunoştea glumele Găleşanului? Cerul căzut şi pâclos grăbea întunecarea minţilor, dând deoparte multe dintre cele discutate, ce nu aveau să se mai întoarcă în amintiri după cântatul cocoşilor.

A doua zi, Dudu îl chemă pe Gheorghe să se urce pe casă, cu o foaie de tablă şi cu sculele la brâu, ca să repare învelitura coşului, pe lângă care curgea apa. Toată săptămâna fuseseră semne de ploaie, dar în afară de câte-o udătură vlăguită, nu dăduse nimic de sus. Acum se arătau însă nişte nori mai întunecaţi şi vântul părea mai sprinţar. Încercară scara.

— Se cam mişcă, mă nea Dudule, îi spuse Gheorghe răguşit.

— Lasă bă Gheorghe, că nu eşti tu cu astea… Dacă mă ţine pe mine, nici tu nu cazi.

Apucă scara cu ambele mâini şi o zgâlţâi puţin, primind un geamăt molcom. Apoi o săltă şi o mută câţiva paşi, până în dreptul coşului. Îi arătă lui Gheorghe spre fântână:

— Uite, ia foaia aia de colo, ciocanul şi patentul din magazie… Şi tot acolo, într-o cutie din alea mari de tablă, sunt cuişoare. S-aude, că zăngăne mărunt.

Cât dispăru Gheorghe după scule şi materiale, el mai scutură o dată scara, apoi oftă şi puse piciorul pe prima treaptă. Fuscelul scârţâi uşor sub greutate, dar nu părea să se mişte. Zăbovi puţin, încercând din nou s-o clatine, dar nu reuşi. Prinse curaj şi urcă mai departe, având grijă să verifice scârţâitul înainte de a face un nou pas. Când ajunse cu capul în dreptul streşinii, jos veni Gheorghe, întinzându-i foaia de tablă.

— Ia colea, nea Dudule… Auzi?! Da’ nu ne mai trebe ceva acolo?! Povârnişu’ e abrupt şi n-avem de ce ne ţine…

— Lasă mă că ne descurcăm noi, îl linişti Dudu şi, apucând foaia de un colţ, o ridică şi îi făcu vânt sus. Foaia alunecă uşor şi se propti într-o îmbinare de la marginea acoperişului. Stai aşa, nu te urca până nu ajung io sus.

— Gata, stau, răspunse Gheorghe, sprijinindu-se cu o mână de scară.

Dudu ajunse sus şi trecu gâfâind peste marginea acoperişului, aşteptându-l pe Gheorghe. Acesta urcă şi el, la început mai cu grijă, apoi sprinten. Dar, ajuns în vârf, se opri.

— Mă nea Dudule, nu e bine… Ete, că dacă vrem s-ajungem colo trebe să ne sprijinim pe scară. Io mă dau jos şi-o mai înclin un pic…

— Bine, da’ vezi să n-o înclini de tot.

Gheorghe se dădu jos, depărtă scara de zidul casei şi o sprijini din nou pe streaşină, aşa încât s-o mai depăşească doar cu un lat de palmă. Apoi verifică dacă e bine proţăpită în pământ şi urcă din nou. Sus, Dudu stătea agăţat de coş şi se căznea să apuce foaia de tablă, dar nu ajungea la ea.

— Ia dă mă…

Gheorghe apucă foaia şi o împinse spre Dudu, apoi se sui şi el pe acoperiş. Ca să nu mai fie preocupat să-şi ţină echilibrul, puse un genunchi în faţă şi cu talpa piciorului se sprijini în capul uneia dintre bilele de brad pe care se înşirau fuşteii.

— Băă… n-avem cleşte… făcu Dudu proaspăt iluminat.

— Ei, lasă de’, că luai io!

— Bravo mă, eşti deştept!

Gheorghe rânji satisfăcut şi îi întinse cleştele atârnat în buzunarul de la pantaloni. Se mai întinse puţin în scară să vadă cum scoate Dudu bucata de tablă găurită, gândindu-se cum s-o pună pe cealaltă în loc. Vântul se stârni mai tare şi începu să picure.

— Aha… la fix, scrâşni Dudu satisfăcut că nu-l mai prinde ploaia cu acoperişul nereparat. Auzi? Ia fii atent! Ia patentu’ şi îndoaie-i marginile, cam de un deget aşa… E bună, da’ trebe so-ncălecăm cu astea care-s aci.

Gheorghe apucă foaia de tablă şi, îndesându-se mai bine cu talpa în capul scării, începu să meşterească, în timp ce Dudu smulgea cuişoarele din gura coşului şi desfăcea muchiile proaste. Tabla se udase, dar cei doi îşi vedeau de ale lor. Deodată se auzi un trosnet, apoi un pârâit leneş, înţepat de scârţâituri, iar capetele bilelor porniră într-o parte, sub ochii mari ai celor doi. Piciorul lui Gheorghe fugi într-o parte, proptindu-se în marginea streşinii. Pârâitul se subţie şi capetele bilelor nu se mai văzură, apoi veni până sus bufnitura înfundată a bucăţilor de lemn căzute la pământ, înveselită de clinchetul dulăpiorilor de fag ieşiţi din găvanele lor.

Gheorghe dădu drumul îmbinării de care se agăţase şi se trase în margine, privind jos, la resturile împrăştiate ale scării.

— Ce-i mă… căzu?! întrebă Dodu ştergându-şi fruntea.

— E… nu căzu, dă-o dracu’... Cre’ că făcu burtă şi ieşiră piroaiele. Să dădu-ntr-o parte. I’a dracu’... nu mai rămasă nimic din ea!

— Bă… şi-acu’ noi cum ne mai dăm jos?!

Gheorghe scuipă, urmărind cum stropul uriaş de salivă îi depăşeşte pe cei de ploaie şi se izbeşte de pământ.

Râca

Trache şi Cocoşel aveau între ei, la capătul viilor, o coadă de loc, nu mai mare de cât ai da roată cu coasa de două ori. Drumurile dinspre râu şi dinspre pădure se întâlneau chiar acolo şi coteau amândouă într-unul, care se înşira apoi vălurit spre sat. Dacă veneai dinspre sat, moţurile de iarbă din care vara mai trăgeau caii lăsaţi în capul locului formau o limbă ascuţită, care se îneca repede în praful drumului. De ce rămăsese limba aceea nu era greu de spus: toate locurile scoteau cap acolo, astfel încât, orice loc ai fi avut, când veneai din sat trebuia s-o apuci ori la stânga, ori la dreapta, iar dintr-o parte în alta n-aveai mare motiv să treci. S-ar zice că toţi se grăbeau să ajungă mai repede în capul locului, şi aşa se nimerise că bucata cu pricina îşi făcuse de cap. Trache şi Cocoşel o foloseau pentru masa prânz, iar când le mai rămânea apă la plecare deşertau ulcioarele acolo.

Râca a băgat-o, fără să ştie cineva, ţâncul buricos al lui Cocoşel, cu mult înainte de a se trezi ei. Cum-necum, a-ngropat într-o brazdă de copită sâmburii corcoduşelor şparlite dintr-o curte chioară de stăpân. Ca să nu-i vadă taică-său şi să-l urecheze. În anul următor n-a băgat nimeni în seamă beţele iţite pe loc. Ba chiar Tiţa lui Cocoşel ar fi vrut să le smulgă, că-i mai trebuia uneori o boată să-i astâmpere pe zurbagii. Norocul pare-se că i-a surâs snopului, căci mintea sprintenă a lui Cocoşel n-a lăsat prilejul de umbră la mâna unei hachiţe de muiere, şi aşa au apucat lăstarii şi anul următor. Când i-a rărit el, lăsând numai doi, care i s-au părut mai zdraveni.

În al treilea an deja era curios foc să vadă ce sunt. Ţâncul, care acum era deja de şcoală, uitase de sâmburi, aşa că nici prin cap nu-i trecea că trunchiurile plăpânde l-ar da de ruşine. Şi oricum, nimeni nu se întrebase cum apăruseră acolo – ia, o fi trecut vreunul şi a lepădat sâmburii pe-o vreme mai mocirloasă. Cei doi vecini de lot au început însă tatonările.

Acum pomii făceau deja frunze, şi parcă şi ceva umbră, când n-aveai unde te trage din calea soarelui cât vedeai cu ochii.

De unde înainte se-ntreceau care să muncească mai cu spor, acum erau porniţi să lase lucrul care putea mai repede, ca să prindă masa şi odihna *la umbră*. După o vreme, tacticile s-au schimbat: se ocupa cea mai bună poziţie – cam cea care-ar fi trebuit să aibă un boţ de umbră un ceas înainte de prânz – prin plasarea de dimineaţă a unor boccele sau a plozilor. Alteori se pustia terenul, pentru a-i induce în eroare pe ceilalţi, care trebuia să-şi închipuie că „inamicul“ îşi mută locul de odihnă. Prima variantă avea neajunsul că trebuia să vii mai repede pentru a reuşi ocuparea locului. Aici nu încăpea ceartă: cele două familii respectau dreptul de a apuca al întâiului venit. A doua a căzut repede, pentru că se baza pe o imaginaţie prea bogată. De altfel, fusese născocită de Trache, care şi-i strângea greu pe ai lui, aşa că rar apuca să ocupe locul cel bun. O încercare, acolo… Numai că alor lui Cocoşel nici prin cap nu le trecea să lase, pentru cine ştie ce motiv, locul neocupat.

Toate astea s-au desfăşurat pe muţeşte, cu mult respect, ba chiar şi cu zâmbete chiorâşe. Un an, după care a mai venit un an – acesta, ce e drept, cu mai puţine zâmbete… Corcoduşii erau deja zdraveni şi se dăduseră bine în floare, numai că fructele se arătau destul de pirpirii. Totuşi, umbra se întindea acum mai deasă pe jumătate din loc – ar fi încăput toţi, numai că soarele nu voia neam să stea deodată cu oamenii, aşa că până puneau în străchini, până se-aşezau, cei din marginea umbrei se şi trezeau cu el în lingură. Totuşi, lucrurile păreau să intre pe un făgaş al obişnuinţei – se părea că merg pe-acolo de când lumea şi, dacă avea ocazia să ocupe locul, Trache nu se mai repezea. Se aşeza la locul lui, lăsându-l pe celălalt să creadă că e în drept. Şi chiar şi aşa ar fi fost bine, dacă nu s-ar fi luat în clonţ muierile. S-a iţit o mică ciondăneală – prostească – între cei mici, apoi una mare şi mai cu socoteală – doară Lina lui Trache nu uitase ce tot îndruga Tiţa lui Cocoşel despre ea când fusese la ananghie cu fata cea mică – între mame. Aşa a scos râca cea veche colţii pe lumină, zdravănă şi făloasă ca Teresica lui Baboi, de care fugeau flăcăii ca de clacă, pentru că niciunul nu voia să

se-aleagă cu vreun ghiont meşteşugit de-al ei, în stare să învineţească şi-o vită.

Şi de unde înainte fiecare căutase un câştig paşnic, la bună înţelegere, deodată nicio parte nu mai voia să lase nimic de la ea. Lui Cocoşel îi părea că locul e de partea lui, doar vedea oricine că drumul vine de-a doua, că dac-ar veni drept ar trece fix pe lângă locul lui, lăsându-l pe Trache cu fundu-n ţărână. Nici pentru Trache drumul nu era drept, dar era strâmb numai dacă te întorceai şi te uitai puţin câş, adică pe lângă sat. Oricum, nu era cum trebuia să fie, adică adus fix pe după locul lui, lăsându-i lui Cocoşel doar capătul – o mustaţă de iarbă pârjolită, de care nu se-mpiedicau nici copiii. Cum s-au încăierat, ce şi-or fi zis – numai ei ştiu. Prin sat, fiecare muiere a dat-o pe-a ei, iar bărbaţii au început să se uite de-a doua unul la altul, ocărându-se printre dinţi. S-ar fi şi atins ei, dar nu dăduseră încă de prilejul cel bun. De vreo câteva ori fuseseră pe-aproape, dar prezenţa copiilor le-a mai retezat din elanul bătăios, iar apoi s-au ruşinat într-atât încât n-au mai dus vorba acasă.

Dar ea, vorba, venise pe alt drum, mai aprigă şi mai înşoldită. Se-apropia al doilea săpat şi fiecare îşi cocea planul cum s-o dea când s-or întâlni iar la câmp. Cum trăgea mai mult de două pahare, Cocoşel făcea privirea lungă şi începea să-şi scrâşnească măselele, mişcând din fălci sub nasul lung şi subţire, iar sprâncenele i se muiau ca un acoperiş întors pe dos. Când îşi descleşta fălcile noduroase pentru alt pahar, mai scotea câte-un of:

— …Că i-am spus: fă, nu sta ca raţa de Alma Ata… Pune mâna şi rupe buruienile, ia de mai udă pomişorii ăia… să vază lumea că-i locu’ nostru! Acu pas de te-nţelege cu ăl nărod… Trebe să-i *arăt*! …bulboaca lui... Lasă că-i *arăt* io!

Trache nu zicea nimic, dar se vedea limpede că nici el nu stătea cu planurile-n pod, aşa că cercul curioşilor devenise deja mare. Râca lor devenise subiect de discuţie mai peste tot unde se adunau doi sau mai mulţi săteni să-şi mai împărtăşească noutăţile. Asta l-a făcut pe Liţă Marciu, naşul amândurora, să-şi bage în cap că trebuie să-i împace pe cei doi. A vorbit cu

Florea Busuioc să-l atragă pe Cocoşel, iar pe Chichi a lui Iordache i-a trimis vorbă lui Trache să treacă pe la el mai pe-nserat…

Florea şi-a făcut treaba: de cum începuseră oamenii să mai lase lucrul şi să se îndrepte de şale, se şi înfiinţase la poarta lui Liţă, cu cel chemat după el, dându-i ghes să intre în curte. Se aşezaseră amândoi oftând pe o băncuţă între nuci şi îl priviseră o vreme pe Liţă cum se-nvârte, ba făcându-şi de lucru pe la păsări, ba strângând piesele de tractor de pe patul magaziei şi ducându-le în spatele pătulului. Între timp Cocoşel îi făcea lui Florea apologia cepei, care mergea bine şi-i promitea an îmbelşugat. În sfârşit, a venit şi Laluţa de prin vecini, avântându-se ca un titirez s-arunce o pânză curată peste masa din lemn care se întindea în faţa celor doi. Cei doi îşi ţineau vorba, urmărind-o pe femeia mică şi sprinţară, care s-a repezit în casă şi-a venit cu trei păhărele – cam mari pentru ţuică şi mici, desigur, pentru vin – şi o sticlă astupată cu un cocean.

De parcă totul ar fi fost pus la punct cu înţelegere, taman când oaspeţii începură să înghită în sec mai cu temei se apropie şi Liţă, mormăind înfundat. Îşi scoase basca, dând cu ea pe ceafă să-şi mai alunge năduşeala, apoi dădu mâna cu cei doi în tăcere şi-i făcu Laluţei un semn. Femeia intră din nou în casă şi ieşi cu o găleată. Aruncă apa de pe fundul ei la poalele unei tufe înflorite din faţa intrării şi o apucă spre fântână. Liţă umplu paharele ochi şi, ţinându-l pe-al său în mâna dreaptă, le împinse pe celelalte două spre marginea mesei, în faţa celor doi. Aceştia le apucară, făcură un salt cu ele în aer de parcă ar fi fost mult mai uşoare decât s-ar fi aşteptat şi le dădură peste cap, aşezându-le la loc înainte să apuce Liţă să-l măsoare bine pe Cocoşel de sub sprâncene.

Începeau umbrele să se tulbure, şi pe poartă se strecură dibaci Trache, pe care Liţă îl urmări lung cu privirea cum trece ca plutind peste dalele de piatră. Ceilalţi doi traseră cu coada ochiului când nou-venitul ajunse în dreptul lor, Cocoşel îşi îndreptă spinarea, iar Florea îşi frecă fundul pe băncuţă pentru a se trage mai la capăt.

— Hai noroc, zise scurt Trache, făcând o jumătate de gest cu mâna dreaptă, în timp ce-şi ţinea stânga vârâtă adânc în buzunarul pantalonilor.

— No-roc… veni în cadenţă răspunsul celorlalţi

Liţă îşi zise că răspunsul e semn bun, şi-l invită pe Trache să se aşeze pe băncuţa cealaltă, cu faţa spre cei doi şi spre poartă. Se abătu în drumul Laluţei, care venea de la fântână, îi luă găleata şi începu să bea din ea cu nesaţ, lăsând apa să-i curgă pe obraji şi pe piept. Apoi îşi şterse cu palma bărbia nerasă şi, întinzându-şi umezeala pe frunte şi pe tâmple, i-l arătă femeii pe ultimul venit, să înţeleagă şi să-i aducă şi lui un pahar. Laluţa îi luă găleata din mână şi se repezi în casă. Liţă îi studie de sus pe cei aşezaţi la masă. Cocoşel – înţepenit drept, ţanţoş, cu bărbia solidă avântată uşor în sus, de parcă-n jur n-ar fi fost aer şi trebuia să-l tragă de deasupra. Trache – strâns şi parcă mai întunecat ca de obicei, cu capul aplecat şi uşor abătut spre nucul din dreapta sa. Dincolo de Cocoşel, Florea se foia încurcat.

Când veni Laluţa cu paharul, naşul le umplu pe toate patru, scurgând ultimii stropi din sticlă într-al lui, apoi se aşeză în faţa lui Cocoşel şi ridică paharul, începând să bea domol, fără să-şi abată ochii din calea privirii tăioase a acestuia. Ceilalţi băură şi ei, scurt, dând cu paharele de masă unul după altul. Florea, cu un aer conspirativ, scoase din buzunarul cămăşii un pacheţel boţit şi îşi alese cu grijă o ţigară, încet, parcă invitându-i pe ceilalţi să-şi aleagă şi ei câte una. Dar Trache se făcu preocupat de pahar, întorcându-l pe toate părţile, gazda nu fuma, iar Cocoşel freca deja între degete ţigara scoasă de după ureche, încruntat pe gânduri.

Ştiuse el bine de ce-l cheamă Liţă, dar n-avea ce-i face – nimeni nu îndrăznea să facă mofturi în faţa celui care năşise jumătate din sat. Totuşi, parcă nu-i venea să lase treaba lui cu Trache la mâna altora, mai ales dacă se voiau împăciuitori. Pacea ştia el ce înseamnă: să-l laşi pe ăl mai slab să ţină şi el de ciozvârta lui. Or, când te simţi aşa stăpân pe situaţie, parcă nu-ţi vine să te laşi moale, doar aşa… de dragul gurii lumii. Ba chiar, niciodată n-ai moment mai prielnic să pui picioru-n prag şi să muţi hotarul unde-ţi convine.

Trăgea Cocoşel cu sete din ţigară, privind tot în faţă, peste paharele goale, şi aşteptând să deschidă careva taina. Liţă se uita de-acum direct la cei doi, pe rând, de parc-ar fi vrut să le priceapă gândurile. Florea juca

paharul între degete, doar-doar o băga cineva de seamă că au rămas pe uscat. N-ajungi toată ziua să-i bei vinul lui nea Liţă şi să te mai şi-ntinzi la taifas. Soarele se ascunsese în pălălaie după capul satului, iar vântul începuse să adie, dar pentru cei patru nu mai exista decât mica lor adunare de sub nuci, cu finalul ei visat diferit de fiecare în parte, care nu se grăbea deloc.

Din curtea de alături se auzi un mieunat, stârnind câinii. Liţă fluieră, încercând să-i potolească, şi, cântărind cu capul înclinat starea adunării, se ridică şi porni spre casă cu sticla în mână, oftând discret. Lui Florea îi zâmbeau ochii, dar ceilalţi doi se făcură că nu observă plecarea gazdei. Când naşul se întoarse, îi găsi pe toţi cu privirile aţintite spre casă. Sticla plină cu licoarea sângerie aprinsese obrajii bătuţi de soare ai lui Florea, făcându-l să se scarpine în perciuni de nerăbdare. Vinul susură, umplând cele patru pahare. Încă mai aşteptau, fiecare, să înceapă careva. Buzele abia se înmuiau cu grijă în pahare, din când în când Florea şi Liţă mai pufăiau, dând drumul presiunii, dar cei doi tăceau mâlc, încordaţi şi atenţi de parc-ar fi fost scoşi din senin în faţa vreunei sălbăticiuni.

— Daaa… zise în sfârşit Liţă Marciu, trecându-şi degetele peste marginea mesei, de parcă ar fi vrut s-o cureţe de firimituri. Ia zi tu Coco, de unde să iau io un cireş bun, că parc-aş trânti unu’ colea lângă gard.

Cocoşel îşi rotunji ochii pentru prima oară după sosirea lui Trache. Şi umerii i se mai strânseră puţin.

— Păi nu-ţi dau io, mă naşule!? Că am şi de-ai galbini, şi de-ai roşii… de care vrei.

— Ai pe moaş-ta din piaţă! Că-mi dăduşi teii ăia şi nu să prinsă niciunu’… Apoi se întoarse spre casă şi strigă nevestei: Laluţo, mai adă o sticlă!

— Haide bre, n-o lua şi mata aşa. Că doară ţi-i detei cu musteţi. Şi unu’ avea şi mugur…

— Avea mă, avea. Da’ iote că nu vru să să prindă. Şi mă mai şi spetii cu udatu’. Ăla al lu’ Colac avea nişte cireşi buni, parcă…

— Hă… are, are! sări Florea din toropeală, bucuros că prinde şi el ocazia să participe la discuţie.

— Da’ de unde ştii tu bă?! se întoarse Cocoşel spre el.

— Păi n-am văz’… ? bolborosi Florea.

— Văzuşi pe dracu’. Lasă mă naşule, că dau io pe la el mâine şi-ţi spui ce şi cum…

Se lăsă iar tăcerea. Laluţa veni cu altă sticlă, fără dop. Florea zâmbea încurcat, cu privirea pierdută în pahar. Trache rămăsese încordat, aşteptând să-nceapă… Se gândise la asta de când îl strigase Chichi să vină la poartă. Să facă naşul pace ar fi vrut, dar să nu-l mai fiarbă el pe Cocoşel – parcă-i părea rău.

Cerul se posomorâse de tot, liniştind păsările din ogradă.

— Ee… poate-o da şi-oţâr’ de ploaie, se aventură Trache.

— Să dea Domnu’, îi ţinu Florea isonul, făcându-şi cruce.

Cocoşel tăcu, înjurându-l în gând pe Trache cu ploile lui şi cu alte câte şi mai câte. Din afară nu era prea greu de spus la ce se gândeşte, aşa că Liţă ştia chiar foarte bine. Se gândea cum să-l ia, cum să descurce iţele unei încrâncenări atât de mari. Îi venise în minte o pildă, dar nu era sigur că trebuie să înceapă cu ea.

— Mă oameni buni, uite ce zic io…

— A… naşule, te rog io frumos pe matale să nu începi… cu de-astea, îi tăie Cocoşel vorba cu glasul şi cu mâna, pândind cu toate simţurile, de parc-ar fi fost numai între duşmani.

— Păi ce-are bre, omule, dacă vă-nţelegeţi şi voi ca vecinii? îl luă naşul pe un ton mai împăciuitor.

— Are mă naşule, că râca-i mare.

— Da’ mai dă-o-ncolo de râcă! Te duci la câmp să munceşti ori să te iei în coarne cu al-lu’ Plici?

Lui Trache îi ziceau „al-lu’ Plici“ pentru că se născuse la vreo zece luni după moartea lui taică-său. Tot încercase Spirica să-l bage în ogradă cu ceilalţi trei plozi, dar lumea – rea – ştia unde să se uite după tată. Şi s-a şi adeverit, că până la urmă Plici nu se mai ferea de nimic. Intra pe poartă

ziua-n amiaza mare, făcea una-alta prin curte, ori mai ieşea, ori nu mai ieşea în ziua aia… Şi copiii îl şi luaseră de tată, aşa-i şi ziceau, iar pe cel mai mic oamenii din sat nu-l scoteau din „al lu' Plici". Şi el era mândru, doar unul din sat ajunsese erou după arestările din timpul colectivizării: Plici. N-a stat mult – după ce s-au dumirit ăia care-l săltaseră că nu poate fi prea întreg la minte dac-a strigat că nu dă nimic la colectivă, el neavând niciun cap de aţă, i-au dat drumul –, dar *a stat*.

Din uliţă ajunseră până la ei frânturi lătrate dintr-un mesaj electoral:

— …dansatoarele din Moldova… cântă Iulian Bogoneaţă… şi multe alte vedete venite la apelul primarului nostru!

— De mă, nu ştiu ce să zic, încercă Liţă să mai tragă de timp. Dacă voi nu vreţi… Iote, discutăm politică – că tot se dete drumu' la democraţie.

— A, păi dacă-i pe vrutelea…

Florea se trezea des vorbind în plus. Dacă ar fi avut coadă, ar fi dat din ea, păcălindu-l pe cel care-l vedea, aşa încât să creadă că nu ştie să muşte. Pentru că n-avea, folosea alte trucuri. Pe Cocoşel îl lăudase o jumătate de oră şi-i cântase toate noutăţile din sat înainte de a-l chema la nea Liţă. Acum aştepta să se întâmple ceva, ca să aibă şi el ce povesti. Aşa că nu-i conveneau lucrurile neclare. Dar aici era uşor de pus la locul lui: doar ce-i aruncă Liţă o privire scurtă într-o parte şi se făcu mic.

— Pe vrutelea, pe nevrutelea, vă găsirăţi voi din ce să vă luaţi – mai mare ruşinea. Voi şi cu Beşcanu…

— Ai bre, da' chiar… îl văzurăţi careva? întrebă Trache înghiţind în sec. Că ţaica Mitrica cică are ochii vineţi, că nu mai vede cu unu'…

— Are pe dracu'! Voi vă luaţi dupe ăştia? Şi dacă-i nărod… ce să-i fac io. Da' lasă că şi şefu' de post o căută cu lumânarea!

— Păi ce-are mă nea Liţă, că doar dădu şi el p-acolo, să facă ordine la discotecă…

Cocoşel deveni brusc interesat de subiect. Auzise el că Beşcanu îi arsese una peste ochi şefului de post, dar nu de la unul care fusese de faţă. Şi, cum se dăduse liber la cuvânt şi la faptă, parcă ar fi-mpărţit şi el o vorbă cu fostul miliţian.

— Ordine pe dracu’. Discoteca era la locu’ ei, Beşcanu era în faţă la Geacu, trăgea cu Mitică Piştoc şi cu Jumară la cinzeacă de ziceai că-i ia la oaste. Io cu Şomoiog, plecaţi încolo, spre pădurar, ne oprirăm să vedem ce-i cu Mitică de pişă ochii. Şi taman atunci se găsi şi ăl nărod să vie şi să ţină educaţie… că să fie şi ei mai feriţi, că ce egzemplu dau copiilor… şi la urmă, că să aibă grijă cu cine votează… şi-atunci – *pleosc!* – nici n-o luă, nici n-o pusă, Beşcanu îi mardi una peste ochi de-i zbură cascheta din cap.

Strigătele metalizate ale celui cu megafonul se apropiau din nou de curte, crescând, întărâtând câinii şi acoperind gândurile. Liţă mai turnă câte un rând de vin, urmărind cu coada ochiului cum zâmbesc ceilalţi, fiecare gândindu-se la socoteala lui cu şeful de post, apoi aşteptă să se depărteze caravana. Trache se trezi şi el spunând varianta pe care o ştia.

— Mitică se-mbătase şi era pus pe spovedit. Lu’ Jumară-i era teamă că o să i se facă milă de el şi-o să plângă, aşa că râdea forţat, cum râde el cu lacrimi când e bun, da’ acu’ se vedea că nu i-s boii acasă. Ăla, dacă văzu aşa, îl luă la înjurături, şi p’ormă i să pusă şi lu’ Jumară şuşucu’. Beşcanu stătea mai la o parte, se uita de-a doua, trăgea mai departe la cinzeacă şi aştepta să plece Mitică odată, că i se-mpleticea limba de nici nu mai putea lega două vorbe. Ei, şi pică şefu’ de post, să facă ordine, deh… şi-şi găsi cu cine – cu Beşcanu! Şi-ncă scăpă ieftin…

Liţă râse mânzeşte, molipsindu-i şi pe ceilalţi. Le povesti cum plecase şeful de post scuturându-şi cascheta şi ameninţându-i întruna, apoi îşi strigă nevasta şi-i arătă sticla goală, ceea ce-l făcu pe Florea să-şi frece palmele şi să mai aprindă o ţigară.

— De mă... Nărojii tot năroji rămân! se pronunţă sec Florea, neştiind cum să pară mai împăciuitor.

Cocoşel se uită chiorâş la el, apoi întoarse vorba acasă.

— Mă naşule, uite ce e… Io văd că mata vrei să faci pace, da’ nu se poate, bre. Dacă nu se poate, nu se poate.

— Da’ de ce nu se poate mă?

— Păi iac-aşa, nu se poate. Mata-ţi vine freounu’ să-ţi ieie pomii din faţa căşii?! E?!

— Bă Coco, nu fi nărod. Locu’ ăla e din drum…

— Drum? Păi ăla-i drum, lua-l-ar toţ’ dracii!?

— Nu e de asta mă naşule, îndrăzni şi Trache să se bage în vorbă. Spune-i şi mata, nu trebuia să ne-nţelegem ca oamenii? Că dacă-l laşi aşa, mâine-poimâine vrea ş-o buca’ de lot.

— Na, bine că eşti tu deştept, izbucni Cocoşel, dar privirea poruncitoare pe care i-o aruncă Liţă îl potoli.

— Păi atunci… dacă-i aşa, io mă duc, că am de uruit ceva, zise Trache ridicându-se şi aşteptând să-l mai îmbie careva cu un pahar din vinul proaspăt adus de Laluţa.

Ceilalţi nu schiţară însă niciun gest. Porni cu paşi târşiţi pe aleea pietruită şi se pierdu pe poartă în umbra serii.

— Mă naşule, da’ mata altă treabă nu mai avuşi? începu Cocoşel după o pauză grea.

— De bă, zisei că poate vă-nţelegeţi şi voi ca oamenii… Dacă voi nu vreţi, nu vreţi… Din partea mea, puteţi să faceţi ce-oţ’ vrea!

— Din partea mata…

Cocoşel fu acoperit de ţipetele unor copii care treceau în fugă pe uliţă fluturând steaguri roşii şi urlând: „Votaţi trei trandafiri! Votaţi trei trandafiri…“ Apoi umpleau seara de râsete şi chirăituri. Din prag, Laluţa îşi făcea cruce şi bombănea.

Naşul umplu paharele şi, sprijinindu-se cu coatele pe genunchi, cu buzele ţuguiate şi clătinând uşor din cap, îl luă la ţintă pe Cocoşel:

— Aşa zici tu… că n-am io nicio treabă cu tine!? Bine mă fine… aşa să fie. Da’ să ştii că io nu m-aşteptam la una ca asta.

— E, ne-aşteptăm, nu ne-aşteptăm, nu ne băgăm în ciorba altuia. Ce, io te-ntrebai pe mata de ce să votez cu Stăvărache?! Nooo… zisă naşu’ – aşa facem! Când fu să alegem preşedintele de asociaţie zisăi io ceva?! Da’ când…

— Bă fine, îl întrerupse naşul cu glas coborât, îndreptându-şi spatele şi acoperind gura paharului cu palma. Io să ştii că nu mă mai bag. Nu mă mai

bag în nimic. Faci ce vrei şi noapte bună! Că mi s-a urât să tot umblu cu buna după tine, iar tu…

Pe poartă intră valvârtej Tiţa, călcând ţanţoş, cu rotunjimile-i învârtindu-se toate dintr-o parte în alta la fiecare pas.

— Ce e bă Floreo cu tine-acilea?! îl luă ea în primire pe Florea, care zâmbea şi privea în gol. Zisăşi că vii pân-aci şi te-ntorci, că oamenii ăştia au de vorbit. Că aveam şi io de cărat nişte lucernă… Sau ce – vinu' meu nu-i bun?!

— Bun, bun… bolborosi Florea rânjind şi scuturându-şi încă o ţigară.

— Ce cauţi fă aci? o repezi Cocoşel, nemaiştiind pe cine să-şi verse năduful.

— Ete venii şi io pe la naşu', ce!

— Venişi pe moartea… Faceţi voi cum faceţi şi tot la comploate vă duce capu'. Ete, cică să mă-mpac cu Trache. Fiecare cu turta lui… de mine şi de munca mea nu doare pe niciunu'…

— Ăîîî… Munca ta! Ce muncişi tu mă?

— Muncii fă, muncii. Şi pe tine nici în basma nu te duru. Că ţi-am spus – fă, nu sta ca vaca de Alma Ata…

— Vacă eşti tu cu altamata aia a ta…

Cocoşel o privi de-a doua, încordându-şi fălcile. Femeia se dădu în spatele naşului, făcându-se că priveşte cu atenţie ceva din curte.

— Bine, zise apăsat Cocoşel, apoi se ridică şi o apucă spre poartă cu paşi rari. Păi naşule, ce să-ţ' mai zic… s-auzim numa' de bine. Şi-om vedea noi care cum are dreptate. Ei, vezi de ce-i bine să nu laşi omu' să-şi facă meandra?! Dragaveiu' şi urzicile cui l-a scos în drum.

A doua zi, în locul corcoduşilor au rămas două cioturi de-o palmă, pe care animalele le-au ros de coajă. Trache s-a făcut că nici usturoi n-a mâncat, nici gura nu-i miroase, dar în sinea lui s-a bucurat de dispariţia corcoduşilor. Ba chiar după alegeri s-a împăcat cu vecinul de lot şi au început să mănânce iar împreună, pe pologul de iarbă pârlită din capul locului, la umbra căruţei. Râca lor s-a stins, dar alta nouă, surdă şi parcă ceva mai grea, s-a pus între Cocoşel şi naşu-său Liţă: nu vorbeau unul cu

altul, iar când se întâmpla să deschidă careva discuţia despre celălalt, cel vizat îşi făcea de lucru în altă parte. La alegeri, Liţă a votat cu vechiul primar, nu că l-ar fi crezut bun de ceva, dar n-a vrut el să iasă pe placul naşului şi pace. Şi n-a ieşit. A rămas Liţă cu doi duşmani pe lume: Cocoşel şi primarul, pe care finul apostat îl informase de toate uneltirile din campanie. Multă vreme, când visa urât, aşa se făcea: că se plimbă peste sat şi în limba aia de loc a crescut un copac mare, cu frunziş bogat, sub care împărţeau Trache şi Cocoşel brânza şi roşiile, râzând cu toată gura de şotiile copiilor; la primărie, la fel – un copac ţinea la umbră toată curtea şi trei sferturi din casă; iar la el în curte nucii se uscaseră şi împrăştiau numai aşchii.

Taica Mitu

Omul ăsta stătea într-o casă pitică şi strâmbă de-o parte. Aşa era din facere, se zice că pe maistori îi prinsese o ploaie mare şi muiase zidul – îl făcuse clisos –, aşa că stâlpii din spatele casei plecaseră într-o latură, cât le făcuseră loc pietroaiele care-i sprijineau jos, de-o parte şi de alta. Cei din faţă, nu se ştie cum, rămăseseră drepţi, aşa că acum toată construcţia din stinghii, nuiele şi clisă împăiată era boţită şi sucită, cu tot cu acoperişul din ţigle, carton smolit şi tablă, care avea şi el spinarea frântă de vreme. În faţă, după o potecă pietruită rar, ce pornea din colţul casei şi făcea zece paşi până-n uliţă, nu se ridica decât o poartă. Într-o parte şi-n alta, către gardurile curţilor vecine, nu mai rămăsese nici urmă de gard. Poarta însă nu se sfia să se pună în calea potecii, lăsând marea de buruieni şi puiet sălbăticit să-şi reverse mrejele în calea trecătorilor.

Dacă-i întrebai pe bătrâni cine-i Mitu şi ce-i cu el n-ar fi ştiut prea bine ce să spună. Unii, chiar şi mai tineri, se jurau că-şi amintesc cum a venit prima oară moşul în sat, tot o zdreanţă şi-un păr, de-ai fi zis că a trăit toată viaţa între lupi. Îi dăduseră oamenii de-ale gurii şi ceva să pună pe el, dar niciunul nu voise să-l ţină prin bătătură, aşa că se aşezase şi el pe pârloaga Mariei lu’ Magalencu, în coşmelia boţită. Alţii o ţineau una şi bună că l-au găsit acolo, că *de acolo* a ieşit mai întâi: când se găsiseră unii să cureţe locul, după război, s-au trezit că iese moşul în pragul înclinat, drept ca un paloş – nu era nici foarte înalt, dar nici scund – şi îi priveşte lung, fără să le spună o vorbă. Din ochii mari, fără o culoare anume, care să poată fi rostită, ceva se scursese peste toţi, cu toporiştile şi coasele lor, înmuindu-i şi ţintuindu-i locului. Nu mult, cât ai trage o găleată de apă de la fântâna Dăienilor, cea mai mică din sat. Apoi dispăruse, iar ei, prinzând puţină

vlagă, se întorseseră care de pe unde venise, mormăind fără a se înţelege unul pe altul.

Nimeni n-a putut să răspundă ce făcea el acolo în ruina aia, de ce nu curăţă curtea de buruieni sau din ce trăieşte. Dar astea erau cele mai rare întrebări pe care şi le puneau. Nici de unde-i vine numele nu se întrebau. Era Mitu şi gata. Dacă cel care-i zisese primul aşa îl cunoştea de undeva, habar n-aveau! Poate cel mai curios era că două persoane care-l vedeau, fie şi în aceeaşi zi, nu se puteau pune niciodată de acord asupra îmbrăcămintei şi figurii moşului. Atâta doar că toţi spuneau că pe unde trece lasă un miros reavăn, de ploaie lungă. În rest, ochii erau de ce culoare-şi amintea fiecare, barba era fie albă, fie cenuşie, fie scurtă, fie lungă, urechile ba ieşeau de sub o chică răzvrătită şi încă nealbită cu totul, ba nici nu se vedeau de sub două valuri albe ca zăpada, curgând de-o parte şi de alta până la coate, de-ai fi zis, fără barbă şi fără alb, că-i fecioară despletită. Tot aşa, riduri grele îi brăzdau fruntea sau nicio cută nu trecea deasupra de sprâncene, care şi ele erau când stufoase, când cuminţi, iar nasul era ba mare şi roşu, ba subţire şi potrivit, aşa... ca de domn. Mâinile tremurau şi ele sau nu, erau uscate de bătrâneţe sau pur şi simplu proaspete. Asupra încălţărilor (despre care toţi presupuneau că există) nu era nici o dispută, căci nimeni nu pretindea că-şi aminteşte cum arată.

Femeile îl puneau primul în pomelnic, iar când treceau de la biserică îi lăsau lângă poartă, pe o piatră colţoasă de munte, mare cât un scăunel şi cu faţa de sus aproape plată, un colac, un ou, un măr, un pahar cu două linguri de colivă sau chiar cu vin. Într-o zi, mai după Sfânta Marie, toate pomenile au rămas acolo. Fără veste. Adică nu au început să rămână mai multe, apoi tot mai multe. Taica Mitu nu fusese niciodată selectiv. Un ou sfrijit şi crăpat era totuna cu o bucată de turtă dulce, cu un pahar de vin din cel gălbior, tare şi aromat. Dar de-atunci, din ziua aia, totuna rămăseseră, numai că se uscau pe piatră ori se topeau în resturi după ce dădea iama vreun câine de pripas – nu mai dispăreau!

Cam atunci a început. Nu deodată, pentru că bucatele rămase pe piatră în curtea de paragină nu erau chiar o veste care să dea ocol satului într-un

suflet. Mai mică şi mai necoaptă, după cum era şi rostul moşului printre oameni, a pornit şi ea, iavaş-iavaş, mai întâi într-o parte, apoi în alta, până când, în sfârşit, s-au găsit doi oameni mai tari, gata să intre să vadă ce-a păţit taica Mitu. Să-l scoată, să-l îngroape creştineşte, cu o lumânare la cap şi-un boţ de cruce, să nu facă satul de râs. Leonte Traşcă şi Valerică al lu' Desina se strecuraseră, nu prea bucuroşi, până la primul colţ al colibei, pe care primul bătuse cu palma grea, uşor, cu teamă să nu-l dea jos. Peretele sunase înfundat, cuminte. Înăuntru, nici urmă de moş – grămăjoare de moloz, pereţi cojiţi, praguri strâmbe şi, răspândite într-un colţ, câteva braţe de paie uscate, tocate de vreme. Omul – nicăieri! Au ieşit făcându-şi cruci largi, au povestit, au îndemnat necredincioşii să cerceteze şi singuri coşmelia. Unii i-au crezut, alţii s-au convins singuri. Pentru prima dată n-au mai fost controverse: moşul dispăruse cu totul.

Dar ce se *întâmplase* habar n-aveau. Au tot aflat, pe măsură ce încercau să-şi amintească şi să-şi povestească întâmplări mai vechi. A început Fane Şir, căutând să-i explice Mariei Pochineţ ce-au ai lu' Cosor cu Ciomârdanii. Era clar pentru toţi că nu se înghit, şi ei ştiau asta, ba chiar aveau impresia că ştiu şi de unde, şi de când, numai că, sub un soare pripit, Fane rămăsese cu gura căscată, întinzând în gol nişte degete răşchirate ale memoriei care nu găseau nimic de apucat. Maria îl privea aşteptând, cu toate că nu era de prin alte părţi, aşa că ştiuse ce vrea să spună omul – rămânea să-şi amintească. Dar nu-şi mai amintea nici ea. Toţi stătuseră de vorbă cu taica Mitu, îi povestiseră unele şi altele, iar el la rândul lui le povestise şi îi povăţuise aşa cum crezuse el. Fără să le poruncească – cine-ar fi dat o mână de boabe pe sfaturile unui moş care trăia din mila satului? Acum însă niciunul nu-şi mai amintea nimic din ce-i spusese moşului. Cine ştie cum, poveştile se închegaseră toate şi, în loc să stea cuminţi ca nişte odoare, fiecare la locul său, din care să poată fi scos şi arătat la vreme de fudulie, ori mângâiat la necaz, zburaseră cu totul, lăsând în urmă găvane pustii de care nu se ştia la ce-ar fi bune.

A tot încercat Sava lu' Pelici să se-ntoarcă la tinereţile ei de codană focoasă, pentru care se bătuseră flăcăii şi la poartă, şi în fundul curţii, başca

la ponor, unde se făcea horă mare de Sfântul Ilie. Se uita la Mărin Pelici, adus de munci cu barba-n piept, învârtindu-se prin ogradă de parcă n-ar fi fost niciodată altfel. N-avea de unde să mai ştie cum trecuse el de câinii din curtea lu' tataia Gligor, s-ajungă la curtea din spate, să fure minunea cu cozi smolite şi şolduri care turnau la fiecare pas cărbuni aprinşi în minţile şi vintrele flăcăilor. Era subţire Mărin şi aprig, vorbea repede, fără să se-mpiedice, avea plete galbene şi ochi albaştri, iar când se uita la ea şi ridica din colţul gurii un surâs cald, pe care-l mai şi ajuta, coborând sprânceana, pe Sava o tăia ceva în piept, îi roşeau obrajii şi i se-nmuia limba ascuţită, cu care-i împungea pe toţi. Nu mai putea decât să geamă. Acum mai rămăsese limba, poate mai ascuţită, cu care-l înţepa întruna pe omul ei, fără să mai ştie de ce şi de când. Îl ştia de-o veşnicie şi-i ajungea.

Peste minţile lui Florea al Gichii căzuse o negură şi mai grea. Cei din jur îl priveau mai departe cu respect, dar nu le mai povestea, ca altădată, ce păţise prin aresturile şi celulele prin care îl plimbaseră „miliţanii“ de când i-au dat tuleiele şi până când i-au prins ridurile ochii, fruntea şi gura, de abia-l recunoscuseră la întoarcere. Le mai povestise, le mai dăduse de-nţeles, şi mai fiecare se bucurase că n-a fost în pielea lui. Dar acum căzuseră toate într-o noapte rară, de sub care ochii cenuşii priveau la fel de senin un câine sau un copil. Toate câte se întâmplau treceau prin noaptea lui fără să se înnoade, dispăreau iute, cum veneau, şi nu lăsau nimic în urmă.

Tot aşa, fiecare în parte îşi lăsa, fără să ştie, zilele într-un sac rupt, din care acestea picau uneori de cum ajungeau acolo. Rămăseseră doar să se ştie unii pe alţii, de parcă ochii ar fi avut nişte haine în care să îmbrace trupurile din preajmă, iar limbile un gland secret, din care ieşeau numele celor către care plecau cuvintele. Cei ce se urau se urau, alţii le respectau pornirile sau dădeau de altele noi, doar că nimeni nu-şi dădea seama cum de s-au aşezat lucrurile astfel. Dudu, întărâtat de Goguţ al lu' Carcalete, s-a repezit în vale, unde se scăldau copiii lu' Prică, cel mai mic dintre Ciomârdani. I-a gonit şi i-a afurisit, fără vreun motiv anume, numai cât să pună o mână de paie pe focul care şi-aşa nu-i dădea pace – se învârtea în el şi-i usca toate cele pe dinăuntru, că dacă vedea vreun Ciomârdan trecând

prin capul locului era în stare să lase şi sapă şi tot, ca să-l pună mai vârtos la drum, zvârlindu-i pe urme pietrele pe care le găsea în cale şi beştelindu-i neamul şi anafura, burţile fătătoare şi zacuştele din beci, cerul şi păţania, lingurica şi parastasul cui l-o fi scos pe lumea asta, de pe care urma să aibă el, Dudică, multă grijă să-l expedieze mai repede.

Ai lu' Ciomârdan l-au lăsat în plata lui pe Dudică. „Tu-i baroasele lui de nărod", scuipa-n sân Lică, fratele cel mare, apoi îşi făcea cruce şi dădea din mână a lehamite, să înţeleagă şi ceilalţi că nu face să-ţi pui mintea cu el. Ana, nevasta lu' Dudu Cosor, era soră bună cu Lae Chicoş, care ţinea şi el o Ana, soră a lui Năsturel, văr de-al doilea cu Pochineţii, care şedeau de-o parte şi de alta a lui Lică. De la Ana asta a lui Chicoş pornise tărăşenia. După cum îi spusese Lică moşului, ai lui se treziseră fără un rând de porumb, în partea dinspre Chicoş. Când s-a dus Telică, mezinul, să-i ceară drugile-napoi, ăla a scos cuţitul şi i l-a-nfipt în piept. Până seara l-au şi luat, iar Lică s-a jurat pe neamul lui că dacă-i mai prinde piciorul prin sat îl face bucăţi şi-l dă la câini. Dar Dudică şi Năsturel îi spuseseră moşului totul pe dos. Adică Ana, dusă la porumb, găsise ultimul rând cules de Ciomârdani. Apoi tot ei tăbărâseră cu parii pe Lae, care a scos cuţitul, a dat în primul pe care l-a găsit, să scape din strânsoare, apoi a fugit la cumnată-său. Iară de la moş aşteptaseră degeaba ceva. Nu dojenise pe nimeni, dar nici nu-i dăduse dreptate vreunuia. Le spusese numai să-l ierte pe Lae, că el s-a nimerit numai să fie cel care nu poate să ierte… Nici Telică, în locul lui, n-ar fi iertat. S-au tot gândit, mai să priceapă, dar încurcătura se arăta aşa mare, că era mai bine s-o de-a-ncurcată, cum părea să spună şi moşul.

Ca un făcut, în toamnă s-au prăpădit şi Ana lui Dudică şi cea a lui Chicoş. Pământul de lângă Ciomârdani i-a rămas lui Năsturel, care li l-a vândut de bună voie pe daiboj, doar să nu fie prins în tărăşenie. Oricum, de amintit nu-şi amintea nimeni nimic. Nu ştiau niciunii să spună ce este şi de unde a pornit. Dacă-l întrebai pe Dudică ce-are cu *ei*, o lua razna şi prin vene i se răspândea o zeamă de ură seacă, ce-l făcea să scoată bale de nebun. Fără să ştie de ce, la auzul numelui sau la vederea vreunuia dintre *ăia* lua foc. A venit prima iarnă fără taica Mitu. Pe la Ignat, Smărăndica

Trifaş, sora lui Teleacă, văr bun al lui Lică Ciomârdan, trecea de la oraş, pe jos, prin marginea păduricii Felcea, de la capătul satului. Ce şi cum s-a întâmplat n-a mai avut cine spune, pentru că toate s-au prăvălit aşa iute peste satul prins în febra tăierii porcilor, fumegând molcom ca un ibric de ţuică fiartă, încât ziua cea mică s-a topit ca un sloi bătut cu soare de mărţişor. Cum se învârteau bărbaţii prin preajma locului, s-a iţit şi Dudică de după un colţ al pădurii, începând să suduie. Cu mâinile goale au tăbărât pe el, dar tot nu i-au mai lăsat oscior întreg. Noaptea au început să ardă case. Mai întâi a lui Lică, în partea de sus a satului, pe urmă a lui Năsturel şi două de-alături, sub coasta lu' Trache. De-a doua zi, miros greu de sânge, de om şi de porc, s-a ridicat şi-a început a bântui pe uliţe, plesnind ca o biciuşcă sub nasurile încordate şi ridicând la viaţă simţiri vechi. Cea mai bună a rămas coşmelia Mariei lu' Magalencu. Restul, găsindu-se rude şi ţinând parte pe undeva, intraseră toţi în horă, alegându-se fiecare cu rănile lui. În loc să stea să şi le lingă, se răzbuna, de parc-ar fi fost orbit şi trebuia să-şi ia vederea înapoi de la cel care i-o luase, nimeni nu mai ştia de ce… Şi zilele erau tot mai mici, de parcă timpul ar fi greşit poteca şi, în loc să tragă spre primăvară, ar fi apucat-o spre fundul pământului. Dar asta nu mai apucau să priceapă – mergeau târâş după el şi nu mai puteau privi nici înainte, nici înapoi. Iar pe urma timpului căpiat se-neca fumul în aburii grei de sânge.

Clipeala

Pârâică şi Telu vorbeau încetişor, aşa cum se cuvine atunci când te afli în aşteptarea unor mărimi. Primul şuşotea ceva, abia mişcându-şi buzele, iar celălalt privea fix în peretele proaspăt vopsit în verde – lucru pe care îl percepea îndeosebi cu nările –, de parc-ar fi fost fereastră, şi mai răspundea din când în când cu un mormăit subţire sau gâtlejit, după caz. În cameră mai erau două uşi – una dădea spre holul mare şi una spre biroul primarului, în care se băgase Safta cu domnul de la judeţ –, o masă lungă, patru cutii de dimensiuni diferite, din carton colorat, aşezate în capul dinspre fereastră al mesei, întunecând atmosfera, un dulap, trei bănci şi un scaun, o fereastră dublă şi un panou dreptunghiular din sticlă vopsită atârnat în perete, brăzdat de o crăpătură mare în diagonală, ciobit ades pe margini şi acoperit cu liste şi anunţuri printre care mai răsărea câte o literă din lozincile scrise cu pensula pe vremuri sau câte o secţiune din crăpătura care-i făcea pe unii să se întrebe cât mai are drăcovenia până se destramă.

Cu spatele la panou, pe una dintre bănci şi rezemaţi cu coatele de masa din scânduri, cei doi aşteaptă. În cealaltă parte a casei, dincolo de holul în capătul căruia făcea ţaţa Veta cafea cu fierbătorul, se mai aflau două camere, ambele cu uşi care dădeau spre hol. Una era biroul de contabilitate, cadastru şi ce mai era nevoie, cealaltă era rezervată pentru panouri, pancarte şi afişe ale primarului ales. Când se schimba primarul, cele din prima cameră – de cum intrai pe hol – luau drumul podului. Iar schimbul ăsta se făcea des, Voroveciul fiind un sat special: dacă în mai toate satele de prin ţară se ţinuseră alegeri doar de trei ori după comunişti, aici avuseseră loc şaptesprezece rânduri, cu patruzeci şi patru de tururi de scrutin şi cam tot atâţia primari, socotindu-i şi pe cei interimari. Că glumea şi moş Vasilache: „Mă taică, bine că nu se poate toţi odată, că nu mai avea cine munci!“

Şmecher moşul. El avusese deja doi nepoţi în post, dintre care unul apucase să stea aproape doi ani, situaţie deocamdată nemaiîntâlnită de când cu sarabanda alegerilor

Dar, vorba Saftei: „Ce vrei mă, puchinosule?! Dac-aşa fu să fie, aşa fu să fie...“ Safta a rămas secretară sub toţi primarii. Aşa a fost ea făcută, cu meşteşug. Unul singur, mai tânăr şi pripit, a dat s-o schimbe, dar până la urmă meşteşugul duduii s-a dovedit mai puternic. Avea şi ea specialiştii ei, n-aveai ce zice, dintre care Pârâică era cel dintâi. În principal, rolul lui era să mute telefonul când cădea câte-un primar şi Safta prindea câteva zile de domnie. Primul semn că satul nu mai are primar era că firul de pe stâlpul din colţul curţii primăriei nu mai ducea spre fereastra camerei în care se producea acum minunea, ci spre prima fereastră a casei de alături – a Saftei. Cum, necum, în mai puţin de o jumătate de oră Pârâică muta instrumentul de n-ar fi zis nimeni că a fost vreodată în altă parte.

Donose era alt specialist. Cum era vorba să vină cineva în inspecţie, primea muncă de teren: făcea *protocolul*. Găinuşa – găinuşă; vinişorul – vinişor! Una-două. Gardianul Lele, veteran şi el de-odată cu Safta, de pe vremea când se numea „paznic“, avea – normal! – specializarea lui: dacă nu voia el, nu intra nimeni în primărie şi pace. Şi ştia atât de bine când să vrea şi când să nu vrea încât, după cum îi promisese şefa, nu i se clintise niciun fir de păr din cap. Lele n-avea ochi şi urechi decât pentru cea care-i promisese să-l scoată la pensie din locul călduţ cu care îl ploconise ultimul tovarăş din primărie, care se nimerise să fie tocmai un văr de-al unui unchi al nevestei de-a doua pe care-o ţinea frate-său. Tot aşa, inginerul de la fermă, Dodu – care avea ARO de pe vremea cu repartiţiile, iar acum îşi luase şi tractor –, Pălăiac – cu o nepoată în Japonia, unde se găseau tot felul de minuni de nici nu mai era nevoie să aduci doctor în sat –, Marinel Trancă – ferit-a Sfântu’ să-l supere cineva, că din puţin i se ţinea – şi alţi câţiva; fiecare avea rolul lui în legătura de chei meşteşugite pe care-o învârtea Safta pe degete. Că nu se găsea nicio femeie în legătura asta nu era de mirare: ori avea bărbat, ori n-avea – şi atunci n-avea la ce să se priceapă, deci putea să-i toace guriţa cât poftea, că tot aia era.

Un observator atent şi-ar fi dat seama imediat că treburile merg sau stau după cum e voia duduii. Căci aşa îi plăcea Saftei să i se spună – „duduie“. Sub comunişti, tânără necoaptă fiind, acceptase să i se spună „tovarăşă“, cum era obiceiul pe-atunci. Câte unul mai glumeţ o lua cu „tovărăşico“, făcând-o să chicotească. Pe urmă, dacă tot nu apucase să se mărite – deşi fusese de două ori logodită, chiar cu primii doi primari aleşi –, considerase că cel mai bine e să i se spună „duduie“. Aşa-i plăcea ei, o „simula plăcut“ şi i se părea că-i dă o „notă de istincţie“. Putea să tune şi să fulgere – cu un „duduie“ sau un „duduiţă“ atmosfera se îmbujora imediat. Doar că nu toţi ştiau asta. Dacă cei de la oraş mai scăpau un „doamnă“ sau „domnişoară“ îi ierta. Cu femeile n-avea treabă: ce-i păsa ei de râca lor? Puteau să-i spună ce poftesc, tot ea rămânea cea mai importantă din sat. Dar să-l fi ferit sfântul pe vreunul să-i zică „Safto“ sau „Săftiţo“, cum mai îndrăznea câte-un bătrân – zadarnic mai punea piciorul prin curtea primăriei, nu găsea rezolvarea până când nu învăţa să se adreseze cuviincios.

De vreo două zile însă nimic nu mai ieşea cum trebuie, pentru că duduia nu se simţea deloc bine. I se bătea un ochi întruna – spunea asta tuturor, dar nimeni nu fusese în stare să-i zică dacă e de bine sau de rău, deşi ea presimţea că nu-i a bună – şi avea nişte junghiuri în piept, care nu-i treceau, oricât s-ar fi frecat cu palma pe sub sânii bogaţi, decât după cel puţin două cafele cu coniac.

Junghiurile şi bătaia ochiului veniseră cu o recomandată de la judeţ, pe care Safta o citise de trei ori fără să înţeleagă mare lucru. În cele din urmă i-o arătase şi lui Ucă, primarul interimar desemnat de ţărănişti să organizeze alegeri „într-un mod cât se poate de serios“, drept care bietul fost magazioner al ceapeului luase lucrurile foarte în serios, anunţându-i pe toţi că de data asta vor alege primar „odată pentru totdeauna“, fapt care, deşi multora nu le părea posibil, îi încânta pe toţi. Ucă o citise şi el de câteva ori, că era deprins să dibuiască dintr-o ochire cifrele şi obiectele, apoi o lămurise imediat: „Ne vin două lucruri noi. Uite ce zice: fax, unu… calculator personal, unu!“

Că erau două îi fusese clar şi Saftei, numai că habar nu avea ce erau lucrurile respective. Şi nici asta n-ar fi însemnat mare lucru: două lucruri noi sunt două lucruri noi – nu era nimic de nestăpânit. Dar de ce scria acolo „personal“? Tare-i era că mirosiseră ei ceva despre cum merg lucrurile în Voroveciul. Şi, pe deasupra, o frântură din al doilea paragraf al scrisorii îi întuneca mintea cu totul: „...pentru ca pe viitor evidenta sa devina în întregime computerizata si comunicarea sa nu mai depinda doar de...“ Toate indiciile erau rele. Nu numai că devenise evident ce face ea, dar aveau în vizor comunicarea, cu totul. Nimic nu era clar şi, mai ales, nu se lega, dar mintea ei nu mai putea juca decât în bucăţica de rând de la „evidenta“ până la „comunicarea sa“. Pe deasupra, ca să-i înceţoşeze şi mai mult mintea, fusese strecurat în text un cuvânt cu totul nou: „computerizate“. Niciodată nu mai întâlnise Săftica un cuvânt pe care să nu-l ştie, oricât de complicat ar fi fost. Dăduse ea piept cu „liberalizare“, „emancipare“, „implementare“, „democratizare“, „rentabilizare“ şi multe altele. Tuturor le dăduse de cap, dar pe ăsta nu ştia de unde să-l ia.

S-a frământat până târziu în noapte, după nenorocita zi în care-i picase în mână recomandata. A terminat cafeaua şi a băut coniacul gol, până i-au amorţit toate cele, de abia a reuşit să se târască până acasă, unde a căzut pe pat şi s-a pus imediat pe un sforăit uşor, care cresta obosit întunericul şi liniştea de mormânt. A doua zi toate au fost bune până spre prânz, când şi-a amintit de scrisoare şi, brusc, pământul a pornit a se-nvârti mai repede. Lele a trebuit să dea fuga după Pârâică. Semnul rău s-a arătat iar: nu l-a găsit. Nenorocitul iar băuse la Toroimac şi nu mai ajunsese acasă. „Buun...“ îşi zisese Safta, „lasă că le-arăt eu lor!“ Şi plecase ea însăşi prin sat, hotărâtă să dea piept cu toţi, doar-doar s-o lămuri dacă e careva turnător şi dacă mai are vreunul ştire de evenimentele care se pun la cale. A-nceput să umble prin curţi, luându-i cu binişorul pe toţi cei cu care vorbea. Câte unii erau atât de miraţi de vizită încât deveneau imediat suspicioşi. Abia după ce intra în problemă îşi dădea Safta seama că n-au nicio treabă cu pricina ei şi, aşa cum bănuise dintotdeauna, sunt mai proşti ca ea.

Nu-i trecuse niciodată prin cap să „candideze de primăriţă“. Un gând slab, nelămurit, îi dăduse târcoale câteva săptămâni după ce i se rupsese şi a doua logodnă, dar se pusese zdravăn pe picioare în faţa lui şi-l alungase cât-colo. Păi ce-i trebuia ei primărie pe câteva luni, cu înjurături, bârfe, lucrat pe la spate şi alte afurisenii? N-avea ea primăria pe mână? Nu hotăra ea cu cine şi ce munceşte? Ieşea primar doar ăla pe care-l lăuda ea prin sat, prin gura ei – mai cu fereală, când nu era aşa sigură c-o ieşi – sau prin cele ale oamenilor ei. Ce-i mai trebuia? Lăcomia nu e bună. Şi-ţi mai vin şi gânduri negre. Dintre toţi primarii din urmă, doi rămăseseră „peste hotare“ – primul, Gelu al ei, plecase cu o delegaţie judeţeană în Egipt, în schimb de experienţă, şi se stabilise în Spania, trimiţând la primărie un pachet cu ştampila şi nişte bonuri de decont la care zicea că nu mai are pretenţii, că tot nu acoperă ce luase din casa de bani, dar o să mai trimită. Aş! Pusese ea restul, că oricum erau pe mâna ei, şi parcă-şi amintea că, înainte de a pleca, Gelu îi dăduse şi ei nişte bani – de televizor nou. Unul îşi pusese ştreangul de gât, alţi trei dăduseră ortul popii şi patru erau la mititica. Ca să nu mai vorbim că nici ceilalţi nu erau prea bine văzuţi în sat: Moame umbla din şanţ în şanţ, pe Lefteliu îl lăsase nevasta, Gică al lui Şomoiog zăcuse prin spital aproape un an şi tot aşa... Saftei îi era foarte clar că nu e bine să fii primar! Mai mult, umblând prin curţile oamenilor, încercând să se lumineze, simţea altfel cum e să te duci chiar tu la fiecare şi să-i tot repeţi ce te frământă, să-l lauzi şi să-i promiţi, numai să scoţi ceva de la el. Îşi dădea seama că e o muncă mult prea mare pentru mărunta recompensă de a sta în capul cu scaun tapiţat al mesei din biroul mare de la primărie, căci oricum stătea în capul celălalt permanent, iar când era liber scaunul tapiţat îl punea la ea – nu se muta acolo, pentru că nu-i plăcea să stea cu spatele-n fereastra de la drum. În fiecare dimineaţă se felicita că-şi alungase ideea candidaturii. Dar acum nu mai avea timp să se bucure, pentru că rândurile nefericite din ajun îi băteau darabana sub frunte. Trebuia, cu orice preţ, să le desluşească.

Salvarea se găsise chiar după prânz, la toanta de Lilica. Nu se ştie cum, tot descosând-o după motivul plecării lui frate-său la judeţ, cum stătea aia

aşa, cu o mână în şold şi alta pe găleată, cu mânecile suflecate ca o ţărancă, se scăpase că are o verişoară pe care o întâlnise de curând, la nunta unui nepot de cuscru, şi aflase că acum e mare belferiţă la o primărie dintr-o capitală de judeţ moldovean. Departe, da' oraş… Şi municipiu-reşedinţă! Îi lăsase numărul de telefon, pentru caz de nevoie. Pe loc se luminase Săftica, o dusese cu zăhărelul pe netoată ca să-i ia numărul de telefon şi dăduse fuga la birou, încuindu-l pe dinăuntru, după ce-i poruncise mai înainte lui Lele să-l trimită pe Ucă, de cum l-o vedea, taman peste baltă, la Dragomira, unde „s-a convocat şedinţă fulger de la judeţ". Apoi, cu cafeaua în faţă, formase numărul întruna până când îi răspunsese cineva. Aflase că „doamna Savu" e în concediu de maternitate – proasta de Lilica nici nu ştia! –, şi toate speranţele i se năruiseră.

Încercând să-şi alunge nodul din gât cu o gură de cafea aromată dăduse, la ţanc, tocmai când cealaltă voia să-nchidă, peste o idee.

— Dar vă rog io, duduiţă, poţi să m-ajuţi cu o chestiune de interes? Că şi noi aicea tot la primărie lucrăm: *primăria Voroveciul*!

— Da, dacă pot... de ce nu? îi răspunsese cealaltă destul de indiferentă.

Safta îi trântise tărăşenia pe nerăsuflate, aşa încât nici ea nu mai înţelegea ce vrea. Până la urmă îşi dăduse seama că i-ar fi mult mai uşor să ceară doar explicaţia rândului buclucaş. Nici n-a trecut bine de „comunicare" că un „Aaaa" senin şi cald ca ziua de Sfântă Mărie a oprit-o.

— Păi nu e vorba de *ceva* evident! Este *evidenţa* computerizată, adică pe calculator! Şi comunicaţii rapide, cu trimis hârtii pe fax! Numai că aşa se scrie peste tot acuma: fără diacritici! De asta aţi înţeles *evidenta*! venise lămurirea promptă.

— Cum... dia-cri... ? întrebase Safta cu vocea pierdută şi inima cât un purice.

— Căciuliţe şi codiţe, drăguţă! Alea sunt *diacriticile*!

Negura proaspătă parcă zâmbea totuşi mai luminos.

— Şi... calculatorul?!

— A, nicio problemă. Te obişnuieşti! Toată lumea s-a obişnuit aici. Ai toate documentele pe ecran şi scrii în ele când vrei. Da' cel mai bine e că

poţi să dai o pasenţă...

— A...

— Ei, acum te-ai liniştit? Haide, că am treabă şi e târziu!

— Săru'mâna, îi scăpase Saftei uşurarea nesigură şi trântise telefonul, năucă.

Vasăzică erau aparate noi, de pus în birou. Ajutoare. Dar ce să faci cu nişte ajutoare străine, de care nu poţi fi sigură niciodată? Cum păcatele lui o duce faxul ăla hârtii dintr-un loc în altul n-o interesa prea mult. Marele pericol părea să vină de la celălalt – cel cu ecran. Dacă dă şi pasenţă şi are şi toate hârtiile *în el*, trebuie să fie tare complicat. Cum, Doamne iartă-mă, să ţii hârtiile pe un ecran. Le vede toată lumea, când vrei şi când nu vrei. Ce nu poţi ţine sub cheie nu prea te lasă să dormi. Toate gândurile îi deveniseră negre, de parcă noaptea i-ar fi pătruns prin ochi şi-ar fi umplut-o, aşa încât se simţea şi uşoară şi oarbă, incapabilă să vadă dincolo de prânzul zilei următoare, când veneau cei de la judeţ cu aparatele. Vai şi-amar de Pârâică dacă nu s-o descurca să le ţină-n frâu.

Pe Pârâică nu-l interesează deloc cutiile adunate pe masa de protocol. Încearcă să-l convingă pe Telu, cel mai afurisit cumnat, să-i împrumute calul şi căruţa pentru o zi, să ducă nişte porumb la siloz, că i-l toacă şoarecii în bătătură. Telu, venit cu o falcă-n cer şi una-n pământ să dea de Ucă, după ce-i crăpase curcanul pe care nepricopsitul i-l vânduse cu gălbinare – zicea veterinarul de la Duduieni –, n-are urechi pentru oful lui Pârâică. Dincolo Safta aşteaptă cu nerăbdare băieţii cu cablurile, rămaşi în urmă cu montatul la Dragomira. Delegatul de la judeţ se preface ocupat cu hârtiile, tot sucindu-le şi învârtindu-le pe toate părţile, iar ea se aşază şi se ridică întruna, punându-şi des podul palmei în mijlocul pieptului, sub sânii bogaţi, şi nemaiştiind ce să-i ofere ochelaristului ţâfnos, care nu vrea nici cafea, nici apă, nici coniac.

În sfârşit, o maşină opri scârţâind în faţa curţii şi imediat apărură în aleea pietruită un tinerel vesel, ce părea uns cu toate alifiile, urmat de un bărbat corpolent, care trăgea după el un geamantan mare, negru. Intrară în camera în care cei doi ţărani aşteptau deja în picioare, apoi trecură salutând

zgomotos pragul biroului primarului, în care Safta, simţindu-se acum stingheră, zâmbea crispat.

— Deci un fax şi un calculator cu imprimantă, da nea Pandele?! întrebă tinerelul frecându-şi palmele a poftă de muncă.

Pandele îşi aşeză mai bine ochelarii şi dădu încet din cap, mormăind o încuviinţare. Îl ghicise ea bine: un mototol şi un ghimpos – n-aveai ce face cu el! Tinerelul părea să fie baza.

— Băieţi, hai cu unitatea aia! le strigă el celor din anticameră, care ocupau acum pragul uşii, cu ochii mari de nelinişte. Nea Sică, îmi trebuie prelungitor cu patru prize, un cablu de telefon şi două de alimentare. Îţi arată doamna unde sunt prizele. Hai măi oameni buni. Mai întâi cutiile mici! Aveţi grijă că în aia mare e un monitor. Să nu-l trântiţi!

Îndemnul din urmă al tinerelului rămase în capul Saftei, jucându-i dureros între o ureche şi cealaltă, răpindu-i auzul şi acoperindu-i ochii cu un văl. De parascovenia din urmă nu scria nicăieri. *Monitor* – ce păcatelor o mai fi şi ăsta?! Ceilalţi se mişcau, icneau, scoteau hohote de râs, îşi aruncau întrebări indiferente şi manevrau firele, cablurile şi carcasele, sucindu-le şi înţepându-le, potrivindu-le şi ciocănindu-le. Din toate astea la Safta nu ajungeau decât umbre leneşe şi sunete întrerupte. Îşi veni în fire abia când o strigă ochelaristul:

— Doamnă! Semnaţi aici, vă rog. Aţi văzut: funcţionează!

Semnă hârtiile cu o linie încovrigată, mai mare decât de obicei, pentru că nu-şi mai stăpânea degetele.

— Gata, săru’mâna, la revedere, sănătate! Dacă e vreo problemă ne sunaţi la numărul de pe contract! îi aruncă tinerelul din prag, apoi în câteva clipe cele două maşini demarară şi se făcură imediat nevăzute, lăsând în urmă doar un uruit greu, care se topi într-un zumzet, urmat de o linişte nefirească.

Cei trei stăteau nemişcaţi în picioare, plimbându-şi privirile peste siluetele de plastic înălţate pe masă.

— Duduie Safta, prăpăditu’ ăsta de Ucă nu ştii pe unde umblă?! mai încercă Telu o dată să-i dea de urmă.

Safta nu-l băgă în seamă şi Telu, obosit de aşteptare, le aruncă un salut îmbufnat şi plecă. Lui Pârâică i se căscase gura şi mâinile-i înţepeniseră cu palmele-n şolduri.

— Ce te uiţi mă aşa? Ăsta de ce e negru?

— Păiii... săru'mâna, ăştia luară cablu' cu ei, că cică să ne luăm noi prelungitor. Ăla fu doar de probă! Acu' nu merge decât faxu'. Calculatoru' doar după ce loăm prelungitor.

— Păi du-te şi fă rost, ce stai aşa. Învăţaşi să umbli cu el?

— Aha! îi răspunse Pârâică înveselit, convins că de-acum o să fie chemat mai des la primărie, fiind singurul martor la toate manevrele puştiului: fiecare cutie avea câte un buton mare, numai una avea mai multe, dar tot ăla mare era principal. Cu clapele înşirate pe placă nu puteau fi probleme – scria pe fiecare ce e.

— Bine. Dă fuga după triplu şi spune-i lu' Lele să nu mai lase pe nimeni. Suntem în *modernizare*!

— Gata, săru'mâna, îi aruncă peste umăr Pârâică.

Safta se aşeză pe scaunul tapiţat, departe de aparatele înşirate pe masă, dar ţintindu-le cu privirea pierdută. Rămase aşa, împietrită, până când deodată se auzi un bâzâit şi ecranul se aprinse. Nici nu băgase de seamă când se învârtise Pârâică în patru labe sub masă, meşterind instalaţia. Două beculeţe clipeau neobosite în cutia mare şi albă de sub televizor. Iar pe ecran pâlpâiră nişte culori, apoi apăru o pajişte verde cu un cer albastru, frumoase ca o păşună din Rai, cu nişte muşte pe o margine. Se uitară o vreme pe pajişte, cu emoţie, aşteptând să apară cineva, poate să intre soarele-n nori sau chiar să treacă Mardei al ţaţei Floarea – care umbla teleleu de patru ani şi, zicea lumea, se mai dădea noaptea şi pe la găinile oamenilor, nu doar la căţele –, deşi nu recunoşteau locul – aşa o pajişte nu zăriseră niciodată.

Cum stăteau ei aşa, unul lângă altul, cu gândul pe pustii, se-ntunecă deodată, de parcă le-ar fi aruncat careva o pânză pe ochi. Dar n-apucă Safta bine să se-nspăimânte, că totul se transformă într-o băltoacă neagră în care înotau haotic câteva triunghiuri colorate, strâmbându-se şi încovrigându-se

în toate felurile. Pârâică privea fermecat noul spectacol, dar nu îndrăznea să-şi bage degetele în butoane, deşi tare i-ar fi plăcut să vadă ce se întâmplă.

— Să-i fac ceva? întrebă el în cele din urmă, simţind că duduia Safta n-are de gând să se apropie.

— Sst! Dă-mi coniacul. Vezi acolo, în dulăpiorul de lângă floare. Şi du-te de mai adă unu' de la inginer. Spune-i că am avut inspecţie şi mai vine una.

Pârâică execută ordinele, apoi, când fu trimis acasă, plecă abătut. Safta rămase nemişcată până când în jurul ei se stinse tot, şi afară, şi înăuntru, cu excepţia celor două beculeţe. Fiecare clipire îi înfigea în trup un ac lung, trezind parcă tot ce amorţea coniacul. Într-un târziu se ridică şi porni împleticindu-se spre uşă, împinsă de o teamă nouă, nelămurită. Lăsă totul deschis şi nu mai aruncă nicio privire în urmă. Trecu în curtea ei, împiedicându-se de cutiile goale din carton lăsate de Pârâică în faţa uşii, găsi clanţa după ce bâjbâi mai mult decât de obicei, trânti uşa în urmă şi, sprijinindu-şi coatele când într-un prag, când într-un dulap, reuşi să ajungă la pat, peste care căzu încet, încet, de undeva de sus de tot, dorindu-şi să se trezească sau să adoarmă de tot. Spasme dureroase îi scuturau trupul şi mâinile îi loveau capul ritmic şi apăsat, comandate parcă de suflul rău al întunericului.

Safta a zăcut o săptămână, timp în care Lele a păzit primăria cu străşnicie, nelăsându-l nici pe Ucă să treacă dincolo de banca strâmbă ce mărginea aleea pietruită. Apoi, într-o dimineaţă, când îşi lua postul în primire, vocea stinsă a Saftei s-a târât până la el din cerdacul de alături. Era trasă la faţă şi se clătina, lovindu-se întruna cu umărul de prag. Lele a trimis cuminte după Pârâică, iar ăla, venit în goană, a intrat şi n-a mai ieşit. Pesemne ce era de făcut se afla acolo, în casă. Târziu, după prânz, uşa s-a deschis şi Safta, îmbrăcată în costumul cel bun, a ieşit păşind semeţ, cu toate că pe Lele nu-l putea păcăli: vedea el bine că „nu e ea“. Totuşi, s-a bucurat şi n-a ştiut cum să se mai plece, gudurându-se neostenit şi mergând înainte să-i deschidă uşile. Pârâică venea şi el în urmă, cu fruntea încruntată sub o îngrijorare buimacă. Au stat şi acolo o vreme, apoi Pârâică a ieşit şi

toate au revenit la normal. În primăvara următoare Leordea a ajuns primar după trei tururi, pentru că la al doilea a făcut ambiţie şi s-a încăpăţânat să nu-i dea Saftei scris la mână că nu cumpără prelungitor cu prize noi. Afişele cu Ucă Urziceanu au ajuns în pod, iar pe masa mare din biroul primarului a apărut un filtru de cafea. Îşi ridica semeţ fruntea albă între monitorul stins acoperit pe trei sferturi de un mileu şi faxul tăcut, peste care trona telefonul cu disc, îngălbenit de vreme. O coadă neagră, cauciucată, lega filtrul de priza văruită din dosul cuierului. Din cealaltă priză, din spatele scaunului primarului, pornea un cablu gri, care ducea la veioza cu abajur auriu din mijlocul mesei. A treia priză, cea din spatele uşii, era pusă în ghips.

Aş...

Eee... Ce le-aş mai da io ăstora care fură. De ce fură, de aia să rămâie cu mai puţin. Şi dacă n-are ce să li se mai ia, atunci să fie luaţi ei, să nu mai facă neamu' de ruşine. Uite, Memerică de ce nu fură? Că el are nevoi multe. Lui i-aş da nişte cărămizi să-şi puie naibilor odată perete-n dosu' căşii, că-i îngheaţă ozdrobelele sub şopru' ăla ca-n câmp. Dacă tot n-are după ce bea apă, măcar să stea acolo la azăvadă, să se puiască în linişte. Unde s-a văzut să torni plozi întruna, cân' tu n-ai cum lăsa noaptea pe-afară. El munceşte şi ziua, săracu', da' de unde nu e, nici Dumnezeu nu cere. Să se fi oprit şi el măcar la şapte, cum a făcut Gogu Potop. Da' 13? Ce Doamne iartă-mă să le dea la gură?

Şi ăştia se ţin de furat. Iote la Străchinaru. Heee... lu' Străchinaru nu i-aş da nimic, da' nimic! 'R-ar al iacacui de botuz, cu chica lui cu tot. Păi ce! Dacă e pixu' la el trebe să ne ţină aşa, ca pe leorpeţi, să n-avem de niciunele? Că ce-l costa pe el să ne lase şi nouă peticele de dincoa' de Riţa, mai puneam un pătrunjel, niscai orceag, ceva... Nu, l-a luat el tot, nu i-ar mai ajunge! Că cică l-au revindecat nişte hăt-nepoţi de-ai lu' boier Manea, da' parcă io nu ştiu că-s în toţi în betelie, ciumafăile! Acu' el are juma' din deal şi toată păduricea de la Strizu, iar noi, *proştii*, ne chinuim cu un petic la Aruna şi unu' dincol' de Scaeţi, de parcă ne-am născut navetişti. Şi când o fi cu votarea să te ţii de-a dulce la gura lui, tot o miere ş-un belşug, de-ai zice că a găsit poarta raiului şi dă biletele de-a moaca. Proastă lume! O betegeală să se roage de-a fârşi, aia i-aş da io lui!

Da' câţi ar trebi betegiţi, să se-ndrepte lumea asta! Şi lu' Nicu Pleaşcă i-aş da numa' trânji, să-i mai arză lui s-o fugărească pe Gica după curţi, cu sapa. Păi ce, aia n-are aia voie să se ducă pe deal, să ia şi ea un polog la răţe? Na, o fi ea scurtă la minte, da' copiii şi-i crescu singură? Îi crescu.

Ajunsă fiecare la casa lui? Ajunsă. Şi-atunci ce mai vrea ăl nărod? A, că o vruia el pe Linuţa, pentru fi-su, Cocoşel – asta-i altă daravea. E, n-o fi el Mitu lu' Papuc mai bun, da' nici mai rău nu e. Şi dac-aşa vrură copiii, ce-are şterbeliu' cu ea? Că dacă mă gândesc bine i-aş betegi ş-un ochi, să nu mai vază pe unde umblă, lua-l-ar boalele... că numai la nefăcute umblă.

Vezi, ăia care-s betegiţi sunt mai altfel. Ia, Sânica nu mai ştie decât a zice: „Uoff, că-i mai bine să mori, să nu mai ştii de nimic.“ Da' n-o zice de rea. Că de cân' îşi trage picioru' după ea numai prin curte se poate-nvârti, şi toată ziulica tre' să strângă după ăi nemernici. Că de', ei lucrează în oraş, fac vagoane! Vagoanele cui le-a pus pe roate! Nu ştiu io că trag la măsea de cu zi, băgaţi în bomba lu' Chirică proptită de dosu' gării, să nu-i vază austrianu' de-a luat fabrica!? Că doar vagonu' doarme liniştit acolo-n pătul, ce ştie el că Fafalache şi cu fi-so torc pe cinzeacă. P'ormă se-nvârt p-acolo cu ciocanele, fac niţică gălăgie... şi gata! Hai acas' că s-a făcut gaură la stomac, ia să vedem ce-a gătit proasta! Da' măcar de-ar veni direct, s-ar pune la tren ş-ar ajunge şi ei pe lumină, c-o mai fi de făcut una, alta. Ei nu... mai trag o haltă la Prici, doo dungi în caiet – doo litre de tescovină. Şi proasta cică au venit dărâmaţi de muncă! Pune-le masă, dă-i cu apa şi propospu', bagă-i în pat, că dacă n-ar fi ei cu ce s-ar ţine? Parcă de n-ar fi ea s-ar ţine cu ceva. Ar dormi-n şanţ, să-i lingă câinii lu' Geacu până le fac plapomă de bale, ca' lu' Ciulică. Da' ea, proasta… e bună şi-i ţine, că-s *ai ei*!

Eeeii... ce i-aş mai îndrepta io! Că s-a umflat lumea să crape de-atâţia hoţi şi puturoşi. Ş-ăia bunii n-au pe unde să respire. Iote, ăştia ai lu' Molete nu stau neam, şi ei nu ţipă că le luă şi nu le mai dădu. Adună şi ei cu de-a puţinul, ce mai rămâne de ici, ce mai dă de colo. Nu să făcu aia, se face ailantă, că fură harnici şi pusără de toate. Muriră raţele – au curci! Tot anu' e o cloţă-n pragu' podului. Ce te mai bucuri să treci pe la ei să scoaţ-o ţuică d'aia galbină, să fugă ceapa mai iute după cocârţău! Să tot şezi colo sub nuc, îi vezi că să-nvârt de zici c-a pornit tiribomba. Neam nu stau! Na, ăştia zic şi io să le dai, că merită. Lor le-aş da mai mult, că-s buni să ducă.

Păi da, nu ca Trăienică al Popii. N-avu el de la ta-su de toate? Da’ de toate! Numa’ să-şi fi luat muiere şi să fi avut grijă de ce primi. Da’ el nu... că face ivenţii! Îl ţinu betu’ ta-so la şcoli ca să-i scoaţă ăia şi bobu’ de minte de-l avea-n cap. Iventează el p-ăl din baltă, că nici să ducă lingura la gură nu mai ştie. Cică scoate corent din aer. Dărâmă toate acareturile şi făcu un braţ de răşchitori mai late ca porţile lu’ Dănete, le tot cocoţă în pălimari, să aibă de unde cădea. Că aşa căzură: una pe colţu’ căşii, alta pe gardu’ lu’ Chirică... Bine că nu să dusă-n partea-ilantă, că Stropoşel nu-l punea să-l ridice la loc decât după ce-i rupea răşchitoarea de spinare. Adună el vântu’ şi-l înghesuie în şopru, îl scoate pachet numa’ bun s-aprinză becu’. Aduna-l-ar păcatele! Că-i şi zisă Luţa: „Măă, prăpăditule, păi tu te pişi contra vântului? Cine-a mai pomenit? Să iei vânt să-l faci corent! Îîu, că prost tre’ să mai fii!“ Şi na! Ajunsă rupt în cur şi fără de niciunele.

De, taică! C-aşa ajunge omu’, de nu mai ştie care fură drepte şi care nu. La muncă nu mai trage că nu-i a lui, pe la biserică bate vântu’, că s-a-nervat şi popa de hăle babe chioare. Pleacă teafăr la oraş şi vine cu facsoane, că nu-i mai place aia, că n-are de-ailantă, că de ce nu curge apa din părete, că unde-i aragazu’ să puie de cafea, că de ce nu ie petruită aleea, să nu se nămolească la papuci... Iote ce-l doare pe el! Zace câmpu’ dupe trebi şi el n-are de chiştoace. S-a-ntors planeta cu curu-n sus şi el se caută de ce nu intră noaptea-n sat! N-are, n-are, toată ziua n-are. N-ar mai avea somn pe lumea-ailantă!

Are Lică. Moaş-sa pe gheaţă! Că dacă mai stătea mult cu Titu Cioacă la fabrica de butelii îşi ducea burta cu roaba. Noroc că-i deteră ăia afar’ ş-închisară taraba. Cică în loc să meargă pe câştig făcea pierdere. Da’ ce pierdere-i aia când omu’ se-ngraşă de trai bun?! Aşa merge lumea: când e omu’ costeliv şi zdihăit de greutăţi – e bine. E câştig! Cum dă de-a bună şi-i porneşte burta-nainte, cum s-a-mpuţit treaba! Laaasă-i dom’le să ducă şi trai bun. Iote, că-s băieţi buni şi cum mă văd mă cinstesc, io le-aş da o cârciumă de nici n-ar fi nevoie să mai umple ceva prin ea. Doo-trei sticle, da’ să curgă-ntruna din ele! Una cu ţuică, una cu vin şi una cu tescovină d’aia grea, că pe câte unii nu se face să strici bunătăţile.

Păi da, io-te la Stan ale Cocoşica. Veniră copiii din Australia cu sarsanalele pline – el le luă şi le dădu la beci. Te duci la el, nu scoate de niciunele. Stă ca vaca Tudorii cu curu' pe lanţ şi neam n-ar scoate ceva din beci. Să nu-l laşi cu burta goală? Ce le-adună pe toate-acolo, da' tot curg cârpele de pe el – zici că-i atacat. Hoff... că uite-aşa se strâmbă toate şi ei se uită de-a doua – zic că-s drepte. Dă-le dom'le! Dă-le la toţi, să aibă. Că dac-aduni parcă duci cu tine pe lume-ailantă?! Ete na! Rămâi cu ce-ai băgat în gură şi ce-ai călcat pin bătătură. În loc să le dai la toţi, să aibă, stai cu curu' pe ele să se-mpută. Şi tot de la mine cere aşchilopatu', că parc-aş avea de-ale multe. „Dă nea Sandi şi mie scara să urc porumbii, dă şi mie neşte araci să proptesc pătulu'... Dă, dă..." Atâta ştie. Şi când intră nea Sandi la angarale: „N-are Stan, că ţi-ar da!" Ar da-o pe soacră-sa friptă! Sfeştocu' ălui de-l boteză, că rea mână avu.

Nu mai ai oameni cu cin' să-ţi ajuţi, asta e! Fiecare trage pe-ale lui, de zici că vine sfârşitu' lumii. Ei, ce le-aş rândui io la loc, să plimbe toţi bobu' prin strachină, să vază cum e! Doi-trei, măcar... Că după ce i-ai lăsat fără niciunele văd ei că nu-i a bună şi se cuminţesc. Le-aş da numa' la ăia buni. Ăilanţi – să ducă belele, taică! Care fu călare pe scroafă să mai treacă şi la gheboşi, să nu se spurce de trai bun. Care n-avu, să ia şi el ceva, de-o şti să ţină. Că dacă nu ştie, tot un drac! Iote la Florică Oprea, şi la Ticu lu' Miţoi. Ăştia zici că-i fătă mă-sa pe aria cu cârnaţi – tot ce au, fuga la gură. Parcă dacă n-ar îmbuca s-ar fârşi lumea.

Da' orişicât, niciun mărunţiş nu se compară cu Lala. Auzi tu, să zacă ea colo-n râpă şapte zile, să nu ştie nimeni de ea. Mumă-sa că a dat-o la Codrini, ăia trebea să ştie de ea, Codrinii că ea singură a plecat la mumă-sa... Păi cred şi eu că-ţi trec toate minţile când nu-ntreabă nici unu' de tine. Dacă nu era Paşolică, acolo-i putrezeau oasele. Parc-aşa-i ajută la ceva, că rămasă gură-n plus pe bătătură. Da' dacă l-aş prinde pe-ăl de-i făcu ruşinea, i-aş rupe şi io lui picioarele şi l-aş spânzura de cioacă sub felinar în faţă la Ţoţoi, să-l vază toţi, să le treacă pofta de umblat la nefăcute. Da, da... Pe-asta aş face-o întâi dac-aş avea o putere, aşa...

Dădea noaptea peste sat şi Tata Sandi şedea acolo pe piatră, lângă poartă, cu un chiştoc stins între buze. Când nu-l chema nimeni să-i dea un păhărel, lumea se-nrăia şi duhnea pe toate părţile a terfeleagă de gunoi. Se uita pe vale de sub sprâncenele stufoase şi nu se dădea dus până nu se stingea de tot oglinda bălţii. Pe urmă-şi muta în casă oasele bătrâne, obosite de ziua grea: umbla pe toată linia, uneori şi peste baltă, să vadă ce mai fac oamenii. Deşirat în haina lui verde asortată la pantalonii bruni, mergea băţos şi scurta bucuros ziua oricui stătea să-l asculte.

Mâna n-o mai punea decât pe pahar, de-i şi spunea Luliţa, noru-sa, preoteasa: „Acu’ nu te mai dor oasele, a?!“ O tăia scurt cu o privire vulturească, pe urmă pleca mai departe, aruncându-i blând peste umăr: „Ei, păcatele tale!“

Doaga

Cu mâinile împinse în faţă pe lângă trupul de buştean cocârjat, Nicu se pierdea pe lângă gardul curţii înguste, spre fundul grădinii. Zarva de pe linie începuse de mult, dar ţuica de dimineaţă îi îngreunase capul şi abia izbutise să se dea jos din pat după piroteala de amiază. Acum soarele năprasnic îi repezea peste ţeasta lucioasă scatoalce năucitoare, iar picioarele amorţite parcă încercau să-l ţină deoparte. Încă nu vedea care-i acolo, şi n-avea nici cea mai mică bănuială de ce-ar fi putut isca sămânţa de ceartă. Cu urechile îndepărtate şi ochii înceţoşaţi, făcu un pas lateral să-şi păstreze echilibrul după ce se împiedică de coada săpăligii părăsite între două rânduri de varză.

— Iote că vine Nicu, să-ţ' spuie el cât eşti dă proastă, se rostogoli o voce piţigăiată de după claia de fân care străjuia pârleazul.

— Prost eşti tu şi cu neamu' tău, aia e, răspunse prompt Leana, împroşcând stropi de salivă dintre buzele subţiri, bombate peste dinţii de fier.

Din curtea de alături, basmaua roş-verzuie a Ionicăi se iţea la răstimpuri prin ştirbiturile ulucilor. De cum începuse scandalul, se apucase brusc de smuls buruienile de lângă gard. De obicei lucrurile stăteau pe dos – Ionica se certa în fundul curţii cu te miri cine, iar Leana smulgea buruieni pe lângă gard. De mult nu mai era nimic de pigulit, dar Leana, chit că era tare de urechi, nu putea rata meciurile. Oricum, înţelegea din ele ce voia, după care aflau toţi vecinii, întotdeauna mai mult decât ce fusese.

— V-oi da io bani când mi-oi vedea ceafa! Aia e! îi mai aruncă Leana dascălului, apoi se întoarse spre Nicu. Iote bă nărodule ce zice al-lu' Strepez: că să-i deie Ion al nostru un milion!

Nicu, buimac, o privea cu gura deschisă. Nasul lat şi roşu, imobil, ţinea departe ochii minusculi. Nu reuşea decât să icnească scurt, scărpinându-se

cu braţul drept, înfipt pe sub cel stâng şi printr-o crăpătură a cămăşii gălbejite, undeva sub umăr.

— Îîu, că prost fusăşi toată viaţa! îl repezi Leana nervoasă, dând din mână a să nu-l mai vadă. Bă, ţî spui io, se întoarse ea către Strepez, bani de la mine nu vedeţi. Ce, io nu ştiu că lu' popa Costel îi trebe banii să termene gardu'? Pă' pe banii mei vreţi voi mă să termenaţi gardu', ai drâni de jmecheri! Ori vă dau coceni şi boabe, ori nimic! Io am cumnaţi la oraş. Acu' le zâc să vie, ne punem la maşină şi mergem la Rotunda. Îl botez acolo şi pe la voi nu mai calc!

— Leano, io-ţ' spusăi: ori bani, ori lemne! Popa Costel nu vrea altfel.

— Lemne? Unde vezi tu lemne la mine-n bătătură, ogârjitule şi prăpăditule? Boteza-v-ar cu-ăl din baltă de hămesiţi ce sunteţi! Ptiu, nărodule! Loa-te-ar moalele de cap să te ia, de nărod ce eşti!

Tot bombănind, Leana se suci furioasă şi-o apucă spre casă, legănându-şi trupul deşirat pe fiecare pas. După câţiva paşi se întoarse şi-i aruncă un fulger de privire bărbatului care încă se mai scărpina sub umăr şi zâmbea satisfăcut, cu mintea goală şi ochii strânşi:

— Zi-i bă tu, că-i copilu' lu' văr-to! Îîu, că prost fusăşi toată viaţa! Eşti o glugă de coceni!

Nicu pufni ameţit şi, mai cu frică, mai cu-mbăţoşare, îi arătă lui Strepez o palmă a salut. Simţindu-se în siguranţă, dascălul ieşi de după claie şi-şi continuă drumul spre casă, prin spatele curţilor. Leana păşea mai departe cu îndârjire, legănându-şi fusta grea spre casă, soarele pripea în zeflemea şi doi gânsaci albi sâsâiau cutezători spre peticul lucios din turul pantalonilor lui Nicu. De după colţul casei apăru chica bălaie a lui Ion:

— Ce-i fă, ce făcurăţi acolo?

Leana nu-i răspunse – dădu numai din mână, bolborosind de-ale ei şi strângându-şi sub bărbie legătura basmalei. Nasul coroiat al lui Ion pulsa nervos, în timp ce pumnii laţi i se strângeau sub greutatea urii. I se aprinseră ochii mărunţi, iar limba ieşi peste buza de sus. Păşi spre mijlocul curţii, pregătit să taie calea duşmanului. Ca în mai fiecare toamnă, la Beştelei se-mprimăvăra a vrajbă.

— Îîu, că prost fu toată viaţa! suspină Leana trecând pe lângă el.

Nicu îşi făcea de lucru pe lângă aracii pe care se-ntindeau strânse tufele uscate de roşii, trăgând cu coada ochiului spre Ion. Îl vedea cum se apropie şi o groază măruntă începea să-i zumzăie în dosul capului. Scăpă un zâmbet amar, apoi se întoarse spre fântână şi culese de pe jos tesla şi câteva cuie, pe care le abandonase înainte de amiază. O bătu cu coada de ghizd, să stea mai bine, şi, făcându-se că e cufundat în gânduri, se apucă de cârpit oblonul fântânii.

— Îîu, că prost fu toată viaţa! repetă Leana şi din prag, apoi, dând din mână a lehamite, descălţă galoşii decupaţi şi intră în bucătărie. Nici nu trecu bine pragul, că glasul ascuţit i se-ntoarse: Ioane, adă mă neşte crengi să ard ţăstu'!

Soarele se scurgea molcom după acoperişul ciobit al grajdului pustiu care prelungea casa. O pisică în patru culori torcea pe prag. Ion se apucase să tragă crengi de prun pe o latură a curţii înguste şi lungi, dintr-o grămadă din spate până în pragul bucătăriei. Nicu, fără să păşească prea mult şi privind doar din colţul ochiului, se ţinea aproape de cealaltă latură, cu două cuie strânse între buze, răsucind tesla cu iuţeală şi bocănind de zor. Oblonul era gata de mult, dar nu îndrăznea să plece nici într-o parte, nici în cealaltă. Când Ion trecea mârâind prin dreptul lui, bătea scurt cu coada teslei în ghizd, apoi înteţea bocănitul. Din când în când, Leana ieşea din bucătărie să tragă crengi lângă ţăst. Arunca o privire lungă spre cei doi şi se întoarcea bombănind.

Un boboc de raţă mărişor, în pragul penelor, scăpă printr-un ochi de gard din curtea Ionicăi şi începu să se legene fericit spre trocul cu apă tulbure. Ca orice orătanie indiferentă la râcile oamenilor, buclucaşul candidat la răţoi îşi manifestă nepăsarea cu un suflet de trompetă pitică, vestindu-şi lansarea la apă.

— Bă, tu ce păzeşti acolo? strigă Ion din fundul curţii, lăsând din mână o creangă descurcată pe jumătate din grămadă.

Disperat, Nicu dădu drumul cuielor dintre buze, se depărtă câţiva paşi de fântână şi se apucă să zorească bobocul, cu câte-un „fş“ scurt, agitând

tesla de parc-ar fi voit să-l pescuiască pe intrus şi să-l arunce direct în curtea de alături. Ion se apropia, iar pacostea nu părea să se sperie de ceva – îşi vedea în continuare de scaldă.

— ’R-ar al drâni... Toată ziua te-nvârtişi degeaba. Nu fusăşi în stare s-astupi o gaură.

Se apropiase mult, aşa că Nicu se trase uşurel de lângă troc, încercând să pună fântâna între el şi Ion şi strângând tesla mai tare. Băiatul ajunse într-un loc în care partea de jos a gardului era din plasă. Trase un şut, făcând o gaură mare.

— Io-te bă ce face el! Băă... să mănânci la Ionica, că vă’ că de răţele ei ai grijă. Dacă mai lucrezi doo zile la gard trece şi măgaru’.

Nu-l privea pe Nicu, doar suduia şi-şi agita pumnii strânşi. Faţa i se lungise mai mult, ochiii erau afundaţi în cap iar glasul i se subţiase. Semnul de atac întârzia şi pace! Trecu păşind apăsat pe lângă fântână, se opri la crengile din faţa bucătăriei şi începu să le mărunţească. Nicu nu-l pierdea din ochi. Groaza din cap se întinsese într-o pâclă din care nu mai ieşea nicio idee de scăpare. Stătea pur şi simplu, trecând alene tesla dintr-o mână în cealaltă, răsucind-o şi studiind-o pe toate părţile, apoi strângând-o cu putere, de parcă tocmai ar fi dat de mâna lui Dumnezeu, iar acum căuta să vadă cât e de solidă.

În bucătărie, lângă ţăst, Leana îşi vedea de treabă. Limbile focului se-nnodau sub pălăria de pământ şi apoi lingeau buza groasă, care se pregătea să înghită coca frământată, stând să dea peste marginile căpisterii. Fumul se ridica săltat prin hornul negru, zăbovea puţin sub scuteala din tablă arcuită deasupra, apoi se rătăcea în văzduhul care prindea să se-mpurpureze.

— Riţă! Du-l pe Mărinuş la naşa şi fugi de ia paharele, porunci Ion din uşa care dădea în casă.

Se întoarse la crengi. Din casă ieşi Riţa, înaltă şi uscată, purtând pe o mână un boţ înfăşat în scutece aproape cenuşii. Două cozi negre îi adunau părul la spate, subţiind-o şi mai mult.

— Da’ tu de ce nu te duci?

— Du-te! veni porunca nouă, sigură şi ameninţătoare.

— Ete... stai să se termine serialu’, ho.

— Du-te!

— Ho, că mă duc.

— ’R-ia drâni... scrâşni Ion făcându-se spre ea, cu ochii scăpărând.

Riţa nu mai zise nimic, lăsă capul în jos şi, încălţând o pereche de papuci din maldărul înşirat pe prispă, se scurse tremurând uşor pe cele două trepte şi apoi după colţ, pe lângă casă, spre poartă.

Dinspre curtea vecină îi conducea săltat vocea Ionicăi:

— Am plecat la plimbare? Acuş-acuş mergem cu el la fete! Măi-măi…

— Mai taci fă dracu’ şi tu, o repezi Ion furios, urmărindu-şi nevasta cum închide poarta după ea cu grijă.

— O de’, că vream să-i zâc ceva lu’ mă-ta… încercă Ionica să-l îmbuneze.

În pragul bucătăriei se iţi silueta subţire a Leanei, adusă de vreme. Îl rugă blând pe Ion:

— Du-te mă tu dincolo, la naşu’, mă Ioane! Du-te şi zi-i să meargă la popa Lache să ne primească mâine. Sau să vie el încoa’, şi-i dă naşu’ benzina.

— Ho, că mă duuc, mă duc...

— Ce-i fa? o luă Leana în primire pe vecina amuţită, care amuşinase furtuna şi se ţinea aproape. Vino’-coa, ia... Că am de dat pâinile la ţăst.

Rotundă şi rumenă-n obraji, Ionica străbătu ca un titirez cele două porţi, se înnodă după colţul casei, săltă tinereşte pe prispă şi se opri în pragul bucătăriei, sprijinindu-se cu un umăr de toc şi săltând un picior, ca barza. Se luă la vorbe cu Leana, scăpând la răstimpuri câte-un râs cadenţat, aromat de o veselie strâmbă, de om care nici n-ar prea sta, dar nici nu s-ar prea duce. Vorba naşului Mărin: „Bea Ionica o ţuică – voie bună. Bea un vin – nu-i mai ţii cloanţa. Nu bea nimic – râââ-de ca proasta!“

Seara se strecurase printre gândurile icnite, ostoind mişcările siluetelor din curte. Când se întâlneau cu Nicu, se simţeau datori să-l mârâie. Locul e prea mic, nu-şi găsea niciun adăpost şi n-avea decât o speranţă: noaptea. Dar prea nu mai ziceau nimic – înţeleşi să fi fost, tot ar mai fi schimbat o

vorbă. Liniştea asta îi dădea fiori mai mari decât ocările aruncate mai înainte. Ca să-i potolească, ar fi băut un pahar de ţuică, dar pentru asta trebuia să ajungă în pivniţă, şi motiv n-avea. Toţi se-nvârteau prin tot locul, iar lui nu-i dau nimic de făcut. Îi venea să le zică una, dar ştia bine ce potop va stârni primul cuvânt. Că nu s-a băgat să-i zică lu' Strepez s-aducă popa la botez pe-un bănicior de porumb sau ceva. Ca-ntre rude. Dar cum să-l roage el pe ăla să facă aşa pomană, când nu s-a făcut luna de când l-au ajutat să sape via, cerându-i mâncare şi bani? Ca la străini. Şi-acum el era de vină că n-are curaj să le ceară să-l cheme pe popă la botez pe daiboj. Şi dac-ar fi fost aşa... Că doar de două zile începuse, de când nu-i lăsase să cumpere doi curcani de la Florea.

Creştea gogoaşa urii ca noaptea, din afară spre-nlăuntru, adunând puteri noi din fiecare clipă. Grea viaţă, se mângâia Nicu şovăielnic pe dinăuntru. Ai trai cu ăştia, nu mai ai cu'ăilalţi. Ai cu ăia, îţi frig ăştia zilele… Amaru' ei de treabă. Pe urmă se gândea iar că asta-i doar picătura de sus – de mult îl căutau de boroboaţe. Şi privea cu ochii goi cum se-ntunecă, mirându-se în faţa nopţii de parcă ar fi fost prima de care-şi dădea seama.Şi-avea o jale ca pentru ultima.

Puţin înainte de prânz, sub răpăitul mărunt al ploii, toate lucrurile şedeau la locul lor, după rost. Două oale mari scrâşneau pe plită, pâinile stăteau una peste alta într-un colţ al bucătăriei, cozonacii îşi odihneau spinările noduroase sub un ştergar, lângă o cratiţă cu cârnăciori. În casă, Stana, fata cea mare, pregătea schimburile copilului cu năşica Rozi, iar Ionica o ajuta pe Riţa să aranjeze masa în odaia mare, care nu mai avea decât o masă lungă, diformă, încropită din două mescioare de înălţimi diferite. De-o parte şi de alta erau aşezate capre din fier pe care se întindeau scânduri groase – băncile. În pivniţă Ion trăgea ţuică dintr-o damigeană pântecoasă în sticle fumurii. Când sticla se umplea, gâtuia furtunul, o punea deoparte şi lua alta, apoi dădea drumul din nou furtunului şi îi înfigea celei pline în gură un colţ de ciocălău. Ceilalţi, naşul Mărin, moşica Mărioara, Florea lu' Mătrăgună – cumnatul naşului – şi vărul Gigi, stăteau în prispă, ascultând clipocitul ploii mărunte şi urmărind-o pe Leana cum se învârte

încolo şi-ncoace prin curte, cu un cojoc tras peste cap, bălmăjind întruna şi trântind tot ce-i ieşea în cale. Îl aşteptau toţi pe popa Lache, zis şi „Lăcustă“, de la mersul aruncat şi zăbava lungă. Când se pornea, ai fi zis că vrea s-ajungă la ţintă dintr-un salt, însă mai tot timpul îşi găsea un motiv de a mai pierde vremea pe te miri unde. Când se-ntorcea mergea sucit, aruncându-şi picioarele în lateral, ca să-şi ţină echilibrul mai bine.

Ocările împrăştiate de Leana prin curte cu dărnicie îi dădeau târcoale popii şi se pregăteau să intre în curtea Bisericii, când, tras în odăjdiile-i cărămizii, Lache intră în curte şi pluti pe lângă casă, camuflat de zidul netencuit. Într-o mână ţinea umbrela, iar în cealaltă o geantă neagră, burduhănoasă. Fredona ceva, cu glasul lui impunător şi îngrijit, iar faţa rumenă zâmbea, strângându-i de tot ochii mititei care se zbenguiau deasupra bărbii sure. La colţ dădu nas în nas cu Ionica. Mai-mai să-l doboare, îi aruncă un „săru’mâna părinte“ chicotit, cu prelungiri de secret gâlgâitor, apoi trecu val-vârtej spre poartă. Leana se repezi să-i ia geanta şi să-i pupe mâna, părintele mormăi, îşi strânse tacticos umbrela şi le ură ziua bună celorlalţi, care-i răspunseră în cor, trăgându-se să-i facă loc să treacă. În camera pregătită de petrecere comandă un vas mare cu apă şi, în timp ce scotocea după ceva în geanta pusă pe masă, îi mai întrebă una şi alta pe cei din jur, de parcă le-ar fi împărţit favoruri. Răspunsurile erau când politicoase, când vesele, dar printre ele plutea un praf tainic, pe care nasul roşiatic al popii îl simţea bine.

— Da’ Nicu unde e?

Câţiva dădură din umeri, iar Mărioara şi Riţa, ştiindu-se mai slabe de înger, se repeziră în camera din faţă, să-l pregătească pe Mărinuş.

— E, părinte... s-a botezat şi el aseară ş’acuma cată să-şi revie, îi explică Leana, venită în fugă la post. Haide, că am pregătit tot în camera din faţă. Adusărăţi fă apa aia?

— Gata, acuş, îi aruncă Stana din bucătărie.

Cu sprâncenele ridicate de importanţă, popa trase aer în piept, mormăi ceva în barbă, în timp ce-şi lua din geantă cele trebuincioase, apoi trecu în pas ţanţoş prin holul îngust care ducea în camera din faţă, gata să pornească

taina creştinării. Curând, vocea coborâtă începu să înşire cuvinte cântate. Cei care nu erau în faţă umblau cu grijă, de parc-ar fi căutat să ferească somnul cuiva.

Cu lacrimi în ochi şi o palmă la gură, Leana trecu în bucătărie, mânată de un gând care nu-i mai dădea pace. Prin gura pivniţei urcau în bucătărie înjurăturile lui Ion, înfundate, ca zgomotul strâns de chinga pământului. Dădu fuga şi se-aplecă peste gura pivniţei:

— Ce-i mă, ce-i?

Drept răspuns primi tot un şir de înjurături, apoi un strigăt înecat de furie, chemând-o jos. Nicu zăcea pe un pat de scânduri întinse între două butoiaşe, cu două coaste rupte şi o mână întinsă pe lângă corp, moale. Cu un ochi nu mai vedea deloc, iar buzele umflate îi tremurau la răstimpuri, fierbinţi şi însetate. Sub becul agăţat de o grindă, mama şi fiul priveau cum se scurge vinul din butoiul de 15 vedre pe care-l scăpase Ion pe-un umăr al zidului de beton, după ce încercase să-l răsucească în podvale pentru a-l aduce cu cepul în jos. Butoiul sângera vârtos chiar prin doaga cepului, la mai puţin de o palmă deasupra podelei nisipoase. Se uitară în jur după vase, dar nu era nimic potrivit pentru a mai recupera ceva. Nici nu se priveau unul pe altul. Stăteau şi spintecau cu ochii lumina chioară, cu feţele împietrite şi cu mâinile tresărind, în aşteptarea unei idei salvatoare.

Şi deodată faţa lui Ion se lumină. Se opinti în butoi, trăgându-l spre el ca să-l culce. Numai că aşa, culcat, sângera mai rău, ceea ce-l făcu să înjure şi mai tare. Leana se învârtea în spatele lui, neştiind ce să apuce.

— Ce stai fă?! scrâşni Ion. Du-te de-l adă pe naşu’, că nu mai rămâne nimic!

Leana porni pe scări în sus, împiedicându-se în galoşii largi şi continuând urcarea în patru labe. Sus, naşul nu era de găsit. Tocmai venise Costel, ginerele cel mare, care rânjea şi căuta cu ochii deschişi a mirare să vadă ce-a păţit soacră-sa de se agită aşa.

— Vino mă’coa, mă, vino! îi aruncă Leana de parc-ar fi durut-o şi oasele sufletului, şi se repezi înainte pe gura pivniţei.

Ajunseră jos, unde Ion reuşise să dea butoiul cu doaga plesnită în sus, şi îl proptise cu un podval, ca să nu plece pe podeaua uşor înclinată. Dar butoiul susura în continuare.

— Iote bă cumnate, să sparsă! Zici că fu din carton, maica ei de meserie, cu cine-a dat-o pe mâna proştilor. Şi sublinie cuvântul din urmă scuipând peste butoi în direcţia culcuşului în care zăcea Nicu. Du-te fa şi mai du ţuică sus, că termină ăia şi n-au ce bea. Lasă că aduc io vinul. Şi găseşte-l pe naşu, să ne dea o idee, ceva!

— Aoleau da' cu tica ce-i?! întrebă Costel cu şiretlic, gata să pună cap la cap varianta nevestei cu cea a lui Ion.

— Dă-l dreacu'… n-are nimic! S-ămbătă asară şi căzu colea, de nici nu-l mai puturăm duce sus. Să zacă pân' şi-o reveni… Al drâni el cu băutura lui!

— 'Ar a moartii ea de treabă, suspină şi Leana în ajutor, aplecată peste un coşuleţ în care punea sticle din rândul aliniat lângă zid.

Costel îl privi de-a doua pe Ion, dar nu-i trecu prin cap să mai ceară vreo explicaţie. Se apropie şi ciocăni butoiul. Suna cam sec – pierduse ceva. De altfel, nisipul de sub el terminase de sorbit şi acum mustea din belşug, iar mirosul dulceag şi înţepător umpluse toată pivniţa. Leana luă coşul cu sticle de ţuică şi porni pe scări, sprijinindu-l de fiecare treaptă şi urcând în urma lui cu câte-un oftat. Cu tot scărpinatul vârtos după ceafă, cei doi tot nu-şi dădeau seama cum ar mai putea salva ceva. Dac-ar fi pus o garniţă, să salte butoiul pe ea, ar fi fost o treabă, dar n-aveau. În sticle nici vorbă să-l pună, damigeană goală n-aveau, şi chiar de-ar fi avut nu le dădea prin cap cum s-o umple direct din butoi…

— Bă, hai să dăm cu el în cap, poate mai rămâne jumătate! propuse Costel.

Ion înjură printre dinţi. Apucară amândoi butoiul, săltându-l, însă gâlgâitul se înteţi. Se aşezară de-o parte şi de alta, cu palmele proptite-n genunchi, chiorându-se de aproape să vadă pe unde mai curge şi când se va opri.

— Cristoşii mă-sii de treabă! scrâşni Ion şi-i aruncă lui Nicu o privire ucigătoare pe sub braţ. De la Paşti mă ţiu la ăsta să nu-l dea gata, şi iote!

Sus, Leana împrăştie sticlele pe cele două mese inegale, apoi se strecură în hol şi o chemă pâsâind pe fiică-sa din camera unde popa se-ngâna tot mai vioi, simţind că e gata treaba şi se-apropie ospăţul.

— Cât mai are, hă?

— Nu ştiu, îi răspunse Stana, da' prin apă-l dădu de mult, acu' cre-că termină!

— Îîu... Du-te fuga de adu pe masă, că mă duc jos să văz ce fac ăştia cu vinul. Şi trimite-o pe Riţa să vază ce făcu proasta aia de Ionica de nu mai veni cu brânza.

Apoi se-ndreptă spre bucătărie, oftând şi făcându-şi cruce. Jos, Ion şi Costel se opinteau de zor, de parcă s-ar fi luat la trântă. Unul sprijinea şi celălalt împingea, apoi schimbau rolurile, iar cel care se afla de partea ridicată pipăia să vadă dacă se scurge ceva. Leana se repezi să-i ajute, fără să ştie ce au de gând să facă.

— Pleacă fă de-aci! se stropşi Ion la ea, şi, fără să-şi dea seama ce face, se ridică şi împinse cu furie butoiul, care ajunse imediat în cap, cu un plesnet înfundat, apoi, din inerţie, porni să se răstoarne pe partea cealaltă, de unde Costel se feri. Se auziră două pârâituri zdravene şi, înainte să apuce vreunul să-l proptească, butoiul se rostogoli în umărul de beton din zid. Făcură toţi ochii mari. Nisipul mai vârtos din faţa scării sorbea cu nesaţ vinul care curgea de-acum în valuri.

— Îîu, văleu... dă fuga Ioane, iote că se duce tot!

Ion dădu fuga, dar în afară de ocări cu toţi sfinţii nu-i trecea nimic prin cap. Puse un genunche în capac şi începu să împingă nervos, bătând cu pumnii în pântecul butoiului, de parcă ar fi vrut să-l convingă să nu-şi mai împroaşte seva. Costel se scărpina pe braţe şi privea în gol, iar Leana, cu gura căscată, gâfâia cu durere:

— Nu, mă, nu!

Ion ridică butoiul singur – era aproape gol. Icni cu năduf şi-l strânse cât putu, dar gâlgâitul nu slăbea deloc. De nervi, îl trânti la loc. Cercurile

zăngăniră şi doagele destrămate începură să sune, ciocnindu-se. Doar cepul se încăpăţâna să rămână înfipt ţanţoş în mijlocul doagei care cedase prima. Aburul înţepător le umplea plămânii şi le înceţoşa ochii. Gâlgâitul se stingea uşor. Leana începu să lăcrimeze de ciudă, îşi plimbă mâinile peste doage şi deschise gura să strige, dar glasul i se uscase de tot. Ion dădu cu piciorul în butoi de câteva ori, încercând să zboare cepul, care se încăpăţâna să rămână la locul lui. Până la urmă zbură, iar Ion, cu un icnet greu, se întoarse către ceilalţi doi cu faţa crispată de mânie. Leana şi Costel se retraseră încetişor, apoi o luară pe scară, spre râsetul gros al popii Lăcustă, care anunţa sfinţirea bucatelor şi deschiderea mesei. Ion îşi îndreptă spinarea şi se întoarse către culcuşul celui ologit. În mână ţinea o jumătate de doagă, udă şi înnegrită, împuţinată de vreme. Îşi vărsă năduful pe Nicu, ai cărui ochi goi nu lăsau să se-nţeleagă dacă pricepuse cele întâmplate:

— Fi-ii-ri-al dracu’ cu butoaiele tale. Lasă că vezi tu ce paţi pentru asta. Fă-te tu bine! Cu doaga asta ţ-oi da, numa’ după cap…

Nicu fusese meşter de butoaie. Toată viaţa croise la ele, din cele mai mici, de 5 vedre, cu capac, şi din cele mari, de 50 şi 100 de vedre. Îi plăcuse lui, şi învăţase de la moşu-său Gheorghe să le asculte, să le mângâie, să le strângă în cercuri, să le afume cu sulf şi să le spele. Se mişca mai greu ca moşu-său, pentru că era el mai întins din fire, dar butoaiele tot îi ieşeau. Dar până la urmă vremea îi luase puterea de a lupta cu lemnul şi cu fierul. Nu mai avea forţă şi suflet să le-mblânzească şi să le rotunjească domol, să le focărească şi să le geluiască, aşa ca să nu scape niciun strop. Dar când vedea un butoi pe undeva tot îşi trecea peste buza groasă mâna crăpată, cu două degete înjumătăţite de banzig, apoi plescăia sau fluiera, în funcţie de nota proastă sau bună pe care o acorda lucrăturii.

Încercă să-şi ridice capul, dar o durere ascuţită îl fulgeră din creştet până-n călcâie. Apucă să vadă umbra fiului şi o ţinu minte aşa, cu mâna ridicată şi continuată de ciotul din care picurau lacrimi. Le văzu aievea într-o lumină mare. Erau roşii.

Înserare

La Atârnaţi şinele se iţesc sinuos de după pintenul pietros de la piciorul muntelui, ferme şi roşii, aducând satul pe lumea asta tot de două ori la săptămână: lunea şi vinerea.

Ghiţu şade tolănit la umbră sub zidul coşcovit din spatele ghişeului din haltă. În apropiere nu mai e decât şeful, care stă înfipt într-un scaun şi se uită cu ciudă la şinele aburinde; are pantaloni cu vipuşcă şi nu vrea să-i frece de dalele prăfuite. Ai lui Ghiţu sunt rupţi şi, pe unde nu luceşte pielea negricioasă din dosul găurilor, lucesc ei. Ghiţu mai are şi chipiu, care nu e rupt, dar luceşte mai tare ca pantalonii. L-a câştigat la cărţi, de la şeful care a fost aici înaintea ăstuia, iar acum îşi ţine seminţele în el. Şeful ăsta nu joacă. Mănâncă seminţe. Vine aşa, plimbându-se ca şi cum n-ar avea nicio treabă, şi-şi flutură vipuşca pe la nasul lui Ghiţu. Pe urmă se apleacă oftând şi ia cu pumnul seminţe din şapcă. Ghiţu nu pierde ocazia: îi cere o ţigară şi scuipă să ţintească vipuşca – a observat că de fiecare dată când o nimereşte plouă. Acum a nimerit-o şi deja parcă s-a mai răcorit. Se simte atât de bine, încât e mărinimos. E dispus chiar să nu-l mai mârâie pe şef, cum face de obicei, prefăcându-se că i-a rămas o coajă în gât. Se răzgândeşte totuşi. Îl mârâie încetişor numai, atât cât să-nţeleagă că ar fi bine să nu-l mai întrebe „Păi n-o stinsăşi adineaurea, bă Ghiţule?“ când i-o cere ţigară.

Şeful e un tip sensibil, de toţi îi pasă. Îl întreabă Softica: „Când mai vine, şefule?“; pe dată îl apucă grija: „Babo, mai du-te şi tălică la doctor, să-z deie ceva de ţinut minte, că toată ziua-ntrebi când vine!“ Sau trece Oprişor. Ăsta are viile lui, pe care vara le vizitează în fiecare seară; are, n-are treabă, îşi pune pălăria cu cocardă verde – ca să aibă cu ce saluta pe uliţă, să nu dea din mână ca apucaţii –, trece liniile prin dreptul ghişeului haltei şi urcă icnind panta spre coama după care-s ascunse viile. Aşa că

şeful îl întreabă, de câte ori îl vede trecând peste linii, „Oprişorule, s-au copt, s-au copt?“ când se duce şi „Ce mai zici tu bă Oprişor?“ când vine. Sensibil şeful, pe fiecare-l întreabă câte ceva. De la Oprişor însă nu primeşte niciodată răspuns. E cumnat cu fostul şef, şi ştie multe. De pildă, e convins că „ăsta“ l-a săpat pe cumnatu-său, să-i ia locul. Câteodată, fără să se oprească, îşi scoate pălăria şi-şi trece dosul palmei peste frunte, înclinându-şi uşor capul înainte şi fixându-l rece pe şef de sub sprâncene, apoi îşi acoperă din nou capul ţuguiat, mormăind.

Lui Ghiţu nu-i pasă însă de nimic, darămite de sensibilităţile şefului. Cere o ţigară şi stă cu mâna întinsă, cu două degete gălbejite agitându-se de zor, până când şeful, după ce strănută preocupat de vreo câteva ori, scoate ţigara şi i-o întinde încetişor şi cu mâna tremurândă, trecând-o mai întâi pe sub nas, ca de rămas bun. Bică, fratele mai mic al lui Ghiţu, cere şi ţigări şi seminţe. De obicei primeşte, căci nu vrea nimeni să-l aibă pe conştiinţă; are „dooşpa“ de ani şi se sinucide de câte ori e nevoie. Ultima oară, de Florii, s-a sinucis pentru că-l căuta Lupă, fratele cel mai mare. Când te caută Lupă înseamnă că trebuie să dai explicaţii. Or, Lupă rareori pricepe câte ceva. El e ocupat cu munca. Ca frate mai mare, trebuie să aibă grijă să nu lipsească hrana în casă. Doboară buşteni. Şi el seamănă cu un buştean, da-i zice Lupă fiindcă n-are decât un singur ochi, pe care-l ţine holbat grozav, ca să poată vedea. Când era copil a căzut dintr-un copac drept într-o buturugă răsturnată cu rădăcinile afară. De atunci a rămas aşa, fără un ochi şi cu un obraz brăzdat adânc de o cicatrice lată şi veşnic roşie. Când se înfurie, cicatricea e şi mai roşie, iar restul feţei se albeşte. Ochiul îi e terbil de holbat, dar nu mai vede nimic. Probabil de asta nici nu găseşte el prea des ce caută. De Florii l-a căutat pe Bică să-l întrebe ce i-a făcut pantofii cei buni; nu l-a găsit. Adică l-a găsit, dar abia când era pe jumătate spânzurat. Cui îi mai ardea de explicaţii.

Uliţa prăfoasă strânge lătratul câinilor şi îl trezeşte din ciudă pe şef, care tocmai s-a aşezat pe scaunul lui, mângâind gânditor o ţigară. Ar vrea să se ridice, dar se răzgândeşte repede. Câinii ăştia latră din orice. Poate trece o pisică printre curţi. Sau poate vine Stan cu bicicleta lui strâmbă şi

scârţâitoare, să-şi ia frunze pentru iepuri. Dar câinii latră din ce în ce mai tare, sunt întărâtaţi rău. Se aud şi două voci ascuţite, scoţând strigăte scurte şi fluierând. Şeful se uită la Ghiţu, care şade liniştit, cu ochii închişi, cu fumul ieşind pe nări şi înnodându-se peste rupturile cămăşii. Pe urmă se hotărăşte. Pune ţigara pe ghişeu, se ridică, îşi târăşte paşii până după colţ şi priveşte pe uliţă. Şi-a scos chipiul şi îl ţine streaşină deasupra ochilor cu mâna dreaptă. Din curbura uliţei apare un mânz, zburdând împrăştiat. Până să se întrebe şeful al cui o fi, lătratul câinilor se mai subţiază şi scârţâitul unor roţi de căruţă se strecoară timid în urma mânzului, urmat de un cal rotat, mergând alene. Printre urechi îi atârnă un şnur din care se desprind ciucuri verzi şi roşii. Trage leneş căruţa cu un coviltir gri. De sub el se iţesc două feţe întunecate, despicate de şirurile albe ale dinţilor, printre care scapă fluierăturile. Şeful se întoarce bombănind la scaunul său şi se aşază făcându-şi vânt cu chipiul. Trage cu ochiul la Ghiţu, aşteptând o întrebare. Nimic. Fumul curge lin peste piept, apoi o apucă înapoi şi se împrăştie, căţărându-se leneş pe zidul pământiu.

Lătrăturile s-au stins, iar scârţâitul roţilor e acum mai aproape, târându-se molcom sub tropăitul înfundat al copitelor. Şeful întinde mâna după ţigară, care nu mai e. Măreşte ochii, apoi scuipă.

— Bă Ghiţule… apoi se opreşte şi mai scuipă o dată.

— Hâm!? îi răspunde Ghiţu.

— Dă-o bă-n mă-sa…

Şeful dă din mână a lehamite şi scoate altă ţigară din pachetul de le piept. Ghiţu nu deschide ochii. Îşi ridică uşor sprâncenele şi colţurile buzelor, a nedumerire. Ţigara şparlită e pusă bine, înăuntrul chipiului lucitor, plin de ascunzători.

Mânzul trece peste şine şi se înfundă în bălăriile din marginea drumului, căutând cu botul în şanţ. Căruţa trece şi ea, scârţâind alene. Între roţi atârnă câteva cozi de lopeţi care se ciocnesc între ele din legănat, scoţând pocnete stinse. Apare şi a doua căruţă, în timp ce şeful îşi aprinde ţigara, rămânând cu băţul de chibrit aprins între degete. Scârţâie cam la fel,

dar pare mai lungă, iar în spate iese un par care în vârf are legată o cârpă roşie.

Ghiţu deschide un ochi, priveşte căruţele, apoi îl deschide şi pe celălalt şi se uită la şef, care e foarte preocupat. Flacăra chibritului a ajuns la degete, iar şeful îl aruncă pufnind. Îşi scutură mâna, apoi îşi freacă degetele de burtă. A doua căruţă trece de şine şi întoarce în stânga, pe drum. Mânzul sare ca ars şi porneşte în urma cârpei roşii. Ghiţu închide ochii mulţumit, cu un zâmbet vag lărgindu-i uşor obrajii ţepoşi. Stinge între degete mucul ţigării, ajuns cât o unghie, apoi scoate o punguţă de pânză, îi desface sforicica şi aruncă mucul în ea. În punguţă sunt două tipuri de chiştoace. Ale lui şi ale şefului, pe care le culege dintre şine. Astea sunt enorme, dar oricum punguţa nu apucă niciodată să se umple. Nici când e şeful în formă. O leagă la loc şi o pune în buzunarul cusut pe dinăuntrul cămăşii. Apoi trage aer în piept cu nesaţ şi îl scoate umflându-şi obrajii.

Ghiţu se sinucide şi el, dar mai rar. Între două sinucideri e hamal: stă toată ziua în staţie şi aşteaptă turiştii, să le ducă bagajele. De când are slujba asta, în staţie a coborât un singur turist, pe care Ghiţu l-a ajutat să-şi ducă cele trei cufere până la cabana de dincolo de drumul forestier, peste creastă. Drum lung, de mai bine de o jumătate de zi, dar şi turistul a fost foarte generos, dându-i un pumn de bani, un aparat de ras şi un tranzistor minuscul ce încăpea într-un buzunar. S-a lăudat două zile la Poarcă, dar se poate ca turistul să se fi răzgândit, pentru că a treia zi a venit şeful de post din Ploapa şi i-a luat banii rămaşi. A intrat direct la Poarcă, nici nu l-a lăsat să pună paharul pe masă. I-a dat două palme şi l-a înjurat. L-a întrebat şi de aparate, dar Ghiţu i-a zis că nu ştie de ce aparate e vorba. Şeful l-a mai înjurat o dată, i-a mai ars o palmă după ceafă şi a plecat. Ghiţu l-a înjurat pe turist, apoi s-a întors la treaba lui, mâhnit că nu are şi el o meserie mai uşoară, ca Bică.

Bică e mecanic. La câteva săptămâni după ce-a terminat armata, s-a urcat într-un tren de vineri şi dus a fost. S-a întors după o săptămână, tot vineri, dar din direcţie inversă. A coborât în staţie purtând pe umăr o geantă cafenie, roasă la capete şi legată cu sfoară peste mijloc. La fiecare pas

geanta săltată de şoldul zdravăn scotea câte un clinchet misterios. Pe atunci Ghiţu nu era hamal, dar tot sub ghişeu stătea. S-a ridicat şi s-a ţinut după frate-său, curios să afle ce duce în geantă. A aflat abia a treia zi, când Bică a terminat banii cu care venise şi s-a trezit din beţie. Până atunci nu-i putuse scoate geanta de la gât, deşi încercase de câteva ori. Când a văzut însă cheile şi pilele ruginite, cleştii strâmbi şi şurubelniţele soioase, s-a liniştit. Nu era nimic interesant. Şi oricum, niciunul din sat nu avea ceva de reparat. Cele mai complicate mecanisme erau bicicleta lui Stan şi teascul lui Oprişor.

Căruţele s-au împreunat la cotul drumului, înainte ca acesta s-o apuce după deal. Şeful vede numai vârfurile coviltirelor, acum lipite. Aruncă ţigara între şine cu un bobârnac, apoi face doi paşi înainte, ridicându-şi uşor chipiul şi scărpinându-se cu degetul mic deasupra frunţii. Se întoarce spre Ghiţu:

— Bă, ce dracu’ s-or fi oprit ăia colo, lângă băltoaca Tranei?

— Laaasă-i băăă, fac şi iei baie cu nămol, îi răspunde Ghiţu încet, scărpinându-şi pe rând talpa unui picior cu degetele de la celălalt.

Şeful se întoarce la locul său, dă să se aşeze, apoi îşi dă seama că îi e foame. Nu poate să-şi scoată mâncarea. Ar trebui s-o împartă.

— Ai dracu’ ăştia, bă băiatule... mormăie şeful fără să ştie de ce. Oftează şi porneşte agale către uşa din spatele clădirii pitice, scotocind cu mâna dreaptă după chei în buzunarul pantalonilor.

Căldura ultimelor zile de august este grea. Îi ţintuieşte pe toţi în case, singurul loc în care se mai poate munci fiind pădurea. Acolo lucrează numai Lupă, dezgolit până-n brâu în aerul umed. Mâinile bătătorite învârt cu iuţeală toporul şi ţapina, stârnind vuiete surde, încheiate cu pocnetul sec al metalului înfipt în lemn. Sunetele se amplifică şi se întorc, făcându-l să nu se mai simtă singur. Uneori nici peste noapte nu coboară în sat. Oamenii spun că are bârlog acolo, iar unii, mai şugubeţi, se întreabă dacă n-o coborî în vreun sat de partea cealaltă, la vreo muiere oarbă.

Fraţii lui se bucură însă când coboară. Asta înseamnă cină cu pâine, brânză, ceapă şi ţuică. Lupă îşi iubeşte fraţii şi e tare fericit când aceştia

scapă de la moarte. Şi scapă întotdeauna. Ba chiar, pentru că mai de fiecare dată se întâmplă ca sinucigaşul să fie salvat tocmai de celălalt frate, Lupă e foarte încurcat: nu ştie pe care să-l iubească mai mult; pe Ghiţu, că l-a salvat pe Bică, sau pe Bică, fiindcă e atât de nefericit încât a vrut să se sinucidă. Şi invers, când se spânzură Ghiţu. Funia n-o distruge niciodată, doar îi desface nodul, iute, nervos, apoi o face colac şi-o azvârle prin gura fără oblon a podului. Între timp decide să-i iubească pe amândoi la fel şi se duce la Poarcă să ia vin. Când ia vin e foarte fericit. Îl împarte frăţeşte, turnând egal în cele trei ulcele pe care le au şi, până le golesc, îşi încurajează fraţii. Dacă bea, vocea lui groasă, care nu reuşeşte niciodată să pună capăt cuvintelor, se subţiază şi sufocă orice sunet într-o pâclă icnită. Cu greu se mai înţelege ceva din ce spune. Bică şi Ghiţu nu se plâng. Îşi sorb liniştiţi vinul, clatină spăşiţi capetele când prind câte un „bî“ – simţindu-se vizaţi – şi încearcă să reţină cât mai multe dintre expresiile lui Lupă lansat în focul cuvântării. Aşa au mai multe de maimuţărit pe urmă, când îl apucă sforăitul pe Lupă.

Dincolo de tabla spoită care închide fereastra ghişeului, şeful stă la masă şi curăţă cu briceagul plumbul lăsat de ziar pe bucata de brânză. Smulge o foiţă din ceapa spartă şi o bagă în gură, ca să nu saliveze degeaba. Apoi taie roşiile în două şi rupe un colţ din pâinea pe jumătate uscată. Întinde colţul mototolit al ziarului şi se apleacă deasupra, ca să poată citi literele mărunte. Înghite bucăţile în grabă, fără să le mestece prea mult. Se îneacă şi se loveşte singur cu pumnul după ceafă. Vrea să bea nişte apă, dar vede două muşte căzute în găleată. Ca de fiecare dată când uită să pună tocătorul peste ea. Ia cana de tablă şi încearcă să scoată apă fără să pescuiască muştele. Bea. Clocită. Se gândeşte să-l trimită pe Ghiţu după apă. Costă o ţigară, dar cel puţin nu se ridică de la masă.

Dă într-o parte brânza, jumătăţile de roşii şi ceapa, apoi întoarce ziarul peste ele. Deschide capacul de tablă al ghişeului şi strigă moale, cu vocea gâtuită şi ochii înlăcrimaţi de bucata care-i rămăsese adineauri în gât:

— Ghiţule, ce zici de o ţigară?

Nu primeşte niciun răspuns. Îşi drege vocea, simţind încă ceva în gât.

— Bă Ghiţule, o ţigară, băă... înmoaie el glasul.

Împinge registrul de pe masă şi pune un genunchi, ridicându-se cu un icnet şi scoţând capul prin deschizătura ghişeului. Nimeni. Se trage înapoi şi trânteşte capacul. Tuşeşte zdravăn, ca să-şi cureţe gâtul, apoi dă ziarul la o parte şi mai aruncă iute câteva bucăţi în gură. Se hotărăşte şi mai strânge o jumătate de cană de apă. O dă pe gât şi continuă să înfulece. Unde dracu' s-or duce ciorile alea? În pădure n-au ele curaj să se bage. Înainte... n-au unde. Ducă-se, numai să nu-şi găsească vreun cuib aci. Că numai de furtişaguri duceau lipsă – în rest, aveau de toate. Nu mai are decât un colţişor de pâine, cu care culege firimiturile de brânză de pe ziar. Face ziarul ghem, apucă găleata cu apă şi iese. Încuie uşa şi porneşte spre americană, dar când ajunge în drum aude un trosnet venind din urmă. Se întoarce şi se uită în faţa ghişeului. Ghiţu, tolănit ca şi cum n-ar fi fost nicicând plecat de-acolo, sparge nuci în pumni. Între picioare ţine cascheta răsturnată, plină cu nuci. Albe, abia scuturate de coajă. Şeful zâmbeşte.

— Ghiţule, nu te duci bă să iai nişte apă? întreabă el părinteşte.

— Eh, ce iese? răspunde Ghiţu plictisit, rotind un miez pe limbă.

— Păi n-o stinsăşi adineaurea, bă Ghiţule? încearcă şeful.

— Da' mata nu băuşi apă mai-nainte?

Şeful scoate o ţigară şi o trece pe sub nas, apoi se apropie şi rămâne la picioarele lui Ghiţu, aşteptându-l să se ridice.

Americana e între prima şi a doua curte, pe stânga cum intri în sat dinspre haltă. Ca să n-o ia pe drum, Ghiţu o apucă pe lângă şine şi apoi o ia în dreapta, prin culoarul dintre cele două curţi. Sunt mărăcini mulţi, dar e şi umbră. Curtea Săndicăi, prima după haltă, are cei mai mulţi copaci. Pe urmă se împuţinează treptat, de la curte la curte, iar ultima, a Chivei, care nu e chiar curte, că are gard numai pe laterale, nu are nici măcar puiet.

Chiva, nebuna, are grijă de cele şase vite din sat. Din primăvară, de când zăpada începe a se strânge spre culmi, le adună cu noaptea în cap, mânându-le spre poienile de deasupra satului, sub poalele pădurilor. Nu face nimic alta decât fluieră, în faţa fiecărei curţi ştiute, într-un fel anume. Vita iese de sub şopru şi vine spre poartă. Chiva îi deschide şi o scoate în

uliţă, apoi mai fluieră o dată scurt şi trece mai departe. Cireada se prelinge pe uliţă, traversează şinele şi se pierde, pâclă deasă în lumina zorilor, pe tăpşanele de deasupra satului. Seara, târziu, Chiva coboară vitele şi îşi ia plăţile; de obicei pâine, uneori brânză, rar ouă sau fructe. Apoi se retrage în şoprul ei, sprijinit în gardul din marginea de jos a satului. Acolo, agăţată sub streaşina putredă, tronează o roată de căruţă care nu mai are decât trei obezi.

Nimeni nu-şi aminteşte ca nebuna să fi vorbit vreodată. Pentru oameni rânjeşte, încreţindu-şi faţa murdară şi scuturându-şi capul, fără să scoată vreun sunet, iar pentru vite fluieră; zâmbetul este întotdeauna acelaşi, fluierăturile însă alcătuiesc o limbă ce ţine loc de băţ. Singurul care nu o înjură este Lupă. Când vine vorba de Chiva, zâmbeşte şi, scoţând un icnet bucuros, îl bate prieteneşte pe umăr pe cel care încearcă să-l descoasă, făcându-l să se chircească de durere. Nu spune niciodată nimic şi nimeni n-a văzut-o pe Chiva intrând în casa lor sau pe el intrând în şoprul ei.

Sunt mulţi, nici n-ar avea loc toţi în baltă. S-au răspândit care încotro, de-a lungul drumului, pe sub poalele pădurii, după deal. Şeful mai scufundă o dată cana în găleată, apoi bea pe nerăsuflate, o agaţă de toartă gâjâind de plăcere şi se aşază. Îşi scoate o ţigară şi o joacă pe genunchi, bătând-o şi apoi răsturnând-o. Ghiţu a plecat să se culce sub nucul din spatele curţii Săndicăi. Şeful pune ţigara între buze, ia găleata şi intră la el. „De nu s-ar aşeza aci. Ăştia mai lipseau… Grijania mamii lor de tuci.“ Se tolăneşte în patul sprijinit pe butuci în spatele dulapului. Un câine venit de după rambleu se îndreaptă plictisit spre ghişeu. Caută în jur, apoi îşi marchează teritoriul chiar în locul favorit al lui Ghiţu şi se postează în mijlocul peronului minuscul, contemplând cu limba scoasă veselia de sub pădure.

Băltoaca Tranei răsună de chirăituri. Începe deodată agitaţia, fuste colorate saltă care-ncotro, mogâldeţe negre se adună în jurul căruţelor şi pălăriile largi se pleacă regulat zvârlind puradei sub coviltire. Şeful se ridică din pat şi iese în faţă, speriind câinele. Îl caută din ochi pe Ghiţu, apoi îl urmăreşte pe Oprişor cum trece dinspre vii, aruncând des priviri spre ceata de lângă balta Tranei. Oprişor se opreşte între linii şi se uită mai bine, apoi se întoarce aruncându-i şefului o privire lungă.

— Ai văz’t ai dracu’ un’ s-au pus? îi aruncă şeful.

Oprişor nu-i răspunde. Îl măsoară din cap în picioare, îşi târăşte privirea în lungul drumului şi porneşte leneş după ea.

Şeful îl urmăreşte câteva clipe, apoi reia grija şatrei. Nu mai sunt decât căruţele, fără pălării, fuste şi mogâldeţe. Se urnesc, apoi se împotmolesc iarăşi. O fustă defilează din nou în jur, apoi dispare şi coviltirele pornesc în grabă, gonite de seară. Şeful îl caută din nou cu privirea pe Ghiţu. S-a întors şi se pregăteşte să spargă o nucă cu un colţ rupt dintr-o dală a peronului.

— Au plecat băăă... Doamne-ajută! Ducă-se unde i-oi trimite io! se uşurează şeful, făcându-şi vânt cu chipiul.

— A-a... dă-i dracu’, cin’ te pune să-i bagi de samă? îi răspunde Ghiţu plescăind.

— He-heeh, face şeful înţelept, dacă rămâneau aci să vez’ ce-i mai băgai tu de samă...

— Băgam pe mă-sa, răspunde Ghiţu aruncându-şi în gură o bucăţică de miez. Auzi şefule... ce zici de-o ţigarie?

— Nu mai sunt, Ghiţule. M-aş duce la Poarcă, da’ dacă se-ntorc ăştia?

— Haide breee... cum să se-ntoarcă?

— Se-ntorc bă, ascult-aicea, face şeful sigur de el. Unde-ai mai văzut să stea numa’ o juma’ de zi într-un loc? Şi încolo, un’ să se ducă?! Peste munte?

— Bda, plescăie Ghiţu. Da’ cât să steie, şefule? Ăştia mâncă, nu glumă. Ce să facă ei aci?

Ce-ar face tuciuriii o săptămână aici? Ce-ar face o săptămână într-un loc? Şeful se apleacă pufnind şi ia o coajă de nucă în care mai rămăsese încuiată o bucăţică de miez. O apucă de margini cu degetele-i groase şi o rupe, prinzând miezul între palme.

Umbra unui copac traversase şinele şi se oprise, frântă, fix pe tabla ghişeului. Acum se stingea. Într-o curte un câine scheaună înfundat. De după cotul din care drumul se depărtează de băltoaca Tranei răsare deodată un ţipăt ascuţit, de jivină rănită. Şeful înaintează şi se opreşte în colţul

dinspre drum al peronului, ascultând atent. Nu se mai aude nimic. Ghiţu a pornit pe deal, să caute struguri copţi în viile lui Oprişor.

Dinspre băltoaca Tranei vine Chiva în fugă. Chipul i-e schimonosit, să zici că plânge în hohote, iar murdăria care îl pătează e brăzdată de dâre umede. Respiră şuierat şi ţine ochii larg deschişi. Câte-o şuviţă de păr arămiu îi flutură peste obraz, ascuţindu-l. Şeful îi taie calea, cu braţele desfăcute.

— Stăi fă, Chivă! Ce-ai?

Chiva nu-l vede, se izbeşte de mâna lui răsucindu-l şi trece mai departe în fugă, icnind greu. Apoi ţipă iar, poticnindu-şi glasul într-un vaier scurt. Şeful se întoarce şi priveşte după ea până o vede dispărând la cotul drumului. Îşi face cruce, apoi îşi dă capul pe spate şi îl roteşte, ca să se dezmorţească. Până să-şi revină ţipătul se aude din nou, iar Chiva apare de după curtea Săndicăi. După ea aleargă Stan.

— Stăi fă! Ce-ai? N-auzi? Stăi aci!

Chiva aleargă în zigzag şi Stan o prinde. Şeful iese şi el în drum. De sub pădure vitele se întorc spre sat cuminţi, una în spatele alteia. Chiva horcăie şi se zbate, încercând să scape de Stan. Îl loveşte cu palmele şi cu picioarele.

— Ce e fă, ce e? caută Stan s-o potolească, dar, încercâd să se ferească de lovituri, o scapă. Fire-ai a dracu’ de nebună...

Şeful e surprins şi rămâne aşa în drum. Chiva trece în fugă pe lângă el, apoi coboară dincolo de linii ţipând din nou. Trece şi Stan, pe sub privirile tot mai intrigate ale şefului. Nu se poate dumiri. Îşi întoarce privirea cu tot cu trup după ei. Îi vede dincolo de rambleu, scăzând spre băltoaca Tranei.

Din viile lui Oprişor, Ghiţu urmăreşte căruţele dispărând cu grabă după dealul din dreapta. Sub nucii lui Lupă şi pe drum se întinde un covor de crengi rupte, cu frunzele strivite. Aude ţipătul cum revine şi creşte, acoperind clinchetul moale al tălăngilor. Se piteşte între două viţe mai întinse. Dincolo de drum, printre ultimele gene de lumină, îl vede pe Lupă, aşezat în şanţul de la poalele pădurii. Ghiţu se face mic după ultimele viţe, fără să-şi ia ochii de la trupul aşezat, care s-ar zice că e roşu. S-ar apropia,

dar i-e că Lupă n-are nimic şi o să se înfurie pe el. Sau că are, şi atunci trebuie să-l ajute. Dacă-l ajută, poate fi de bine. Dar şi dacă nu-l ajută... Se tot gândeşte cum e mai bine…

De după piciorul dealului se apropie ţipătul, ceva mai stins, urmat de Chiva, care din când în când se întoarce, asigurându-se că vine Stan. Se opreşte lângă Lupă, îl zgâlţâie, icnind şi răsuflând greu. Ghiţu o aude limpede, ridică o mână şi rămâne cu ea aşa, de parc-ar vrea să ţină femeia la distanţă. Se lasă mai jos. Chiva se uită roată, apoi priveşte cerul stins, scâncind. Gâfâind, ajunge şi Stan, mai mult o umbră mică. Se opreşte, apoi o apucă repede spre locul în care stă Chiva. Ghiţu se aşază în genunchi şi scoate capul într-o margine a tufişului, pregătit să nu scape nimic. Dar Chiva ţâşneşte spre el, apoi o ia la stânga, pe poteca ce urcă în pădure. Scânceşte la fiecare răsuflare, de parcă s-ar zbate să scape din strânsoarea care îi ia aerul. În urma ei, Stan ajunge lângă Lupă şi, după ce se uită în jur, se apleacă peste el. Nu se aude nimic. Umbra lui Stan se dezlipeşte de la pământ şi rămâne aşa.

— Cine-l omorî fă pe ăsta? Vină-ncoa, de! Chivăă...

Ghiţu încearcă să se ridice, dar nu mai poate. Îi pare că are tot dealul în spinare. Stan nu mai zice nimic şi nici nu se mai vede. S-au pierdut toţi sub negura liniştită. Puţin mai sus, într-o hrubă acoperită cu crengi, Chiva zace scâncind, frământând între mâini un pled în care se destramă foşnind două păpuşi din coceni de porumb

Treaba

— Mintenaş te dezvăţ io!

Moş Telu alerga – dacă alergat îi putem spune tontoroiului cu încetinitorul pe care-l juca el – în jurul coteţului, încercând să prindă tentativa de căţel care îi înhăţase puiul. Folea, dulăul din dosul grajdului, simţise agitaţie şi lătra furios, zbătându-se în regret că nu poate lua parte la acţiune.

— Maricică, ieşi tu să vezi ce făcu jigodia asta, gâfâia la răstimpuri moş Telu, de parcă Maricica, aflată tocmai în capul celălalt al liniei, la pomana lui Sile – om bun, Dumnezeu să-l ierte, da' cam beţiv, altfel n-ar fi încercat să facă pace între taurul Simuţ şi iapa costelivă a Bălănicii –, l-ar fi putut auzi. E drept, capul satului nu era grozav de departe, casele din partea asta de sat fiind de toate vreo patruzeci întregi şi încă pe-atâtea în ruină, aruncate de-o parte şi de alta a liniei, dar sub nucul din curtea lui Sile ţuica de bogdaproste dezlegase limbile şi înfundase urechile, aşa că nimeni nu mai auzea nimic, deşi toată lumea vorbea.

Tentativa se pitulase sub coteţ şi dădea din coadă a fericire, fără să scoată un sunet. Într-un târziu îşi dădu şi moş Telu seama că nu mai are după ce alerga, aşa că se opri şi se lăsă pe buturuga pe care toca Maricica la raţe, încercând să-şi mai tragă puţin sufletul. Turul pantalonilor, dublat cu o bucată din postavul ros al mantalei cu care venise de pe front, mai prinse un rând de verdeaţă.

— Nea Teluţ, auzi dinspre poartă, înainte de a apuca să scotocească prin buzunar după o ţigară.

— Ei, care eşti?

— Eu, Ghiţă, îi răspunse cel de la poartă, ştiindu-i obiceiul şi ferindu-se să se prezinte aşa cum o făcea în faţa altora: Ghiţă Marian.

— Ghiţă Marian, călare pe ciocan? se înveseli brusc moş Telu, întrezărind o ocazie de a-l mai lua puţin peste picior pe intelectualul satului, trimis de partid la post-liceala de horticultură, de unde se întorsese în principal cu deprinderea mândră de a-şi rosti întâi numele de familie şi mai apoi cu obiceiul de a-şi însoţi vorbele cu gesturi largi ale mâinilor, la care babele din preajmă răspundeau involuntar strângându-şi mai bine basmalele, ca să nu le tragă curentul.

— Aida de, că am o vorbă cu tălică! reluă vizitatorul după o pauză, zicându-şi în gând că ţicneala moşului nu mai are vindec.

— Ce e bă, Mareane, ia zi tu! îl întâmpină moşul, deschizând poarta scârţâitoare şi sprijinindu-şi umărul într-un stâlp.

— Iote, ‘ceam… să-ţ’ amintesc şi lu’ tălică să vii mâine să votezi…

— Ce să votez, bă Mareane?, îl tachină moş Telu mai departe. Ai şi tu o ţigară d’aia d’a ta? îl întreabă apoi scurt, ca să n-aibă timp să-şi revină.

Ghiţă Marian îi întinse pachetul de ţigări cu filtru, încercând să anticipeze întrebările.

— Păi tre’ să votezi şi mat, ca toată lumea... doar ştii... începu el îndoit, atent să nu-i dea moşului ocazie să-l ia din nou la trei păzeşte.

— Aha, zise moşul, punându-şi în gură ţigara după ce-i rupsese filtrul şi aşteptând ca celălalt să i-o aprindă. Păi bine bă, Mareane, da’ pe ce să vă dau io votu’ vouă, ăştia ai lu’ Mârţu? Apă ‘sărăţi că băgaţi – nu băgarăţi. Ajutoru’ de hectar ‘sărăţi că-l daţi, nu-l dădurăţi. Ce făcurăţi voi bă cu banii?

— Păi... nea Teluţ, satu’ ăsta-i mic, până or fi bani de adus apă şi aci mai e.

— Auzi bă, Mareane? Hai să-ţ’ spun io cum e cu campania asta a voastră. O mai ţii tu minte pe baba Puica, aia de zicea tot satu’ de ea că umbla cu-ăl din baltă, că pleacă noaptea în luncă să afume ierburi, să-i strice p’ăştia p’aci? Asta, a dracu’, când au făcut comuniştii ceapeu, nu ştii tu, şi bietu’ tac-tu era mic pe vremea aia, s-a înscris prima. S-a-nscris cu nimic, că aia avea. Şi cum n-o-ntrecea nima în gură, au pus-o ăia şi preşedintă. E, asta mâna oamenii la semănat, zicându-le c-o să-i îmbuibe la

cules. Când să fie culesu’, ‘cea că nu se poate să le dea mare lucru, că n-o să-i ţină pân’ la culesu’ ăllalt. Şi iote-aşa-i mâna pe proşti tot anu’. Anu’ ăllalt o lua de la cap. Păi voi vă’ că sunteţi boieri măăă... mânaţi ciurda numai’ la patru ani.

— Aida-de, şi tălică acu’… îi răspunse Ghiţă Marian încurcat, căutând zadarnic o soluţie pentru a-l îmbuna pe moş.

— Bă Mareane, io-s bătrân, am mâncat mălaiu’, şi p-aci prin sat dai cu puşca şi nu mai găseşti unu’ sub treij de ani. Aşa că io te crez că eşti tineret, chit că ai mai puţin pân’ la pensie decât pân’ la majorat. Da’ de când zice bă că dacă eşti tineret tre’ să mă duci cu preşu’? A? Iote că anu’ ăsta nu mai votez cu ai lu’ Mârţu. Ă? Să văz şi io ce-mi face!

Ghiţă Marian se scărpină pe ceafă apăsat, căutând o ieşire din încurcătură. În ceafa lui soarele, care acum se-mbăia rubiniu undeva după perdeaua de salcâmi din fundul curţii lui moş Telu, săpase brazde haotice, care se-aprindeau ori de câte ori avea vreo nedumerire. Iar când nu-l avea pe Gogu Mârţu de faţă, Ghiţă Marian era nedumerit întruna.

— Mdea… mormăi el după o vreme în care moşul îl contemplase cu ochi jucăuşi, trăgând adânc din ţigara pe care acum n-o mai putea lua dintre buze de scurtă ce era. Bine mă nea Teluţ, dacă zici mata... Da’ să ştii că o să te saturi de plătit dacă vin ai lu’ Coacă. Ăştia-ţi taxează şi găina, bre!

— Lasă Mareane, nu te-ngriji tu de găina mea, c-o pun pe Maricica de o dă pe bibilici, să văz atunci ce taxă-mi mai ia. Mpâh... completă el, scuipând mucul care-i pârlise buzele chiar lângă bombeul pantofilor din carton lăcuit pe care-i încălţa Ghiţă Marian la zile mai importante.

Propagandistul se simţi deodată slab şi îşi dădu seama că, oricât ar căuta, n-ar mai putea găsi ceva să-l înduplece pe moş. Mormăi ceva de seară bună şi porni mai departe pe lângă gard, încercând să-şi potolească arsurile de pe ceafă cu palma. Telu îl urmări cu privirea şi cu buzele întinse într-un zâmbet drept-amărui, apoi vru să se înapoieze în curte, când dădu cu ochii de Iordache. Care, de ani buni surd de-a binelea, păşea tremurat pe lângă bastonul gros care se înfunda în palma-i noduroasă, grăbind pe urmele lui Ghiţă Marian.

— Să trăieşti mă boşorogule, se-nveseli cu totul Telu. La pomană, ha? La pomană!

— Hă... făcu moş Iordache cu gura goală, fără să-şi oprească mişcările zgribulite. Mnuu... că am luat de-de-demul', reuşi să rupă după ce-şi adună limba.

— Băăă, eşti surd? Un' te duci? se distră mai departe moş Telu.

Moş Iordache, vesel şi el, cu mintea zburătăcită peste tot secolul, o ţinu pe-a lui:

— Am bă, Teluţule, am. Nub-nub-nu-mi mai trebie, îl lămuri el pe Telu când ajunse în dreptul lui, proptindu-şi bastonul chiar în galoşul plesnit de soare pe care acesta îl ţinea ţanţoş în potecă.

— Auf! Fir-i-al iacacui de şontorog, ce ţ-o mai trebui şi ţie…

— Ăhă... şi-ai mei, şi-ai mh-mei, îi răspunse prompt moş Iordache, grăbind gâfâit mai departe şi fluturând mâna liberă a lehamite şi a rămas bun.

Moş Telu îşi făcu o cruce iute şi se întoarse în curte, apropiind poarta. Deasupra satului ziua îşi răsfira ultimii stropi sângerii. Era momentul ales de el pentru a-şi odihni picioarele şi mintea. Bâjbâia pe dulăpiorul cu scule de bărbierit şi apuca o cărticică jupuită, nici cât palma de mare, cu o cheutoare din piele trasă peste cartonul deşirat. Apoi se dădea pe prispă şi, ţinând-o aproape de ochi, se cufunda printre cuvintele stranii, tipărite la un cap de secol şi trecute peste două războaie, rămase drepte pe foaia galbenă cu miros acru, spre deosebire de lucrurile lumii, toate strâmbe, pe care moş Telu le dădea la rele de dimineaţă şi în toată amiaza. Prima şi ultima carte pe care o citise pe de-a-ntregul, dată de taica la plecarea pe front, cu sfatul s-o ţină sub haină tot timpul, cum făcuse şi el în primul război, ca să scape întreg. Şi probabil că asta-l şi scăpase, căci din lagărul ruşilor el singur se întorsese dintre toţi de prin satele din jur în care bătea vestea.

Şi spaimă a cuprinsu pe toţi şi măriau pre Dumnećeu, şi s-au umplutu de frică, đicêndu: Lucruri minunate amu većutu astă-đi.

Şi după acestea a eşitu, şi a vědutu unu vameşu, anume Levi, şećêndu la vamă, şi i-a đisu: Urméză-mi.

Şi tocmai când intra Isusu în casa lui Levi, Maricica se proţăpi victorioasă în poartă, stârnind câinii din vecini cu un chiot nehotărât, între vaier de junghi şi veste de bucurie. Moş Telu se ridică şi puse cărticica la locul ei, apoi se întoarse în faţa casei şi, sprijinindu-se cu o mână de stâlpul din capul viei, se puse pe bombănit. Maricica se porni semeaţă pe cărăruia bătută cu pietre de râu şi, când ajunse în faţa lui, se sprijini şi ea în stâlp, din a doua încercare. Printre picioare i se împleticea gudurându-se tentativa ţâşnită de sub coteţ îndată ce-şi zărise protectoarea.

— Ce-i mă, ce te uiţi? îl luă ea repede, după fire, apoi mai trase un chiot, de data asta hotărât înspre bucurie.

Nea Telu îşi făcu o cruce iute şi porni spre curtea animalelor, lăsându-i vorbă în urmă:

— Păcătoaso!

— Uriciosule! nu se lăsă nici ea bătută, deşi vâjâitul puternic din urechi, care o şi clătina, obligând-o să-şi schimbe foarte des poziţia, o împiedicase să audă ce-i spusese bărbatul. Dar cum el se depărtase binişor iar pe ea n-o mai ţineau puterile să-i mai zică vreo câteva, Maricica îşi luă avânt şi se repezi în casă, apucând pe papuc nefericita tentativă şi zburând-o cât colo, într-un chelălăit subţire. Căţelul se adună însă repede şi o zbughi la loc sub coteţ.

Seara îşi tolănea trupul răcoros peste curţile drepte, dar liniştea care venea de obicei în urmă-i nu mai găsea drumul. Din linie răzbeau peste curţi strigăte şi hohote amestecate, câinii lătrau ca turbaţi, iar măgarul lui Totea, celebru în sat pentru vrednicia cu care-şi înfrunta stăpânul, răgea întruna. Moş Telu îşi făcu liniştit raita, închizând păsările, apoi îl slobozi pe Folea, bătându-l după cap şi frecându-i spatele în timp ce-i ţinea predică despre mersul la bagaboante, şi ieşi la poartă, aşezându-se pe piatra colţuroasă care ţinea loc de bancă. În linie era agitaţie mare, roiau umbre dintr-o poartă în alta, se chemau şi se îndemnau făcând zarvă de parc-ar fi vestit sfârşitul lumii.

Două umbre se apropiară de el cu hotărâre. Ghiţă Marian, trăgându-l după el pe Ion al lui Manea, pe care-l şi împinse în faţă când ajunseră la doi

paşi.

— Seara bună, nea Teluţ, îşi încercă Ion norocul.

— Bună, mă. Ce-i? Arde şandramaua? Sau ştiuşi că n-am ţigări?

— Ia d-aci, nea Teluţ, fu rândul lui Ion al lui Manea să se arate darnic. Iaca, facem şi noi un foc în curtea Bilicăi şi chemăm oamenii... să-i omenim. Vin toţi. Ale Mitu, ale Gogonea, popa Dan, toţi…

— Păi să-i omeniţi mă, că ăştia au toţi nevoie, făcu pe ţanţoşul moş Telu, fluturând din mână să ceară foc. Da' vedeţi că aşa oameni mulţi nu mai sunt… fu pomana lu' Sile şi mi-e că puţini scăpară netăiaţi...

— Dă domnu' Mârţu. Un cârnat, o ţuică, neşte vin. Ce-ai vrea mata.

— Bine mă, dacă dă domnu'... Hai, duceţi-vă, că viu io, îi repezi moş Telu, iar cei doi porniră spre altă poartă, şuşotind veseli şi săltând uşuraţi.

În pragul nopţii, aşezat pe piatra mare şi caldă pe care cu greu o urneau doi oameni în putere, moş Telu obişnuia să dea lumii fum de ţigară, împletindu-l cu gândurile lui îmbunate de amintiri. Dinuţ, boul blând pe care taica îl învăţase să-i aducă mâncarea de prânz, în vreme ce ara cu Goşu, cel lat în spete de abia intra în grajd. Fleanca, ciobănească flocoasă care-l aşteptase şapte ani, seară de seară, la colţul păduricii din marginea satului, pentru a se întinde a doua zi după venirea lui sub patul magaziei, de unde seara o luase şi-o îngropase în fundul curţii, în dreapta pârleazului. Siberia cea depărtată, cu frigurile ei mai tari decât ale morţii şi cu foamea care cioplea fantasme în tăriile nemişcate, uscându-i oasele şi carnea, amorţindu-i simţurile şi ascuţindu-i gândul şi dorul.

Toate stăteau într-un cazan din care se iţeau ecouri, condensându-se apoi pe o ţeavă şi apărând pe lume în picuri tăcuţi, ostoind toate vrerile şi nevoile dinapoia ochilor negri, prea puţin tulburaţi de vreme. Asta era băutura lui favorită. Tot pe-acolo trecuseră, îi părea, fasolea şi vinul date de Maricica pomană după ce văzuse că nu mai vine. Cu ele-şi potolise de multe ori foamea şi frigul, şi chiar dacă nu-şi mai putea aduna în minte chipul ei decât ca o umbră sub o basma neagră, ştiuse că undeva, într-un grăunte al umbrei, el trăieşte pentru că ea îi dă de pomană. Grăuntele ăla îl

ţinuse pe lume, şi de pe urma lui Maricica putuse mai apoi să facă ce voise cu Telu, afară doar de a-l împinge la păcat.

În jurul cazanului zumzăiau tăunii coloraţi de vreme, care mai întâi luaseră tot, şi pe taica, dovedit duşman al poporului pentru că nu dădea vitele întru binele comunităţii. După aia se schimbaseră şi apăruseră alţii, cu pământ, sucuri, pantaloni de văcar şi acadele învelite în culori ţipătoare, făcând uitată la ei pădurea de la Margini, dar chemându-l în schimb să voteze cu marele binefăcător al naţiei, care scăpase ţara de comunişti şi le dădea oamenilor înapoi ce-avuseseră. „Da’ pâinea? Pâinea aia pe care-o călcară soldaţii de-l ridicară pe taica… Aia cine mi-o dă?!“ Aşa-i întreba pe toţi cei care lăudau datul înapoi. „Nu vedeţi tăunii? Iote la televizor, în primărie la Rudina, iote cum au ronţăit clădirile ceapeului şi fabrica de conserve, cu tractoare şi cu utilaje cu tot. Vă dau şi vouă un ciolan şi vă fericiţi ca proştii!“ Pe astea le spunea calm, dar apăsat, cu glas întreg. Iar înăuntru îşi zicea că de sus, de cerul pe care stelele se învârt fără ostenire, nu mai are nimeni nici grijă şi nici frică, de parc-ar fi cimitirul în care şi-au uitat morţii. Continua să se uite des într-acolo, trimiţându-şi glasul de fum peste toată marea tăunilor, spre cine va mai fi având vreme de el. Când nu mai ieşea fum, se ridica şi, bătând încă o dată cerul cu ochii vii, fie el spuzit, îngheţat sau greu de catran, se trăgea în casă, lungindu-se pe patul tare din odaia înaltă de la mijloc, învelit în sforăitul vesel al Maricicăi.

Acum însă o apucă spre curtea Bilicăi, ultima în marginea satului, ruină proprită în gardul lui Sile. Cioburi de zid se încăpăţânau să rămână în picioare, indicând locul pe care se înălţase falnică, înainte de război, casa boierească a Bilicăi. Plecase Drăgan pe front – toate prinseseră amar şi posomorală. Iar pe urmă, după ce-au săltat-o comuniştii pe Bilica, în crucea nopţii, de n-apucase să ia vreun lucru din casă, oamenii au luat tot: rufe, butoaie, raţe, uşi, scaune, giurgiuvele, câini, paturi, bucăţi din tabla acoperişurilor, gâşte, grinzi, pleduri şi boii, Mache şi Lache, care sfârşiseră degrabă la colectivă, de dor şi nemâncare. Buruienile puseseră stăpânire pe loc, ridicându-se prin toate rămăşiţele caselor şi acareturilor. Făcuseră cu timpul loc de adunare, deschizând o poieniţă mărginită de câţiva stâlpi de

beton culcaţi, cărora nimeni nu reuşise să le găsească vreun rost la vremea zeberelii. Iar acum, după forfotă, s-ar fi zis că toţi cei pe care pomana lui Sile nu-i trântise la sforăit pun ţara la cale.

Moş Telu se apropie tăcut de fojgăiala umbrelor. Ghiţă Marian şi alţi câţiva ridicau găleţi pe una dintre mesele repezite din scânduri şi scoteau pahare din cutii de carton. Câteva femei cu faţa năduşită se-mpărţeau zorite între focurile mici, puse în linie, deasupra cărora se învârteau domol cârnaţi, găini şi cuburi de slănină. Cănănău, dascălul din Afumaţi, îşi ţinea drept părintele, pe popa Dan, care se arăta peste măsură de sleit după munca făcută la Sile, şi striga la Ana lui Sile să dea mai repede cu scaunele peste gard.

Când mirosul de carne cotropise deja tot locul, în curte apărură Mârţu şi Chirică, zis Chichirică, pentru că le găsea câte ceva de reproşat tuturor celor care călcau prin primărie. Mârţu luă două pahare cu vin şi începu munca: mai întâi se îndreptă spre moş Telu, care-i încuraja lângă un colţ de masă pe popa Dan şi pe Cănănău, culegându-şi scaieţi de pe pantaloni.

— Grea sfinţirea bucatelor, popo, da’ lasă că şi ele sunt gustoase...

— Hai să trăieşti, nea Teluţ, începu Mârţu de la distanţă, întinzând un pahar de parcă i-ar fi fost teamă să mai păşească.

— Trăiesc bă Mârţule, că nu-mi bagi tu-n gură.

— Haide bre, acu’ şi mata... Hai să bem un pahar, fumăm o ţigară, iote-acu să face să şi îmbucăm ceva... încercă el să-l îmbuneze, făcându-i semn lui Chirică să scoată ţigări.

Acesta scoase în grabă din buzunarele hainei două pachete de ţigări şi le puse pe limba ieşită din rând a uneia dintre scândurile care făceau o tăblie de masă, apoi se uită în jur, căutându-şi din ochi ceva de lucru, după cum probabil îl instruise şeful. Dar nu fusese suficient de rapid.

— Iote ce darnic se făcu Chichirică, nu-l iertă moşul, rupând hârtia unui pachet şi alegându-şi o ţigară, cu ochii şi zâmbetul tot după primar, care nu găsea încotro s-o apuce.

— Bre nea Teluţ, continuă Mârţu tot împingându-i sub nas paharul pe care supăratul se făcea că nu-l vede, dacă ne dai şi tălică o mână de ajutor...

şi ies toate bune cu treaba noastră, să ştii că nu uităm…

Încheie pe un ton enigmatic, urmărindu-l pe moş Telu cum îşi aprinde ţigara şi împingând mai în faţă paharul, cu gesturi binevoitoare. Răzvrătitul luă paharul cu o mişcare moale, apoi îl trase iute spre el, pentru a-l salva de o mână rătăcită a popii, pe care dascălul tocmai îl răsucea pentru a-l aşeza pe scaunul proaspăt înfipt în pământ. Popa Dan, ascuns înapoia ochilor sticliţi şi a rânjetului dezmembrat, încerca întruna să ceară ceva, dar limba nu mai voia să-l asculte cu niciun chip.

— …Şi ce mână ai vrea tu Mârţule să-ţi dau? P'asta cu ţigara sau p'asta cu paharu'? îi mai încercă moş Telu răbdarea. Alege şi tu acu', cât sunt negustat, că p'ormă cine ştie, poate-mi umblă ca ale popii.

— De mă nea Teluţ, ai auzit şi tălică ce vor ăştilanţi să facă. 'Ce că vă taie pensiile. Pune taxă la hectar, vai de munca noastră... Şi mai rău, o să auzi acu' de la domnu' de la judeţ, că tre' s-apară...

— I-auzi, ia. Spune-i şi lu' ţaica Trana, vezi ce zice.

Ţaica Trana, dusă de ani buni din lumea asta, dar încă neajunsă pe cealaltă, era mama lui Gogonea, învăţătorul. Se trezise dusă într-o dimineaţă fără să mai priceapă nimic, şi din ziua aia de la ea nu mai plecase vreo vorbă şi nici nu părea să mai fi ajuns vreuna. Atât mai ştia: să iasă la poartă. Cum prindea uşile deschise, pornea cu paşi mărunţi şi, dacă nu se găsea careva s-o întoarcă în pat, ajungea la poartă şi se aşeza cuminte pe băncuţă, desculţă, cu părul despletit şi cămaşa murdară pe toate părţile. Dacă venea ploaia şi Gogonea nu era prin preajmă, o făcea ciuciulete, spălându-i cămaşa şi faţa boţită, pe care nu se mişca niciun muşchi. Telu îi găsise repede o întrebuinţare, aşa cum găsea pentru toţi câte o poreclă sau vreo vorbă usturătoare, şi o pomenea ori de câte ori voia să taie o discuţie care o luase razna.

— Bre, om de Dumnezeu, dacă vrei să simţi pe pielea ta ce pot ăia, nu te ţine nimeni. Da' lasă-i măcar pe ceilalţi să facă ce vor.

— Îi las bă Gogule, tu nu vezi că-i las? Băi Căcănău, făcu moşul demonstrativ spre dascălul năduşit, ştiind că-l va enerva atât de tare încât acesta nu va mai reuşi să-i răspundă. Ia spune tu, m-ai auzit pe mine zicând

ceva de ai lu’ Mârţu? Am zis io c-a minţit că ne bagă apă şi nu ne-a băgat? A? Sau c-a scumpit toate alea? Hă? Zisăi io că furară tractoarele ceapeului şi balta lu’ Ghionea, cu peşte cu tot? Nu zisăi, nu?

Cum Cănănău se uita la ei fără să dea vreun semn că ar pricepe ce se întâmplă, moş Telu dădu paharul peste cap şi îl puse pe masă, apoi se ridică să mai caute martori. Se apropie de Mitu şi de Coacă, pe care Ghiţă Marian îi instruia cum să-l primească pe domnul de la judeţ, ieşindu-i în faţă cu o azimă şi-un copan. Mârţu goli şi el paharul, dar nu se mişcă din loc. Îl urmărea pe moş cu fălcile strânse şi pumnii încleştaţi, iar în minte căuta zadarnic o soluţie pentru a-i astupa gura.

— Ziceţi bă şi voi, făcu nea Telu băgându-se între Mitu şi Coacă şi împingându-i uşor ca să-i aşeze cu faţa spre Mârţu, care-şi muşca buza de jos sub mustaţă. Zi tu, bă Mitule! Zisăi io ceva de dom’ primar de casă Chichirică? Zisăi io că a furat maşinile cu piatră? Sau că i-a luat pogonu’ lu’ Maricel? Şi lu’ Caloianu?... A?!

Fâstâcit, Mitu tot încerca să ridice paharul la gură, dar parc-ar fi uitat cum se face – îl mişca pe diagonala pieptului, lăsând impresia că ar vrea mai degrabă să-şi facă cruce, speriat de faţa albă a lui Mârţu. Până la urmă, ca ciupiţi de viespi, se depărtară de moş în direcţii diferite, dar cu aceeaşi grabă. Cei care se-nvârteau pe lângă focuri trăgeau cu urechea, dar nu îndrăzneau să ridice privirea.

Mârţu se apropie de Telu păşind hotărât, cu pumnii încleştaţi pe paharele goale apucate de pe masă şi cu ochii scăpărând de furie. Semn rău, căci Mârţu în tinereţe fusese bătăuş cunoscut cale de multe sate, şi doar politica îi mai domolise, toţi se întrebau cum, pumnii grei şi căutătura arţăgoasă. Ghiţă Marian veni cu un ibric mare şi-l aşteptă să se oprească drept în faţa duşmanului poporului, apoi umplu paharele şi îşi văzu repede de treabă, tot trăgând cu ochiul în urmă.

— Hm, îşi drese Mârţu glasul, neştiind prea bine cum să-l ia pe stafiditul din faţă. Îi întinse încet un pahar şi acesta îl apucă tot încet, fără să-şi coboare o clipă privirea amuzată, care aprindea şi mai tare focul înteţit ce înroşea urechile naşului de primar.

— Lasă bă Gogule, nu fi prost! Cică minciuna are picioare scurte. Nu ie bă, ascult-aicea. Le are lungi, numa' că trebe ca ăi de se uită la ea să fie destul de tâmpiţi că să nu-şi dea seama unde se termenă. Aşa şi tu. Dacă-i ameţeşti bine p-ăştia, nu mai pricepe niciunu' care-i capu' şi care-i coada. Zi tu, nu ie mai bine să ai o oaie rătăcită? Altfel cum ţ-ai da sama că nu s-au rătăcit toate? încercă moş Telu cu filosofia, dar după ochii scăpaţi în lături ai celuilalt pricepu că n-a nimerit-o. Lasă, nu te mai griji tu de asta, vezi mai bine să nu se-mpulbere ăştia de tot, că să scoală mâne-n sară şi uită un' să puie ştampila.

Pe faţa lui Mârţu nu se schimbă nimic. Dădu paharul peste cap şi se linişti deodată, simţindu-şi capul şi picioarele amorţite, fără să-şi da seama ce lucrase mai tare – vinul sau bălmăjeala moşului, din care nu pricepuse o iotă. Căută ceva de zis, dar gândurile i se risipiseră cu totul. Uitase şi unde este şi ce vrea; doar undeva, mângâindu-l furiş pe ceafă, o grijă surdă se străduia să-l tragă înapoi la ale lui. Tare-ar fi avut poftă să astupe gura asta spartă la care ascultă lumea mai ceva ca la slujba de Înviere. Ştia că nu poate, dar căuta şi tot căuta ceva cu care să-l facă să tacă măcar până după alegeri…

— Biiinee… zise el apăsat, aruncând o privire iscoditoare peste loc, să vadă cum merg pregătirile.

— A venit Ciae, îi trânti Mitu din apropiere un raport scurt, care se risipi fără urmări.

Mârţu mai stătu nemişcat o clipă, încercând să-şi înmoaie privirile pironite în pieptul strâns al lui nea Telu, apoi dădu să mai spună ceva. Se răzgândi, smulgându-se de pe loc şi dând roată prin curte, să-şi revină. Începu să recunoască femeile care scoteau în castroane bucăţile de carne rumenită şi treptat gândurile i se strânseră la loc, amintindu-i de oaspeţi, care trebuia să pice dintr-o clipă în alta. Îl căută pe Ghiţă Marian şi-l trimise după State, pe care-l lăsaseră la drum să le dea de ştire când se-apropie maşinile.

Ciae, bătrân şi colorat de vreme, rămăsese ţiganul satului din vremea celor săltaţi. Nu mai ştia nimeni de unde venise şi nici dacă e ţigan – pe

vremea aceea era un tinerel întunecat, trăgând după el o nevastă grasă şi patru copii cioturoşi. Dar din ziua în care le cântase prima oară din vioară, „Ciae ţiganul“ îşi găsise locul potrivit în colacul satului, făcându-i pe toţi în stare să jure că e acolo de când lumea. Începu să-şi scârţâie vesel vioara, trecând legănat prin spatele popii care amuşina scândura verde a mesei, câţiva traseră un chiot şi deodată forfota şi larma până atunci doar mocnite umplură cu hotărâre locul, înghesuind cu spor noaptea leneşă din jur. Clătinatul care însoţea mişcările umbrelor părea să vină de la răsturnarea suflării omeneşti în marginea asta a satului, cei biruiţi de cinstirea zilei nefiind în stare să păstreze tipsia dreaptă.

Băutura dezlegase larma de-a binelea când pe tipsie apăru domnul Vasile, însoţit de şeful de post, pierdut sfrijit între doi domni impozanţi de la partid, cu ochelari de soare pe nas şi haine de piele. Moş Telu îi cerceta curios. Să fi fost mai întuneric şi mai pustiu, ar fi zis că au mai venit o dată după Bilica. State se pare că adormise, căci în loc de şiruri respectuoase gata să aplaude oaspeţii, domnul de la judeţ dădu peste un du-te-vino de umbre chirăitoare, strâns legat în fum şi în scâncet de vioară. Şeful de post rupse rândurile şi se înfipse curajos între săteni, căutându-l pe Mârţu.

Ana lui Sile băgase repede de seamă că au venit oaspeţi şi se furişase la ea, să aprindă becul aninat pe o sfoară întinsă între doi cireşi, care trebuia să lumineze o margine a locului, aşa ca domnul să poată fi văzut şi cinstit cum se cuvine de către săteni. Asta ştia Ana cum se face, dar afurisitul de întrerupător nu voia şi pace să nimerească sub palma cu care ea lovea peretele acolo unde socotea că trebuie să fie.

Simţurile lui Mârţu, proaspăt întoarse, dădură alarma. Începu să se învârtă printre oameni împărţindu-le palme scurte peste umeri ca să-i facă atenţi şi căutându-i pe Mitu şi pe Coacă, să-i scoată în faţă cu pregăteala. Ghiţă Marian, furişat livid pe la spatele oaspeţilor, se repezi lângă Cănănău, acoperind privirilor umbra diformă a popii, revărsată peste masă. Chirică puse mâna pe arcuşul lui Ciae, care făcuse ochii mici de nu mai intra nimic prin ei, şi trase de el în sus, oprind scâncetul. Forfota scăzu, făcând loc unei ordini care aducea vag cu cea plănuită de primar împreună cu şeful de post.

Oaspeţii trecură printre şirurile de oameni trase de-o parte şi de alta, printre care se strecurau din loc în loc capetele meselor, rânjindu-şi paharele şi farfuriile aruncate dezordonat. În spate focurile începuseră să se domolească, aruncând jerbe şi sfârâituri plăpânde printre limbi de lumină chioară. Domnul Vasile, pe care vlaga îl părăsise deja de trei sate, nu reuşea să distingă ce se petrece în faţa lui. Unul dintre însoţitori îi şopti ceva ce nu reuşi să distingă, dar pricepu mecanic că trebuie să-şi înceapă scurta cuvântare. Când se întoarse cu spatele la focuri, observă că oamenii strânseseră în urma lui un semicerc. Deja se simţea mai stăpân pe situaţie.

Câteva mormăituri străbătură timide şirul umbrelor. Prin spatele oamenilor Mârţu încerca să-i dibuiască pe Coacă şi pe Mitu, ca să-i ia la rost că n-au ieşit cum se cuvine în calea oaspeţilor, cu azima şi copanul. Uitase complet că tot el îi trimisese să-l aducă din capul satului pe moş Iordache, pe care domnul Vasile urma să-l felicite ca veteran de război numai bun de dat exemplu tinerilor şi să-i dea o decoraţie simbolică, creată special cu ocazia alegerilor, după ideea celor de la partid. Acum ce se face!? De moş Telu nici nu putea fi vorba… cine ştie ce pocinog îi mai coace.

— Bună seara! Am trecut pe la dumneavoastră să vă încurajez, dragi gospodari, şi să vă rog să daţi mâine o mână de ajutor ţării, pe care forţele duşmănoase o ameninţă. Dacă e ameninţată ţara… şi voi sunteţi ameninţaţi. N-o să mai aveţi pensii, o să plătiţi impozite pe recolte şi lumina o să fie atât de scumpă încât o să staţi pe întuneric...

Din mulţime răzbi un chirăit, câţiva mai îndrăzneţi traseră mici hohote, iar naşul primarului îşi aminti de Ana lui Sile, trimiţându-i însă doar câteva rele, pentru că pe cele mai multe le păstra pentru Ghiţă Marian, care nu fusese în stare să-şi dea seama că doi oameni aflaţi în celălalt cap al satului nu puteau ieşi în faţa oaspeţilor cu pregăteli.

Înecat de fum, unul dintre oaspeţi încercă să distingă cele scrise pe prima hârtie din mapa deschisă, cu spatele la şeful judeţean şi aplecat să strângă cât mai multă lumină. Desluşi în sfârşit ceva şi reveni în stânga oratorului, aplecându-se discret şi strecurându-i ceva din colţul gurii.

— Reprezentantul partidului în satul dumneavoastră, oameni buni, domnul Martu, continuă domnul Vasile, fără a-i trece prin minte cât de rău zgâriase timpanele nefericitului Gogu Mârţu, şi-a făcut treaba şi o să şi-o facă şi mai bine în următorii ani, sprijinindu-l pe primarul Chirica… O să vă ajutăm şi noi, cei de la judeţ, să munciţi mai bine şi să aveţi recolte mănoase... şi… tot ce vă trebuie! Dumneavoastră puteţi împiedica dezastrul. Votaţi mâine cu Partidul Popular... Partidul Poporului. Şi atunci o să aveţi şi pensii, şi lumină, şi recolte... Ca dovadă, iată că în seara asta avem mâncare şi băutură din belşug…

Cuvântul domnului Vasile fu acoperit de urletele unui câine vagabond, care se oprise lângă gard, turbat de mirosul cărnii. Şeful de post scoase pistolul din toc şi se apropie de gard. Ion al lui Manea, pe care în vremea ostăşiei îl muşcase de mână un urs şi de-atunci nu-i mai era frică de colţi, se dădu lângă o spărtură din gard şi ieşi din curte, trăgând din mers un leaţ care împungea smoala câmpiei. Între timp se stârniră şi câinii din curţile vecine, acoperind cu totul strigătele oamenilor. La gard, şeful de post se trezi cu pantalonii sfâşiaţi de javra înfometată, care vârâse botul printr-o gaură. Fără să stea pe gânduri, ochi spre locul în care părea să se afle dihania şi trase. Ion al lui Manea îl alungă repede pe agitator, cu lovituri şi şuierături scurte. Dar în curtea Bilicăi oamenii se adunau în jurul şefului de post, iar domnul de la judeţ, nepricepând nimic, îşi îndemna consilierii să caute o ieşire. Şeful scâncea, încovrigat de durerea care-i urca din picior, neînţelegând unde e rana şi ce a provocat-o. Zarva crescu în grabă. Imediat tot locul clocoti, sucindu-se ca o bulboană în jurul şefului de post. Mici aştri de jar înviorau ceremonia retragerii, apunând de la sine în hainele şi în părul oamenilor nelămuriţi şi curioşi.

Oaspeţii se uitară nedumeriţi unul la altul, apoi începură retragerea. Ciae îi văzu plecând şi se gândi că e cazul să cânte ceva mai oficial, adică una dintre cele două melodii grave pe care le ştia, scârţâită mai lent ca de obicei. Şeful de post, călcând într-un picior şi sprijinit de doi oameni, fu îmbarcat într-o maşină. Obosită de negură şi nemaiştiind dacă e trează sau doarme, Ana lui Sile se întoarse cu năduf spre curtea Bilicăi, care ar fi

trebuit să fie luminată, dar pe care acum nu mai putea decât s-o bănuiască. Întoarcerea o ameţi şi făcu doi paşi clătinaţi ca să-şi găsească echilibrul, apoi întinse o mână înapoi, să găsească un sprijin în toiul vârtejului.

Şi lumina se aprinse.

— Hă, făcu popa Dan, ridicându-şi înviorat barba şi legănându-şi vesel obrazul pe care, deasupra bărbii, fibrele scândurii pe care-şi culcase capul tăiaseră un desen ciudat. Lumea răsărea iar în faţa lui, dansând ademenitor.

— Hă, răspunse gâfâit şi moş Iordache, sprijinindu-se de Mitu şi de un baston, istovit de marşul forţat în care îl purtaseră oamenii primarului. Amândoi priveau în acelaşi loc, unul dintr-o parte şi unul dintr-alta. Sub lumina târzie se înşirau pahare sparte, oase, chiştoace, o masă răsturnată şi crengi pe jumătate arse. În fundul curţii, un câine se ospăta direct din coşul în care fuseseră strânse farfuriile cu resturi.

Ghiţă Marian şi Coacă erau dispăruţi diplomatic, aşa că Mitu încasa de unul singur palmele după ceafă şi relele furioase ale lui Mârţu, în hohotele de râs sfârtecate de tuse ale părintelui, care prinsese chef să-şi reverse proaspăta bucurie pe Cănănău, numai că nu-l dibuia printre cei rămaşi. În partea din faţă a curţii roata oamenilor toca flămândă evenimentele, ieşind în linie şi lărgindu-se, rostogolindu-se greoi şi împuţinându-se la porţi. Când o prinse din urmă Gogu Mârţu, era deja slabă.

— Băă! Staţi aşa, că nu făcurăm treaba… Staţi aşa… Să veniţi mâne să votaţi, că nu-ş’ ce vă fac! le strigă pe urmă naşul primarului.

— Bine bă, du-te de te culcă, îi răspunse o voce pe care n-o recunoscu, urmată de râsetele obosite ale celorlalţi.

Un vânt leneş mătură bezna, risipind uşor praful şi fumul, liniştea şi suflarea, aşa încât tipsia satului căzu iar dreaptă şi ascultătoare în palma largă a câmpiei.

Moş Telu cerceta stelele prin fumul de ţigară, sprijinindu-şi spinarea de curtea plină de relele împărţite de Maricica orătăniilor şi porcilor, gândindu-se cât de înţelepţi sunt oamenii. N-aşteaptă să fie bătuţi bine pe o falcă – o întorc şi pe cealaltă. Li se ia jumătate din ce-au muncit şi tot nu-i de ajuns –

se roagă să li se ia şi restul. La nevoie, se duc chiar şi să-şi dea acordul. Că şi zicea Luca în cărticică:

Ci vouî celoru ce auđiţi vî đicu: Iubiţi pe neamicii vostri, faceţi bine celoru ce vě urescu, Bine-cuvêntaţi pe cei ce vě blastemă, şi vě rugaţi pentru cei ce vě asuprescu. Celui ce te bate preste o falcă, întórce-i şi ceal'altă; şi celui ce-ţi iea mantia, nu-lu opri a-ţi lua şi vesmêntulu.

Iernile trec egale măturând minţile, iar ei iubesc mai departe statul şi visează la clipa în care o să li se dea. Iar tăunii se-nmulţesc de-nnegurează totul. Hotărât lucru, se gândeşte moş Telu, să ţii lumea asta e o treabă foarte grea… Şi când te gândeşti că se ţese întruna, fără să-i pese de subţirimea ei ca un fuior de vis. Când te uiţi în cerul spuzit nu mai auzi ce e jos. Paşii calmi şi grei care se apropie sunt nişte dâre de lumină îndepărtată, colorată de zgomotul înfundat al loviturilor. Cerul se înmoaie şi se-adună, iar timpul porneşte înapoi, până când nu mai lasă în urmă decât nişte puncte verzi, apoi unul galben, care sfârâie încetişor. Se stinge.

Şi apoi – bezna. Pântecul din care se naşte lumina.